C/2025/5024

16.9.2025

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Έγκριση του περιεχομένου σχεδίου κανονισμού της Επιτροπής σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 101 παράγραφος 3 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε ορισμένες κατηγορίες συμφωνιών μεταφοράς τεχνολογίας και του σχεδίου κατευθυντήριων γραμμών της Επιτροπής για την εφαρμογή του άρθρου 101 της Συνθήκης σε συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας

(C/2025/5024)

Η Επιτροπή ενέκρινε το περιεχόμενο σχεδίου κανονισμού της Επιτροπής σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 101 παράγραφος 3 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε ορισμένες κατηγορίες συμφωνιών μεταφοράς τεχνολογίας και του σχεδίου κατευθυντήριων γραμμών της Επιτροπής για την εφαρμογή του άρθρου 101 της Συνθήκης σε συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας στις 11 Σεπτεμβρίου 2025.

Το σχέδιο κανονισμού της Επιτροπής επικαιροποιεί τον ισχύοντα κανονισμό απαλλαγής κατά κατηγορία για τη μεταφορά τεχνολογίας, με τον οποίο εξαιρούνται ορισμένες κατηγορίες συμφωνιών μεταφοράς τεχνολογίας από την απαγόρευση που προβλέπεται στο άρθρο 101 παράγραφος 1 της Συνθήκης.

Το σχέδιο για τις κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής επικαιροποιεί τις ισχύουσες κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής για την εφαρμογή του άρθρου 101 της συνθήκης σε συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας.

Η Επιτροπή ενέκρινε τα σχέδια με σκοπό τη δημοσίευσή τους προς διαβούλευση.

Το σχέδιο κανονισμού της Επιτροπής και το σχέδιο των κατευθυντήριων γραμμών της Επιτροπής επισυνάπτονται ως παραρτήματα στην παρούσα ανακοίνωση.

Τα σχέδια είναι ανοικτά σε δημόσια διαβούλευση στη διεύθυνση:

https://competition-policy.ec.europa.eu/public-consultations_en?prefLang=el

Μετά τη δημόσια διαβούλευση, τα σχέδια θα οριστικοποιηθούν, λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που ελήφθησαν, με σκοπό την έγκριση από την Επιτροπή ενός αναθεωρημένου κανονισμού και των αναθεωρημένων κατευθυντήριων γραμμών.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) …/... ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

της …

σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 101 παράγραφος 3 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε ορισμένες κατηγορίες συμφωνιών μεταφοράς τεχνολογίας

(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

ΣΧΕΔΙΟ

Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ,

Έχοντας υπόψη τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης,

Έχοντας υπόψη τον κανονισμό αριθ. 19/65/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 2ας Μαρτίου 1965, περί εφαρμογής του άρθρου 85 παράγραφος 3 της Συνθήκης σε κατηγορίες συμφωνιών και εναρμονισμένων πρακτικών ([1]), και ιδίως το άρθρο 1,

Μετά από δημοσίευση σχεδίου του παρόντος κανονισμού,

Μετά από διαβούλευση με τη συμβουλευτική επιτροπή συμπράξεων και δεσποζουσών θέσεων,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

(1) Ο κανονισμός αριθ. 19/65/ΕΟΚ εξουσιοδοτεί την Επιτροπή να εφαρμόζει το άρθρο 101 παράγραφος 3 της Συνθήκης, με την έκδοση κανονισμού, σε ορισμένες κατηγορίες συμφωνιών μεταφοράς τεχνολογίας και αντίστοιχων εναρμονισμένων πρακτικών στις οποίες μετέχουν δύο μόνον επιχειρήσεις που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 101 παράγραφος 1 της Συνθήκης.

(2) Σύμφωνα με τον κανονισμό αριθ. 19/65/ΕΟΚ, η Επιτροπή εξέδωσε, ιδίως, τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 316/2014 ([2]) της Επιτροπής. Ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 316/2014 καθορίζει ορισμένες κατηγορίες συμφωνιών μεταφοράς τεχνολογίας που η Επιτροπή θεώρησε ότι πληρούν κατά κανόνα τις προϋποθέσεις του άρθρου 101 παράγραφος 3 της Συνθήκης. Με βάση τη συνολικά θετική εμπειρία από την εφαρμογή του εν λόγω κανονισμού και τα αποτελέσματα της αξιολόγησής του, κρίνεται σκόπιμο να εκδοθεί νέος κανονισμός απαλλαγής κατά κατηγορία.

(3) Ο παρών κανονισμός θα διασφαλίσει την αποτελεσματική προστασία του ανταγωνισμού και την παροχή επαρκούς ασφάλειας δικαίου στις επιχειρήσεις. Κατά την επιδίωξη αυτών των στόχων πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η ανάγκη απλούστευσης της διοικητικής εποπτείας και του νομοθετικού πλαισίου στον μέγιστο δυνατό βαθμό.

(4) Οι συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας αφορούν την παραχώρηση αδειών εκμετάλλευσης δικαιωμάτων τεχνολογίας. Οι συμφωνίες αυτές βελτιώνουν εν γένει την οικονομική αποδοτικότητα και προάγουν τον ανταγωνισμό, δεδομένου ότι μειώνουν το ενδεχόμενο αλληλεπικάλυψης των δραστηριοτήτων έρευνας και ανάπτυξης, παροτρύνουν τη διεξαγωγή αρχικής έρευνας και ανάπτυξης, προωθούν την επαυξητική καινοτομία, διευκολύνουν τη διάδοση των τεχνολογιών και δημιουργούν ανταγωνισμό στις αγορές προϊόντων.

(5) Η πιθανότητα τα εν λόγω αποτελέσματα βελτίωσης της αποδοτικότητας και προαγωγής του ανταγωνισμού να υπεραντισταθμίζουν κάθε αντιανταγωνιστικό αποτέλεσμα το οποίο προκύπτει λόγω των περιορισμών που περιέχουν οι συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας εξαρτάται από τον βαθμό της ισχύος των σχετικών επιχειρήσεων στην αγορά και, συνεπώς, από τον βαθμό στον οποίο οι επιχειρήσεις αυτές αντιμετωπίζουν ανταγωνισμό από επιχειρήσεις που κατέχουν υποκατάστατες τεχνολογίες ή επιχειρήσεις που παράγουν υποκατάστατα προϊόντα.

(6) Ο παρών κανονισμός πρέπει να εφαρμόζεται μόνο σε συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας μεταξύ δικαιοπάροχου και δικαιοδόχου. Θα πρέπει να καλύπτει τέτοιου είδους συμφωνίες ακόμη και όταν αυτές περιλαμβάνουν όρους που αφορούν περισσότερα από ένα επίπεδα εμπορίου, για παράδειγμα όταν απαιτούν από τον δικαιοδόχο να δημιουργήσει συγκεκριμένο σύστημα διανομής και προσδιορίζουν τις υποχρεώσεις τις οποίες ο δικαιοδόχος οφείλει ή δύναται να επιβάλει στους μεταπωλητές των προϊόντων που παράγονται βάσει της άδειας εκμετάλλευσης. Ωστόσο, οι εν λόγω όροι και υποχρεώσεις πρέπει να τηρούν τους κανόνες ανταγωνισμού που ισχύουν για τις συμφωνίες προμήθειας και διανομής που προβλέπονται στον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 2022/720 ([3]) της Επιτροπής και επεξηγούνται στις κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής για τους κάθετους περιορισμούς ([4]). Οι συμφωνίες προμήθειας και διανομής που συνάπτονται μεταξύ του δικαιοδόχου και αγοραστών δικών του προϊόντων της σύμβασης δεν πρέπει να απαλλάσσονται με τον παρόντα κανονισμό.

([1]) ΕΕ 36 της 6.3.1965, σ. 533/65.

([2]) Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 316/2014 της Επιτροπής, της 21ης Μαρτίου 2014, για την εφαρμογή του άρθρου 101 παράγραφος 3 της συνθήκης σε ορισμένες κατηγορίες συμφωνιών μεταφοράς τεχνολογίας (ΕΕ L 93 της 28.3.2014, σ. 17).

([3]) Κανονισμός (ΕΕ) 2022/720 της Επιτροπής, της 10ης Μαΐου 2022, για την εφαρμογή του άρθρου 101 παράγραφος 3 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε ορισμένες κατηγορίες κάθετων συμφωνιών και εναρμονισμένων πρακτικών (ΕΕ L 134 της 11.5.2022, σ. 4).

([4]) Ανακοίνωση της Επιτροπής - Ανακοίνωση: Κατευθυντήριες γραμμές για τους κάθετους περιορισμούς (ΕΕ C 248 της 30.6.2022, σ. 1).

(7) Ο παρών κανονισμός πρέπει να εφαρμόζεται μόνο στις συμφωνίες στις οποίες ο δικαιοπάροχος επιτρέπει στον δικαιοδόχο και/ή σε έναν ή περισσότερους υπεργολάβους του να εκμεταλλευθεί(-ούν) τα παραχωρούμενα δικαιώματα τεχνολογίας, ενδεχομένως μετά από περαιτέρω δραστηριότητες έρευνας και ανάπτυξης από τον δικαιοδόχο και/ή τον (τους) υπεργολάβο(-ους) του, με σκοπό την παραγωγή αγαθών ή υπηρεσιών. Δεν πρέπει να εφαρμόζεται σε άδειες εκμετάλλευσης στο πλαίσιο συμφωνιών έρευνας και ανάπτυξης οι οποίες καλύπτονται από τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 2023/1066 ([5]) της Επιτροπής ή σε άδειες εκμετάλλευσης στο πλαίσιο συμφωνιών εξειδίκευσης που καλύπτονται από τον κανονισμό (ΕΕ) 2023/1067 ([6]) της Επιτροπής. Επιπλέον, δεν πρέπει να εφαρμόζεται στις συμφωνίες που πρωταρχικός σκοπός τους είναι η απλή μεταπώληση ή διανομή προϊόντων λογισμικού, είτε μέσω φυσικών είτε μέσω ψηφιακών διαύλων, δεδομένου ότι οι συμφωνίες του είδους αυτού δεν αφορούν την παραχώρηση αδειών εκμετάλλευσης τεχνολογίας για παραγωγή, αλλά προσιδιάζουν περισσότερο σε συμφωνίες διανομής.

(8) Ο παρών κανονισμός δεν πρέπει να εφαρμόζεται ούτε στις συμφωνίες που αποβλέπουν στη δημιουργία κοινοπραξιών εκμετάλλευσης τεχνολογιών, δηλαδή στις συμφωνίες για την από κοινού εκμετάλλευση τεχνολογιών με σκοπό την παραχώρησή τους με άδεια εκμετάλλευσης στα μέρη της κοινοπραξίας ή σε τρίτους, ούτε στις συμφωνίες βάσει των οποίων οι τεχνολογίες που αποτελούν αντικείμενο κοινοπραξίας παραχωρούνται με άδεια εκμετάλλευσης στους εν λόγω τρίτους. Δεν πρέπει να εφαρμόζεται ούτε σε συμφωνίες βάσει των οποίων οι δυνητικοί δικαιοδόχοι τεχνολογίας συμφωνούν να διαπραγματεύονται από κοινού τους όρους των συμφωνιών μεταφοράς τεχνολογίας (ομάδες διαπραγμάτευσης για την παραχώρηση αδειών εκμετάλλευσης).

(9) Για την εφαρμογή του άρθρου 101 παράγραφος 3 της Συνθήκης μέσω κανονισμού, δεν είναι απαραίτητο να προσδιοριστεί ποιες συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας ενδέχεται να εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 101 παράγραφος 1 της Συνθήκης. Κατά την αξιολόγηση μεμονωμένων συμφωνιών βάσει του άρθρου 101 παράγραφος 1, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη διάφοροι παράγοντες, και ιδίως η διάρθρωση και η δυναμική των σχετικών αγορών τεχνολογιών και προϊόντων.

(10) Το ευεργέτημα της απαλλαγής κατά κατηγορία που θεσπίζεται με τον παρόντα κανονισμό θα πρέπει να περιορίζεται στις συμφωνίες εκείνες οι οποίες θεωρείται, με επαρκή βαθμό βεβαιότητας, ότι πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 101 παράγραφος 3 της Συνθήκης. Προκειμένου να επιτευχθούν τα οφέλη και οι στόχοι της μεταφοράς τεχνολογίας, ο παρών κανονισμός δεν θα πρέπει να καλύπτει μόνο τη μεταφορά της τεχνολογίας αυτής καθεαυτής, αλλά και άλλες διατάξεις που περιέχονται σε συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας εφόσον, και στον βαθμό που, οι διατάξεις αυτές συνδέονται άμεσα με την παραγωγή ή την πώληση των προϊόντων που αφορά η σύμβαση.

(11) Όσον αφορά τις συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας μεταξύ ανταγωνιστών, μπορεί να θεωρηθεί ότι αυτές οδηγούν κατά κανόνα σε βελτίωση της παραγωγής ή της διανομής και εξασφαλίζουν στους καταναλωτές δίκαιο μερίδιο από τα οφέλη που προκύπτουν, εφόσον το συνολικό μερίδιο που κατέχουν στην οικεία αγορά τα μέρη των συμφωνιών δεν υπερβαίνει το 20 % και εφόσον οι συμφωνίες δεν περιλαμβάνουν ορισμένους τύπους πολύ σοβαρών αντιανταγωνιστικών περιορισμών.

(12) Όσον αφορά τις συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας μεταξύ μη ανταγωνιστών, μπορεί να θεωρηθεί ότι αυτές οδηγούν κατά κανόνα σε βελτίωση της παραγωγής ή της διανομής και εξασφαλίζουν στους καταναλωτές δίκαιο μερίδιο από τα οφέλη που προκύπτουν, εφόσον το ατομικό μερίδιο που κατέχει στην οικεία αγορά καθένα από τα μέρη των συμφωνιών δεν υπερβαίνει το 30 % και εφόσον οι συμφωνίες δεν περιλαμβάνουν ορισμένους τύπους πολύ σοβαρών αντιανταγωνιστικών περιορισμών.

(13) Τα μερίδια αγοράς στις σχετικές αγορές τεχνολογιών υπολογίζονται βάσει της παρουσίας των παραχωρούμενων δικαιωμάτων τεχνολογίας στο σχετικό προϊόν και τις γεωγραφικές αγορές όπου πωλούνται τα προϊόντα τα οποία αφορά η σύμβαση, δηλαδή με βάση τις πωλήσεις των προϊόντων τα οποία αφορά η σύμβαση τα οποία παράγονται από τον δικαιοπάροχο και τους δικαιοδόχους του από κοινού. Επομένως, για τους σκοπούς του παρόντος κανονισμού, η τεχνολογία που δεν έχει ακόμη αποφέρει πωλήσεις των προϊόντων της σύμβασης θεωρείται ότι κατέχει μηδενικό μερίδιο αγοράς.

(14) Εάν υπάρχει υπέρβαση του εφαρμοστέου ορίου για το μερίδιο αγοράς σε μία ή περισσότερες αγορές προϊόντων ή τεχνολογιών, η απαλλαγή κατά κατηγορία δεν θα πρέπει εφαρμόζεται στη συμφωνία όσον αφορά τις αντίστοιχες σχετικές αγορές.

([5]) Κανονισμός (ΕΕ) 2023/1066 της Επιτροπής, της 1ης Ιουνίου 2023, για την εφαρμογή του άρθρου 101 παράγραφος 3 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε ορισμένες κατηγορίες συμφωνιών έρευνας και ανάπτυξης (ΕΕ L 143 της 2.6.2023, σ. 9).

([6]) Κανονισμός (ΕΕ) 2023/1067 της Επιτροπής, της 1ης Ιουνίου 2023, σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 101 παράγραφος 3 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε ορισμένες κατηγορίες συμφωνιών εξειδίκευσης (ΕΕ L 143 της 2.6.2023, σ. 20).

(15) Όταν το μερίδιο αγοράς υπερβαίνει τα ανωτέρω όρια, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι οι συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 101 παράγραφος 1 της Συνθήκης. Για παράδειγμα, οι αποκλειστικές συμφωνίες αδειών εκμετάλλευσης μεταξύ μη ανταγωνιστικών επιχειρήσεων συχνά δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 101 παράγραφος 1. Όταν το μερίδιο αγοράς υπερβαίνει τα ανωτέρω όρια, δεν μπορεί επίσης να θεωρηθεί ότι οι συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 101 παράγραφος 1 δεν πληρούν τα κριτήρια απαλλαγής. Ούτε, όμως, μπορεί να θεωρηθεί ότι παρέχουν εν γένει αντικειμενικά πλεονεκτήματα τέτοιας φύσης και έκτασης, ώστε να αντισταθμίζονται οι αρνητικές επιπτώσεις τους στον ανταγωνισμό.

(16) Ο παρών κανονισμός δεν θα πρέπει να απαλλάσσει τις συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας που περιλαμβάνουν περιορισμούς οι οποίοι δεν είναι απαραίτητοι για τη βελτίωση της παραγωγής ή της διανομής. Ειδικότερα, οι συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας οι οποίες περιλαμβάνουν ορισμένους πολύ σοβαρούς αντιανταγωνιστικούς περιορισμούς, όπως ο καθορισμός των τιμών που χρεώνονται σε τρίτους, θα πρέπει να εξαιρούνται από το ευεργέτημα της απαλλαγής κατά κατηγορία που παρέχει ο παρών κανονισμός, ανεξαρτήτως των μεριδίων αγοράς των ενδιαφερόμενων επιχειρήσεων. Όταν σε μια συμφωνία περιλαμβάνονται τέτοιοι σοβαροί περιορισμοί, η συμφωνία πρέπει να εξαιρείται στο σύνολό της από το ευεργέτημα της απαλλαγής κατά κατηγορία.

(17) Προκειμένου να προστατευθούν τα κίνητρα για καινοτομία, καθώς και η ορθή εφαρμογή των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, ορισμένοι περιορισμοί πρέπει να εξαιρούνται από το ευεργέτημα της απαλλαγής κατά κατηγορία. Ειδικότερα, θα πρέπει να αποκλείονται ορισμένες υποχρεώσεις επανεκχώρησης και οι ρήτρες μη αμφισβήτησης. Όταν περιλαμβάνονται τέτοιοι περιορισμοί στη συμφωνία μεταφοράς τεχνολογίας, μόνον ο εν λόγω περιορισμός πρέπει να εξαιρείται από το ευεργέτημα της απαλλαγής κατά κατηγορία.

(18) Τα όρια ως προς το μερίδιο αγοράς, η μη απαλλαγή των συμφωνιών μεταφοράς τεχνολογίας που περιλαμβάνουν σοβαρούς αντιανταγωνιστικούς περιορισμούς και οι εξαιρούμενοι περιορισμοί που προβλέπονται από τον παρόντα κανονισμό κατά κανόνα θα εξασφαλίζουν ότι οι συμφωνίες στις οποίες εφαρμόζεται η απαλλαγή κατά κατηγορία δεν επιτρέπουν στις συμμετέχουσες επιχειρήσεις να καταργήσουν τον ανταγωνισμό για ένα σημαντικό μέρος των υπόψη προϊόντων.

(19) Ο παρών κανονισμός θα πρέπει να προσδιορίζει συνήθεις περιπτώσεις στις οποίες μπορεί να θεωρηθεί σκόπιμη η ανάκληση του ευεργετήματος της απαλλαγής που θεσπίζεται με τον παρόντα κανονισμό, σύμφωνα με το άρθρο 29 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1/2003 ([7]) του Συμβουλίου.

(20) Για την ενίσχυση της εποπτείας των παράλληλων δικτύων συμφωνιών μεταφοράς τεχνολογίας που έχουν παρόμοια περιοριστικά αποτελέσματα και καλύπτουν πάνω από το 50 % δεδομένης αγοράς, η Επιτροπή δύναται, μέσω κανονισμού, να κηρύξει τον παρόντα κανονισμό ανεφάρμοστο στις συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας που περιέχουν συγκεκριμένους περιορισμούς ως προς τη σχετική αγορά, αποκαθιστώντας με τον τρόπο αυτό την πλήρη εφαρμογή του άρθρου 101 της Συνθήκης στις εν λόγω συμφωνίες,

ΕΞΕΔΩΣΕ ΤΟΝ ΠΑΡΟΝΤΑ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟ:

Άρθρο 1

Ορισμοί

1. Για τους σκοπούς του παρόντος κανονισμού, ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί:

α) ως «συμφωνία» νοείται συμφωνία, απόφαση ένωσης επιχειρήσεων ή εναρμονισμένη πρακτική·

β) ως «δικαιώματα τεχνολογίας» νοούνται η τεχνογνωσία και τα ακόλουθα δικαιώματα, ή ο συνδυασμός αυτών, συμπεριλαμβανομένων των αιτήσεων χορήγησης ή των αιτήσεων καταχώρησης για τα εν λόγω δικαιώματα:

i) διπλώματα ευρεσιτεχνίας,

ii) υποδείγματα χρησιμότητας,

iii) δικαιώματα επί σχεδίων και υποδειγμάτων,

iv) τοπογραφίες προϊόντων ημιαγωγών,

([7]) Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1/2003 του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2002, για την εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού που προβλέπονται στα άρθρα 81 και 82 της Συνθήκης (ΕΕ L 1 της 4.1.2003, σ. 1).

v) συμπληρωματικά πιστοποιητικά προστασίας για τα φαρμακευτικά προϊόντα ή άλλα προϊόντα για τα οποία μπορούν να λαμβάνονται συμπληρωματικά πιστοποιητικά προστασίας,

vi) πιστοποιητικά βελτιωτών, και

vii) δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας επί λογισμικού·

γ) ως «συμφωνία μεταφοράς τεχνολογίας» νοείται:

i) μια συμφωνία παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης δικαιωμάτων τεχνολογίας που συνάπτεται μεταξύ δύο επιχειρήσεων με σκοπό την παραγωγή των προϊόντων τα οποία αφορά η σύμβαση από τον δικαιοδόχο και/ή τον/τους υπεργολάβο/υπεργολάβους του,

ii) η εκχώρηση δικαιωμάτων τεχνολογίας μεταξύ δύο επιχειρήσεων με σκοπό την παραγωγή των προϊόντων τα οποία αφορά η σύμβαση, όταν μέρος του κινδύνου που συνδέεται με την εκμετάλλευση της τεχνολογίας εξακολουθεί να βαρύνει τον εκχωρητή·

δ) ως «αμοιβαία συμφωνία» νοείται συμφωνία μεταφοράς τεχνολογίας, όταν δύο επιχειρήσεις παραχωρούν η μια στην άλλη, στην ίδια ή σε χωριστές συμβάσεις, άδεια εκμετάλλευσης δικαιωμάτων τεχνολογίας, και εφόσον οι εν λόγω άδειες αφορούν ανταγωνιστικές τεχνολογίες ή μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την παραγωγή ανταγωνιστικών προϊόντων·

ε) ως «μη αμοιβαία συμφωνία» νοείται συμφωνία μεταφοράς τεχνολογίας, όταν μια επιχείρηση παραχωρεί σε άλλη επιχείρηση άδεια εκμετάλλευσης δικαιωμάτων τεχνολογίας, ή όταν δύο επιχειρήσεις παραχωρούν αμοιβαία μια τέτοια άδεια, αλλά οι εν λόγω άδειες εκμετάλλευσης δεν αφορούν ανταγωνιστικές τεχνολογίες και δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την παραγωγή ανταγωνιστικών προϊόντων· στ) ως «προϊόν» νοείται ένα αγαθό ή μια υπηρεσία, περιλαμβανομένων τόσο των ενδιάμεσων αγαθών και υπηρεσιών όσο και των τελικών αγαθών και υπηρεσιών·

στ) ως «προϊόντα της σύμβασης» ή «προϊόντα τα οποία αφορά η σύμβαση» νοούνται τα προϊόντα που παράγονται, άμεσα ή έμμεσα, βάσει των παραχωρούμενων δικαιωμάτων τεχνολογίας·

ζ) ως «προϊόντα της σύμβασης» νοούνται τα προϊόντα που παράγονται βάσει της παραχωρούμενης τεχνολογίας·

η) τα «δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας» περιλαμβάνουν τα δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας, και ιδίως τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας και τα εμπορικά σήματα, τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και τα συγγενικά δικαιώματα·

θ) «τεχνογνωσία»: σύνολο πρακτικών πληροφοριών, που προκύπτουν από την πείρα και τις δοκιμές, οι οποίες είναι:

i) απόρρητο, δηλαδή δεν είναι ευρύτερα γνωστό ή εύκολα προσβάσιμο,

ii) ουσιώδες, δηλαδή περιλαμβάνει πληροφορίες οι οποίες είναι σημαντικές και χρήσιμες για την παραγωγή των προϊόντων της σύμβασης και

iii) προσδιορισμένο, δηλαδή ότι περιγράφεται κατά τρόπο αρκούντως διεξοδικό ώστε να είναι δυνατόν να διαπιστωθεί αν πληροί τα κριτήρια του απόρρητου και του ουσιώδους·

ι) ως «σχετική αγορά προϊόντων» νοείται η αγορά για τα προϊόντα που αφορά η σύμβαση και τα υποκατάστατά τους, δηλαδή όλα τα προϊόντα που θεωρούνται από τους αγοραστές ως εναλλάξιμα με ή δυνάμενα να υποκατασταθούν μεταξύ τους, λόγω των χαρακτηριστικών των προϊόντων, των τιμών τους και της χρήσης για την οποία προορίζονται·

ια) ως «σχετική αγορά τεχνολογιών» νοείται η αγορά για τα παραχωρούμενα δικαιώματα τεχνολογίας και τα υποκατάστατά τους, δηλαδή όλα τα δικαιώματα τεχνολογίας που θεωρούνται από τον δικαιοδόχο ως εναλλάξιμα με ή δυνάμενες να υποκατασταθούν μεταξύ τους, λόγω των χαρακτηριστικών των δικαιωμάτων τεχνολογίας, των πληρωτέων δικαιωμάτων εκμετάλλευσής για τα εν λόγω δικαιώματα και της χρήσης για την οποία προορίζονται·

ιβ) ως «σχετική γεωγραφική αγορά» νοείται η περιοχή στην οποία δραστηριοποιούνται οι συμμετέχουσες επιχειρήσεις όσον αφορά την προσφορά και τη ζήτηση προϊόντων ή την παραχώρηση αδειών εκμετάλλευσης δικαιωμάτων τεχνολογίας, στην οποία οι όροι ανταγωνισμού είναι αρκούντως ομοιογενείς, και η οποία μπορεί να διακρίνεται από γειτονικές γεωγραφικές περιοχές, λόγω του ότι οι συνθήκες ανταγωνισμού σε αυτές διαφέρουν αισθητά·

ιγ) ως «σχετική αγορά» νοείται ο συνδυασμός της σχετικής αγοράς προϊόντων ή τεχνολογιών με τη σχετική γεωγραφική αγορά·

ιδ) ως «ανταγωνιζόμενες επιχειρήσεις» νοούνται οι επιχειρήσεις που ανταγωνίζονται στη σχετική αγορά, και συγκεκριμένα:

i) ανταγωνιζόμενες επιχειρήσεις στη σχετική αγορά όπου παραχωρούνται οι άδειες εκμετάλλευσης δικαιωμάτων τεχνολογίας, δηλαδή επιχειρήσεις που παραχωρούν άδειες εκμετάλλευσης για ανταγωνιστικά δικαιώματα τεχνολογίας (πραγματικοί ανταγωνιστές στη σχετική αγορά)·

ii) οι ανταγωνιζόμενες επιχειρήσεις στη σχετική αγορά στην οποία πωλούνται τα προϊόντα της σύμβασης, δηλαδή επιχειρήσεις οι οποίες, ελλείψει της συμφωνίας μεταφοράς τεχνολογίας, θα δραστηριοποιούνταν αμφότερες στη (στις) σχετική(-ές) αγορά(-ές) όπου πωλούνται τα προϊόντα της σύμβασης (πραγματικοί ανταγωνιστές στη σχετική αγορά) ή οι οποίες, ελλείψει της συμφωνίας μεταφοράς τεχνολογίας, θα ήταν πιθανό, σε ρεαλιστική και όχι απλώς υποθετική βάση, να προβούν στις απαραίτητες πρόσθετες επενδύσεις ή να αναλάβουν άλλες απαραίτητες δαπάνες προκειμένου να εισέλθουν στη (στις) σχετική(-ές) αγορά(-ές) εντός ενός χρονικού διαστήματος που είναι επαρκώς σύντομο, ώστε να προκαλέσει ανταγωνιστική πίεση σε επιχειρήσεις οι οποίες δραστηριοποιούνται ήδη στη σχετική αγορά (δυνητικοί ανταγωνιστές στη σχετική αγορά)·

ιε) ως «σύστημα επιλεκτικής διανομής» νοείται ένα σύστημα διανομής στο πλαίσιο του οποίου ο δικαιοπάροχος αναλαμβάνει να παραχωρήσει, άμεσα ή έμμεσα, άδεια για την παραγωγή των προϊόντων της σύμβασης μόνο σε δικαιοδόχους που επιλέγονται βάσει συγκεκριμένων κριτηρίων και εφόσον οι δικαιοδόχοι αυτοί αναλαμβάνουν τη δέσμευση να μην πωλούν τα προϊόντα της σύμβασης σε μη εγκεκριμένους διανομείς, στο συγκεκριμένο έδαφος εντός του οποίου ο δικαιοπάροχος εφαρμόζει το σύστημα αυτό·

ιστ) ως «αποκλειστική άδεια» νοείται η άδεια βάσει της οποίας ο ίδιος ο δικαιοπάροχος δεν επιτρέπεται να παράγει χρησιμοποιώντας τα παραχωρούμενα δικαιώματα τεχνολογίας και δεν επιτρέπεται να χορηγήσει άδεια για την εκμετάλλευση των παραχωρούμενων δικαιωμάτων τεχνολογίας σε τρίτους, γενικά ή για μια συγκεκριμένη χρήση ή σε μια συγκεκριμένη περιοχή·

ιζ) ως «αποκλειστική περιοχή εκμετάλλευσης» νοείται μια δεδομένη περιοχή εντός της οποίας μία μόνο επιχείρηση επιτρέπεται να παράγει τα προϊόντα της σύμβασης, εφόσον όμως είναι παρ' όλα αυτά δυνατόν να επιτραπεί σε άλλο δικαιοδόχο να παράγει τα προϊόντα της σύμβασης εντός της εν λόγω περιοχής μόνο για έναν συγκεκριμένο πελάτη, όταν η δεύτερη αυτή άδεια χορηγήθηκε με σκοπό να δημιουργηθεί εναλλακτική πηγή εφοδιασμού για τον εν λόγω πελάτη·

ιη) ως «αποκλειστική κατηγορία πελατών» νοείται κατηγορία πελατών προς την οποία μόνο ένα μέρος της συμφωνίας μεταφοράς τεχνολογίας επιτρέπεται να πωλεί ενεργητικά τα προϊόντα της σύμβασης που έχουν παραχθεί με την παραχωρούμενη τεχνολογία·

ιθ) ως «ενεργητικές πωλήσεις» νοείται η ενεργός στόχευση πελατών με επισκέψεις, επιστολές, ηλεκτρονικά μηνύματα, κλήσεις ή άλλα μέσα άμεσης επικοινωνίας ή μέσω στοχευμένης διαφήμισης και προώθησης, εκτός ή εντός διαδικτύου, για παράδειγμα μέσω έντυπων ή ψηφιακών μέσων, συμπεριλαμβανομένων των επιγραμμικών μέσων, υπηρεσιών σύγκρισης τιμών ή διαφήμισης σε μηχανές αναζήτησης που απευθύνονται στοχευμένα σε πελάτες συγκεκριμένων γεωγραφικών περιοχών ή σε συγκεκριμένες ομάδες πελατών, της λειτουργίας δικτυακού τόπου με τομέα ανωτάτου επιπέδου που αντιστοιχεί σε συγκεκριμένες γεωγραφικές περιοχές ή της προσφοράς γλωσσών σε δικτυακούς τόπους που χρησιμοποιούνται συνήθως σε συγκεκριμένες γεωγραφικές περιοχές, όταν οι γλώσσες αυτές είναι διαφορετικές από εκείνες που χρησιμοποιούνται συνήθως στη γεωγραφική περιοχή στην οποία είναι εγκατεστημένος ο αγοραστής·

κ) ως «παθητικές πωλήσεις» νοούνται οι πωλήσεις που ανταποκρίνονται σε αυτοβούλως εκφρασμένη ζήτηση μεμονωμένων πελατών, συμπεριλαμβανομένης της παράδοσης αγαθών ή υπηρεσιών στον πελάτη, χωρίς η έναρξη της πώλησης να έχει γίνει με ενεργό στόχευση του συγκεκριμένου πελάτη ή της συγκεκριμένης ομάδας πελατών ή της συγκεκριμένης γεωγραφικής περιοχής, συμπεριλαμβανομένων των πωλήσεων που προκύπτουν από τη συμμετοχή σε διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων ή από την απάντηση σε ιδιωτικές προσκλήσεις υποβολής προσφορών.

2. Για τους σκοπούς του παρόντος κανονισμού, οι όροι «επιχείρηση», «δικαιοπάροχος» και «δικαιοδόχος» καλύπτουν τις αντίστοιχες συνδεδεμένες επιχειρήσεις.

Ως «συνδεδεμένες επιχειρήσεις» νοούνται:

α) οι επιχειρήσεις στις οποίες ένα από τα μέρη της συμφωνίας μεταφοράς τεχνολογίας, άμεσα ή έμμεσα:

i) διαθέτει πάνω από το ήμισυ των δικαιωμάτων ψήφου, ή

ii) έχει την εξουσία να διορίζει πάνω από το ήμισυ των μελών του εποπτικού συμβουλίου, του διοικητικού συμβουλίου ή των οργάνων που εκπροσωπούν κατά νόμο την επιχείρηση, ή

iii) το δικαίωμα να διαχειρίζεται τις υποθέσεις της επιχείρησης·

β) οι επιχειρήσεις που κατέχουν, άμεσα ή έμμεσα, σε μία από τις επιχειρήσεις που μετέχουν στη συμφωνία μεταφοράς τεχνολογίας, τα δικαιώματα ή τις εξουσίες που παρατίθενται στο στοιχείο α)·

γ) οι επιχειρήσεις στις οποίες μια επιχείρηση που αναφέρεται στο στοιχείο β) κατέχει, άμεσα ή έμμεσα, τα δικαιώματα ή τις εξουσίες που παρατίθενται στο στοιχείο α)·

δ) οι επιχειρήσεις στις οποίες ένα από τα μέρη της συμφωνίας μεταφοράς τεχνολογίας κατέχει, μαζί με μία ή περισσότερες από τις επιχειρήσεις που αναφέρονται στα στοιχεία α), β) ή γ), ή στις οποίες δύο ή περισσότερες από τις τελευταίες αυτές επιχειρήσεις, κατέχουν από κοινού τα δικαιώματα ή τις εξουσίες που παρατίθενται στο στοιχείο α)·

ε) οι επιχειρήσεις στις οποίες κατέχουν από κοινού τα δικαιώματα ή τις εξουσίες που παρατίθενται στο στοιχείο α):

i) τα μέρη της συμφωνίας μεταφοράς τεχνολογίας ή οι αντίστοιχες συνδεδεμένες επιχειρήσεις τους που αναφέρονται στα στοιχεία α) έως δ), ή

ii) ένα ή περισσότερα από τα μέρη της συμφωνίας μεταφοράς τεχνολογίας ή μία ή περισσότερες από τις συνδεδεμένες επιχειρήσεις τους που αναφέρονται στα στοιχεία α) έως δ), και ένα ή περισσότερα τρίτα μέρη.

Άρθρο 2

Απαλλαγή

1. Δυνάμει του άρθρου 101 παράγραφος 3 της Συνθήκης και με την επιφύλαξη των διατάξεων του παρόντος κανονισμού, το άρθρο 101 παράγραφος 1 της Συνθήκης δεν εφαρμόζεται στις συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας.

2. Η απαλλαγή που προβλέπεται στην παράγραφο 1 εφαρμόζεται στο μέτρο που οι συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας περιλαμβάνουν περιορισμούς του ανταγωνισμού που εμπίπτουν στο πεδίο του άρθρου 101 παράγραφος 1 της Συνθήκης. Η απαλλαγή ισχύει εφόσον τα παραχωρούμενα δικαιώματα τεχνολογίας δεν έχουν λήξει, δεν έχουν αποσβεσθεί ή δεν έχουν κηρυχθεί άκυρα ή, στην περίπτωση τεχνογνωσίας, στο μέτρο που η τεχνογνωσία παραμένει απόρρητη. Ωστόσο, στην περίπτωση που η τεχνογνωσία καθίσταται γνωστή δημοσίως ως αποτέλεσμα ενεργειών του δικαιοδόχου, η απαλλαγή ισχύει για τη διάρκεια της συμφωνίας.

3. Η απαλλαγή που προβλέπεται στο άρθρο 1 εφαρμόζεται επίσης στις διατάξεις των συμφωνιών μεταφοράς τεχνολογίας που σχετίζονται με την αγορά προϊόντων από τον δικαιοδόχο ή που αφορούν τη χορήγηση άδειας ή την εκχώρηση άλλων δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας ή τεχνογνωσίας στον δικαιοδόχο, εφόσον, και στον βαθμό που, οι διατάξεις αυτές συνδέονται άμεσα με την παραγωγή ή την πώληση των προϊόντων τα οποία αφορά η σύμβαση.

Άρθρο 3

Όρια μεριδίου αγοράς

1. Όταν οι επιχειρήσεις που μετέχουν στη συμφωνία είναι ανταγωνιζόμενες επιχειρήσεις, η απαλλαγή που προβλέπεται στο άρθρο 2 ισχύει υπό τον όρο ότι το συνδυασμένο μερίδιο αγοράς των μερών δεν υπερβαίνει το 20 % στην σχετική αγορά ή αγορές.

2. Όταν οι επιχειρήσεις που μετέχουν στη συμφωνία δεν είναι ανταγωνιζόμενες επιχειρήσεις, η απαλλαγή που προβλέπεται στο άρθρο 2 εφαρμόζεται υπό τον όρο ότι το μερίδιο αγοράς καθενός από τα μέρη δεν υπερβαίνει το 30 % στην σχετική αγορά ή αγορές.

Άρθρο 4

Περιορισμοί ιδιαίτερης σοβαρότητας

1. Όταν οι επιχειρήσεις που μετέχουν στη συμφωνία είναι ανταγωνιζόμενες επιχειρήσεις, η απαλλαγή του άρθρου 2 δεν εφαρμόζεται σε συμφωνίες οι οποίες, άμεσα ή έμμεσα, μεμονωμένα ή σε συνδυασμό με άλλους παράγοντες τους οποίους ελέγχουν τα μέρη, έχουν ως αντικείμενο έναν από τους ακόλουθους περιορισμούς:

α) τον περιορισμό της ικανότητας των μερών να καθορίζουν τις τιμές τους κατά την πώληση προϊόντων προς τρίτους·

β) τον περιορισμό της παραγωγής, εκτός από περιορισμούς που αφορούν την παραγωγή προϊόντων τα οποία αφορά η σύμβαση, οι οποίοι επιβάλλονται στον δικαιοδόχο στο πλαίσιο μιας μη αμοιβαίας συμφωνίας ή επιβάλλονται μόνον σε έναν από τους δικαιοδόχους μιας αμοιβαίας συμφωνίας·

γ) τον καταμερισμό αγορών ή πελατών, εκτός από:

i) την υποχρέωση του δικαιοπάροχου και/ή του δικαιοδόχου, σε περίπτωση μη αμοιβαίας συμφωνίας, να μη χρησιμοποιεί τα παραχωρούμενα δικαιώματα τεχνολογίας για παραγωγικούς σκοπούς στην αποκλειστική περιοχή εκμετάλλευσης που προορίζεται για το άλλο μέρος και/ή να μην πωλεί τα προϊόντα που αφορά η σύμβαση, ενεργητικά ή/και παθητικά, στην αποκλειστική περιοχή εκμετάλλευσης ή στην αποκλειστική κατηγορία πελατών του άλλου μέρους,

ii) τον περιορισμό, σε περίπτωση μη αμοιβαίας συμφωνίας, ενεργητικών πωλήσεων των προϊόντων που αφορά η σύμβαση από τον δικαιοδόχο σε αποκλειστική περιοχή εκμετάλλευσης ή σε αποκλειστική κατηγορία πελατών που έχουν παραχωρηθεί από τον δικαιοπάροχο σε άλλο δικαιοδόχο, υπό τον όρο ότι ο τελευταίος δεν αποτελούσε επιχείρηση που ανταγωνιζόταν τον δικαιοπάροχο την εποχή της σύναψης της δικής του συμφωνίας παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης,

iii) την υποχρέωση να παράγει ο δικαιοδόχος τα προϊόντα τα οποία αφορά η σύμβαση αποκλειστικά για δική του χρήση, υπό την προϋπόθεση ότι ο δικαιοδόχος δεν υφίσταται περιορισμούς όσον αφορά τις ενεργητικές ή παθητικές πωλήσεις των προϊόντων τα οποία αφορά η σύμβαση ως ανταλλακτικών για τα δικά του προϊόντα,

iv) την υποχρέωση του δικαιοδόχου, σε περίπτωση μη αμοιβαίας συμφωνίας, να παράγει τα προϊόντα τα οποία αφορά η σύμβαση μόνον για συγκεκριμένο πελάτη, εφόσον η άδεια παραχωρήθηκε με σκοπό να δημιουργηθεί μια εναλλακτική πηγή εφοδιασμού για τον εν λόγω πελάτη·

δ) τον περιορισμό της ικανότητας του δικαιοδόχου να εκμεταλλεύεται τα δικά του δικαιώματα τεχνολογίας ή τον περιορισμό της ικανότητας οποιουδήποτε μέρους της συμφωνίας να διεξάγει έρευνα και ανάπτυξη, εκτός εάν ένας τέτοιος περιορισμός είναι απαραίτητος για την αποτροπή της κοινοποίησης της παραχωρούμενης τεχνογνωσίας σε τρίτους.

2. Όταν οι επιχειρήσεις που μετέχουν στη συμφωνία δεν είναι ανταγωνιζόμενες επιχειρήσεις, η απαλλαγή του άρθρου 2 δεν εφαρμόζεται σε συμφωνίες οι οποίες, άμεσα ή έμμεσα, μεμονωμένα ή σε συνδυασμό με άλλους παράγοντες τους οποίους ελέγχουν τα μέρη, έχουν ως αντικείμενο έναν από τους ακόλουθους περιορισμούς:

α) τον περιορισμό της δυνατότητας ενός μέρους να καθορίζει τις τιμές του κατά την πώληση προς τρίτους, χωρίς να θίγεται η δυνατότητά του να επιβάλει μέγιστη τιμή πώλησης ή να συνιστά τιμή πώλησης, υπό τον όρο ότι δεν ισοδυναμεί με προκαθορισμένη ή ελάχιστη τιμή πώλησης συνεπεία πιέσεων που ασκούνται ή κινήτρων που προσφέρονται από οποιοδήποτε από τα μέρη της συμφωνίας·

β) τον περιορισμό ως προς την περιοχή εκμετάλλευσης στην οποία, ή τους πελάτες στους οποίους, ο δικαιοδόχος δύναται να πραγματοποιεί παθητικές πωλήσεις των αγαθών τα οποία αφορά η σύμβαση εκτός από:

i) τον περιορισμό των παθητικών πωλήσεων σε αποκλειστική περιοχή εκμετάλλευσης ή προς μια αποκλειστική κατηγορία πελατών που προορίζεται για τον δικαιοπάροχο,

ii) την υποχρέωση να παράγει τα προϊόντα τα οποία αφορά η σύμβαση αποκλειστικά για δική του χρήση, υπό την προϋπόθεση ότι ο δικαιοδόχος δεν περιορίζεται όσον αφορά την ενεργητική ή παθητική πώληση των προϊόντων τα οποία αφορά η σύμβαση ως ανταλλακτικών για τα δικά του προϊόντα,

iii) την υποχρέωση να παράγει τα προϊόντα τα οποία αφορά η σύμβαση μόνον για συγκεκριμένο πελάτη, όταν η άδεια χορηγείται με σκοπό να δημιουργηθεί μια εναλλακτική πηγή εφοδιασμού για τον εν λόγω πελάτη,

iv) τον περιορισμό των πωλήσεων προς τελικούς χρήστες από έναν δικαιοδόχο δραστηριοποιούμενο σε επίπεδο χονδρικής πώλησης,

v) τον περιορισμό των πωλήσεων προς μη εξουσιοδοτημένους διανομείς σε περιοχή όπου ο δικαιοπάροχος εκμεταλλεύεται σύστημα επιλεκτικής διανομής για τα προϊόντα της σύμβασης·

γ) τον περιορισμό των ενεργητικών ή παθητικών πωλήσεων προς τελικούς χρήστες από δικαιοδόχο ο οποίος είναι μέλος ενός επιλεκτικού συστήματος διανομής και δραστηριοποιείται σε επίπεδο λιανικού εμπορίου, χωρίς να θίγεται η δυνατότητα απαγόρευσης σε ένα μέλος του συστήματος να πραγματοποιεί πωλήσεις από μη εγκεκριμένο σημείο εγκατάστασης.

3. Όταν οι επιχειρήσεις που μετέχουν σε μια συμφωνία δεν είναι ανταγωνιζόμενες κατά τον χρόνο σύναψης της συμφωνίας αλλά καθίστανται αργότερα, ισχύει η παράγραφος 2 και όχι η παράγραφος 1 καθ' όλη τη διάρκεια της συμφωνίας, εκτός εάν η συμφωνία υποστεί ουσιαστική τροποποίηση σε μεταγενέστερο στάδιο. Η έννοια της ουσιαστικής τροποποίησης περιλαμβάνει τη σύναψη νέας συμφωνίας μεταφοράς τεχνολογίας μεταξύ των μερών όσον αφορά ανταγωνιστικά δικαιώματα τεχνολογίας.

Άρθρο 5

Αποκλειόμενοι περιορισμοί

1. Η απαλλαγή που προβλέπεται στο άρθρο 2 δεν εφαρμόζεται όσον αφορά τις ακόλουθες υποχρεώσεις που περιέχονται σε συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας:

α) οποιαδήποτε άμεση ή έμμεση υποχρέωση του δικαιοδόχου να χορηγήσει αποκλειστική άδεια εκμετάλλευσης ή να εκχωρήσει δικαιώματα, εν όλω ή εν μέρει, στον δικαιοπάροχο ή σε τρίτο υποδεικνυόμενο από τον δικαιοπάροχο για δικές του βελτιώσεις στην παραχωρούμενη τεχνολογία ή νέες εφαρμογές της παραχωρούμενης τεχνολογίας·

β) οποιαδήποτε άμεση ή έμμεση υποχρέωση που επιβάλλεται σε ένα μέρος να μην προσβάλει την εγκυρότητα δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας που το έτερο μέρος κατέχει στην Ένωση, χωρίς να θίγεται η δυνατότητα, στην περίπτωση της αποκλειστικής άδειας εκμετάλλευσης, να προβλεφθεί η καταγγελία της συμφωνίας μεταφοράς τεχνολογίας σε περίπτωση που ο δικαιοδόχος προσβάλει την εγκυρότητα οποιουδήποτε από τα παραχωρούμενα δικαιώματα τεχνολογίας.

2. Όταν οι επιχειρήσεις που μετέχουν στη συμφωνία δεν είναι ανταγωνιζόμενες επιχειρήσεις, η απαλλαγή του άρθρου 2 δεν ισχύει για καμία άμεση ή έμμεση υποχρέωση η οποία περιορίζει την ικανότητα του δικαιοδόχου να εκμεταλλευθεί τα δικά του δικαιώματα τεχνολογίας ή την ικανότητα οποιουδήποτε μέρους της συμφωνίας να διεξάγει δραστηριότητες έρευνας και ανάπτυξης, εκτός εάν ο τελευταίος περιορισμός είναι απαραίτητος για να αποτραπεί η κοινολόγηση της παραχωρούμενης τεχνογνωσίας σε τρίτους.

Άρθρο 6

Ατομική ανάκληση

1. Η Επιτροπή δύναται να ανακαλέσει το ευεργέτημα του παρόντος κανονισμού, δυνάμει του άρθρου 29 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1/2003, εφόσον, σε συγκεκριμένη περίπτωση, διαπιστώσει ότι μια συμφωνία μεταφοράς τεχνολογίας στην οποία εφαρμόζεται η απαλλαγή που προβλέπεται στο άρθρο 2 του παρόντος κανονισμού παράγει, παρά ταύτα, αποτελέσματα ασυμβίβαστα με το άρθρο 101 παράγραφος 3 της Συνθήκης, και ιδίως στις περιπτώσεις που:

α) περιορίζεται η πρόσβαση τεχνολογιών τρίτων στην αγορά, π.χ. εξαιτίας του σωρευτικού αποτελέσματος παράλληλων δικτύων παρόμοιων περιοριστικών συμφωνιών που απαγορεύουν στους δικαιοδόχους να χρησιμοποιούν τεχνολογίες τρίτων·

β) περιορίζεται η πρόσβαση δυνητικών δικαιοδόχων στην αγορά, π.χ. εξαιτίας του σωρευτικού αποτελέσματος παράλληλων δικτύων παρόμοιων περιοριστικών συμφωνιών που απαγορεύουν στους δικαιοπάροχους να παραχωρούν άδειες εκμετάλλευσης σε άλλους δικαιοδόχους ή επειδή ο μόνος κάτοχος της τεχνολογίας, ο οποίος παραχωρεί άδεια εκμετάλλευσης των συναφών δικαιωμάτων τεχνολογίας, συνάπτει συμφωνία αποκλειστικής εκμετάλλευσης με έναν δικαιοδόχο, ο οποίος δραστηριοποιείται ήδη στην αγορά προϊόντος με βάση δικαιώματα τεχνολογίας μεταξύ των οποίων υπάρχει δυνατότητα υποκατάστασης.

2. Όταν, σε συγκεκριμένη περίπτωση, μια συμφωνία μεταφοράς τεχνολογίας ως προς την οποία ισχύει η απαλλαγή του άρθρου 2 του παρόντος κανονισμού παράγει αποτελέσματα ασυμβίβαστα με το άρθρο 101 παράγραφος 3 της Συνθήκης στην επικράτεια ενός κράτους μέλους, ή σε τμήμα αυτής, που συγκεντρώνει όλα τα χαρακτηριστικά μιας αυτοτελούς γεωγραφικής αγοράς, η αρχή ανταγωνισμού του εν λόγω κράτους μέλους δύναται να ανακαλέσει το ευεργέτημα του παρόντος κανονισμού, δυνάμει του άρθρου 29 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1/2003, στη συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή, υπό τις ίδιες προϋποθέσεις με εκείνες που καθορίζονται στην παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου.

Άρθρο 7

Μη εφαρμογή του παρόντος κανονισμού

1. Δυνάμει του άρθρου 1α του κανονισμού αριθ. 19/65/ΕΟΚ, και όταν τα παράλληλα δίκτυα παρόμοιων συμφωνιών μεταφοράς τεχνολογίας καλύπτουν πάνω από το 50 % μιας σχετικής αγοράς, η Επιτροπή δύναται, μέσω κανονισμού, να κηρύξει τον παρόντα κανονισμό ανεφάρμοστο σε συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας που περιέχουν συγκεκριμένους περιορισμούς ως προς τη σχετική αγορά.

2. Ο κανονισμός που εκδίδεται σύμφωνα με την παράγραφο 1 δεν εφαρμόζεται πριν παρέλθουν έξι μήνες από την έκδοσή του.

Άρθρο 8

Εφαρμογή των ορίων μεριδίου αγοράς

Για τους σκοπούς της εφαρμογής ανώτατων ορίων μεριδίου αγοράς που προβλέπονται στο άρθρο 3 εφαρμόζονται οι ακόλουθοι κανόνες:

α) το μερίδιο αγοράς υπολογίζεται με βάση την αξία των πωλήσεων στην αγορά· εάν δεν υπάρχουν στοιχεία για την αξία των πωλήσεων στην αγορά, μπορούν να χρησιμοποιηθούν εκτιμήσεις που βασίζονται σε άλλες αξιόπιστες πληροφορίες της αγοράς, συμπεριλαμβανομένου του όγκου των πωλήσεων στην αγορά, για να καθοριστεί το μερίδιο αγοράς της εν λόγω επιχείρησης·

β) το μερίδιο αγοράς υπολογίζεται με βάση στοιχεία που αναφέρονται στο προηγούμενο ημερολογιακό έτος· εάν το προηγούμενο ημερολογιακό έτος δεν είναι αντιπροσωπευτικό της θέσης των μερών στη σχετική αγορά ή στις σχετικές αγορές, το μερίδιο αγοράς υπολογίζεται ως ο μέσος όρος των μεριδίων αγοράς των μερών κατά τα τρία προηγούμενα ημερολογιακά έτη·

γ) το μερίδιο αγοράς που κατέχουν οι επιχειρήσεις που αναφέρονται στο άρθρο 1 παράγραφος 2 δεύτερο εδάφιο στοιχείο ε), επιμερίζεται εξίσου σε κάθε επιχείρηση που έχει τα δικαιώματα και τις εξουσίες που απαριθμούνται στο άρθρο 1 παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο στοιχείο α)·

δ) το μερίδιο αγοράς ενός μέρους που δραστηριοποιείται σε μια σχετική αγορά τεχνολογιών υπολογίζεται βάσει της παρουσίας των παραχωρούμενων δικαιωμάτων τεχνολογίας του εν λόγω μέρους στην (στις) σχετική(-ές) αγορά(-ές) (δηλαδή στην αγορά ή τις αγορές προϊόντων και στην ή τις γεωγραφικές αγορές) όπου πωλούνται τα προϊόντα τα οποία αφορά η σύμβαση, δηλαδή βάσει των συνδυασμένων πωλήσεων του εν λόγω μέρους και των δικαιοδόχων των προϊόντων που ενσωματώνουν τα παραχωρούμενα δικαιώματα τεχνολογίας του εν λόγω μέρους·

ε) εάν το μερίδιο αγοράς που προβλέπεται στο άρθρο 3 παράγραφος 1 ή στο άρθρο 3 παράγραφος 2 δεν υπερβαίνει αρχικά το 20 % ή το 30 %, αντίστοιχα, αλλά αυξάνεται αργότερα πάνω από τα όρια αυτά, η απαλλαγή που προβλέπεται στο άρθρο 2 εξακολουθεί να ισχύει για διάστημα τριών συναπτών ημερολογιακών ετών μετά το έτος κατά το οποίο σημειώθηκε για πρώτη φορά η υπέρβαση του ορίου του 20 % ή του 30 %.

Άρθρο 9

Σχέση με άλλους κανονισμούς απαλλαγής κατά κατηγορία

Ο παρών κανονισμός δεν εφαρμόζεται σε ρυθμίσεις παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης οι οποίες περιέχονται σε συμφωνίες έρευνας και ανάπτυξης που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού (ΕΕ) 2023/1066 ή σε συμφωνίες εξειδίκευσης οι οποίες εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού (ΕΕ) 2023/1067.

Άρθρο 10

Μεταβατική περίοδος

Η απαγόρευση που προβλέπεται στο άρθρο 101 παράγραφος 1 της Συνθήκης δεν εφαρμόζεται από την 1η Μαΐου 2026 έως τις 30 Απριλίου 2027 στις συμφωνίες, οι οποίες ισχύουν ήδη στις 30 Απριλίου 2026, οι οποίες δεν πληρούν τους όρους απαλλαγής που προβλέπονται στον παρόντα κανονισμό, αλλά οι οποίες, στις 30 Απριλίου 2026, πληρούσαν τους όρους απαλλαγής που προβλέπονται στον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 316/2014.

Άρθρο 11

Περίοδος ισχύος

Ο παρών κανονισμός αρχίζει να ισχύει την 1η Μαΐου 2026.

Η ισχύς του παρόντος κανονισμού λήγει στις 30 Απριλίου 2038.

Ο παρών κανονισμός είναι δεσμευτικός ως προς όλα τα μέρη του και ισχύει άμεσα σε κάθε κράτος μέλος.

Βρυξέλλες, …

Για την Επιτροπή
Η Πρόεδρος
Ursula VON DER LEYEN

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του άρθρου 101 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας

(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

DRAFT

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ 13
2. ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ 14
   2.1. Άρθρο 101 της Συνθήκης και δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας 14
   2.2. Έννοιες σχετικές με την εφαρμογή του άρθρου 101 της συνθήκης σε συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας 16
      2.2.1. Η έννοια της επιχείρησης 16
      2.2.2. Περιορισμός του ανταγωνισμού και διάκριση μεταξύ περιορισμών εξ αντικειμένου και περιορισμών εκ του αποτελέσματος 16
      2.2.3. Τα αποτελέσματα των συμφωνιών μεταφοράς τεχνολογίας 17
      2.2.4. Ορισμός της αγοράς 19
      2.2.5. Η διάκριση μεταξύ ανταγωνιστών και μη ανταγωνιστών 21
   2.3. Συμφωνίες που γενικά δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 101 παράγραφος 1 της Συνθήκης ... 23
3. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΚΑΚΜΤ 23
   3.1. Τα έννομα αποτελέσματα του ΚΑΚΜΤ 23
   3.2. Πεδίο εφαρμογής και διάρκεια του ΚΑΚΜΤ 24
      3.2.1. Η έννοια των συμφωνιών μεταφοράς τεχνολογίας 24
      3.2.2. Η έννοια της «μεταφοράς» 27
      3.2.3. Συμφωνίες μεταξύ δύο συμβαλλομένων 28
      3.2.4. Συμφωνίες για την παραγωγή προϊόντων της σύμβασης 28
      3.2.5. Διάρκεια 30
      3.2.6. Σχέση με άλλους κανονισμούς απαλλαγής κατά κατηγορία 31
   3.3. Τα όρια μεριδίου αγοράς στο πλαίσιο του ΚΑΚΜΤ 32
      3.3.1. Όρια μεριδίου αγοράς 33
      3.3.2. Υπολογισμός των μεριδίων αγοράς για τις αγορές τεχνολογιών στο πλαίσιο του ΚΑΚΜΤ 33
   3.4. Περιορισμοί ιδιαίτερης σοβαρότητας βάσει του ΚΑΚΜΤ 36
      3.4.1. Γενικές αρχές 36
      3.4.2. Συμφωνίες μεταξύ ανταγωνιστών 37
      3.4.3. Συμφωνίες μεταξύ μη ανταγωνιστών 42
   3.5. Αποκλειόμενοι περιορισμοί 45
   3.6. Άρση του ευεργετήματος της απαλλαγής κατά κατηγορία και μη εφαρμογή της απαλλαγής κατά κατηγορία .. 48
      3.6.1. Άρση του ευεργετήματος της απαλλαγής κατά κατηγορία 48
      3.6.2. Μη εφαρμογή του ΚΑΚΜΤ 49

4. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 101 ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΙ 1 ΚΑΙ 3 ΤΗΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ ΕΚΤΟΣ ΤΟΥ ΠΕΔΙΟΥ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΚΑΚΜΤ 50
4.1. Το γενικό πλαίσιο ανάλυσης 50
4.1.1. Σχετικοί παράγοντες για την εκτίμηση βάσει του άρθρου 101 παράγραφος 1 της Συνθήκης 50
4.1.2. Σχετικοί παράγοντες για την αξιολόγηση βάσει του άρθρου 101 παράγραφος 3 της Συνθήκης 52
4.2. Εφαρμογή του άρθρου 101 της Συνθήκης στις διάφορες μορφές περιορισμών αδειοδότησης 54
4.2.1. Υποχρεώσεις καταβολής δικαιωμάτων εκμετάλλευσης 54
4.2.2. Αποκλειστικές άδειες εκμετάλλευσης και περιορισμοί των πωλήσεων 55
4.2.3. Περιορισμοί της παραγωγής 58
4.2.4. Περιορισμοί του τομέα χρήσης 59
4.2.5. Περιορισμοί δέσμιας χρήσης 60
4.2.6. Ρήτρες δέσμευσης και ομαδικής πώλησης 61
4.2.7. Υποχρεώσεις μη άσκησης ανταγωνισμού 62
4.3. Συμφωνίες διευθέτησης 63
4.4. Κοινοπραξίες εκμετάλλευσης τεχνολογίας 65
4.4.1. Αξιολόγηση της δημιουργίας και λειτουργίας των κοινοπραξιών εκμετάλλευσης τεχνολογίας 66
4.4.2. Εκτίμηση μεμονωμένων περιορισμών σε συμφωνίες μεταξύ της κοινοπραξίας και των δικαιοδόχων 70
4.5. Ομάδες διαπραγμάτευσης για την παραχώρηση αδειών εκμετάλλευσης 71
4.5.1. Εισαγωγή 71
4.5.2. Αξιολόγηση βάσει του άρθρου 101 παράγραφος 1 της Συνθήκης 72
4.5.3. Αξιολόγηση βάσει του άρθρου 101 παράγραφος 3 της Συνθήκης 76

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

(1) Στις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές καθορίζονται οι αρχές για την εκτίμηση των συμφωνιών μεταφοράς τεχνολογίας βάσει του άρθρου 101 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Συνθήκη) ([1]). Οι συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας είναι συμφωνίες με τις οποίες ο δικαιοπάροχος επιτρέπει στον δικαιοδόχο να χρησιμοποιήσει ορισμένα δικαιώματα τεχνολογίας για την παραγωγή αγαθών ή την παροχή υπηρεσιών, όπως ορίζεται στο άρθρο 1 παράγραφος 1 στοιχείο γ) του κανονισμού (ΕΕ) …/… της … της Επιτροπής, σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 101 παράγραφος 3 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε κατηγορίες συμφωνιών μεταφοράς τεχνολογίας (στο εξής: ΚΑΚΜΤ) ([2]).

(2) Οι παρούσες κατευθυντήριες γραμμές παρέχουν οδηγίες σχετικά με την εφαρμογή του ΚΑΚΜΤ, καθώς και σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 101 της Συνθήκης σε συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του ΚΑΚΜΤ. Σκοπός της Επιτροπής, με την έκδοση των κατευθυντήριων γραμμών, είναι να βοηθήσει τις επιχειρήσεις να αξιολογούν τις συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας βάσει των κανόνων ανταγωνισμού της Ένωσης και να διευκολύνει, ως εκ τούτου, τη χρήση των εν λόγω συμφωνιών. Οι συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας επιτρέπουν τη διάδοση της τεχνολογίας και αυξάνουν τα κίνητρα για τη διεξαγωγή αρχικής έρευνας και ανάπτυξης, προωθώντας με αυτόν τον τρόπο την καινοτομία ([3]). Η διάδοση της τεχνολογίας και της καινοτομίας αποτελούν βασικούς παράγοντες μιας ανταγωνιστικής, ανθεκτικής ([4]) και βιώσιμης οικονομίας της Ένωσης.

(3) Οι αρχές που ορίζονται στις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές πρέπει να εφαρμόζονται σε συνάρτηση με τις συγκεκριμένες περιστάσεις κάθε δεδομένης περίπτωσης. Δεν πρέπει να γίνεται μηχανική εφαρμογή τους. Τα παραδείγματα που παρουσιάζονται στις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές έχουν απλώς επεξηγηματικό χαρακτήρα και δεν καλύπτουν όλες τις περιπτώσεις.

(4) Οι παρούσες κατευθυντήριες γραμμές δεν θίγουν την ερμηνεία του άρθρου 101 της Συνθήκης και του ΚΑΚΜΤ από το Γενικό Δικαστήριο και το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής από κοινού: Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης).

(5) Ο ΚΑΚΜΤ και οι παρούσες κατευθυντήριες γραμμές δεν θίγουν την ενδεχόμενη παράλληλη εφαρμογή του άρθρου 102 της Συνθήκης σε συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας ([5]).

(6) Η διάρθρωση των κατευθυντήριων γραμμών είναι η ακόλουθη:

α) Το τμήμα 2.1 περιγράφει συνοπτικά τις γενικές αρχές που διέπουν την εφαρμογή του άρθρου 101 της Συνθήκης στις συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας. Το τμήμα 2.2 εξετάζει τις έννοιες που σχετίζονται με την αξιολόγηση αυτών των συμφωνιών βάσει του άρθρου 101, συμπεριλαμβανομένων των θετικών και αρνητικών αποτελεσμάτων της παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας στον ανταγωνισμό, του ορισμού της σχετικής αγοράς και της διάκρισης μεταξύ ανταγωνιστών και μη ανταγωνιστών. Το τμήμα 2.3 εξετάζει συμφωνίες που γενικά δεν εμπίπτουν στο άρθρο 101.

β) Το τμήμα 3 παρέχει οδηγίες σχετικά με το πεδίο εφαρμογής του ΚΑΚΜΤ. Εξηγεί τον ορισμό των συμφωνιών μεταφοράς τεχνολογίας για την παραγωγή των προϊόντων σύμβασης, τη σχέση μεταξύ του ΚΑΚΜΤ και άλλων κανονισμών απαλλαγής κατά κατηγορία, τα όρια μεριδίου αγοράς που ορίζονται στο άρθρο 3 του ΚΑΚΜΤ, καθώς και τους ιδιαίτερης σοβαρότητας και αποκλειόμενους περιορισμούς που ορίζονται στα άρθρα 4 και 5 του ΚΑΚΜΤ.

([1]) Οι εν λόγω κατευθυντήριες γραμμές αντικαθιστούν τις κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής για την εφαρμογή του άρθρου 101 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας (ΕΕ C 89 της 28.3.2014, σ. 3).

([2]) ΕΕ L […]. Ο ΚΑΚΜΤ αντικαθιστά τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 316/2014 της Επιτροπής, της 21ης Μαρτίου 2014, σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 101 παράγραφος 3 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε ορισμένες κατηγορίες συμφωνιών μεταφοράς τεχνολογίας (ΕΕ L 93 της 28.3.2014, σ. 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2014/316/oj).

([3]) Βλ. την ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών με τίτλο «Πυξίδα Ανταγωνιστικότητας για την ΕΕ» [COM(2025) 30 final].

([4]) Η ανθεκτικότητα περιλαμβάνει την αμυντική ετοιμότητα και την ανθεκτικότητα των αλυσίδων αμυντικού εφοδιασμού και της εσωτερικής αγοράς.

([5]) Βλ. κατ' αναλογία, την απόφαση του Δικαστηρίου της 21ης Δεκεμβρίου 2023, *European Superleague Company*, C-333/21, ECLI:EU:C:2023:1011, σκέψη 119 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία. Ως παράδειγμα στον τομέα των συμφωνιών μεταφοράς τεχνολογίας, βλ. απόφαση της Επιτροπής της 20ής Δεκεμβρίου 2012 στην υπόθεση AT.39230 — *Rio Tinto Alcan*.

γ) Το τμήμα 4 περιγράφει συνοπτικά την πολιτική που ακολουθείται από την Επιτροπή για την εφαρμογή του κανονισμού σε επιμέρους περιπτώσεις. Για τον σκοπό αυτόν, εξηγεί τον τρόπο με τον οποίο οι συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας που δεν καλύπτονται από τον ΚΑΚΜΤ αξιολογούνται βάσει του άρθρου 101 παράγραφοι 1 και 3 της Συνθήκης και παρέχει οδηγίες σχετικά με διάφορα είδη περιορισμών που συναντώνται συχνά σε συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας και σε άλλες συμφωνίες που αφορούν δικαιώματα τεχνολογίας.

2. ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ

2.1. *Άρθρο 101 της Συνθήκης και δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας*

(7) Ο στόχος του άρθρου 101 της Συνθήκης είναι να διασφαλίσει ότι οι επιχειρήσεις δεν χρησιμοποιούν συμφωνίες, αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων και εναρμονισμένες πρακτικές ([6]) με σκοπό να εμποδίσουν, να περιορίσουν ή να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό στην αγορά εις βάρος των καταναλωτών. Το άρθρο 101 επιδιώκει επίσης τον στόχο της επίτευξης μιας ενοποιημένης εσωτερικής αγοράς, η οποία προωθεί τον ανταγωνισμό στην Ένωση.

(8) Το άρθρο 101 της Συνθήκης εφαρμόζεται στις συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων οι οποίες μπορεί να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών ([7]) και παρεμποδίζουν, περιορίζουν ή νοθεύουν τον ανταγωνισμό ([8]). Παρέχει νομικό πλαίσιο για την αξιολόγηση των εν λόγω συμφωνιών, το οποίο λαμβάνει υπόψη τη διάκριση μεταξύ αντιανταγωνιστικών αποτελεσμάτων και των αποτελεσμάτων που προάγουν τον ανταγωνισμό.

(9) Η αξιολόγηση των συμφωνιών βάσει του άρθρου 101 της Συνθήκης αποτελείται από δύο βήματα. Το πρώτο βήμα, βάσει του άρθρου 101 παράγραφος 1, είναι να αξιολογηθεί αν η συμφωνία έχει αντιανταγωνιστικό αντικείμενο ή παράγει πραγματικά ή δυνητικά περιοριστικά αποτελέσματα. Το δεύτερο βήμα, το οποίο καθίσταται αναγκαίο μόνο εάν διαπιστωθεί ότι η συμφωνία περιορίζει τον ανταγωνισμό κατά την έννοια του άρθρου 101 παράγραφος 1, είναι να αξιολογηθεί αν η συμφωνία επιφέρει βελτίωση της αποτελεσματικότητας που πληροί τις τέσσερις προϋποθέσεις της εξαίρεσης που προβλέπεται στο άρθρο 101 παράγραφος 3. Οι εν λόγω προϋποθέσεις είναι ότι η συμφωνία i) πρέπει να συμβάλλει στη βελτίωση της παραγωγής ή της διανομής των προϊόντων ή στην προώθηση της τεχνικής ή οικονομικής προόδου, ii) εξασφαλίζοντας συγχρόνως στους καταναλωτές δίκαιο τμήμα από το όφελος που προκύπτει, χωρίς να iii) επιβάλλει περιορισμούς που δεν είναι απαραίτητοι για την επίτευξη των συγκεκριμένων στόχων και χωρίς να iv) παρέχει στις συμμετέχουσες επιχειρήσεις τη δυνατότητα καταργήσεως του ανταγωνισμού σε σημαντικό τμήμα των σχετικών προϊόντων ([9]). Σύμφωνα με το άρθρο 2 του κανονισμού αριθ. 1/2003, η απόδειξη ότι η συμφωνία περιορίζει τον ανταγωνισμό κατά την έννοια του άρθρου 101 παράγραφος 1 βαρύνει την αρχή ανταγωνισμού ή τον προσφεύγοντα που ισχυρίζεται ότι υπάρχει παράβαση του άρθρου 101, ενώ η απόδειξη ότι πληρούνται οι τέσσερις όροι της εξαίρεσης του άρθρου 101 παράγραφος 3 βαρύνει τις επιχειρήσεις που αιτούνται την εφαρμογή της εν λόγω εξαίρεσης.

(10) Το δίκαιο περί διανοητικής ιδιοκτησίας παρέχει αποκλειστικά δικαιώματα στους δικαιούχους διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, δικαιωμάτων δημιουργού, σχεδίων, σημάτων και άλλων δικαιωμάτων που τυγχάνουν έννομης προστασίας. Ο κύριος διανοητικής ιδιοκτησίας δικαιούται βάσει του δικαίου περί διανοητικής ιδιοκτησίας να εμποδίζει τη μη εξουσιοδοτημένη χρήση του δικαιώματός του και να την εκμεταλλεύεται, για παράδειγμα παραχωρώντας την άδεια εκμετάλλευσής του σε τρίτους. Εξαιρουμένων των δικαιωμάτων εκτέλεσης/παρουσίασης ([10]), όταν ένα προϊόν που ενσωματώνει δικαίωμα διανοητικής ιδιοκτησίας, έχει διατεθεί στην αγορά του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ) από τον δικαιούχο ή με

([6]) Στις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές, εκτός εάν ορίζεται διαφορετικά, ο όρος «συμφωνία» περιλαμβάνει τις εναρμονισμένες πρακτικές και αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων.

([7]) Βλέπε κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής σχετικά με την έννοια του επηρεασμού του εμπορίου των άρθρων 81 και 82 της Συνθήκης (ΕΕ C 101 της 27.4.2004, σ. 81).

([8]) Στις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές, ο όρος «περιορισμός» περιλαμβάνει την παρεμπόδιση και τη νόθευση του ανταγωνισμού.

([9]) Οι όροι του άρθρου 101 παράγραφος 3 και η μέθοδος εφαρμογής τους επεξηγούνται περαιτέρω στις κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής για την εφαρμογή του άρθρου 81 παράγραφος 3 της Συνθήκης (ΕΕ C 101 της 27.4.2004, σ. 97).

([10]) Η εξαίρεση αυτή ισχύει και για τα δικαιώματα μίσθωσης. Βλ. σχετικά το άρθρο 1 παράγραφος 2 της οδηγίας 2006/115/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2006, σχετικά με το δικαίωμα εκμίσθωσης, το δικαίωμα δανεισμού και ορισμένα δικαιώματα συγγενικά προς την πνευματική ιδιοκτησία στον τομέα των προϊόντων της διανοίας (ΕΕ L 376 της 27.12.2006, σ. 28, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2006/115/oj).

τη συγκατάθεσή του, το δικαίωμα διανοητικής ιδιοκτησίας έχει αναλωθεί, κατά την έννοια ότι ο δικαιούχος δεν μπορεί πλέον να το χρησιμοποιεί για να ελέγχει την πώληση του προϊόντος («αρχή της ανάλωσης στην Ένωση») ([11]). Ο δικαιούχος δεν έχει δικαίωμα βάσει του δικαίου περί διανοητικής ιδιοκτησίας να εμποδίζει τις πωλήσεις από δικαιοδόχους ή αγοραστές τέτοιων προϊόντων που ενσωματώνουν την παραχωρούμενη τεχνολογία. Η αρχή της ανάλωσης στην Ένωση είναι σύμφωνη με τη βασική λειτουργία των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, που είναι η παροχή στον δικαιούχο του δικαιώματος να εμποδίζει τρίτους να εκμεταλλεύονται τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας του χωρίς τη συναίνεσή του.

(11) Το γεγονός ότι το δίκαιο περί διανοητικής ιδιοκτησίας παρέχει αποκλειστικά δικαιώματα εκμετάλλευσης δεν σημαίνει ότι τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας εξαιρούνται από την εφαρμογή του δικαίου περί ανταγωνισμού. Το άρθρο 101 της Συνθήκης εφαρμόζεται ιδίως σε συμφωνίες βάσει των οποίων ο δικαιούχος χορηγεί σε άλλη επιχείρηση άδεια εκμετάλλευσης των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας που κατέχει ([12]). Τούτο δεν σημαίνει ούτε ότι υπάρχει εγγενής αντινομία μεταξύ των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας και των κανόνων ανταγωνισμού της Ένωσης. Τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας προωθούν την καινοτομία παρέχοντας στις επιχειρήσεις κίνητρα να επενδύουν στην έρευνα και την ανάπτυξη νέων ή βελτιωμένων προϊόντων και διαδικασιών. Το ίδιο αποτέλεσμα έχει και ο ανταγωνισμός καθότι ασκεί πίεση στις επιχειρήσεις να προβούν σε καινοτομίες. Η καινοτομία αποτελεί ουσιώδες και δυναμικό στοιχείο μιας ανοικτής και ανταγωνιστικής οικονομίας της αγοράς. Συνεπώς, τόσο τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας, όσο και ο ανταγωνισμός είναι απαραίτητα στοιχεία για την προώθηση της καινοτομίας και τη διασφάλιση της ανταγωνιστικής της εκμετάλλευσης.

(12) Για την εκτίμηση συμφωνιών μεταφοράς τεχνολογίας βάσει του άρθρου 101 της Συνθήκης δεν πρέπει να λησμονείται ότι η δημιουργία δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας συχνά προϋποθέτει σημαντικές επενδύσεις και εμπεριέχει επιχειρηματικό κίνδυνο. Η εκμετάλλευση των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας που αποδεικνύονται πολύτιμα δεν πρέπει να περιορίζεται αδικαιολόγητα, ούτως ώστε να μην περιορίζεται ο δυναμικός ανταγωνισμός και οι καινοτόμες επιχειρήσεις να εξακολουθούν να έχουν κίνητρο ώστε να καινοτομούν. Για τους λόγους αυτούς, η επιχείρηση που καινοτομεί πρέπει να είναι ελεύθερη να επιδιώκει αμοιβή για τα επιτυχή σχέδια, ικανού ύψους ώστε να διατηρούνται τα επενδυτικά κίνητρα, λαμβανομένων υπόψη και των αποτυχημένων σχεδίων. Η παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης τεχνολογίας μπορεί επίσης να απαιτεί από τον δικαιοδόχο την πραγματοποίηση σημαντικών μη ανακτήσιμων επενδύσεων (δηλαδή κατά την εγκατάλειψη του συγκεκριμένου τομέα δραστηριοτήτων, η επένδυση δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί από τον δικαιοδόχο για άλλες δραστηριότητες ούτε να πωληθεί παρά μόνο με σημαντική ζημία) για την παραχωρούμενη τεχνολογία και για τα μέσα παραγωγής που απαιτούνται για την εκμετάλλευσή της. Το άρθρο 101 δεν μπορεί να εφαρμοστεί χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι εν λόγω εκ των προτέρων επενδύσεις που πραγματοποιούν τα μέρη και οι σχετικοί κίνδυνοι. Ο κίνδυνος που αντιμετωπίζουν τα μέρη και οι μη ανακτήσιμες επενδύσεις που πρέπει να πραγματοποιηθούν μπορεί επομένως να έχουν ως αποτέλεσμα τη μη υπαγωγή μιας συμφωνίας στο άρθρο 101 παράγραφος 1 ή την πλήρωση των προϋποθέσεων του άρθρου 101 παράγραφος 3, ανάλογα με την περίπτωση, κατά το χρονικό διάστημα που απαιτείται για την απόσβεση της επένδυσης.

([11]) Αυτή η αρχή της ανάλωσης στην Ένωση κατοχυρώνεται, για παράδειγμα, στο άρθρο 15 παράγραφος 1 της οδηγίας (ΕΕ) 2015/2436 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2015, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων (ΕΕ L 336 της 23.12.2015, σ. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2015/2436/oj), στο άρθρο 15 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΕ) 2017/1001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 2017, για το σήμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ L 154 της 16.6.2017, σ. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2017/1001/oj), στο άρθρο 15 της οδηγίας 98/71/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 13ης Οκτωβρίου 1998 για τη νομική προστασία σχεδίων και υποδειγμάτων (ΕΕ L 289 της 28.10.1998, σ. 28, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/1998/71/oj), στο άρθρο 21 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 6/2002 του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2001, για τα σχέδια και υποδείγματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΟJ L 3 της 5.1.2002, σ. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2002/6/oj), στο άρθρο 9 παράγραφος 2 της οδηγίας 2006/115/ΕΚ, όπως παρατίθεται στην υποσημείωση 10, στο άρθρο 4 παράγραφος 2 της οδηγίας 2001/29/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Μαΐου 2001, για την εναρμόνιση ορισμένων πτυχών του δικαιώματος του δημιουργού και συγγενικών δικαιωμάτων στην κοινωνία της πληροφορίας (ΕΕ L 167 της 22.6.2001, σ. 10, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2001/29/oj), στο άρθρο 4 παράγραφος 2 της οδηγίας 2009/24/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Απριλίου 2009, για τη νομική προστασία των προγραμμάτων ηλεκτρονικών υπολογιστών (ΕΕ L 111 της 5.5.2009, σ. 16, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2009/24/oj), στο άρθρο 5 στοιχείο γ) της οδηγίας 96/9/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 11ης Μαρτίου 1996 σχετική με τη νομική προστασία των βάσεων δεδομένων (ΕΕ L 77 της 27.3.1996, σ. 20, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/1996/9/oj), στο άρθρο 5 παράγραφος 5 της οδηγίας 87/54/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 1986, σχετικά με τη νομική προστασία των τοπογραφιών προϊόντων ημιαγωγών (ΕΕ L 24 της 27.1.1987, σ. 36, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/1987/54/oj), στο άρθρο 16 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2100/94 του Συμβουλίου, της 27ης Ιουλίου 1994, για τα κοινοτικά δικαιώματα επί φυτικών ποικιλιών (ΕΕ L 227 της 1.9.1994, σ. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1994/2100/oj), στο άρθρο 6 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1257/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Δεκεμβρίου 2012, για τη θέσπιση ενισχυμένης συνεργασίας στον τομέα της δημιουργίας ενιαίου καθεστώτος προστασίας των ευρεσιτεχνιών (ΕΕ L 361 της 31.12.2012, σ. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2012/1257/oj). Σχετικά με τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, βλ. π.χ. τις αποφάσεις του Δικαστηρίου της 3ης Ιουλίου 2012, *UsedSoft Gmbh κατά Oracle International Corp.*, C-128/11, ECLI:EU:C:2012:407 και της 12ης Οκτωβρίου 2016, *Ranks και Vasiļevičs*, C-166/15, ECLI:EU:C:2016:762.

([12]) Βλ. π.χ. την απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 27ης Σεπτεμβρίου 2023, *Valve κατά Επιτροπής*, T-172/21, ECLI:EU:T:2023:587, σκέψη 191.

(13) Το νομικό πλαίσιο που προβλέπεται στο άρθρο 101 της Συνθήκης είναι αρκετά ευέλικτο ώστε να λαμβάνει υπόψη τις δυναμικές πτυχές της παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης τεχνολογιών. Δεν υπάρχει τεκμήριο ότι τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας και οι συμφωνίες για άδειες εκμετάλλευσης καθαυτές προκαλούν προβλήματα ανταγωνισμού. Οι περισσότερες συμφωνίες παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης τεχνολογιών δεν περιορίζουν τον ανταγωνισμό. Πράγματι, η παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης τεχνολογίας γενικά προάγει τον ανταγωνισμό, καθότι οδηγεί στη διάδοση της τεχνολογίας και προωθεί την καινοτομία από τους δικαιοπαρόχους και τους δικαιοδόχους. Όταν οι συμφωνίες παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης τεχνολογίας περιορίζουν πράγματι τον ανταγωνισμό, συχνά οδηγούν σε βελτίωση της αποτελεσματικότητας υπέρ του ανταγωνισμού, η οποία πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 101 παράγραφος 3 ([13]). Συνεπώς, οι συμφωνίες παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης τεχνολογίας στη μεγάλη τους πλειονότητα συμβιβάζονται με το άρθρο 101.

2.2. *Έννοιες σχετικές με την εφαρμογή του άρθρου 101 της συνθήκης σε συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας*

2.2.1. **Η έννοια της επιχείρησης**

(14) Το άρθρο 101 παράγραφος 1 της Συνθήκης εφαρμόζεται σε επιχειρήσεις και ενώσεις επιχειρήσεων. Ως επιχείρηση νοείται κάθε οντότητα αποτελούμενη από προσωπικά, υλικά και άυλα στοιχεία και ασκούσα οικονομική δραστηριότητα, ανεξαρτήτως του νομικού της καθεστώτος και του τρόπου χρηματοδότησής της.

2.2.2. **Περιορισμός του ανταγωνισμού και διάκριση μεταξύ περιορισμών εξ αντικειμένου και περιορισμών εκ του αποτελέσματος**

(15) Το άρθρο 101 παράγραφος 1 της Συνθήκης απαγορεύει τις συμφωνίες που έχουν ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού. Το άρθρο 101 παράγραφος 1 εφαρμόζεται στους περιορισμούς του ανταγωνισμού τόσο μεταξύ των συμβαλλόμενων μερών σε μια συμφωνία, όσο και μεταξύ των συμβαλλομένων ή ενός εκ των συμβαλλομένων και τρίτων μερών.

(16) Η εκτίμηση του κατά πόσον μια συμφωνία μεταφοράς τεχνολογίας περιορίζει τον ανταγωνισμό πρέπει να γίνεται με βάση το πραγματικό πλαίσιο στο οποίο θα λειτουργούσε ο ανταγωνισμός εάν δεν υπήρχε η συμφωνία και οι περιορισμοί που περιέχονται σε αυτήν. Κατά την εκτίμηση αυτή πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η ενδεχόμενη επίπτωση της συμφωνίας στον διατεχνολογικό ανταγωνισμό (ανταγωνισμός μεταξύ επιχειρήσεων που χρησιμοποιούν ανταγωνιστικές τεχνολογίες) και στον ενδοτεχνολογικό ανταγωνισμό (ανταγωνισμός μεταξύ επιχειρήσεων που χρησιμοποιούν την ίδια τεχνολογία) ([14]). Το άρθρο 101 παράγραφος 1 της Συνθήκης απαγορεύει τους περιορισμούς τόσο του διατεχνολογικού ανταγωνισμού όσο και του ενδοτεχνολογικού ανταγωνισμού. Επομένως, πρέπει να εκτιμάται κατά πόσον η συμφωνία επηρεάζει ή είναι πιθανόν να επηρεάσει τις δύο αυτές πτυχές του ανταγωνισμού στην αγορά.

(17) Η έννοια των περιορισμών ως εκ του αντικειμένου παραπέμπει αποκλειστικώς σε ορισμένα είδη συντονισμού μεταξύ επιχειρήσεων τα οποία αποδεικνύονται αρκούντως επιβλαβή για τον ανταγωνισμό ώστε να μπορεί να είναι περιττή η εξέταση των αποτελεσμάτων τους ([15]).

(18) Η έννοια των περιορισμών ως εκ του αποτελέσματος αναφέρεται σε συμφωνίες που δεν έχουν αντιανταγωνιστικό αντικείμενο, αλλά για τις οποίες αποδεικνύεται ότι έχουν πραγματικά ή δυνητικά αποτελέσματα που περιορίζουν τον ανταγωνισμό τα οποία είναι αισθητά ([16]). Για να έχει μια συμφωνία αποτελέσματα που περιορίζουν τον ανταγωνισμό, πρέπει να έχει, πραγματικό ή ενδεχόμενο, αισθητά δυσμενή αντίκτυπο σε μία τουλάχιστον από τις παραμέτρους του

([13]) Βλ. τις κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 81 παράγραφος 3 της Συνθήκης, στο οποίο γίνεται παραπομπή στην υποσημείωση 9.

([14]) Ο ανταγωνισμός μεταξύ επιχειρήσεων που χρησιμοποιούν την ίδια τεχνολογία (ενδοτεχνολογικός ανταγωνισμός μεταξύ δικαιοδόχων) αποτελεί σημαντικό συμπλήρωμα του ανταγωνισμού μεταξύ επιχειρήσεων που χρησιμοποιούν ανταγωνιστικές τεχνολογίες (διατεχνολογικός ανταγωνισμός). Για παράδειγμα, ο ενδοτεχνολογικός ανταγωνισμός μπορεί να οδηγήσει σε μείωση των τιμών των προϊόντων που ενσωματώνουν την ίδια τεχνολογία, γεγονός που όχι μόνον αποφέρει άμεσα οφέλη στους καταναλωτές αυτών των προϊόντων, αλλά μπορεί επιπλέον να τονώσει τον ανταγωνισμό μεταξύ επιχειρήσεων που χρησιμοποιούν ανταγωνιστικές τεχνολογίες. Στο πλαίσιο της παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης, πρέπει επίσης να λαμβάνεται υπόψη το γεγονός ότι οι δικαιοδόχοι πωλούν το δικό τους προϊόν. Δεν μεταπωλούν ένα προϊόν που προμηθεύονται από άλλη επιχείρηση. Ενδέχεται επομένως να υπάρξουν μεγαλύτερα περιθώρια τόσο διαφοροποίησης του προϊόντος όσο και ανταγωνισμού με βάση την ποιότητα μεταξύ δικαιοδόχων, από ό,τι στην περίπτωση κάθετων συμφωνιών μεταπώλησης προϊόντων.

([15]) Βλ. για παράδειγμα, την απόφαση του Δικαστηρίου της 21ης Δεκεμβρίου 2023, *European Superleague Company*, C-333/21, ECLI:EU:C:2023:1011, σκέψη 162 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία.

([16]) Για περισσότερες οδηγίες σχετικά με την έννοια των περιορισμών ως εκ του αντικειμένου και ως εκ του αποτελέσματος, το αντίστοιχο αναλυτικό του πλαίσιο και σχετικά παραδείγματα των εν λόγω περιορισμών, βλ. π.χ. τις αποφάσεις του Δικαστηρίου της 21ης Δεκεμβρίου 2023, *European Superleague Company*, C-333/21, ECLI:EU:C:2023:1011, σκέψεις 161 και εξής και της 5ης Δεκεμβρίου 2024, *Tallinna Kaubamaja Grupp and KIA Auto*, C-606/23, ECLI:EU:C:2024:1004, σκέψεις 23 και εξής. Βλ. επίσης τις κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής για την εφαρμογή του άρθρου 101 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις συμφωνίες οριζόντιας συνεργασίας («Κατευθυντήριες γραμμές για τις συμφωνίες οριζόντιας συνεργασίας») (ΕΕ C 259 της 21.7.2023, σ. 1), παράγραφοι 22 και εξής.

ανταγωνισμού στην αγορά, όπως η τιμή, η παραγωγή, η ποιότητα του προϊόντος, η ποικιλία των προϊόντων ή η καινοτομία. Προκειμένου να αποδειχθεί ότι μια συμφωνία περιορίζει τον ανταγωνισμό ως εκ του αποτελέσματος, είναι γενικά αναγκαίο να ορίζονται οι σχετικές αγορές και να αξιολογούνται τα αποτελέσματα της συμφωνίας στη δυναμική της αγοράς στη δεδομένη περίπτωση. Για παράδειγμα, αισθητά αντιανταγωνιστικά αποτελέσματα είναι πιθανότερο να υπάρξουν όταν τουλάχιστον ένα από τα μέρη της συμφωνίας έχει ή αποκτά ορισμένη ισχύ στην αγορά ([17]).

(19) Όταν οι επιχειρήσεις αναπτύσσουν συνεργασία η οποία δεν εμπίπτει στην απαγόρευση που προβλέπεται στο άρθρο 101 παράγραφος 1 της Συνθήκης διότι έχει ουδέτερα ή θετικά αποτελέσματα στον ανταγωνισμό, τότε ούτε ο περιορισμός της εμπορικής αυτονομίας ενός ή περισσότερων από τα μέρη εμπίπτει στην εν λόγω απαγόρευση, υπό την προϋπόθεση ότι ο περιορισμός αυτός είναι αντικειμενικώς αναγκαίος για την υλοποίηση της συνεργασίας και αναλογικός προς τους επιδιωκόμενους σκοπούς της συνεργασίας (στο εξής: *παρεπόμενοι περιορισμοί*) ([18]). Προκειμένου να καθοριστεί αν ο περιορισμός συνιστά παρεπόμενο περιορισμό, είναι αναγκαίο να εξεταστεί αν η υλοποίηση της συνεργασίας θα ήταν αδύνατη χωρίς τον επίμαχο περιορισμό. Το γεγονός ότι η έλλειψη του οικείου περιορισμού απλώς θα δυσχέραινε την υλοποίηση της συνεργασίας ή θα την έκανε λιγότερο επικερδή, δεν καθιστά τον εν λόγω περιορισμό «αντικειμενικά αναγκαίο» και, ως εκ τούτου, παρεπόμενο ([19]).

(20) Όπως εξηγείται στην παράγραφο (9) των κατευθυντήριων γραμμών, μια συμφωνία περιοριστική του ανταγωνισμού κατά την έννοια του άρθρου 101 παράγραφος 1 της Συνθήκης μπορεί παρ' όλα αυτά να είναι συμβατή με το άρθρο 101 εάν τα μέρη μπορούν να αποδείξουν ότι η συμφωνία πληροί τις τέσσερις σωρευτικές προϋποθέσεις του άρθρου 101 παράγραφος 3.

2.2.3. **Τα αποτελέσματα των συμφωνιών μεταφοράς τεχνολογίας**

(21) Για την αξιολόγηση των συμφωνιών μεταφοράς τεχνολογίας βάσει του άρθρου 101 της Συνθήκης, είναι αναγκαίο να λαμβάνονται υπόψη όλες οι σχετικές παράμετροι του ανταγωνισμού, όπως οι τιμές, η παραγωγή όσον αφορά τις ποσότητες των προϊόντων, την ποιότητα των προϊόντων και την ποικιλία, καθώς και η καινοτομία. Κάποια παραδείγματα που επεξηγούν τα πιθανά αποτελέσματα των συμφωνιών παραχώρησης άδειας παρουσιάζονται στα επόμενα τμήματα, όπου γίνεται διάκριση μεταξύ θετικών και αρνητικών αποτελεσμάτων.

2.2.3.1. *Θετικά αποτελέσματα*

(22) Οι συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας μπορεί να προάγουν σημαντικά τον ανταγωνισμό, και πράγματι η συντριπτική πλειονότητα των εν λόγω συμφωνιών είναι επωφελής για τον ανταγωνισμό. Οι συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας μπορούν να προωθήσουν την καινοτομία επιτρέποντας στις επιχειρήσεις που καινοτομούν να αποκομίσουν κέρδη ώστε να καλύψουν εν μέρει τουλάχιστον τα έξοδα έρευνας και ανάπτυξης (Ε&Α).

(23) Οι συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας οδηγούν επίσης στη διάδοση των τεχνολογιών, γεγονός που μπορεί να δημιουργήσει αξία δεδομένου ότι μειώνει το κόστος παραγωγής του δικαιοδόχου ή του επιτρέπει να παράγει νέα ή βελτιωμένα προϊόντα. Η βελτίωση της αποτελεσματικότητας του δικαιοδόχου συχνά προέρχεται από τον συνδυασμό της τεχνολογίας του δικαιοπαρόχου με τα πάγια στοιχεία και τις τεχνολογίες του δικαιοδόχου. Οι συμφωνίες παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης είναι συχνές, διότι είναι αποτελεσματικότερο για τον δικαιοπάροχο να χορηγήσει άδεια εκμετάλλευσης της τεχνολογίας από ό,τι να την εκμεταλλεύεται ο ίδιος. Τούτο μπορεί να ισχύει ιδιαίτερα σε περίπτωση που ο δικαιοδόχος ήδη έχει πρόσβαση στα απαραίτητα μέσα παραγωγής. Η συμφωνία επιτρέπει τότε στον δικαιοδόχο να αποκτήσει πρόσβαση σε μια τεχνολογία που μπορεί να συνδυαστεί με εκείνα τα μέσα, επιτρέποντάς του έτσι να εκμεταλλευθεί νέες ή βελτιωμένες τεχνολογίες.

([17]) Η ισχύς στην αγορά είναι η ικανότητα επικερδούς διατήρησης των τιμών πάνω από τα επίπεδα συνθηκών ανταγωνισμού για κάποιο χρονικό διάστημα ή η επικερδής διατήρηση της παραγωγής κάτω από τα επίπεδα συνθηκών ανταγωνισμού, όσον αφορά τις ποσότητες, την ποιότητα και την ποικιλία των προϊόντων ή την καινοτομία, για κάποιο χρονικό διάστημα. Ο βαθμός ισχύος στην αγορά που απαιτείται κατά κανόνα για τη διαπίστωση παράβασης του άρθρου 101 παράγραφος 1 είναι μικρότερος από τον βαθμό ισχύος στην αγορά που απαιτείται για τη διαπίστωση δεσπόζουσας θέσης βάσει του άρθρου 102.

([18]) Αποφάσεις του Δικαστηρίου της 26ης Οκτωβρίου 2023, *EDP — Energias de Portugal* κ.λπ., C-331/21, ECLI:EU:C:2023:812, σκέψεις 88 και εξής, της 11ης Σεπτεμβρίου 2014, *MasterCard κατά Επιτροπής*, C-382/12 P, ECLI:EU:C:2014:2201, σκέψη 89, της 11ης Ιουλίου 1985, *Remia* κ.λπ. *κατά Επιτροπής*, υπόθεση 42/84, EU:C:1985:327, σκέψεις 19-20, της 28ης Ιανουαρίου 1986, *Pronuptia*, υπόθεση 161/84, ECLI:EU:C:1986:41, σκέψεις 15-17, της 15ης Δεκεμβρίου 1994, *Gøttrup-Klim*, C-250/92, ECLI:EU:C:1994:413, σκέψη 35, και της 12ης Δεκεμβρίου 1995, *Oude Luttikhuis* κ.λπ., C-399/93, ECLI:EU:C:1995:434, σκέψεις 12-15.

([19]) Αποφάσεις του Δικαστηρίου της 26ης Οκτωβρίου 2023, *EDP — Energias de Portugal* κ.λπ., C-331/21, ECLI:EU:C:2023:812, σκέψη 90 και της 11ης Σεπτεμβρίου 2014, *MasterCard κατά Επιτροπής*, C-382/12 P, ECLI:EU:C:2014:2201, σκέψη 91.

(24) Άλλο ένα παράδειγμα δυνητικής βελτίωσης της αποτελεσματικότητας είναι η περίπτωση κατά την οποία ο δικαιοδόχος διαθέτει ήδη μια τεχνολογία και ο συνδυασμός της εν λόγω τεχνολογίας με την τεχνολογία του δικαιοπαρόχου δημιουργεί συνέργειες. Όταν οι δύο τεχνολογίες συνδυάζονται, ο δικαιοδόχος μπορεί να επιτύχει μια σχέση κόστους/παραγωγής που δεν θα ήταν δυνατή διαφορετικά.

(25) Οι συμφωνίες παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης μπορούν επίσης να οδηγήσουν σε βελτίωση της αποτελεσματικότητας στο στάδιο της διανομής, με τον ίδιο τρόπο όπως οι κάθετες συμφωνίες διανομής αγαθών και υπηρεσιών. Η βελτίωση της αποτελεσματικότητας σε αυτό το στάδιο μπορεί να λάβει τη μορφή μείωσης των εξόδων ή παροχής πολύτιμων υπηρεσιών στους καταναλωτές. Οι θετικές επιπτώσεις των κάθετων συμφωνιών περιγράφονται στις κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής για τους κάθετους περιορισμούς ([20]).

(26) Η παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης μπορεί επίσης να εξυπηρετεί έναν ακόμη επωφελή για τον ανταγωνισμό σκοπό, την άρση των εμποδίων για την ανάπτυξη και εκμετάλλευση της τεχνολογίας του δικαιοδόχου. Ιδιαίτερα σε τομείς στους οποίους υπάρχουν πολλά διπλώματα ευρεσιτεχνίας, συχνά συνάπτονται συμφωνίες παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης, ώστε να υπάρξει σχεδιαστική ελευθερία μέσω της εξάλειψης του κινδύνου να εγερθούν αξιώσεις από τον δικαιοπάροχο για προσβολή των δικαιωμάτων του ([21]).

2.2.3.2. *Αρνητικά αποτελέσματα*

(27) Ενώ οι συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας γενικά προάγουν τον ανταγωνισμό, σε ορισμένες περιπτώσεις, οι επιχειρήσεις μπορεί να τις χρησιμοποιήσουν για να επιδιώξουν αντιανταγωνιστικούς σκοπούς οι οποίοι βλάπτουν εντέλει τους καταναλωτές.

(28) Οι αρνητικές επιπτώσεις στην αγορά που μπορούν να προκύψουν από περιοριστικές συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας περιλαμβάνουν τα εξής:

α) περιορισμός του διατεχνολογικού ανταγωνισμού, συμπεριλαμβανομένης της διευκόλυνσης των αθέμιτων συμπράξεων, είτε αυτές είναι ρητές είτε σιωπηρές·

β) αποκλεισμός ανταγωνιστών μέσω της αύξησης των εξόδων τους, του περιορισμού της πρόσβασής τους σε βασικούς συντελεστές παραγωγής ή της δημιουργίας φραγμών εισόδου με άλλο τρόπο· και

γ) περιορισμός του ενδοτεχνολογικού ανταγωνισμού.

(29) Ο κίνδυνος περιορισμού του διατεχνολογικού ανταγωνισμού είναι υψηλότερος όταν επιβάλλονται αμοιβαίες υποχρεώσεις ([22]). Για παράδειγμα, σε περίπτωση αμοιβαίας μεταφοράς ανταγωνιστικών τεχνολογιών μεταξύ ανταγωνιστών, στο πλαίσιο της οποίας αμφότερα τα μέρη υποχρεούνται να γνωστοποιήσουν στον αντισυμβαλλόμενο τις μελλοντικές βελτιώσεις των αντίστοιχων τεχνολογιών τους και όταν η συμφωνία εμποδίζει τον έναν ανταγωνιστή να αποκτήσει τεχνολογικό προβάδισμα έναντι του άλλου, περιορίζεται ο ανταγωνισμός μεταξύ των μερών ως προς την καινοτομία (βλ. επίσης παράγραφο (262)).

(30) Οι συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας μεταξύ ανταγωνιστών μπορούν επίσης να διευκολύνουν τις αθέμιτες συμπράξεις. Ο κίνδυνος αθέμιτης σύμπραξης είναι υψηλότερος σε αγορές που χαρακτηρίζονται από συγκέντρωση ([23]). Οι συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας μπορούν να διευκολύνουν την αθέμιτη σύμπραξη αυξάνοντας τη διαφάνεια στην αγορά, ελέγχοντας κάποια συμπεριφορά και δημιουργώντας φραγμούς εισόδου. Η αθέμιτη σύμπραξη μπορεί επίσης να διευκολυνθεί από συμφωνίες που οδηγούν σε μεγάλο βαθμό σε κοινή διάρθρωση κόστους, διότι οι επιχειρήσεις που έχουν παρόμοια έξοδα είναι πιθανότερο να έχουν παρόμοιες απόψεις ως προς τους όρους συντονισμού ([24]).

([20]) ΕΕ C 248 της 30.6.2022, σ. 1, παράγραφοι 12 και εξής.

([21]) Ωστόσο, όταν οι εν λόγω συμφωνίες παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης οδηγούν στην έξοδο ενός από τα μέρη από την αγορά, ενδέχεται να εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 101 παράγραφος 1.

([22]) Παράδειγμα μπορούν να αποτελούν δύο επιχειρήσεις που είναι εγκατεστημένες σε διαφορετικά κράτη μέλη και οι οποίες χορηγούν άδειες εκμετάλλευσης ανταγωνιστικής τεχνολογίας μεταξύ τους και συμφωνούν να μην πωλούν προϊόντα η καθεμία στην εγχώρια αγορά της άλλης. Μια τέτοια συμφωνία περιορίζει τον δυνητικό ανταγωνισμό μεταξύ τους.

([23]) Για να υπάρξει αθέμιτη σύμπραξη οι σχετικές επιχειρήσεις πρέπει να έχουν παρεμφερείς απόψεις ως προς το τι αποτελεί κοινό τους συμφέρον και πώς πρέπει να λειτουργήσουν οι μηχανισμοί συντονισμού. Για να είναι αποτελεσματική η αθέμιτη σύμπραξη, οι επιχειρήσεις πρέπει επίσης να μπορούν να παρακολουθούν τη συμπεριφορά αλλήλων, ενώ επίσης πρέπει να υπάρχουν επαρκή αποτρεπτικά μέσα ώστε να διασφαλιστεί ότι υπάρχει κίνητρο για τη μη παρέκκλιση από την κοινή πολιτική στην αγορά, ενώ οι φραγμοί εισόδου πρέπει να είναι αρκετά υψηλοί ώστε να περιορίζεται η είσοδος στην αγορά ή η επέκταση μη εδραιωμένων ανταγωνιστών.

([24]) Βλ. σχετικά την παράγραφο 21 των κατευθυντήριων γραμμών για τις συμφωνίες οριζόντιας συνεργασίας.

(31) Οι αθέμιτες συμπράξεις μπορούν επίσης να διευκολυνθούν με την ανταλλαγή εμπορικά ευαίσθητων πληροφοριών μεταξύ ανταγωνιστών κατά τη διάρκεια της ν εφαρμογή συμφωνίας μεταφοράς τεχνολογίας. Η εφαρμογή συμφωνίας παραχώρησης άδειας ενδέχεται να απαιτεί την ανταλλαγή εμπορικά ευαίσθητων πληροφοριών. Όταν η ίδια η συμφωνία δεν εμπίπτει στην απαγόρευση που ορίζεται στο άρθρο 101 παράγραφος 1 της Συνθήκης επειδή έχει ουδέτερα ή θετικά αποτελέσματα επί του ανταγωνισμού, ούτε η ανταλλαγή πληροφοριών που είναι παρεπόμενη της εν λόγω συμφωνίας εμπίπτει στην απαγόρευση αυτή. Αυτό ισχύει εάν η ανταλλαγή πληροφοριών είναι αντικειμενικά αναγκαία για την υλοποίηση της συμφωνίας παραχώρησης άδειας και ανάλογη με τους σκοπούς που αυτή επιδιώκει. Σε περίπτωση που η ανταλλαγή πληροφοριών υπερβαίνει ό,τι είναι αντικειμενικά αναγκαίο για την υλοποίηση της συμφωνίας ή δεν είναι ανάλογη με τους σκοπούς που αυτή επιδιώκει, θα πρέπει να αξιολογείται με βάση την καθοδήγηση που παρέχεται στο κεφάλαιο 6 των κατευθυντήριων γραμμών για τις συμφωνίες οριζόντιας συνεργασίας. Εάν η ανταλλαγή πληροφοριών εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 101 παράγραφος 1, μπορεί να εξακολουθεί να πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 101 παράγραφος 3.

(32) Οι συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας μπορούν επίσης να περιορίσουν τον διατεχνολογικό ανταγωνισμό δημιουργώντας φραγμούς εισόδου ή επέκτασης ανταγωνιστών στην αγορά. Για παράδειγμα, είναι δυνατό να αποκλειστούν τρίτοι όταν οι ήδη υφιστάμενοι δικαιοπάροχοι επιβάλλουν στους δικαιοδόχους υποχρεώσεις μη άσκησης ανταγωνισμού σε τέτοιο βαθμό ώστε υπάρχει ανεπαρκής αριθμός δικαιοδόχων διαθέσιμος για τη σύναψη συμφωνιών παραχώρησης αδειών με τρίτους και όταν η είσοδος στην αγορά στο επίπεδο των δικαιοδόχων είναι δύσκολη ([25]).

(33) Οι συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας μπορούν επίσης να περιορίσουν τον ενδοτεχνολογικό ανταγωνισμό. Αυτό μπορεί να οφείλεται, για παράδειγμα, στην επιβολή προκαθορισμένων τιμών μεταπώλησης ή περιορισμών στους δικαιοδόχους με βάση τις γεωγραφικές περιοχές ή τους πελάτες. Οι περιορισμοί του ενδοτεχνολογικού ανταγωνισμού μπορούν να διευκολύνουν τις αθέμιτες συμπράξεις μεταξύ δικαιοδόχων. Μπορούν επίσης να διευκολύνουν την αθέμιτη σύμπραξη μεταξύ των κατόχων ανταγωνιστικών τεχνολογιών ή να μειώσουν τον διατεχνολογικό ανταγωνισμό αυξάνοντας τους φραγμούς εισόδου.

2.2.4. **Ορισμός της αγοράς**

(34) Η προσέγγιση της Επιτροπής όσον αφορά τον ορισμό της σχετικής αγοράς εκτίθεται στην ανακοίνωσή της όσον αφορά τον ορισμό της σχετικής αγοράς για τους σκοπούς του δικαίου ανταγωνισμού της Ένωσης ([26]) (στο εξής: ανακοίνωση για τον ορισμό της αγοράς). Στις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές εξετάζονται μόνο ορισμένες πτυχές του ορισμού της αγοράς με ιδιαίτερη σημασία για τον τομέα της παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης τεχνολογίας.

(35) Η τεχνολογία αποτελεί συντελεστή παραγωγής, ο οποίος ενσωματώνεται είτε σε προϊόν είτε σε παραγωγική διαδικασία. Η παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης τεχνολογίας μπορεί, επομένως, να επηρεάσει τον ανταγωνισμό τόσο σε προηγούμενο στάδιο, στις αγορές συντελεστών παραγωγής, όσο και σε επόμενο στάδιο, στις αγορές τελικών προϊόντων. Για παράδειγμα, μια συμφωνία μεταξύ δύο συμβαλλομένων που πωλούν ανταγωνιστικά προϊόντα στην αγορά επόμενου σταδίου και παραχωρούν αμοιβαίως άδειες εκμετάλλευσης δικαιωμάτων τεχνολογίας που σχετίζονται με την παραγωγή αυτών των προϊόντων σε προηγούμενο στάδιο μπορεί να περιορίσει τον ανταγωνισμό στη σχετική αγορά αγαθών ή υπηρεσιών επόμενου σταδίου. Η αμοιβαία χορήγηση άδειας εκμετάλλευσης μπορεί επίσης να περιορίσει τον ανταγωνισμό στην προηγούμενου σταδίου αγορά τεχνολογιών και πιθανώς σε άλλες προηγούμενου σταδίου αγορές συντελεστών παραγωγής. Επομένως, για να εκτιμηθούν οι συνέπειες που έχουν στον ανταγωνισμό οι συμφωνίες για άδειες εκμετάλλευσης, ενδέχεται να χρειασθεί να οριστεί η σχετική αγορά ή οι σχετικές αγορές προϊόντων, καθώς και η σχετική αγορά ή οι σχετικές αγορές τεχνολογιών ([27]).

([25]) Άλλο ένα παράδειγμα είναι ο πιθανός αποκλεισμός προμηθευτών υποκατάστατων τεχνολογιών από την αγορά, το οποίο μπορεί να συμβεί όταν ένας δικαιοπάροχος με σημαντική ισχύ στην αγορά ομαδοποιεί διάφορες συνιστώσες μιας τεχνολογίας σε ένα πακέτο παραχώρησης άδειας, ακόμη κι αν ένα μόνο μέρος του πακέτου είναι απαραίτητο για την παραγωγή δεδομένου προϊόντος.

([26]) ΟJ C, C/2024/1645, 22.2.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/1645/oj.

([27]) Βλ. για παράδειγμα την απόφαση της Επιτροπής της 17ης Νοεμβρίου 2010 στην υπόθεση υπ' αριθ. COMP/M.5675 — *Syngenta/Monsanto*, στην οποία η Επιτροπή ανέλυσε τη συγχώνευση δύο κάθετα ολοκληρωμένων δημιουργών νέων ποικιλιών ηλίανθου εξετάζοντας τόσο i) την αγορά προηγούμενου σταδίου για τις συναλλαγές (δηλαδή την ανταλλαγή και παραχώρηση αδειών εκμετάλλευσης) ποικιλιών (γονικών σειρών και υβριδίων) όσο και ii) την αγορά επόμενου σταδίου για την εμπορία υβριδίων. Στην απόφαση της 13ης Μαρτίου 2009 στην υπόθεση COMP/M.5406, *IPIC/MAN Ferrostaal AG*, η Επιτροπή όρισε, εκτός από μια αγορά για την παραγωγή μελαμίνης υψηλής ποιότητας, και μια προηγουμένου σταδίου αγορά τεχνολογιών για την προμήθεια της τεχνολογίας παραγωγής μελαμίνης. Βλ. επίσης απόφαση της Επιτροπής της 8ης Ιουνίου 1995 στην υπόθεση αριθ. COMP/M.269, *Shell/Montecatini* και απόφαση της Επιτροπής της 2ας Ιουνίου 2023 στην υπόθεση αριθ. COMP/M.10783 *EQT Future/AM Fresh/SNFL/IFG*, όπου η Επιτροπή αξιολόγησε μια συγχώνευση εταιρειών οι οποίες δραστηριοποιούνταν στον κλάδο του επιτραπέζιου σταφυλιού, εξετάζοντας την αγορά προηγούμενου σταδίου για τη φυτική επιλογή και την παραχώρηση άδειας για προστατευόμενες ποικιλίες αμπέλου χωρίς σπόρους, καθώς και την αγορά επόμενου σταδίου για την παραγωγή και διανομή επιτραπέζιων σταφυλιών.

(36) Η σχετική αγορά προϊόντων περιλαμβάνει τα προϊόντα της σύμβασης (που ενσωματώνουν την παραχωρούμενη τεχνολογία) και προϊόντα που θεωρούνται από τους αγοραστές ως εναλλάξιμα με ή δυνάμενα να υποκατασταθούν από τα προϊόντα της σύμβασης, λόγω των χαρακτηριστικών των προϊόντων, των τιμών τους και της χρήσης για την οποία προορίζονται, λαμβάνοντας υπόψη τις συνθήκες ανταγωνισμού και τη διάρθρωση της προσφοράς και της ζήτησης στην αγορά. Τα προϊόντα της σύμβασης μπορούν να ανήκουν σε αγορά τελικών και/ή ενδιάμεσων προϊόντων.

(37) Οι σχετικές αγορές τεχνολογιών περιλαμβάνουν τα παραχωρούμενα δικαιώματα τεχνολογίας και τα υποκατάστατα αυτών, δηλαδή άλλα δικαιώματα τεχνολογίας που θεωρούνται από τους δικαιοδόχους ως εναλλάξιμα με ή δυνάμενα να υποκατασταθούν από τα παραχωρούμενα δικαιώματα τεχνολογίας λόγω των χαρακτηριστικών των δικαιωμάτων τεχνολογιών, των δικαιωμάτων εκμετάλλευσης αυτών και της χρήσης για την οποία προορίζονται, λαμβάνοντας υπόψη τις συνθήκες ανταγωνισμού και τη διάρθρωση της προσφοράς και της ζήτησης στην αγορά. Με αφετηρία την τεχνολογία που εμπορεύεται ο δικαιοπάροχος, είναι αναγκαίο να προσδιορισθούν οι λοιπές τεχνολογίες στις οποίες θα μπορούσαν να στραφούν οι δικαιοδόχοι κατόπιν επιδείνωσης των όρων προσφοράς της τεχνολογίας του δικαιοπαρόχου σε σχέση με εκείνους άλλων τεχνολογιών. Μια εναλλακτική προσέγγιση είναι να εξεταστεί η αγορά προϊόντων που ενσωματώνουν τα παραχωρούμενα δικαιώματα τεχνολογίας (βλ. παράγραφο (40)).

(38) Ο όρος «σχετική αγορά» που χρησιμοποιείται στο άρθρο 3 του ΚΑΚΜΤ και ορίζεται στο άρθρο 1 παράγραφος 1 στοιχείο ιγ) αναφέρεται στη σχετική αγορά προϊόντος και στη σχετική αγορά τεχνολογιών, τόσο ως προς το προϊόν όσο και στη γεωγραφική της διάσταση.

(39) Η «σχετική γεωγραφική αγορά» ορίζεται στο άρθρο 1 παράγραφος 1 στοιχείο ιβ) του ΚΑΚΜΤ και περιλαμβάνει την περιοχή στην οποία δραστηριοποιούνται οι συμμετέχουσες επιχειρήσεις όσον αφορά την προσφορά και ζήτηση προϊόντων ή την παραχώρηση αδειών εκμετάλλευσης τεχνολογίας, όπου οι όροι του ανταγωνισμού είναι επαρκώς ομοιογενείς και η οποία μπορεί να διακριθεί από γειτονικές περιοχές διότι στις περιοχές εκείνες οι όροι του ανταγωνισμού διαφέρουν σημαντικά. Η γεωγραφική διάσταση των (της) σχετικών(-ής) αγορών(-άς) τεχνολογίας μπορεί να διαφέρει από τη γεωγραφική διάσταση των (της) σχετικών(-ής) αγορών(-άς) προϊόντων.

(40) Άπαξ και ορισθούν οι σχετικές αγορές, μπορούν να κατανεμηθούν μερίδια αγοράς στις διάφορες πηγές ανταγωνισμού στην αγορά και να χρησιμοποιηθούν ως ένδειξη της σχετικής ισχύος των συμμετεχόντων στην αγορά. Στην περίπτωση των αγορών τεχνολογιών, μια δυνατότητα είναι ο υπολογισμός των μεριδίων αγοράς βάσει του μεριδίου κάθε τεχνολογίας στα συνολικά έσοδα από δικαιώματα εκμετάλλευσης, το οποίο αντιπροσωπεύει το μερίδιο μιας τεχνολογίας στην αγορά στην οποία έχουν παραχωρηθεί άδειες εκμετάλλευσης ανταγωνιζόμενων τεχνολογιών. Ωστόσο, αυτός ο τρόπος μπορεί συχνά να είναι θεωρητικός και μόνον, και να μην μπορεί να εφαρμοσθεί στην πράξη, λόγω απουσίας σαφών πληροφοριών σχετικά με το εισόδημα από δικαιώματα εκμετάλλευσης. Άλλη μέθοδος, η οποία είναι εκείνη που χρησιμοποιείται για την εφαρμογή της περιοχής ασφαλείας («safe harbour») του ΚΑΚΜΤ, είναι να υπολογισθούν τα μερίδια αγοράς στην αγορά τεχνολογιών με βάση τις πωλήσεις των προϊόντων που ενσωματώνουν την παραχωρούμενη τεχνολογία στις αγορές προϊόντος επόμενου σταδίου (για περισσότερες λεπτομέρειες, βλ. παραγράφους (110)-(115) των κατευθυντήριων γραμμών). Σε μεμονωμένες περιπτώσεις που δεν εμπίπτουν στην περιοχή ασφαλείας του ΚΑΚΜΤ, μπορεί να είναι αναγκαίο, όταν τούτο είναι πρακτικώς δυνατόν, να εφαρμοσθούν και οι δύο ανωτέρω μέθοδοι για να εκτιμηθεί με μεγαλύτερη ακρίβεια η θέση του δικαιοπαρόχου στην αγορά, καθώς και για να ληφθούν υπόψη άλλοι παράγοντες που αποτελούν αξιόπιστους δείκτες της σχετικής ισχύος των διαθέσιμων τεχνολογιών (για περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με τους εν λόγω παράγοντες, βλ. παραγράφους (184)-(193) των κατευθυντήριων γραμμών) ([28]).

(41) Οι συμφωνίες παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης τεχνολογίας ενδέχεται να επηρεάζουν τον ανταγωνισμό στην καινοτομία ([29]). Ωστόσο, όταν η Επιτροπή εξετάζει τις συνέπειες στην καινοτομία, κατά κανόνα περιορίζεται στις συνέπειες της συμφωνίας σε υπάρχουσες αγορές προϊόντος και τεχνολογίας. Ο ανταγωνισμός σε τέτοιες αγορές μπορεί να επηρεασθεί από συμφωνίες που καθυστερούν τη διάθεση βελτιωμένων ή νέων προϊόντων στην αγορά τα οποία εν καιρώ θα αντικαταστήσουν τα υφιστάμενα προϊόντα. Σε τέτοιες περιπτώσεις, η καινοτομία αποτελεί πηγή δυνητικού

([28]) Βλ. π.χ. απόφαση της Επιτροπής της 20ής Δεκεμβρίου 2012, στην υπόθεση 39230 — *Rio Tinto Alcan*, σκέψεις 38-41. Βλέπε επίσης απόφαση της Επιτροπής στις υποθέσεις αριθ. COMP/M.5675, *Syngenta/Monsanto* και COMP/M.5406 *IPIC/MAN Ferrostaal AG* που παρατίθενται στην υποσημείωση 27.

([29]) Για παράδειγμα, οι συμφωνίες παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης τεχνολογίας ενδέχεται να επηρεάζουν την ανάπτυξη προϊόντων ή τεχνολογιών που i) θα βελτιώσουν τα προϊόντα ή τις τεχνολογίες που ήδη υπάρχουν, ii) θα αντικαταστήσουν προϊόντα ή τεχνολογίες που ήδη υπάρχουν, ή iii) θα δημιουργούσαν εντελώς νέα ζήτηση. Οι συμφωνίες παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης τεχνολογίας ενδέχεται επίσης να επηρεάσουν iv) τις πρώιμες προσπάθειες καινοτομίας, και συγκεκριμένα τις δραστηριότητες έρευνας και ανάπτυξης που δεν συνδέονται στενά με συγκεκριμένο προϊόν ή συγκεκριμένη τεχνολογία.

ανταγωνισμού που πρέπει να λαμβάνεται υπόψη κατά την εκτίμηση των συνεπειών της συμφωνίας στις αγορές προϊόντος και τεχνολογίας. Σε περιορισμένο αριθμό περιπτώσεων, ωστόσο, μπορεί να είναι χρήσιμο και αναγκαίο να αναλυθούν επίσης οι επιπτώσεις επί του ανταγωνισμού σε θέματα καινοτομίας χωριστά. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα για εξαιρετικά καινοτόμες αγορές που χαρακτηρίζονται από συχνή και σημαντική έρευνα και ανάπτυξη και στις οποίες η συμφωνία επηρεάζει την καινοτομία που αποσκοπεί στη δημιουργία νέων προϊόντων ή τεχνολογιών ([30]). Σε τέτοιες περιπτώσεις, μπορεί να εξετασθεί αν μετά τη συμφωνία μένουν αρκετά ανταγωνιστικά έργα έρευνας και ανάπτυξης για να διατηρηθεί ο αποτελεσματικός ανταγωνισμός στην καινοτομία ([31]).

2.2.5. **Η διάκριση μεταξύ ανταγωνιστών και μη ανταγωνιστών**

(42) Εν γένει, οι συμφωνίες μεταξύ ανταγωνιστών αποτελούν μεγαλύτερο κίνδυνο για τον ανταγωνισμό από ό,τι οι συμφωνίες μεταξύ μη ανταγωνιστών ([32]).

(43) Για να καθοριστεί η ανταγωνιστική σχέση μεταξύ των συμβαλλομένων σε μια συμφωνία, πρέπει να εξετασθεί αν οι συμβαλλόμενοι θα ήταν πραγματικοί ή δυνητικοί ανταγωνιστές απουσία της συμφωνίας. Αν χωρίς τη συμφωνία οι συμβαλλόμενοι δεν θα ήταν πραγματικοί ή δυνητικοί ανταγωνιστές σε καμία σχετική αγορά επηρεαζόμενη από τη συμφωνία, τότε θεωρούνται ως μη ανταγωνιστές.

(44) Τα μέρη αποτελούν πραγματικούς ανταγωνιστές σε μια αγορά για την προσφορά προϊόντων, εάν πριν από τη συμφωνία δραστηριοποιούνται ήδη αμφότερα στην ίδια σχετική αγορά.

(45) Ένα συμβαλλόμενο μέρος θεωρείται δυνητικός ανταγωνιστής του άλλου συμβαλλόμενου μέρους σε μια αγορά για την προσφορά προϊόντων εάν, απουσία της συμφωνίας, θα υπήρχαν πραγματικές και συγκεκριμένες δυνατότητες του πρώτου μέρους να εισέλθει στη σχετική αγορά και να ανταγωνιστεί το άλλο μέρος που είναι εγκατεστημένο στην εν λόγω αγορά ([33]). Η διαπίστωση δυνητικού ανταγωνισμού πρέπει να βασίζεται σε ένα σύνολο συγκλινόντων πραγματικών στοιχείων, τα οποία λαμβάνουν υπόψη τη δομή της αγοράς και το οικονομικό και νομικό πλαίσιο που διέπει τη λειτουργία της. Δεν αρκεί η υποθετική δυνατότητα εισόδου ή απλώς και μόνον η βούληση ενός μέρους να εισέλθει ([34]). Αντιστρόφως, δεν είναι αναγκαίο να αποδειχθεί με βεβαιότητα ότι η επιχείρηση θα εισέλθει πράγματι στη σχετική αγορά και ότι θα είναι ικανή να διατηρήσει τη θέση της σε αυτήν ([35]). Για παράδειγμα, η είσοδος είναι πιθανότερο να συμβεί εάν ο δικαιοδόχος κατέχει στοιχεία ενεργητικού που μπορούν με ευκολία να χρησιμοποιηθούν με σκοπό την είσοδο στην αγορά χωρίς να προκληθούν μη ανακτήσιμες δαπάνες σημαντικού ύψους ή εάν έχει ήδη καταστρώσει σχέδια, ή έχει αρχίσει να επενδύει διαφορετικά, με σκοπό την είσοδό του στην αγορά.

(46) Στο συγκεκριμένο πλαίσιο των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, υπάρχει περίπτωση το ένα ή και τα δύο μέρη να κατέχουν έγκυρα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας τα οποία απαγορεύουν στο άλλο μέρος να δραστηριοποιηθεί ή να εισέλθει στη σχετική αγορά χωρίς να παραβιάσει τα εν λόγω δικαιώματα τεχνολογίας. Πρόκειται για τη λεγόμενη «κατάσταση εμπλοκής». Όταν τα μέρη αξιολογούν τις πιθανές επιπτώσεις μιας κατάστασης εμπλοκής στην ανταγωνιστική τους σχέση, θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τους εξής παράγοντες:

α) Εάν και τα δύο μέρη δραστηριοποιούνται ήδη στη σχετική αγορά, είναι εξαιρετικά απίθανο να βρίσκονται σε κατάσταση εμπλοκής, εκτός εάν η παραβίαση και η εγκυρότητα του δικαιώματος διανοητικής ιδιοκτησίας επιβεβαιωθούν με τελεσίδικη δικαστική απόφαση. Εάν δεν υπάρχει σχετική απόφαση, τα μέρη θεωρούνται γενικά πραγματικοί ανταγωνιστές.

([30]) Βλ. π.χ. σημεία 90 και εξής της ανακοίνωσης για τον ορισμό της αγοράς, όπως παρατίθεται στην υποσημείωση 26.

([31]) Σε αυτό το πλαίσιο, οι παρούσες κατευθυντήριες γραμμές παρέχουν ένα μη δεσμευτικό όριο ασφαλείας για τις συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας που δεν εμπίπτουν στην απαλλαγή κατά κατηγορία επειδή σημειώνεται υπέρβαση των σχετικών ορίων μεριδίου αγοράς: βλ. παράγραφο (181).

([32]) Βλ. π.χ. το σκεπτικό που παρατίθεται στην παράγραφο 10 των κατευθυντήριων γραμμών για τους κάθετους περιορισμούς, το οποίο εφαρμόζεται κατ' αναλογία στην παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης τεχνολογίας.

([33]) Βλ. την απόφαση του Δικαστηρίου της 26ης Οκτωβρίου 2023, *EDP — Energias de Portugal* κ.λπ., C-331/21, ECLI:EU:C:2023:812, σκέψη 61.

([34]) Βλ. π.χ. τις αποφάσεις του Δικαστηρίου της 26ης Οκτωβρίου 2023, *EDP — Energias de Portugal* κ.λπ., C-331/21, ECLI:EU:C:2023:812, σκέψεις 60-63 και της 30ής Ιανουαρίου 2020, *Generics (UK)* κ.λπ., C-307/18, ECLI:EU:C:2020:52, σκέψεις 36-39.

([35]) Βλ. π.χ. τις αποφάσεις του Δικαστηρίου της 26ης Οκτωβρίου 2023, *EDP — Energias de Portugal* κ.λπ., C-331/21, ECLI:EU:C:2023:812, σκέψη 62, της 30ής Ιανουαρίου 2020, *Generics (UK)* κ.λπ., C-307/18, ECLI:EU:C:2020:52, σκέψεις 36 έως 45, της 25ης Μαρτίου 2021, *H. Lundbeck A/S και Lundbeck Ltd κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής*, C-591/16 P, ECLI:EU:C:2021:243, σκέψεις 54 έως 57, της 27ης Ιουνίου 2024, *Επιτροπή κατά Servier* κ.λπ., C-176/19 P, ECLI:EU:C:2024:549, σκέψεις 100-101.

β) Εάν ένα από τα μέρη δεν δραστηριοποιείται ακόμη στην αγορά, αλλά έχει ήδη πραγματοποιήσει σημαντικές επενδύσεις ή έχει προβεί σε σοβαρές προπαρασκευαστικές ενέργειες για να εισέλθει στην αγορά, είναι πολύ πιθανό τα μέρη να είναι τουλάχιστον δυνητικοί ανταγωνιστές ([36]). Εάν δεν υπάρχουν σχετικές επενδύσεις και ενέργειες, τα συμβαλλόμενα μέρη, κατά την εξέταση του ερωτήματος κατά πόσον είναι δυνητικοί ανταγωνιστές, θα πρέπει να βασιστούν σε όλα τα αποδεικτικά στοιχεία που είναι διαθέσιμα τη συγκεκριμένη χρονική στιγμή, συμπεριλαμβανομένης της πιθανότητας να θίγονται δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας, στην εγκυρότητα των επίμαχων δικαιωμάτων και στο κατά πόσον υπάρχουν πραγματικές δυνατότητες παράκαμψης υφιστάμενων δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας. Απαιτούνται ιδιαιτέρως πειστικά αποδεικτικά στοιχεία για την ύπαρξη κατάστασης εμπλοκής όταν τα μέρη έχουν ενδεχομένως κοινό συμφέρον να ισχυριστούν ότι υπάρχει κατάσταση εμπλοκής προκειμένου να χαρακτηριστούν ως μη ανταγωνιστές, για παράδειγμα όταν μια προβαλλόμενη κατάσταση εμπλοκής αφορά τεχνολογίες που αποτελούν τεχνολογικά υποκατάστατα (βλ. παράγραφο (37)) ή εάν παρέχονται σημαντικά κίνητρα από το ένα ή και τα δύο μέρη προς το άλλο ([37]).

(47) Οι συμβαλλόμενοι είναι πραγματικοί ανταγωνιστές στην αγορά τεχνολογιών όταν είτε παρέχουν αμφότεροι σε τρίτους άδεια εκμετάλλευσης δικαιωμάτων τεχνολογίας δυνάμενων να υποκατασταθούν μεταξύ τους είτε ο δικαιοδόχος παρέχει ήδη σε τρίτους άδεια εκμετάλλευσης των δικαιωμάτων τεχνολογίας του και ο δικαιοπάροχος εισέρχεται στην αγορά τεχνολογιών παραχωρώντας άδεια εκμετάλλευσης ανταγωνιστικών δικαιωμάτων τεχνολογίας στον δικαιοδόχο.

(48) Οι συμβαλλόμενοι θεωρούνται δυνητικοί ανταγωνιστές στην αγορά τεχνολογιών σε περίπτωση δυνατότητας υποκατάστασης μεταξύ των τεχνολογιών που κατέχουν και ο δικαιοδόχος δεν παρέχει άδεια εκμετάλλευσης της δικής του τεχνολογίας, υπό τον όρο ότι πιθανώς θα το έπραττε σε περίπτωση επιδείνωσης των όρων προσφοράς της τεχνολογίας του δικαιοπαρόχου σε σχέση με τους όρους προσφοράς άλλων τεχνολογιών ([38]). Στην περίπτωση των αγορών τεχνολογιών, είναι γενικά πιο δύσκολο να εκτιμηθεί εάν τα μέρη είναι δυνητικοί ανταγωνιστές. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο, για την εφαρμογή του ΚΑΚΜΤ, δεν λαμβάνεται υπόψη ο δυνητικός ανταγωνισμός στην αγορά τεχνολογιών (βλ. παράγραφο (107) των κατευθυντήριων γραμμών) και οι συμβαλλόμενοι αντιμετωπίζονται ως μη ανταγωνιστές.

(49) Σε ορισμένες περιπτώσεις, είναι επίσης δυνατόν να αντληθεί το συμπέρασμα ότι, παρόλο που ο δικαιοπάροχος και ο δικαιοδόχος παράγουν ανταγωνιστικά προϊόντα, δεν είναι ανταγωνιστές στη σχετική αγορά προϊόντος και στη σχετική αγορά τεχνολογιών διότι η παραχωρούμενη τεχνολογία εισάγει μια τόσο ριζική καινοτομία ώστε καθιστά παρωχημένη ή μη ανταγωνιστική την τεχνολογία του δικαιοδόχου. Σε τέτοιες περιπτώσεις η τεχνολογία του δικαιοπαρόχου είτε δημιουργεί μια νέα αγορά είτε εκτοπίζει την τεχνολογία του δικαιοδόχου από την υφιστάμενη αγορά. Ωστόσο, συχνά δεν είναι δυνατό να εξαχθεί ένα τέτοιο συμπέρασμα κατά τον χρόνο σύναψης της συμφωνίας. Συνήθως το γεγονός ότι η παλαιότερη τεχνολογία έχει καταστεί παρωχημένη ή μη ανταγωνιστική γίνεται πλέον φανερό μόνον αφού παρέλθει ορισμένο χρονικό διάστημα κατά το οποίο η τεχνολογία ή τα προϊόντα που την ενσωματώνουν είναι διαθέσιμα στους καταναλωτές. Για παράδειγμα, όταν αναπτύχθηκε η τεχνολογία πυκνών δίσκων και διατέθηκαν στην αγορά οι δίσκοι αυτοί και οι αντίστοιχες συσκευές ανάγνωσης, δεν ήταν φανερό ότι η νέα αυτή τεχνολογία θα αντικαθιστούσε τους δίσκους βινυλίου. Τούτο κατέστη προφανές μόνο μερικά χρόνια αργότερα. Ως εκ τούτου, οι συμβαλλόμενοι θα θεωρούνται ανταγωνιστές όταν, κατά τη σύναψη της συμφωνίας, δεν είναι φανερό ότι η τεχνολογία του δικαιοδόχου είναι παρωχημένη ή μη ανταγωνιστική. Ωστόσο, δεδομένου ότι τόσο η παράγραφος 1 όσο και η παράγραφος 3 του άρθρου 101 της Συνθήκης πρέπει να εφαρμόζονται λαμβάνοντας υπόψη το πραγματικό πλαίσιο εντός του οποίου συνάπτεται η συμφωνία, η εκτίμηση επηρεάζεται από κάθε ουσιώδη μεταβολή των πραγματικών περιστατικών. Συνεπώς, η κατηγοριοποίηση της σχέσης μεταξύ των συμβαλλομένων μπορεί να αλλάξει και να μετατραπεί σε σχέση μεταξύ μη ανταγωνιστών, αν σε μεταγενέστερο στάδιο η τεχνολογία του δικαιοδόχου καταστεί παρωχημένη ή μη ανταγωνιστική στην αγορά.

([36]) Για παράδειγμα, τα μέρη είναι πιθανόν να θεωρηθούν ως δυνάμει ανταγωνιστές σε σχετική αγορά για την προσφορά προϊόντων όταν ο δικαιοδόχος χρησιμοποιεί δική του τεχνολογία για την παραγωγή του σε μια γεωγραφική αγορά και αρχίζει να παράγει σε μια άλλη γεωγραφική αγορά χρησιμοποιώντας μια παραχωρηθείσα με άδεια εκμετάλλευσης ανταγωνιστική τεχνολογία. Στις περιπτώσεις αυτές, είναι πιθανόν ότι ο δικαιοδόχος θα μπορούσε να εισέλθει στη δεύτερη γεωγραφική αγορά χρησιμοποιώντας τη δική του τεχνολογία, εκτός αν τούτο αποκλείεται για αντικειμενικούς λόγους, όπως η ύπαρξη διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας δεσμευτικού χαρακτήρα.

([37]) Βλ. σχετικά τις αποφάσεις του Δικαστηρίου της 30ής Ιανουαρίου 2020, *Generics (UK)* κ.λπ., C-307/18, ECLI:EU:C:2020:52, σκέψεις 54-56, της 27ης Ιουνίου 2024, *Επιτροπή κατά Servier* κ.λπ., C-176/19 P, ECLI:EU:C:2024:549, σκέψεις 87-89, 103 και 131, της 27ης Ιουνίου 2024, *Επιτροπή κατά Krka*, C-151/19 P, ECLI:EU:C:2024:546, σκέψη 411.

([38]) Για λειτουργικούς και πρακτικούς σκοπούς, η εν λόγω αξιολόγηση επικεντρώνεται συνήθως σε αντιδράσεις σε αυξήσεις τιμών. Για παράδειγμα, μία μέθοδος είναι να εξεταστεί αν ο δικαιοδόχος θα ήταν πιθανό να αρχίσει να παρέχει άδεια εκμετάλλευσης της δικής του τεχνολογίας ως αντίδραση σε μικρή αλλά μόνιμη αύξηση των τιμών της τεχνολογίας. Ωστόσο, η αξιολόγηση μπορεί επίσης να λάβει υπόψη αλλαγές που επηρεάζουν άλλες παραμέτρους του ανταγωνισμού, όπως η ποιότητα των προϊόντων ή το επίπεδο καινοτομίας.

(50) Σε ορισμένες περιπτώσεις, είναι δυνατόν τα μέρη να καταστούν ανταγωνιστές μετά τη σύναψη της συμφωνίας διότι ο δικαιοδόχος αναπτύσσει ή αποκτά και αρχίζει να εκμεταλλεύεται μια ανταγωνιστική τεχνολογία. Σε τέτοιες περιπτώσεις πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το γεγονός ότι τα μέρη δεν ήταν ανταγωνιστές κατά τη σύναψη της συμφωνίας και ότι η συμφωνία συνήφθη στο πλαίσιο αυτό. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή θα εστιάζει την εξέτασή της κυρίως στις συνέπειες της συμφωνίας στην ικανότητα του δικαιοδόχου να εκμεταλλευθεί τη δική του (ανταγωνιστική) τεχνολογία. Για τον λόγο αυτόν, ο κατάλογος περιορισμών ιδιαίτερης σοβαρότητας που έχει εφαρμογή στις συμφωνίες μεταξύ ανταγωνιστών δεν εφαρμόζεται σε τέτοιες συμφωνίες, εκτός αν η συμφωνία υποστεί ουσιαστική τροποποίηση σε μεταγενέστερο στάδιο αφού τα μέρη καταστούν ανταγωνιστές (βλ. άρθρο 4 παράγραφος 3 του ΚΑΚΜΤ).

(51) Οι επιχειρήσεις που είναι συμβαλλόμενα μέρη σε μια συμφωνία είναι επίσης δυνατό να καταστούν ανταγωνιστές μετά τη σύναψη της συμφωνίας σε περίπτωση που ο δικαιοδόχος δραστηριοποιείτο ήδη στη σχετική αγορά στην οποία πωλούνται τα προϊόντα της σύμβασης πριν από τη σύναψη της συμφωνίας, ο δε δικαιοπάροχος εισήλθε σε μεταγενέστερο στάδιο στην εν λόγω αγορά είτε βάσει των παραχωρούμενων δικαιωμάτων τεχνολογίας είτε βάσει μιας νέας τεχνολογίας. Στην περίπτωση αυτή, ο κατάλογος περιορισμών ιδιαίτερης σοβαρότητας που ισχύει για τις συμφωνίες μεταξύ μη ανταγωνιστών θα εξακολουθεί να έχει εφαρμογή καθ' όλη τη διάρκεια της συμφωνίας, εκτός αν η συμφωνία υποστεί ουσιαστική τροποποίηση σε μεταγενέστερο στάδιο, βλέπε άρθρο 4 παράγραφος 3 του ΚΑΚΜΤ. Ως ουσιαστική τροποποίηση θεωρείται ιδίως η σύναψη νέας συμφωνίας μεταφοράς τεχνολογίας μεταξύ των μερών όσον αφορά την παραχώρηση δικαιωμάτων ανταγωνιστικής τεχνολογίας που μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την παραγωγή προϊόντων τα οποία ανταγωνίζονται τα προϊόντα της σύμβασης.

2.3. *Συμφωνίες που γενικά δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 101 παράγραφος 1 της Συνθήκης*

(52) Συμφωνίες που δεν μπορούν να επηρεάσουν αισθητά το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών (απουσία επηρεασμού του εμπορίου) ή που δεν περιορίζουν αισθητά τον ανταγωνισμό (συμφωνίες ήσσονος σημασίας) δεν εμπίπτουν στο άρθρο 101 παράγραφος 1 της Συνθήκης. Η Επιτροπή έχει παράσχει κατευθύνσεις για την απουσία επηρεασμού του εμπορίου στις κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής σχετικά με την έννοια του επηρεασμού του εμπορίου των άρθρων 81 και 82 της Συνθήκης ([39]) («κατευθυντήριες γραμμές για τον επηρεασμό του εμπορίου») και για τις συμφωνίες ήσσονος σημασίας στην ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με τις συμφωνίες ήσσονος σημασίας οι οποίες δεν περιορίζουν σημαντικά τον ανταγωνισμό σύμφωνα με το άρθρο 101 παράγραφος 1 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης ([40]) («ανακοίνωση de minimis»). Τόσο οι κατευθυντήριες γραμμές για τον επηρεασμό του εμπορίου όσο και η ανακοίνωση de minimis είναι ιδιαίτερα σημαντικές για την αξιολόγηση των συμφωνιών μεταφοράς τεχνολογίας μεταξύ μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων ([41]).

3. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΚΑΚΜΤ

3.1. *Τα έννομα αποτελέσματα του ΚΑΚΜΤ*

(53) Οι συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας οι οποίες πληρούν τους όρους του ΚΑΚΜΤ απαλλάσσονται από την απαγόρευση του άρθρου 101 παράγραφος 1 της Συνθήκης. Οι συμφωνίες που έχουν τύχει απαλλαγής κατά κατηγορία είναι νομικώς έγκυρες και εκτελεστές ([42]).

(54) Η απαλλαγή κατά κατηγορία που προβλέπεται στον ΚΑΚΜΤ βασίζεται στο τεκμήριο ότι –στο μέτρο που εμπίπτουν στο άρθρο 101 παράγραφος 1 της Συνθήκης– ορισμένες κατηγορίες συμφωνιών μεταφοράς τεχνολογίας πληρούν γενικά τις τέσσερις προϋποθέσεις του άρθρου 101 παράγραφος 3 ([43]). Τα όρια ως προς τα μερίδια αγοράς (άρθρο 3 του ΚΑΚΜΤ), οι περιορισμοί ιδιαίτερης σοβαρότητας (άρθρο 4 του ΚΑΚΜΤ) και οι εξαιρούμενοι περιορισμοί (άρθρο 5 του ΚΑΚΜΤ) έχουν ως στόχο να εξασφαλίσουν ότι η απαλλαγή κατά κατηγορία θα χορηγείται μόνο σε περιοριστικές συμφωνίες που κατά τεκμήριο πληρούν τις τέσσερις προϋποθέσεις του άρθρου 101 παράγραφος 3.

([39]) ΕΕ C 101 της 27.4.2004, σ. 81.
([40]) ΕΕ C 291 της 30.8.2014, σ. 1.
([41]) Για οδηγίες σχετικά με τον ορισμό των σχετικών αγορών και τον υπολογισμό των μεριδίων αγοράς στο πλαίσιο των συμφωνιών μεταφοράς τεχνολογίας, βλ. τμήμα 2.2.4 των κατευθυντήριων γραμμών.
([42]) Οι συμφωνίες που έχουν τύχει απαλλαγής μπορούν να απαγορευθούν μόνον εφόσον αρθεί επίσημα η απαλλαγή κατά κατηγορία από την Επιτροπή ή από τις αρχές ανταγωνισμού των κρατών μελών — βλ. τμήμα 3.6 των κατευθυντήριων γραμμών σχετικά με την άρση της απαλλαγής κατά κατηγορία.
([43]) Βλ. παράγραφο (9).

(55) Όπως αναφέρεται στο τμήμα 2 των κατευθυντήριων γραμμών, πολλές συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 101 παράγραφος 1 της Συνθήκης, είτε επειδή δεν περιορίζουν καθόλου τον ανταγωνισμό είτε επειδή ο περιορισμός του ανταγωνισμού δεν είναι αισθητός ([44]). Σε κάθε περίπτωση, όταν η συμφωνία μεταφοράς τεχνολογίας πληροί τις προϋποθέσεις του ΚΑΚΜΤ, δεν υπάρχει ανάγκη να καθοριστεί αν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 101 παράγραφος 1 ([45]).

(56) Εκτός του πεδίου εφαρμογής της απαλλαγής κατά κατηγορία, πρέπει να εξετάζεται αν στη συγκεκριμένη περίπτωση η συμφωνία περιορίζει τον ανταγωνισμό κατά την έννοια του άρθρου 101 παράγραφος 1 της Συνθήκης και, αν ναι, κατά πόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 101 παράγραφος 3. Όταν μια συμφωνία μεταφοράς τεχνολογίας δεν εμπίπτει στην απαλλαγή κατά κατηγορία, τούτο δεν σημαίνει ότι κατά τεκμήριο εμπίπτει στο άρθρο 101 παράγραφος 1 ή ότι δεν πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 101 παράγραφος 3. Ειδικότερα, το γεγονός και μόνο ότι τα μερίδια αγοράς των μερών υπερβαίνουν τα όρια μεριδίων αγοράς που προβλέπονται στο άρθρο 3 του ΚΑΚΜΤ δεν είναι ικανό να θεμελιώσει το συμπέρασμα ότι η συμφωνία εμπίπτει στο άρθρο 101 παράγραφος 1. Απαιτείται εξατομικευμένη εκτίμηση των πιθανών αποτελεσμάτων της συμφωνίας.

3.2. *Πεδίο εφαρμογής και διάρκεια του ΚΑΚΜΤ*

3.2.1. **Η έννοια των συμφωνιών μεταφοράς τεχνολογίας**

(57) Ο ΚΑΚΜΤ και οι παρούσες κατευθυντήριες γραμμές καλύπτουν τις συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας. Σύμφωνα με το άρθρο 1 παράγραφος 1 στοιχείο β) του ΚΑΚΜΤ, ο όρος «δικαιώματα τεχνολογίας» καλύπτει την τεχνογνωσία, καθώς και τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας, τα υποδείγματα χρησιμότητας, τα δικαιώματα επί σχεδίων και υποδειγμάτων, τις τοπογραφίες προϊόντων ημιαγωγών, τα συμπληρωματικά πιστοποιητικά προστασίας για τα φαρμακευτικά προϊόντα και άλλα προϊόντα για τα οποία μπορούν να λαμβάνονται τέτοια συμπληρωματικά πιστοποιητικά προστασίας, τα πιστοποιητικά βελτιωτού ποικιλίας φυτών, τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας επί λογισμικού ή συνδυασμό αυτών, καθώς και τις αιτήσεις για τα εν λόγω δικαιώματα και για καταχώριση των εν λόγω δικαιωμάτων. Τα παραχωρούμενα δικαιώματα τεχνολογίας πρέπει να επιτρέπουν στον δικαιοδόχο να παράγει, με ή χωρίς άλλες εισροές, τα προϊόντα της σύμβασης. Ο ΚΑΚΜΤ εφαρμόζεται μόνο στα κράτη μέλη στα οποία ο δικαιοπάροχος κατέχει σχετικά δικαιώματα τεχνολογίας. Σε αντίθετη περίπτωση, δεν μπορεί να γίνει λόγος για «δικαιώματα τεχνολογίας» προς μεταφορά κατά την έννοια του ΚΑΚΜΤ.

(58) Η τεχνογνωσία ορίζεται στο άρθρο 1 παράγραφος 1 στοιχείο θ) του ΚΑΚΜΤ ως ένα πακέτο πρακτικών πληροφοριών, προϊόν πείρας και δοκιμών, το οποίο είναι απόρρητο, ουσιώδες και προσδιορισμένο:

α) «Απόρρητο» σημαίνει ότι η τεχνογνωσία δεν είναι ευρύτερα γνωστή ή εύκολα προσπελάσιμη.

β) «Ουσιώδες» σημαίνει ότι η τεχνογνωσία περιλαμβάνει πληροφορίες οι οποίες είναι σημαντικές και χρήσιμες για την παραγωγή των προϊόντων που καλύπτονται από τη συμφωνία παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης ή για την εφαρμογή της διαδικασίας που καλύπτεται από τη συμφωνία παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης. Με άλλα λόγια, οι πληροφορίες πρέπει να συμβάλλουν ή να διευκολύνουν σημαντικά την παραγωγή των προϊόντων της σύμβασης. Σε περίπτωση που η παραχωρούμενη τεχνογνωσία αφορά προϊόν και όχι διαδικασία, η ανωτέρω προϋπόθεση σημαίνει ότι η τεχνογνωσία είναι χρήσιμη για την παραγωγή του προϊόντος της σύμβασης. Η εν λόγω προϋπόθεση δεν πληρούται όταν το προϊόν της σύμβασης μπορεί να παραχθεί μέσω ελευθέρως διαθέσιμης τεχνολογίας. Ωστόσο, η εν λόγω προϋπόθεση δεν συνεπάγεται ότι το προϊόν της σύμβασης έχει υψηλότερη αξία από τα προϊόντα που παράγονται με ελευθέρως διαθέσιμη τεχνολογία. Στην περίπτωση τεχνολογιών που χρησιμοποιούνται στην παραγωγική διαδικασία, η εν λόγω προϋπόθεση συνεπάγεται ότι η τεχνογνωσία είναι χρήσιμη κατά την έννοια ότι κατά την ημερομηνία σύναψης της συμφωνίας είναι εύλογο να προσδοκάται ότι η τεχνογνωσία μπορεί να βελτιώσει σημαντικά τη θέση του δικαιοδόχου στον ανταγωνισμό, για παράδειγμα με τη μείωση του κόστους παραγωγής του.

γ) «Προσδιορισμένο» σημαίνει ότι είναι δυνατόν να διαπιστωθεί αν η παραχωρούμενη τεχνολογία πληροί τα κριτήρια του απόρρητου και του ουσιώδους. Η εν λόγω προϋπόθεση πληρούται όταν η παραχωρούμενη τεχνογνωσία περιγράφεται σε ψηφιακή ή έντυπη μορφή. Ωστόσο, σε ορισμένες περιπτώσεις τούτο μπορεί να μην είναι λογικώς δυνατόν. Η παραχωρούμενη τεχνογνωσία μπορεί να συνίσταται σε πρακτικές γνώσεις των υπαλλήλων του δικαιοπαρόχου. Για παράδειγμα, οι υπάλληλοι του δικαιοπαρόχου μπορεί να κατέχουν απόρρητες και ουσιώδεις γνώσεις σχετικά με ορισμένες διαδικασίες παραγωγής οι οποίες παρέχονται στον δικαιοδόχο μέσω εκπαίδευσης των υπαλλήλων του. Σε τέτοιες περιπτώσεις, αρκεί να περιγράφεται στη συμφωνία η γενική φύση της τεχνογνωσίας και να καταγράφονται οι υπάλληλοι που θα συμμετάσχουν ή που συμμετείχαν στην παροχή της στον δικαιοδόχο.

([44]) Βλ. για παράδειγμα, τμήμα 2.4.

([45]) Σύμφωνα με το άρθρο 3 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1/2003 του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2002, για την εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού που προβλέπονται στα άρθρα 81 και 82 της Συνθήκης (ΕΕ L 1 της 4.1.2003, σ. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2003/1/oj), οι συμφωνίες οι οποίες είναι πιθανόν να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών, αλλά οι οποίες δεν απαγορεύονται από το άρθρο 101 δεν μπορούν επίσης να απαγορευθούν από την εθνική νομοθεσία ανταγωνισμού.

3.2.1.1. *Εφαρμογή του άρθρου 2 παράγραφος 3 του ΚΑΚΜΤ*

(59) Οι διατάξεις συμφωνιών μεταφοράς τεχνολογίας που αφορούν την αγορά προϊόντων εκ μέρους του δικαιοδόχου καλύπτονται από τον ΚΑΚΜΤ μόνον εάν, και κατά το μέτρο που, οι διατάξεις αυτές σχετίζονται άμεσα με την παραγωγή ή πώληση των προϊόντων της σύμβασης. Συνεπώς, ο ΚΑΚΜΤ δεν έχει εφαρμογή σε εκείνα τα μέρη των συμφωνιών μεταφοράς τεχνολογίας που αφορούν συντελεστές παραγωγής ή εξοπλισμό που χρησιμοποιούνται για σκοπούς άλλους από την παραγωγή των προϊόντων της σύμβασης. Για παράδειγμα, σε περίπτωση που πωληθεί γάλα από κοινού με άδεια εκμετάλλευσης τεχνολογίας για την παραγωγή τυριού, μόνο το γάλα που χρησιμοποιείται για την παραγωγή του τυριού με την παραχωρούμενη τεχνολογία θα καλύπτεται από τον ΚΑΚΜΤ. Οι διατάξεις συμφωνιών μεταφοράς τεχνολογίας που αφορούν την παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης άλλων μορφών διανοητικής ιδιοκτησίας, όπως τα εμπορικά σήματα και τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας εκτός από τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας επί λογισμικού (για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας επί λογισμικού βλ. παραγράφους (57) και (86) των κατευθυντήριων γραμμών), καλύπτονται από τον ΚΑΚΜΤ μόνον εάν, και κατά το μέτρο που, οι διατάξεις αυτές σχετίζονται άμεσα με την παραγωγή ή πώληση των προϊόντων της σύμβασης. Η προϋπόθεση αυτή εξασφαλίζει ότι οι διατάξεις που καλύπτουν άλλα είδη δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας καλύπτονται από την απαλλαγή κατά κατηγορία στο μέτρο που αυτά τα άλλα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας επιτρέπουν στον δικαιοδόχο να εκμεταλλευθεί καλύτερα τα παραχωρούμενα δικαιώματα τεχνολογίας. Για παράδειγμα, όταν ένας δικαιοπάροχος επιτρέπει στον δικαιοδόχο να χρησιμοποιεί το εμπορικό σήμα του στα προϊόντα που ενσωματώνουν την παραχωρούμενη τεχνολογία, η εν λόγω άδεια εκμετάλλευσης σήματος μπορεί να επιτρέψει στον δικαιοδόχο να εκμεταλλευθεί καλύτερα την παραχωρούμενη τεχνολογία επιτρέποντας στους καταναλωτές να συσχετίσουν άμεσα το προϊόν με τα χαρακτηριστικά που του προσδίδουν τα παραχωρούμενα δικαιώματα τεχνολογίας. Η υποχρέωση του δικαιοδόχου να χρησιμοποιεί το σήμα του δικαιοπάροχου μπορεί επίσης να συμβάλει στη διάδοση της τεχνολογίας επιτρέποντας στον δικαιοπάροχο να γνωστοποιήσει ότι αποτελεί την πηγή της υποκείμενης τεχνολογίας. Ο ΚΑΚΜΤ καλύπτει συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας σε αυτό το σενάριο, ακόμη και αν τα μέρη ενδιαφέρονται κατά κύριο λόγο για την εκμετάλλευση του εμπορικού σήματος και όχι της τεχνολογίας ([46]).

3.2.1.2. *Παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας που δεν εμπίπτουν στον ΚΑΚΜΤ*

(60) Η Επιτροπή δεν θα επεκτείνει επίσης τις αρχές που ορίζονται στον ΚΑΚΜΤ και στις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές στην παραχώρηση αδειών εκμετάλλευσης σημάτων (με εξαίρεση την περίπτωση που περιγράφεται στην παράγραφο (59) των κατευθυντήριων γραμμών). Η παραχώρηση αδειών εκμετάλλευσης σημάτων ανακύπτει συχνά στο πλαίσιο της διανομής και μεταπώλησης προϊόντων και υπηρεσιών και εν γένει έχει περισσότερες ομοιότητες με τις συμφωνίες διανομής από ό,τι με την παραχώρηση αδειών εκμετάλλευσης τεχνολογίας. Όταν μια άδεια εκμετάλλευσης σήματος σχετίζεται άμεσα με τη χρησιμοποίηση, πώληση ή μεταπώληση προϊόντων και υπηρεσιών και δεν αποτελεί το κύριο αντικείμενο της συμφωνίας, η συμφωνία παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης καλύπτεται από τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 720/2022 της Επιτροπής ([47]) (στο εξής: κανονισμός απαλλαγής κατά κατηγορία για τις κάθετες συμφωνίες).

(61) Ο ΚΑΚΜΤ δεν καλύπτει την παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας εκτός από τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας επί λογισμικού (με εξαίρεση την περίπτωση που περιγράφεται στην παράγραφο (59) των κατευθυντήριων γραμμών). Η Επιτροπή, εντούτοις, κατά γενικό κανόνα θα εφαρμόζει τις αρχές που εκτίθενται στον ΚΑΚΜΤ και στις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές όταν εξετάζει την παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας για την παραγωγή προϊόντων της σύμβασης δυνάμει του άρθρου 101 της Συνθήκης ([48]). Αντιστρόφως, η Επιτροπή δεν θα επεκτείνει τις αρχές του ΚΑΚΜΤ και τις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές στην παραχώρηση αδειών εκμετάλλευσης δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας σε εμπορευματικές συμφωνίες. Στις εν λόγω συμφωνίες ο κάτοχος δικαιώματος συνήθως παραχωρεί άδεια εκμετάλλευσης εμπορικού σήματος, φανταστικού χαρακτήρα ή δημόσιου προσώπου με σκοπό την κατασκευή και πώληση προϊόντων που φέρουν το εν λόγω σήμα ή τον χαρακτήρα. Οι εν λόγω συμφωνίες συχνά μοιάζουν περισσότερο με συμφωνίες διανομής παρά με συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας ([49]).

([46]) Για παράδειγμα, ο ΚΑΚΜΤ θα μπορούσε να καλύπτει τη συμφωνία μεταφοράς τεχνολογίας που αξιολογείται στην απόφαση 90/186/ΕΟΚ της Επιτροπής της 23ης Μαρτίου 1990 σχετικά με τη διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 85 της συνθήκης ΕΟΚ (IV/32.736 — *Moosehead/Whitbread*) (ΕΕ L 100 της 20.4.1990, σ. 32, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/1990/186/oj), βλ. συγκεκριμένα σκέψη 16 της εν λόγω απόφασης.

([47]) Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 720/2022 της Επιτροπής, της 10ης Μαΐου 2022, για την εφαρμογή του άρθρου 101 παράγραφος 3 της συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε ορισμένες κατηγορίες κάθετων συμφωνιών και εναρμονισμένων πρακτικών (ΕΕ L 134 της 11.5.2022, σ. 4, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2022/720/oj).

([48]) Όταν η Επιτροπή αξιολογεί αν θα πρέπει να εφαρμόσει τις αρχές που ορίζονται στον ΚΑΚΜΤ και στις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές, θα λαμβάνει υπόψη τις ιδιαιτερότητες του νομικού και οικονομικού πλαισίου. Όσον αφορά την εφαρμογή του άρθρου 101 στις άδειες εκμετάλλευσης δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, βλ. π.χ. τις αποφάσεις του Δικαστηρίου της 4ης Οκτωβρίου 2011, *Football Association Premier League* κ.λπ., C-403/08, ECLI:EU:C:2011:631, σκέψεις 137-146 και της 9ης Δεκεμβρίου 2020, *Groupe Canal + κατά Επιτροπής*, C-132/19 P, ECLI:EU:C:2020:1007.

([49]) Βλ. για παράδειγμα, αποφάσεις της Επιτροπής της 25ης Μαρτίου 2019 στην υπόθεση AT.40436 — *Παρεπόμενα αθλητικά εμπορεύματα*, της 9ης Ιουλίου 2019 στην υπόθεση AT.40432 — *Εμπορεύματα με χαρακτήρες*, και της 30ής Ιανουαρίου 2020 στην υπόθεση AT. 40433 — *Κινηματογραφικά εμπορεύματα*.

3.2.1.3. *Παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης για ορισμένα είδη δεδομένων*

Εφαρμογή των αρχών του ΚΑΚΜΤ και των κατευθυντήριων γραμμών

(62) Ο ΚΑΚΜΤ δεν καλύπτει την παραχώρηση άδειας για εκμετάλλευση δεδομένων, με εξαίρεση τις περιπτώσεις όπου τα δεδομένα για τα οποία παραχωρείται η άδεια εμπίπτουν στον ορισμό της τεχνογνωσίας του άρθρου 1 παράγραφος 1 στοιχείο θ) του ΚΑΚΜΤ (βλ. παράγραφο (58) των κατευθυντήριων γραμμών) ή ενός από τα δικαιώματα τεχνολογίας που αναφέρονται στο άρθρο 1 παράγραφος 1 στοιχείο β) του ΚΑΚΜΤ, ή όταν η παραχώρηση άδειας για δεδομένα λαμβάνει χώρα σε συμφωνία μεταφοράς τεχνολογίας και πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 2 παράγραφος 3 του ΚΑΚΜΤ ([50]).

(63) Ωστόσο, η Επιτροπή θα εφαρμόζει γενικά τις αρχές του ΚΑΚΜΤ και των κατευθυντήριων γραμμών, όταν αξιολογεί, βάσει του άρθρου 101 της Συνθήκης, τις συμφωνίες παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης δεδομένων μεταξύ δύο επιχειρήσεων με σκοπό την παραγωγή προϊόντων της σύμβασης, όταν τα εν λόγω δεδομένα αφορούν βάση δεδομένων που προστατεύεται από δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας ή από το δικαίωμα ειδικής φύσεως που ορίζεται στην οδηγία 96/9/ΕΚ.

(64) Η αξιολόγηση των συμφωνιών για την παραχώρηση αδειών εκμετάλλευσης των εν λόγω βάσεων δεδομένων για την παραγωγή αγαθών ή υπηρεσιών δυνάμει του άρθρου 101 της Συνθήκης εγείρει ανάλογα ζητήματα με την παραχώρηση αδειών εκμετάλλευσης δικαιωμάτων τεχνολογίας που καλύπτονται από τον ΚΑΚΜΤ. Η δημιουργία βάσεων δεδομένων που προστατεύονται από δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας ή από το δικαίωμα ειδικής φύσεως ενδέχεται να συνεπάγεται σημαντικές επενδύσεις, η δε παραχώρηση των σχετικών αδειών συνήθως προάγει τον ανταγωνισμό. Προωθεί την καινοτομία επιτρέποντας στους δημιουργούς των βάσεων δεδομένων να αποκομίζουν κέρδη που καλύπτουν τουλάχιστον μέρος των δαπανών τους για έρευνα και ανάπτυξη. Οδηγεί επίσης στη διάδοση δεδομένων που προστατεύονται από δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας, γεγονός που μπορεί να αυξήσει την κατάντη καινοτομία και να δημιουργήσει αξία μειώνοντας το κόστος παραγωγής των δικαιοδόχων ή δίνοντάς τους τη δυνατότητα να παράγουν νέα ή βελτιωμένα προϊόντα ([51]).

(65) Ωστόσο, όπως και στην περίπτωση των συμφωνιών μεταφοράς τεχνολογίας, οι περιορισμοί του ανταγωνισμού στις συμφωνίες παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης οι οποίες αφορούν βάσεις δεδομένων που προστατεύονται από δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας ή από δικαιώματα ειδικής φύσης ενδέχεται να προκαλέσουν αντιανταγωνιστικά αποτελέσματα στην αγορά ([52]), ιδίως σε περιπτώσεις όπου το ένα από τα μέρη έχει ισχύ στην αγορά. Κατά την αξιολόγηση αυτού του είδους των περιορισμών, η Επιτροπή γενικά θα εφαρμόζει τις αρχές του ΚΑΚΜΤ και τις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές. Ωστόσο, η παραχώρηση αδειών εκμετάλλευσης δεδομένων αποτελεί ραγδαία εξελισσόμενη πρακτική, και δεν μπορεί να αποκλειστεί το ενδεχόμενο ορισμένοι περιορισμοί του ανταγωνισμού που περιλαμβάνονται στις εν λόγω άδειες είτε να μην καλύπτονται από τις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές είτε να παράγουν αποτελέσματα για τον ανταγωνισμό ή τους καταναλωτές τα οποία διαφέρουν σημαντικά από εκείνα που περιγράφονται στις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές. Σε αυτές τις περιπτώσεις, η Επιτροπή θα αξιολογεί τους περιορισμούς δυνάμει του άρθρου 101 της Συνθήκης εφαρμόζοντας τις γενικές αρχές (βλ. τμήμα 2 των κατευθυντήριων γραμμών) στα πραγματικά περιστατικά κάθε περίπτωσης.

(66) Όταν οι συμφωνίες παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης δεδομένων αφορούν δεδομένα που δεν προστατεύονται από δικαιώματα ειδικής φύσης ή από δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας στις βάσεις δεδομένων, η Επιτροπή θα αξιολογεί κατά πόσον είναι σκόπιμο να εφαρμόσει τις αρχές του ΚΑΚΜΤ και τις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές με βάσεις τις περιστάσεις κάθε περίπτωσης. Οι συμφωνίες παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης δεδομένων που συνάπτονται με σκοπό την παραγωγή αγαθών ή υπηρεσιών μπορεί να αφορούν διάφορα είδη δεδομένων. Λόγω διαφορών στα χαρακτηριστικά των δεδομένων, στο σχετικό ρυθμιστικό πλαίσιο ή τον τρόπο με τον οποίο συγκεντρώνονται ή παράγονται τα δεδομένα, οι αρχές που ορίζονται στον ΚΑΚΜΤ και στις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές (συμπεριλαμβανομένων των αρχών που ορίζονται στις ακόλουθες παραγράφους του παρόντος τμήματος) ενδέχεται να μην ενδείκνυνται για την αξιολόγηση των εν λόγω συμφωνιών σε όλες τις περιπτώσεις.

([50]) Αυτό συμβαίνει όταν η παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης δεδομένων λαμβάνει χώρα σε συμφωνία μεταφοράς τεχνολογίας, συνδέεται άμεσα με την παραγωγή ή πώληση των προϊόντων της σύμβασης και χαρακτηρίζεται ως παραχώρηση άδειας ή εκχώρηση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας ή τεχνογνωσίας προς τον δικαιοδόχο. Η Επιτροπή κρίνει ότι η τελευταία απαίτηση ικανοποιείται όταν τα δεδομένα για τα οποία παραχωρείται η άδεια προστατεύονται από δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας ή από δικαιώματα ειδικής φύσεως βάσεων δεδομένων όπως ορίζονται στην οδηγία 96/9/ΕΚ σχετικά με τη νομική προστασία των βάσεων δεδομένων.

([51]) Τα αποτελέσματα που προάγουν τον ανταγωνισμό στην αγορά επόμενου σταδίου όπου δραστηριοποιείται ο δικαιοδόχος συνδέονται με τον σκοπό της άδειας, τουτέστιν την παραγωγή προϊόντων προβλεπόμενων σε σύμβαση. Ωστόσο, οι βάσεις δεδομένων για τις οποίες έχει παραχωρηθεί άδεια μπορούν να χρησιμοποιηθούν από τους δικαιοδόχους και για άλλους σκοπούς, μεταξύ άλλων με αντιανταγωνιστικό τρόπο για να βλάψουν τους καταναλωτές [για παράδειγμα, για πρακτικές εκμετάλλευσης με στόχο συγκεκριμένους καταναλωτές (ή ομάδες καταναλωτών)]. Οι οδηγίες που παρέχονται στο παρόν τμήμα αφορούν αποκλειστικά τις συμφωνίες παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης με σκοπό την παραγωγή προϊόντων της σύμβασης.

([52]) Οδηγίες σχετικά με τον ορισμό των αγορών είναι διαθέσιμες στην ανακοίνωση για τον ορισμό της αγοράς που παρατίθεται στην υποσημείωση 26.

Ανταλλαγή εμπορικά ευαίσθητων πληροφοριών

(67) Η ανταλλαγή εμπορικά ευαίσθητων πληροφοριών μεταξύ ανταγωνιστών, ανεξαρτήτως του αν η ανταλλαγή πραγματοποιείται άμεσα ή έμμεσα μέσω τρίτου, ενδέχεται να παραβιάζει το άρθρο 101 της Συνθήκης ([53]).

(68) Στο πλαίσιο της παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης βάσεων δεδομένων που προστατεύονται από δικαίωμα ειδικής φύσεως ή από δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, η ανταλλαγή εμπορικά ευαίσθητων πληροφοριών μπορεί να πραγματοποιηθεί: i) εάν το αντικείμενο της ίδιας της άδειας, δηλαδή βάση δεδομένων που προστατεύεται από δικαίωμα ειδικής φύσεως ή από δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, περιέχει εμπορικά ευαίσθητες πληροφορίες, και/ή ii) εάν, προκειμένου να εφαρμοστεί η συμφωνία παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης δεδομένων, τα μέρη ανταλλάσσουν πληροφορίες, οι οποίες δεν περιλαμβάνονται στην ίδια τη βάση δεδομένων και είναι εμπορικά ευαίσθητες.

(69) Κατά την αξιολόγηση της ανταλλαγής εμπορικά ευαίσθητων πληροφοριών σε συμφωνίες παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης δεδομένων μεταξύ ανταγωνιστών, η Επιτροπή θα εφαρμόζει γενικά τις αρχές που ορίζονται στο κεφάλαιο 6 των κατευθυντήριων γραμμών για τις συμφωνίες οριζόντιας συνεργασίας όσον αφορά την ανταλλαγή πληροφοριών. Ειδικότερα, εάν η παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης της ίδιας της βάσης δεδομένων δεν εμπίπτει στην απαγόρευση του άρθρου 101 παράγραφος 1 της Συνθήκης επειδή έχει ουδέτερα ή θετικά αποτελέσματα επί του ανταγωνισμού, ούτε η ανταλλαγή πληροφοριών που είναι παρεπόμενη της εν λόγω συμφωνίας εμπίπτει στην απαγόρευση αυτή. Αυτό θα ισχύει εάν η ανταλλαγή των εμπορικά ευαίσθητων πληροφοριών είναι αντικειμενικά αναγκαία για την υλοποίηση της συμφωνίας παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης δεδομένων και ανάλογη με τους σκοπούς που αυτή επιδιώκει.

(70) Επιπλέον, σε πολλές περιπτώσεις, η ανταλλαγή εμπορικά ευαίσθητων πληροφοριών στο πλαίσιο της παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης βάσεων δεδομένων δεν περιορίζει τον ανταγωνισμό ως εκ του αντικειμένου, οπότε θα είναι ανάγκη να αξιολογηθεί κατά πόσον η ανταλλαγή έχει περιοριστικά αποτελέσματα ([54]). Για την εν λόγω αξιολόγηση, σημασία έχουν η φύση των πληροφοριών που ανταλλάσσονται, τα χαρακτηριστικά της ανταλλαγής και τα χαρακτηριστικά της αγοράς, καθώς και τυχόν μέτρα που εφαρμόζονται από τα μέρη για την ελαχιστοποίηση του κινδύνου παραβάσεων του δικαίου περί ανταγωνισμού ([55]).

(71) Όταν οι ανταγωνιστές χρησιμοποιούν συμφωνίες παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης δεδομένων ως μέσο διεξαγωγής ανταλλαγών εμπορικά ευαίσθητων πληροφοριών με στόχο τον περιορισμό του ανταγωνισμού, η Επιτροπή δεν θα εφαρμόζει τις αρχές των κατευθυντήριων γραμμών για να αξιολογήσει τη συμφωνία δυνάμει του άρθρου 101 της Συνθήκης.

Υποχρεώσεις που επιβάλλονται από άλλες νομοθετικές πράξεις της Ένωσης

(72) Οι οδηγίες που παρέχονται στις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές εφαρμόζονται με την επιφύλαξη του κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (γενικός κανονισμός για την προστασία δεδομένων) ([56]) και άλλων νομοθετικών πράξεων της Ένωσης που εφαρμόζονται στην ανταλλαγή πληροφοριών.

(73) Όταν η παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης βάσεων δεδομένων που προστατεύονται από δικαιώματα ειδικής φύσεως ή από δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας επιτάσσεται από υποχρέωση κοινοχρησίας δεδομένων η οποία επιβάλλεται από την ενωσιακή νομοθεσία, η Επιτροπή θα λαμβάνει υπόψη την εν λόγω υποχρέωση όταν εφαρμόζει τις αρχές του ΚΑΚΜΤ και των κατευθυντήριων γραμμών στη συμφωνία παραχώρησης άδειας. Στον βαθμό που οι επιχειρήσεις διατηρούν τη διακριτική ευχέρεια σχετικά με τον τρόπο εφαρμογής της σχετικής νομοθεσίας, εξακολουθεί να ισχύει το άρθρο 101 της Συνθήκης.

3.2.2. **Η έννοια της «μεταφοράς»**

(74) Η έννοια της «μεταφοράς» συνεπάγεται ότι η τεχνολογία πρέπει να μεταβιβαστεί από μια επιχείρηση σε μια άλλη. Οι μεταβιβάσεις αυτές λαμβάνουν κατά κανόνα τη μορφή παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης, βάσει της οποίας ο δικαιοπάροχος χορηγεί στον δικαιοδόχο το δικαίωμα χρήσης των δικαιωμάτων τεχνολογίας που κατέχει έναντι της καταβολής δικαιωμάτων εκμετάλλευσης.

([53]) Βλ. κεφάλαιο 6 των κατευθυντήριων γραμμών για τις συμφωνίες οριζόντιας συνεργασίας. Βλ. επίσης την απόφαση του Δικαστηρίου της 29ης Ιουλίου 2024, *Banco BPN κατά BIC Português κ.λπ.*, C-298/22, ECLI:EU:C:2024:638, σκέψεις 51 και εξής.

([54]) Βλ. τμήμα 6.2.7 των κατευθυντήριων γραμμών για τις συμφωνίες οριζόντιας συνεργασίας.

([55]) Βλ. τμήμα 6.2.4.4 των κατευθυντήριων γραμμών για τις συμφωνίες οριζόντιας συνεργασίας.

([56]) Κανονισμός (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Απριλίου 2016, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της οδηγίας 95/46/ΕΚ (γενικός κανονισμός για την προστασία δεδομένων) (ΕΕ L 119 της 4.5.2016, σ. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj).

(75) Όπως ορίζει το άρθρο 1 παράγραφος 1 στοιχείο γ) του ΚΑΚΜΤ, οι εκχωρήσεις κατά τις οποίες μέρος του κινδύνου που συνδέεται με την εκμετάλλευση των δικαιωμάτων τεχνολογίας εξακολουθεί να βαρύνει τον εκχωρητή, θεωρούνται επίσης ως συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας. Τούτο ισχύει ιδίως όταν το πληρωτέο ποσό για την εκχώρηση εξαρτάται από τον κύκλο εργασιών που πραγματοποιεί ο εκδοχέας από τις πωλήσεις των προϊόντων που παράγονται με τη χρήση της εκχωρούμενης τεχνολογίας, την ποσότητα των προϊόντων που παράγονται ή τον αριθμό των συναλλαγών που διεξάγονται με χρήση της υπόψη τεχνολογίας.

(76) Μια συμφωνία βάσει της οποίας ο δικαιοπάροχος δεσμεύεται να μην ασκήσει κατά του δικαιοδόχου τα δικαιώματα τεχνολογίας που κατέχει, μπορεί επίσης να θεωρηθεί ως μεταφορά δικαιωμάτων εκμετάλλευσης τεχνολογίας. Πράγματι, η ουσία μιας αμιγούς συμφωνίας παραχώρησης διπλώματος ευρεσιτεχνίας είναι το δικαίωμα άσκησης δραστηριοτήτων εντός του αντικειμένου του αποκλειστικού δικαιώματος του διπλώματος ευρεσιτεχνίας. Είναι επόμενο ότι ο ΚΑΚΜΤ καλύπτει επίσης τις συμφωνίες που είναι γνωστές ως συμφωνίες μη διεκδίκησης, βάσει των οποίων ο δικαιοπάροχος επιτρέπει στον δικαιοδόχο να παράγει εντός του αντικειμένου του διπλώματος ευρεσιτεχνίας ([57]).

3.2.3. **Συμφωνίες μεταξύ δύο συμβαλλομένων**

(77) Σύμφωνα με το άρθρο 1 παράγραφος 1 στοιχείο γ) του ΚΑΚΜΤ, η απαλλαγή κατά κατηγορία ισχύει μόνο για συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας «μεταξύ δύο επιχειρήσεων». Οι συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας μεταξύ περισσότερων των δύο επιχειρήσεων δεν καλύπτονται από τον ΚΑΚΜΤ ([58]).

(78) Οι συμφωνίες που συνάπτονται μεταξύ δύο επιχειρήσεων εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του ΚΑΚΜΤ ακόμη και αν η συμφωνία προβλέπει όρους σε σχέση με περισσότερα από ένα επίπεδα εμπορίου. Για παράδειγμα, ο ΚΑΚΜΤ εφαρμόζεται σε μια συμφωνία μεταφοράς τεχνολογίας που δεν αφορά μόνο το στάδιο της παραγωγής, αλλά και το στάδιο της διανομής, η οποία καθορίζει τις υποχρεώσεις που πρέπει ή μπορεί να επιβάλει ο δικαιοδόχος στους μεταπωλητές των προϊόντων που παράγονται με βάση την άδεια ([59]).

(79) Οι συμφωνίες για τη σύσταση κοινοπραξιών εκμετάλλευσης τεχνολογίας και για την παραχώρηση αδειών εκμετάλλευσης από κοινοπραξίες εκμετάλλευσης τεχνολογίας θεωρούνται εν γένει ως πολυμερείς συμφωνίες και, συνεπώς, δεν καλύπτονται από τον ΚΑΚΜΤ ([60]). Η έννοια των κοινοπραξιών εκμετάλλευσης τεχνολογίας καλύπτει συμφωνίες βάσει των οποίων δύο ή περισσότεροι συμβαλλόμενοι συμφωνούν να συνεκμεταλλεύονται τις τεχνολογίες τους παραχωρώντας άδεια εκμετάλλευσης για τις δύο μαζί. Η έννοια των κοινοπραξιών εκμετάλλευσης τεχνολογίας καλύπτει επίσης συμφωνίες βάσει των οποίων δύο ή περισσότερες επιχειρήσεις συμφωνούν να παραχωρήσουν άδεια εκμετάλλευσης σε τρίτο και να του επιτρέψουν να παραχωρεί με τη σειρά του άδειες εκμετάλλευσης για το πακέτο τεχνολογιών.

(80) Οι συμφωνίες παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης που συνάπτονται μεταξύ περισσοτέρων των δύο επιχειρήσεων συχνά θέτουν τα ίδια ζητήματα με τις ίδιας φύσης συμφωνίες παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης που συνάπτονται μεταξύ δύο επιχειρήσεων. Κατά την εξατομικευμένη εκτίμηση συμφωνιών παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης που είναι της ίδιας φύσης με τις καλυπτόμενες από την απαλλαγή κατά κατηγορία συμφωνίες, αλλά συνάπτονται μεταξύ περισσότερων των δύο επιχειρήσεων, η Επιτροπή θα εφαρμόζει κατ' αναλογία τις αρχές που εκτίθενται στον ΚΑΚΜΤ. Ωστόσο, οι κοινοπραξίες εκμετάλλευσης τεχνολογίας και η παραχώρηση αδειών από κοινοπραξίες εκμετάλλευσης τεχνολογίας εξετάζονται συγκεκριμένα στο τμήμα 4.4 των κατευθυντήριων γραμμών.

3.2.4. **Συμφωνίες για την παραγωγή προϊόντων της σύμβασης**

(81) Από το άρθρο 1 παράγραφος 1 στοιχείο γ) του ΚΑΚΜΤ συνάγεται ότι, για να επωφελούνται από την απαλλαγή κατά κατηγορία, οι συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας πρέπει να αφορούν την «παραγωγή των προϊόντων της σύμβασης», δηλαδή προϊόντων που ενσωματώνουν ή παράγονται με την παραχωρούμενη τεχνολογία. Η συμφωνία πρέπει να επιτρέπει στον δικαιοδόχο και/ή στον (στους) υπεργολάβο(-ους) του να εκμεταλλεύονται την παραχωρούμενη τεχνολογία για την παραγωγή προϊόντων ή υπηρεσιών (βλ. επίσης αιτιολογική σκέψη 7 του ΚΑΚΜΤ).

([57]) Οι όροι «παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης» και «παραχωρούμενα» που χρησιμοποιούνται στις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές περιλαμβάνουν επίσης συμφωνίες μη διεκδίκησης εφόσον μια μεταφορά δικαιωμάτων τεχνολογίας πραγματοποιείται όπως περιγράφεται στο παρόν τμήμα.

([58]) Σύμφωνα με τον κανονισμό αριθ. 19/65/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 2ας Μαρτίου 1965 περί εφαρμογής του άρθρου 85 παράγραφος 3 της συνθήκης σε κατηγορίες συμφωνιών και εναρμονισμένων πρακτικών (ΕΕ 36 της 6.3.1965, σ. 533, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1965/19/oj), η Επιτροπή δεν είναι εξουσιοδοτημένη να παράσχει απαλλαγή κατά κατηγορία σε συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας μεταξύ περισσότερων των δύο επιχειρήσεων.

([59]) Βλ. αιτιολογική σκέψη 6 του ΚΑΚΜΤ και επιπλέον τμήμα 3.2.6 των κατευθυντήριων γραμμών.

([60]) Για περισσότερες λεπτομέρειες, βλ. παράγραφο (268).

(82) Εάν ο σκοπός της συμφωνίας δεν είναι η παραγωγή των προϊόντων της σύμβασης, αλλά, για παράδειγμα, απλώς η παρεμπόδιση της ανάπτυξης ή εμπορικής εκμετάλλευσης μιας ανταγωνιστικής τεχνολογίας, η συμφωνία παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης δεν καλύπτεται από τον ΚΑΚΜΤ, οι δε παρούσες κατευθυντήριες γραμμές ενδέχεται να μην είναι κατάλληλες για την αξιολόγηση της συμφωνίας. Γενικότερα, εάν τα μέρη δεν προβαίνουν σε εκμετάλλευση της παραχωρούμενης τεχνολογίας, δεν προκύπτει δραστηριότητα που επιτρέπει τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας, με αποτέλεσμα να μην συντρέχει ο λόγος χορήγησης της απαλλαγής κατά κατηγορία.

(83) Η εκμετάλλευση των παραχωρούμενων δικαιωμάτων τεχνολογίας δεν χρειάζεται απαραίτητα να έχει τη μορφή ενσωμάτωσης πάγιων στοιχείων. Εκμετάλλευση υφίσταται και όταν η άδεια εκμετάλλευσης παρέχει σχεδιαστική ελευθερία στον δικαιοδόχο επιτρέποντάς του να εκμεταλλευθεί τη δική του τεχνολογία χωρίς να αντιμετωπίζει τον κίνδυνο έγερσης αξιώσεων από τον δικαιοπάροχο για προσβολή των δικαιωμάτων του. Στην περίπτωση συμφωνιών παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης μεταξύ ανταγωνιστών, το γεγονός ότι τα μέρη δεν εκμεταλλεύονται την παραχωρηθείσα τεχνολογία μπορεί να αποτελεί ένδειξη ότι η συμφωνία είναι μια συγκεκαλυμμένη σύμπραξη. Για τους λόγους αυτούς η Επιτροπή θα εξετάζει πολύ προσεκτικά τις περιπτώσεις μη εκμετάλλευσης.

(84) Ο ΚΑΚΜΤ έχει εφαρμογή στις συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας για την παραγωγή προϊόντων της σύμβασης από τον δικαιοδόχο και/ή τον (τους) υπεργολάβο(-ους) του. Συνεπώς, ο ΚΑΚΜΤ δεν έχει εφαρμογή στις συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας (ή σε εκείνα τα μέρη των συμφωνιών) που επιτρέπουν την παραχώρηση περαιτέρω αδειών εκμετάλλευσης. Ωστόσο, η Επιτροπή θα εφαρμόζει κατ' αναλογία τις αρχές που εκτίθενται στον ΚΑΚΜΤ και στις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές στις συμφωνίες «για γενικές άδειες εκμετάλλευσης» μεταξύ δικαιοπαρόχου και δικαιοδόχου (δηλαδή στις συμφωνίες, βάσει των οποίων ο δικαιοπάροχος επιτρέπει στον δικαιοδόχο να παραχωρήσει περαιτέρω άδεια εκμετάλλευσης της τεχνολογίας). Οι συμφωνίες μεταξύ του δικαιοδόχου και των υποδικαιοδόχων για την παραγωγή προϊόντων της σύμβασης καλύπτονται από τον ΚΑΚΜΤ.

(85) Ο όρος «προϊόντα της σύμβασης» περιλαμβάνει προϊόντα και υπηρεσίες που παράγονται με τα παραχωρούμενα δικαιώματα εκμετάλλευσης τεχνολογίας. Τούτο συμβαίνει όταν η παραχωρούμενη τεχνολογία είτε χρησιμοποιείται στη διαδικασία παραγωγής είτε ενσωματώνεται στο ίδιο το προϊόν. Στις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές ο όρος «προϊόντα που ενσωματώνουν την παραχωρούμενη τεχνολογία» καλύπτει και τις δύο ανωτέρω περιπτώσεις. Ο ΚΑΚΜΤ έχει εφαρμογή σε όλες τις περιπτώσεις κατά τις οποίες παραχωρούνται δικαιώματα εκμετάλλευσης τεχνολογίας για την παραγωγή προϊόντων και υπηρεσιών. Το πλαίσιο του ΚΑΚΜΤ και των κατευθυντήριων γραμμών βασίζεται στην παραδοχή ότι υπάρχει άμεσος σύνδεσμος μεταξύ των παραχωρούμενων δικαιωμάτων εκμετάλλευσης τεχνολογίας και ενός προϊόντος το οποίο αφορά η σύμβαση. Στις περιπτώσεις στις οποίες δεν υπάρχει τέτοιος σύνδεσμος, δηλαδή όταν ο σκοπός της συμφωνίας δεν είναι να καταστήσει δυνατή την παραγωγή ενός προϊόντος το οποίο αφορά η σύμβαση, το αναλυτικό πλαίσιο που παρέχεται από τον ΚΑΚΜΤ και τις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές ενδέχεται να μην είναι κατάλληλο.

(86) Η παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας επί λογισμικού με σκοπό τη μεταπώληση ή την κάθε είδους διανομή του λογισμικού, είτε μέσω φυσικών είτε μέσω ψηφιακών διαύλων ([61]), δεν θεωρείται «παραγωγή» κατά την έννοια του ΚΑΚΜΤ και, συνεπώς, δεν καλύπτεται από τον ΚΑΚΜΤ και τις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές. Αντίθετα, η εν λόγω παραχώρηση άδειας καλύπτεται κατ' αναλογία από τον κανονισμό απαλλαγής κατά κατηγορία για τις κάθετες συμφωνίες και από τις κατευθυντήριες γραμμές για τους κάθετους περιορισμούς ([62]). Για παράδειγμα, ο ΚΑΚΜΤ και οι κατευθυντήριες γραμμές δεν καλύπτουν την παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας επί λογισμικού βάσει της οποίας παρέχεται στον δικαιοδόχο ψηφιακό ή φυσικό αντίγραφο του λογισμικού προκειμένου να προσφέρει το λογισμικό σε τελικούς χρήστες. Δεν καλύπτουν επίσης ούτε την παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης λογισμικού μέσω αδειών εκμετάλλευσης «clickwrap», δηλαδή μιας δέσμης όρων που παρουσιάζονται στον τελικό χρήστη κατά την εγκατάσταση του λογισμικού ή τη λήψη του από το διαδίκτυο, και τους οποίους θεωρείται ότι αποδέχεται ο χρήστης με την επιλογή του κουμπιού «Αποδοχή» ή ισοδύναμου κουμπιού προτού συνεχίσει, αλλά ούτε και την παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας επί λογισμικού και τη διανομή λογισμικού μέσω τηλεφόρτωσης από το διαδίκτυο ή μετάδοσης ροής.

(87) Ωστόσο, όταν το λογισμικό για το οποίο έχει παραχωρηθεί η άδεια εκμετάλλευσης έχει ενσωματωθεί από τον δικαιοδόχο στο προϊόν της σύμβασης, τούτο δεν θεωρείται ως απλή μεταπώληση αλλά ως παραγωγή. Για παράδειγμα, ο ΚΑΚΜΤ και οι παρούσες κατευθυντήριες γραμμές καλύπτουν την παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας επί λογισμικού όταν ο δικαιοδόχος έχει δικαίωμα χρήσης του λογισμικού ενσωματώνοντάς το σε διάταξη με την οποία το λογισμικό αλληλεπιδρά. Παρομοίως, όταν το παραχωρούμενο λογισμικό χρησιμοποιείται ως εισροή στις βιομηχανικές διαδικασίες του δικαιοδόχου ή όταν ο δικαιοδόχος προσθέτει σημαντική αξία στο λογισμικό μέσω τροποποίησης ή περαιτέρω ανάπτυξης, τούτο θεωρείται παραχώρηση άδειας με σκοπό την παραγωγή.

([61]) Βλ. π.χ. την απόφαση της Επιτροπής της 20ής Ιανουαρίου 2021 στην υπόθεση AT.40413 — *Focus Home*.
([62]) Παρατίθεται στην υποσημείωση 20.

(88) Ο ΚΑΚΜΤ καλύπτει την «υπεργολαβία», στο πλαίσιο της οποίας ο δικαιοπάροχος παραχωρεί άδεια εκμετάλλευσης δικαιωμάτων τεχνολογίας στον δικαιοδόχο, ο οποίος με τη σειρά του αναλαμβάνει την υποχρέωση να παράγει ορισμένα προϊόντα αποκλειστικά για τον δικαιοπάροχο βάσει της συμφωνίας. Η υπεργολαβία μπορεί επίσης να περιλαμβάνει την προμήθεια εξοπλισμού από τον δικαιοπάροχο, προκειμένου αυτός να χρησιμοποιηθεί για την παραγωγή των προϊόντων και των υπηρεσιών που καλύπτει η συμφωνία. Η δεύτερη αυτή μορφή υπεργολαβίας καλύπτεται από τον ΚΑΚΜΤ ως μέρος συμφωνίας μεταφοράς τεχνολογίας μόνον εφόσον ο διατιθέμενος εξοπλισμός σχετίζεται άμεσα με την παραγωγή των προϊόντων της σύμβασης. Η υπεργολαβία καλύπτεται από την ανακοίνωση της Επιτροπής για την υπεργολαβία ([63]). Σύμφωνα με την εν λόγω ανακοίνωση, η οποία εξακολουθεί να έχει εφαρμογή, οι συμφωνίες υπεργολαβίας βάσει των οποίων ο εργολάβος αναλαμβάνει την υποχρέωση να παράγει ορισμένα προϊόντα αποκλειστικά για τον εργολάβο εν γένει δεν εμπίπτουν στο άρθρο 101 παράγραφος 1 της Συνθήκης. Γενικά, ούτε οι συμβάσεις υπεργολαβίας, βάσει των οποίων ο εργολάβος καθορίζει την τιμή μεταβίβασης του ενδιάμεσου προϊόντος της σύμβασης μεταξύ των υπεργολάβων σε μια αλυσίδα αξίας της υπεργολαβίας, εμπίπτουν στο άρθρο 101 παράγραφος 1, εφόσον τα προϊόντα της σύμβασης παράγονται αποκλειστικά για τον εργολάβο. Ωστόσο, η επιβολή άλλων περιορισμών στον υπεργολάβο, όπως η υποχρέωση να μην διεξάγει ή να μην εκμεταλλεύεται τις δικές του δραστηριότητες έρευνας και ανάπτυξης, ενδέχεται να εμπίπτει στο άρθρο 101 παράγραφος 1 ([64]).

(89) Ο ΚΑΚΜΤ εφαρμόζεται επίσης σε συμφωνίες βάσει των οποίων ο δικαιοδόχος πρέπει να ασκεί δραστηριότητες έρευνας και ανάπτυξης προτού αποκτήσει προϊόν ή διαδικασία που να είναι ήδη έτοιμα για εμπορική εκμετάλλευση, υπό τον όρο ότι το αντικείμενο της συμφωνίας είναι η παραγωγή προσδιορισμένου προϊόντος της σύμβασης, δηλαδή προϊόντος που παράγεται με τα παραχωρούμενα δικαιώματα τεχνολογίας. Όταν ο δικαιοπάροχος είναι ακαδημαϊκό όργανο, ερευνητικό ίδρυμα ή ΜΜΕ, το οποίο, σε κάθε περίπτωση, δεν ασκεί δραστηριότητες παραγωγής, ο προσδιορισμός του προϊόντος στη συμφωνία μεταφοράς τεχνολογίας μπορεί να γίνει με πιο γενικούς όρους.

(90) Ο ΚΑΚΜΤ και οι παρούσες κατευθυντήριες γραμμές δεν καλύπτουν συμφωνίες βάσει των οποίων παραχωρείται άδεια εκμετάλλευσης δικαιωμάτων τεχνολογίας προκειμένου να επιτραπεί στον δικαιοδόχο να διεξαγάγει περαιτέρω έρευνα και ανάπτυξη σε διάφορους τομείς, συμπεριλαμβανομένης της περαιτέρω ανάπτυξης προϊόντος το οποίο προκύπτει από τη σχετική έρευνα και ανάπτυξη. Εάν πληρούν τις προϋποθέσεις που ορίζονται εκεί, οι εν λόγω συμφωνίες καλύπτονται από τον κανονισμό (ΕΕ) 2023/1066 της Επιτροπής ([65]) (στο εξής: κανονισμός απαλλαγής κατά κατηγορία για την Ε&Α) και αξιολογούνται στο πλαίσιο του σχετικού κεφαλαίου των κατευθυντήριων γραμμών για τις συμφωνίες οριζόντιας συνεργασίας όσον αφορά τις συμφωνίες έρευνας και ανάπτυξης ([66]). Για παράδειγμα, ο ΚΑΚΜΤ και οι κατευθυντήριες γραμμές δεν καλύπτουν τις συμφωνίες υπεργολαβίας στον τομέα της έρευνας και ανάπτυξης βάσει των οποίων ο δικαιοδόχος αναλαμβάνει την υποχρέωση να διεξαγάγει έρευνα και ανάπτυξη στον τομέα της παραχωρούμενης τεχνολογίας και να παραδώσει στον δικαιοδόχο το πακέτο της βελτιωμένης τεχνολογίας ([67]). Επίσης, η απλή παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης ενός τεχνολογικού ερευνητικού εργαλείου που χρησιμοποιείται στο πλαίσιο πρόσθετης ερευνητικής δραστηριότητας προσομοιάζει περισσότερο με συμφωνίες έρευνας και ανάπτυξης από τη σκοπιά της αξιολόγησης βάσει του άρθρου 101 της Συνθήκης. Κατά την αξιολόγηση τέτοιου είδους συμφωνιών, η Επιτροπή, κατά γενικό κανόνα, θα εφαρμόζει τις αρχές που ορίζονται στον κανονισμό απαλλαγής κατά κατηγορία για την Ε&Α και στο κεφάλαιο των κατευθυντήριων γραμμών για τις συμφωνίες οριζόντιας συνεργασίας σχετικά με τις συμφωνίες έρευνας και ανάπτυξης.

3.2.5. **Διάρκεια**

(91) Η απαλλαγή κατά κατηγορία ισχύει για όσο διάστημα το παραχωρούμενο δικαίωμα τεχνολογίας δεν έχει λήξει, αποσβεστεί ή κηρυχθεί άκυρο. Στην περίπτωση της τεχνογνωσίας, η απαλλαγή κατά κατηγορία ισχύει για όσο διάστημα η παραχωρούμενη τεχνογνωσία παραμένει απόρρητη, και παύει να εφαρμόζεται όταν η τεχνογνωσία χάνει τον απόρρητο χαρακτήρα της, εκτός από την περίπτωση που η τεχνογνωσία καθίσταται γνωστή δημοσίως ως αποτέλεσμα ενεργειών του δικαιοδόχου, περίπτωση στην οποία η απαλλαγή ισχύει καθ' όλη τη διάρκεια της συμφωνίας (βλ. άρθρο 2 παράγραφος 2 του ΚΑΚΜΤ).

([63]) Ανακοίνωση της Επιτροπής της 18ης Δεκεμβρίου 1978 σχετικά με την αξιολόγηση ορισμένων συμφωνιών υπεργολαβίας σε σχέση με το άρθρο 85 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΟΚ (ΕΕ C 1 της 3.1.1979, σ. 2).

([64]) Βλέπε την παράγραφο 3 της ανακοίνωσης της Επιτροπής για την υπεργολαβία, στην οποία γίνεται παραπομπή στην υποσημείωση 63.

([65]) Κανονισμός (ΕΕ) 2023/1066 της Επιτροπής, της 1ης Ιουνίου 2023, για την εφαρμογή του άρθρου 101 παράγραφος 3 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε ορισμένες κατηγορίες συμφωνιών έρευνας και ανάπτυξης (ΕΕ L 143 της 2.6.2023, σ. 9, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/1066/oj). Βλ. επίσης τμήμα 3.2.6.1 των κατευθυντήριων γραμμών.

([66]) Βλ. παραγράφους 51 και εξής των κατευθυντήριων γραμμών για τις συμφωνίες οριζόντιας συνεργασίας.

([67]) Ωστόσο, το τελευταίο αυτό παράδειγμα καλύπτεται από τον κανονισμό απαλλαγής κατά κατηγορία για την Ε&Α στον οποίο γίνεται παραπομπή στην υποσημείωση 65, βλέπε επίσης τμήμα 3.2.6.1 των κατευθυντήριων γραμμών.

(92) Η απαλλαγή κατά κατηγορία εφαρμόζεται σε κάθε παραχωρούμενη άδεια εκμετάλλευσης δικαιώματος τεχνολογίας που καλύπτεται από τη συμφωνία και παύει να ισχύει κατά την ημερομηνία λήξης, ακυρότητας ή εισόδου σε δημόσια χρήση του τελευταίου δικαιώματος τεχνολογίας κατά την έννοια του ΚΑΚΜΤ.

3.2.6. **Σχέση με άλλους κανονισμούς απαλλαγής κατά κατηγορία**

(93) Ο ΚΑΚΜΤ καλύπτει συμφωνίες μεταξύ δύο επιχειρήσεων που αφορούν την παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης δικαιωμάτων τεχνολογίας για την παραγωγή προϊόντων της σύμβασης. Ωστόσο, τα δικαιώματα τεχνολογίας μπορεί επίσης να αποτελούν στοιχείο άλλου είδους συμφωνιών. Επιπλέον, τα προϊόντα που ενσωματώνουν την παραχωρούμενη τεχνολογία πωλούνται εν συνεχεία στην αγορά. Ως εκ τούτου, χρειάζεται να εξετασθεί πώς συναρτάται ο ΚΑΚΜΤ με τον κανονισμό (ΕΕ) 2023/1067 ([68]) της Επιτροπής (στο εξής: κανονισμός απαλλαγής κατά κατηγορία για συμφωνίες εξειδίκευσης), τον κανονισμό απαλλαγής κατά κατηγορία για την Ε&Α ([69]) και τον κανονισμό απαλλαγής κατά κατηγορία για τις κάθετες συμφωνίες ([70]).

3.2.6.1. *Οι κανονισμοί απαλλαγής κατά κατηγορία σχετικά με τις συμφωνίες εξειδίκευσης και τις συμφωνίες Ε&Α*

(94) Σύμφωνα με το άρθρο 9 του ΚΑΚΜΤ, ο ΚΑΚΜΤ δεν έχει εφαρμογή όσον αφορά την παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης στο πλαίσιο συμφωνιών εξειδίκευσης που καλύπτονται από τον κανονισμό απαλλαγής κατά κατηγορία για συμφωνίες εξειδίκευσης ή όσον αφορά την παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης στο πλαίσιο συμφωνιών Ε&Α που καλύπτονται από τον κανονισμό απαλλαγής κατά κατηγορία για την Ε&Α.

(95) Σύμφωνα με το άρθρο 1 παράγραφος 1 του κανονισμού απαλλαγής κατά κατηγορία για συμφωνίες εξειδίκευσης, ο εν λόγω κανονισμός καλύπτει τις συμφωνίες εξειδίκευσης, δυνάμει των οποίων ένα ή περισσότερα μέρη συμφωνούν να παύσουν την παραγωγή ορισμένων προϊόντων και να τα αγοράζουν από τρίτον, καθώς και τις συμφωνίες κοινής παραγωγής δυνάμει των οποίων δύο ή περισσότερα μέρη συμφωνούν να παράγουν από κοινού ορισμένα προϊόντα. Ο κανονισμός επεκτείνεται σε διατάξεις σχετικά με την εκχώρηση ή τη χρήση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, εφόσον δεν αποτελούν πρωταρχικό αντικείμενο της συμφωνίας, αλλά σχετίζονται άμεσα με την εφαρμογή της και είναι αναγκαίες για αυτήν.

(96) Όταν επιχειρήσεις ιδρύουν μια κοινή επιχείρηση παραγωγής και της παραχωρούν άδεια εκμετάλλευσης της τεχνολογίας με σκοπό την παραγωγή, αυτή η παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης καλύπτεται από τον κανονισμό απαλλαγής κατά κατηγορία για συμφωνίες εξειδίκευσης και όχι από τον ΚΑΚΜΤ. Ωστόσο, όταν η κοινή επιχείρηση παραχωρεί σε τρίτους άδειες εκμετάλλευσης της τεχνολογίας, η δραστηριότητα αυτή δεν σχετίζεται με την παραγωγή της κοινής επιχείρησης και, συνεπώς, δεν καλύπτεται από τον κανονισμό απαλλαγής κατά κατηγορία για συμφωνίες εξειδίκευσης. Οι συμφωνίες παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης αυτού του είδους που συνδυάζουν τις τεχνολογίες των συμβαλλομένων αποτελούν κοινοπραξίες εκμετάλλευσης τεχνολογίας και καλύπτονται από το τμήμα 4.4 των κατευθυντήριων γραμμών.

(97) Ο κανονισμός απαλλαγής κατά κατηγορία για την Ε&Α καλύπτει τις συμφωνίες μεταξύ δύο ή περισσότερων επιχειρήσεων σχετικά με την από κοινού ή αμειβόμενη έρευνα και ανάπτυξη και την από κοινού εκμετάλλευση των αποτελεσμάτων αυτής. Σύμφωνα με το άρθρο 1 παράγραφος 1 σημείο 10 του εν λόγω κανονισμού, η διεξαγωγή έρευνας και ανάπτυξης ή η εκμετάλλευση των αποτελεσμάτων αυτής γίνεται από κοινού, εφόσον οι σχετικές εργασίες εκτελούνται από κοινό κλιμάκιο, φορέα ή επιχείρηση, ανατίθενται από κοινού σε κάποιον τρίτο ή κατανέμονται μεταξύ των συμβαλλομένων μερών βάσει ειδίκευσης στο πλαίσιο της Ε&Α ή ειδίκευσης στο πλαίσιο της εκμετάλλευσης (η οποία περιλαμβάνει την παραγωγή και διανομή, συμπεριλαμβανομένης της παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης).

(98) Επομένως, ο κανονισμός απαλλαγής κατά κατηγορία για την Ε&Α καλύπτει την παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης μεταξύ των συμβαλλομένων μερών και από τα συμβαλλόμενα μέρη προς μια κοινή οντότητα στο πλαίσιο συμφωνίας Ε&Α, και η εν λόγω παραχώρηση άδειας δεν καλύπτεται από τον ΚΑΚΜΤ. Στο πλαίσιο των εν λόγω συμφωνιών, τα μέρη μπορούν επίσης να καθορίσουν τους όρους για την παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης των αποτελεσμάτων της από κοινού ή αμειβόμενης Ε&Α σε τρίτους. Ωστόσο, καθότι οι τρίτοι δικαιοδόχοι δεν είναι συμβαλλόμενα μέρη στη συμφωνία Ε&Α, οι μεμονωμένες συμφωνίες άδειας εκμετάλλευσης που έχουν συναφθεί με τρίτους δεν καλύπτονται από τον κανονισμό απαλλαγής κατά κατηγορία για την Ε&Α. Οι εν λόγω συμφωνίες παραχώρησης άδειας μπορούν να επωφεληθούν από την απαλλαγή κατά κατηγορία που προβλέπεται στον ΚΑΚΜΤ εάν πληρούνται οι όροι του ΚΑΚΜΤ.

([68]) Κανονισμός (ΕΕ) 2023/1067 της Επιτροπής, της 1ης Ιουνίου 2023, για την εφαρμογή του άρθρου 101 παράγραφος 3 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε ορισμένες κατηγορίες συμφωνιών εξειδίκευσης (ΕΕ L 143 της 2.6.2023, σ. 20, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/1067/oj).

([69]) Παρατίθεται στην υποσημείωση 65.

([70]) Παρατίθεται στην υποσημείωση 47.

3.2.6.2. *Ο κανονισμός απαλλαγής κατά κατηγορία για τις κάθετες συμφωνίες*

(99) Ο κανονισμός απαλλαγής κατά κατηγορία για τις κάθετες συμφωνίες ([71]) εφαρμόζεται σε συμφωνίες που συνάπτονται μεταξύ δύο ή περισσότερων επιχειρήσεων, καθεμία εκ των οποίων δραστηριοποιείται, για τον σκοπό της συμφωνίας, σε διαφορετικό επίπεδο της αλυσίδας παραγωγής ή διανομής, και που αφορούν τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες τα μέρη μπορούν να προμηθεύονται, να πωλούν ή να μεταπωλούν ορισμένα αγαθά ή υπηρεσίες. Καλύπτει επομένως τις συμφωνίες προμήθειας και διανομής.

(100) Δεδομένου ότι ο ΚΑΚΜΤ καλύπτει μόνο συμφωνίες μεταξύ δύο μερών και ότι ο δικαιοδόχος που πωλεί προϊόντα τα οποία ενσωματώνουν την παραχωρούμενη τεχνολογία είναι προμηθευτής για τους σκοπούς του κανονισμού απαλλαγής κατά κατηγορία για τις κάθετες συμφωνίες, οι δύο αυτοί κανονισμοί απαλλαγής κατά κατηγορία είναι στενά συνδεδεμένοι. Οι συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας μεταξύ δικαιοπαρόχου και δικαιοδόχου καλύπτονται από τον ΚΑΚΜΤ, ενώ οι συμφωνίες μεταξύ δικαιοδόχου και αγοραστών των προϊόντων της σύμβασης καλύπτονται από τον κανονισμό απαλλαγής κατά κατηγορία για τις κάθετες συμφωνίες.

(101) Ο ΚΑΚΜΤ παρέχει επίσης απαλλαγή σε συμφωνίες μεταξύ του δικαιοπαρόχου και του δικαιοδόχου σε περίπτωση που η συμφωνία επιβάλλει υποχρεώσεις στον δικαιοδόχο ως προς τον τρόπο με τον οποίο πρέπει να πωλεί τα προϊόντα που ενσωματώνουν την παραχωρούμενη τεχνολογία. Ειδικότερα, ο δικαιοπάροχος μπορεί να υποχρεώσει τον δικαιοδόχο να δημιουργήσει ένα συγκεκριμένο είδος συστήματος διανομής, όπως σύστημα αποκλειστικής ή επιλεκτικής διανομής. Ωστόσο, οι συμφωνίες διανομής που συνάπτονται για την εκπλήρωση αυτών των υποχρεώσεων καλύπτονται μόνο από τον κανονισμό απαλλαγής κατά κατηγορία για τις κάθετες συμφωνίες. Για παράδειγμα, ο δικαιοπάροχος μπορεί να υποχρεώσει τον δικαιοδόχο να δημιουργήσει σύστημα αποκλειστικής διανομής για την πώληση των προϊόντων της σύμβασης. Ωστόσο, προκειμένου ο δικαιοδόχος να επωφεληθεί από τον κανονισμό απαλλαγής κατά κατηγορία για τις κάθετες συμφωνίες, πρέπει καταρχήν να διασφαλίσει ότι οι διανομείς του παραμένουν ελεύθεροι να προβαίνουν σε παθητικές πωλήσεις σε περιοχές που κατανέμονται σε άλλους αποκλειστικούς διανομείς οι οποίοι ορίζονται από τον δικαιοδόχο ([72]).

(102) Επιπλέον, προκειμένου οι διανομείς να επωφεληθούν από τον κανονισμό απαλλαγής κατά κατηγορία για τις κάθετες συμφωνίες, πρέπει καταρχήν να είναι ελεύθεροι να πραγματοποιούν τόσο ενεργητικές όσο και παθητικές πωλήσεις σε περιοχές που καλύπτονται από τα συστήματα διανομής άλλων προμηθευτών, δηλαδή άλλων δικαιοδόχων που παράγουν τα δικά τους προϊόντα χρησιμοποιώντας τα παραχωρούμενα δικαιώματα τεχνολογίας. Τούτο οφείλεται στο γεγονός ότι για τους σκοπούς του κανονισμού απαλλαγής κατά κατηγορία για τις κάθετες συμφωνίες, κάθε δικαιοδόχος είναι χωριστός προμηθευτής. Ωστόσο, οι λόγοι που, βάσει του εν λόγω κανονισμού, υπαγορεύουν την απαλλαγή κατά κατηγορία των περιορισμών των ενεργητικών πωλήσεων εντός του συστήματος διανομής του προμηθευτή ενδέχεται επίσης να ισχύουν όταν τα προϊόντα που ενσωματώνουν την παραχωρούμενη τεχνολογία πωλούνται από διαφορετικούς δικαιοδόχους φέροντας ένα κοινό σήμα το οποίο ανήκει στον δικαιοπάροχο. Όταν τα προϊόντα που ενσωματώνουν την παραχωρούμενη τεχνολογία πωλούνται φέροντας ένα κοινό σήμα, οι ίδιοι λόγοι σχετικά με την αποτελεσματικότητα μπορεί να υπάρχουν για να εφαρμοσθούν οι ίδιοι περιορισμοί μεταξύ των συστημάτων διανομής των δικαιοδόχων όπως και στην περίπτωση ενός κάθετου συστήματος διανομής. Σε τέτοιες περιπτώσεις, η Επιτροπή κατά πάσα πιθανότητα δεν θα αμφισβητούσε περιορισμούς, όταν πληρούνται κατ' αναλογία οι απαιτήσεις του κανονισμού απαλλαγής κατά κατηγορία για τις κάθετες συμφωνίες. Για να υπάρχει κοινή εμπορική ταυτότητα, τα προϊόντα πρέπει να πωλούνται και να προωθούνται υπό ενιαίο εμπορικό σήμα, ικανό να παρέχει στον καταναλωτή πληροφορίες σχετικά με την ποιότητα και άλλες συναφείς πληροφορίες. Δεν αρκεί να φέρει το προϊόν, εκτός από το σήμα του δικαιοδόχου, και το σήμα του δικαιοπαρόχου που τον προσδιορίζει ως την πηγή της παραχωρούμενης τεχνολογίας.

3.3. ***Τα όρια μεριδίου αγοράς στο πλαίσιο του ΚΑΚΜΤ***

(103) Η νόμιμη περιοχή ασφαλείας που προβλέπεται στον ΚΑΚΜΤ υπόκειται σε όρια μεριδίου αγοράς, τα οποία περιορίζουν το πεδίο εφαρμογής της απαλλαγής κατά κατηγορία σε συμφωνίες για τις οποίες τεκμαίρεται εν γένει ότι πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 101 παράγραφος 3 της Συνθήκης. Σε περίπτωση που μια συμφωνία μεταφοράς τεχνολογίας δεν εμπίπτει στην ασφαλή περιοχή διότι τα μερίδια αγοράς των μερών υπερβαίνουν τα όρια, τούτο δεν αποτελεί τεκμήριο είτε ότι η συμφωνία εμπίπτει στο άρθρο 101 παράγραφος 1 είτε ότι δεν πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 101 παράγραφος 3. Οι εν λόγω συμφωνίες προϋποθέτουν εξατομικευμένη εκτίμηση βάσει του άρθρου 101.

([71]) Παρατίθεται στην υποσημείωση 47.

([72]) Βλ. άρθρο 4, στοιχεία β), γ) και δ) του κανονισμού απαλλαγής κατά κατηγορία για τις κάθετες συμφωνίες.

3.3.1. **Όρια μεριδίου αγοράς**

(104) Το ανώτατο όριο μεριδίου αγοράς που έχει εφαρμογή για τους σκοπούς της περιοχής ασφαλείας του ΚΑΚΜΤ εξαρτάται από το κατά πόσον η συμφωνία έχει συναφθεί μεταξύ ανταγωνιστών ή μη ανταγωνιστών.

(105) Τα ανώτατα όρια μεριδίου αγοράς εφαρμόζονται τόσο στη (στις) σχετική(-ές) αγορά(-ές) των παραχωρούμενων δικαιωμάτων τεχνολογίας όσο και στη (στις) σχετική(-ές) αγορά(-ές) των προϊόντων της σύμβασης. Εάν υπάρχει υπέρβαση του εφαρμοστέου ανώτατου ορίου για το μερίδιο αγοράς σε ένα ή περισσότερα προϊόντα και αγορά(-ές) τεχνολογιών, η απαλλαγή κατά κατηγορία δεν εφαρμόζεται στη συμφωνία όσον αφορά τη συγκεκριμένη σχετική αγορά ή αγορές. Για παράδειγμα, αν η συμφωνία μεταφοράς τεχνολογίας αφορά δύο χωριστές αγορές προϊόντος, η απαλλαγή κατά κατηγορία μπορεί να ισχύσει για τη μία από τις αγορές αλλά όχι για την άλλη.

(106) Σύμφωνα με το άρθρο 3 παράγραφος 1 του ΚΑΚΜΤ, η περιοχή ασφαλείας που προβλέπεται στο άρθρο 2 του ΚΑΚΜΤ εφαρμόζεται σε συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας μεταξύ ανταγωνιστών υπό την προϋπόθεση ότι το συνδυασμένο μερίδιο αγοράς των μερών δεν υπερβαίνει το 20 % σε οποιαδήποτε σχετική αγορά. Το ανώτατο όριο μεριδίου αγοράς του άρθρου 3 παράγραφος 1 του ΚΑΚΜΤ εφαρμόζεται εάν τα μέρη είναι πραγματικοί ανταγωνιστές ή δυνητικοί ανταγωνιστές στην αγορά ή αγορές προϊόντος, πραγματικοί ανταγωνιστές στην αγορά τεχνολογιών ή και τα δύο (για τη διάκριση μεταξύ ανταγωνιστών και μη ανταγωνιστών, βλ. τμήμα 2.2.5 των κατευθυντήριων γραμμών).

(107) Ο δυνητικός ανταγωνισμός στην αγορά τεχνολογιών δεν λαμβάνεται υπόψη για την εφαρμογή των ορίων μεριδίου αγοράς ή για την εφαρμογή του καταλόγου περιορισμών ιδιαίτερης σοβαρότητας σχετικά με συμφωνίες μεταξύ ανταγωνιστών. Εκτός της περιοχής ασφαλείας του ΚΑΚΜΤ, ο δυνητικός ανταγωνισμός στην αγορά τεχνολογιών λαμβάνεται υπόψη.

(108) Όταν οι επιχειρήσεις που έχουν συνάψει τη συμφωνία μεταφοράς τεχνολογίας δεν είναι ανταγωνίστριες, τότε εφαρμόζεται το όριο για το μερίδιο αγοράς του άρθρου 3 παράγραφος 2 του ΚΑΚΜΤ. Αυτό προβλέπει ότι η απαλλαγή κατά κατηγορία εφαρμόζεται εάν κανένας συμβαλλόμενος δεν κατέχει μερίδιο αγοράς άνω του 30 % στις επηρεαζόμενες σχετικές αγορές τεχνολογιών και προϊόντος.

(109) Όταν οι συμβαλλόμενοι καθίστανται ανταγωνιστές κατά την έννοια του άρθρου 3 παράγραφος 1 του ΚΑΚΜΤ σε μεταγενέστερο στάδιο, για παράδειγμα σε περίπτωση που ο δικαιοδόχος ήδη πριν από τη χορήγηση της άδειας είχε αναπτύξει δραστηριότητα στη σχετική αγορά στην οποία πωλούνται τα προϊόντα της σύμβασης και εν συνεχεία ο δικαιοπάροχος καταστεί πραγματικός ή δυνητικός προμηθευτής στην ίδια σχετική αγορά, το ανώτατο όριο μεριδίου αγοράς του 20 % εφαρμόζεται από την εν λόγω μεταγενέστερη χρονική στιγμή κατά την οποία κατέστησαν ανταγωνιστές. Στην περίπτωση αυτή, ωστόσο, ο κατάλογος περιορισμών ιδιαίτερης σοβαρότητας που ισχύει για τις συμφωνίες μεταξύ μη ανταγωνιστών θα εξακολουθεί να έχει εφαρμογή καθ' όλη τη διάρκεια της συμφωνίας, εκτός αν η συμφωνία υποστεί ουσιαστική τροποποίηση σε μεταγενέστερο στάδιο (βλ. άρθρο 4 παράγραφος 3 του ΚΑΚΜΤ και την παράγραφο (51) των κατευθυντήριων γραμμών).

3.3.2. **Υπολογισμός των μεριδίων αγοράς για τις αγορές τεχνολογιών στο πλαίσιο του ΚΑΚΜΤ**

(110) Το άρθρο 8 στοιχείο δ) του ΚΑΚΜΤ ορίζει τη μέθοδο που πρέπει να χρησιμοποιείται για τον υπολογισμό των μεριδίων αγοράς στις σχετικές αγορές τεχνολογιών για την εφαρμογή του ΚΑΚΜΤ. Σύμφωνα με αυτήν τη μέθοδο, το μερίδιο αγοράς ενός μέρους που δραστηριοποιείται ως δικαιοπάροχος σε σχετική αγορά τεχνολογιών υπολογίζεται με βάση την παρουσία των δικαιωμάτων τεχνολογίας του εν λόγω μέρους στις σχετικές αγορές (δηλαδή τις αγορές προϊόντων και τις γεωγραφικές αγορές) όπου πωλούνται τα προϊόντα της σύμβασης. Συγκεκριμένα, οι συνδυασμένες πωλήσεις του εν λόγω μέρους και των δικαιοδόχων των προϊόντων που ενσωματώνουν τα δικαιώματα τεχνολογίας του εν λόγω μέρους υπολογίζονται ως μέρος του συνόλου των πωλήσεων των ανταγωνιζόμενων προϊόντων, ανεξάρτητα από το αν τα εν λόγω ανταγωνιστικά προϊόντα παράγονται με τεχνολογία για την οποία χορηγείται άδεια εκμετάλλευσης. Αυτή η μέθοδος εφαρμόζεται για τον υπολογισμό των μεριδίων αγοράς τόσο του δικαιοπαρόχου όσο και του δικαιοδόχου σε περιπτώσεις όπου ο δικαιοδόχος δραστηριοποιείται ο ίδιος ως δικαιοπάροχος στη σχετική αγορά τεχνολογιών.

(111) Η προσέγγιση αυτή για τον υπολογισμό του μεριδίου αγοράς των μερών στις σχετικές αγορές τεχνολογιών με βάση το «αποτύπωμά» τους στο επίπεδο του προϊόντος, επιλέχθηκε λόγω των πρακτικών δυσκολιών που παρουσιάζει ο υπολογισμός των μεριδίων αγοράς στις αγορές τεχνολογιών βάσει των εσόδων από δικαιώματα εκμετάλλευσης (βλ. παράγραφο (40)). Πέραν της γενικότερης δυσκολίας όσον αφορά τη συγκέντρωση αξιόπιστων δεδομένων σχετικά με τα δικαιώματα εκμετάλλευσης, τα πραγματικά έσοδα από δικαιώματα εκμετάλλευσης μπορεί επίσης να υποτιμούν σοβαρά τη θέση μιας τεχνολογίας στην αγορά σε περίπτωση μείωσης των δικαιωμάτων εκμετάλλευσης λόγω της σταυροειδούς παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης ή της προμήθειας δεσμευμένων προϊόντων. Ο υπολογισμός των μεριδίων αγοράς στην αγορά τεχνολογιών στα προϊόντα που παράγονται με τη σχετική τεχνολογία δεν ενέχει αυτόν τον κίνδυνο. Ένα τέτοιο αποτύπωμα στο επίπεδο του προϊόντος αποτελεί κατά κανόνα αξιόπιστη ένδειξη της θέσης που κατέχει η συγκεκριμένη τεχνολογία στην αγορά.

(112) Από το άρθρο 3 και το άρθρο 8 στοιχείο δ) του ΚΑΚΜΤ συνάγεται ότι αν η παραχωρούμενη τεχνολογία δεν έχει αποφέρει πωλήσεις των προϊόντων της σύμβασης κατά το προηγούμενο ημερολογιακό έτος, για παράδειγμα επειδή η τεχνολογία είναι νέα και τα προϊόντα που ενσωματώνουν την τεχνολογία δεν έχουν διατεθεί ακόμη στο εμπόριο, η τεχνολογία θεωρείται, για σκοπούς εφαρμογής του ΚΑΚΜΤ, ότι έχει μηδενικό μερίδιο αγοράς κατά το εν λόγω ημερολογιακό έτος.

(113) Στην ιδανική περίπτωση, όσα προϊόντα παράγονται με ενδοεπιχειρησιακές τεχνολογίες χωρίς να παραχωρείται σχετική άδεια εκμετάλλευσης θα αποκλείονταν από την αγορά του προϊόντος, δεδομένου ότι οι εν λόγω ενδοεπιχειρησιακές τεχνολογίες ασκούν μόνο έμμεσα ανταγωνιστική πίεση στην παραχωρούμενη τεχνολογία. Ωστόσο, δεδομένου ότι από πρακτικής απόψεως μπορεί να είναι δύσκολο να γνωρίζουν οι δικαιοπάροχοι και οι δικαιοδόχοι κατά πόσον άλλα προϊόντα στην ίδια αγορά προϊόντος παράγονται με παραχωρούμενες ή με ενδοεπιχειρησιακές τεχνολογίες, ο υπολογισμός του μεριδίου αγοράς της τεχνολογίας, για τους σκοπούς του ΚΑΚΜΤ, γίνεται βάσει του ποσοστού των προϊόντων που παράγονται με την παραχωρούμενη τεχνολογία επί του συνόλου των προϊόντων που πωλούνταν στην εν λόγω αγορά προϊόντος. Η προσέγγιση αυτή αναμένεται μεν ότι θα μειώσει το υπολογιζόμενο μερίδιο αγοράς συμπεριλαμβάνοντας τα προϊόντα που παράγονται με ενδοεπιχειρησιακές τεχνολογίες, αλλά γενικά αποτελεί παρά ταύτα αξιόπιστη ένδειξη για τη θέση της παραχωρούμενης τεχνολογίας στην αγορά. Πρώτον, καλύπτει τον ενδεχόμενο δυνητικό ανταγωνισμό από επιχειρήσεις που παράγουν με τη δική τους τεχνολογία και είναι πιθανόν να αρχίσουν να παραχωρούν άδειες εκμετάλλευσης σε περίπτωση επιδείνωσης των όρων προμήθειας της τεχνολογίας του δικαιοπαρόχου σε σχέση με άλλες τεχνολογίες (όπως σε περίπτωση μικρής αλλά μόνιμης αύξησης της τιμής των αδειών εκμετάλλευσης που χρεώνει ο δικαιοπάροχος). Δεύτερον, ακόμη και όταν άλλοι κάτοχοι τεχνολογίας δεν είναι πιθανόν να αρχίσουν να παραχωρούν άδειες εκμετάλλευσης, ο δικαιοπάροχος δεν έχει κατ' ανάγκη ισχύ στην αγορά τεχνολογιών, ακόμη και όταν έχει υψηλό ποσοστό εσόδων από άδειες εκμετάλλευσης. Αν η αγορά προϊόντος επόμενου σταδίου είναι ανταγωνιστική, ο ανταγωνισμός σε αυτό το επίπεδο μπορεί να θέτει έναν αποτελεσματικό περιορισμό στον δικαιοπάροχο. Μια αύξηση των δικαιωμάτων εκμετάλλευσης στο προηγούμενο στάδιο επηρεάζει τα έξοδα του δικαιοδόχου, με αποτέλεσμα να καταστεί λιγότερο ανταγωνιστικός και να μειωθούν ενδεχομένως οι πωλήσεις του. Το μερίδιο αγοράς μιας τεχνολογίας στην αγορά προϊόντος καλύπτει επίσης αυτό το στοιχείο και έτσι αποτελεί κατά κανόνα αξιόπιστη ένδειξη για την ισχύ του δικαιοπαρόχου στην αγορά τεχνολογιών.

(114) Για να αξιολογηθεί η θέση της παραχωρούμενης τεχνολογίας στην αγορά, πρέπει να λαμβάνεται επίσης υπόψη η γεωγραφική διάσταση της αγοράς τεχνολογιών. Αυτή μπορεί να διαφέρει ενίοτε από τη γεωγραφική διάσταση της αντίστοιχης αγοράς προϊόντος επόμενου σταδίου. Για τους σκοπούς της εφαρμογής του ΚΑΚΜΤ, η γεωγραφική διάσταση της σχετικής αγοράς τεχνολογιών καθορίζεται επίσης από την αγορά ή τις αγορές προϊόντος. Ωστόσο, εκτός της περιοχής ασφαλείας του ΚΑΚΜΤ μπορεί να είναι σκόπιμο να εξετασθεί επίσης μια ενδεχομένως ευρύτερη περιοχή εκμετάλλευσης, στην οποία δραστηριοποιούνται ο δικαιοπάροχος και οι δικαιοδόχοι ανταγωνιστικών τεχνολογιών, στην οποία οι όροι του ανταγωνισμού είναι επαρκώς ομοιογενείς και η οποία μπορεί να διακριθεί από γειτονικές περιοχές διότι σε αυτές επικρατούν σημαντικά διαφορετικοί όροι ανταγωνισμού.

(115) Όταν το μερίδιο αγοράς των μερών υπερβεί το σχετικό όριο του 20 % ή 30 % κατά τη διάρκεια ισχύος της συμφωνίας, η περιοχή ασφαλείας εξακολουθεί να εφαρμόζεται για διάστημα τριών συνεχών ημερολογιακών ετών μετά το έτος κατά το οποίο σημειώθηκε η υπέρβαση του ορίου [βλ. άρθρο 8 στοιχείο ε) του ΚΑΚΜΤ].

Υπολογισμός των μεριδίων αγοράς για τις αγορές προϊόντων στο πλαίσιο του ΚΑΚΜΤ

(116) Το μερίδιο αγοράς του δικαιοδόχου στις σχετικές αγορές στις οποίες πωλούνται τα προϊόντα της σύμβασης υπολογίζεται βάσει των πωλήσεων προϊόντων που ενσωματώνουν την τεχνολογία του δικαιοπαρόχου και ανταγωνιζόμενων προϊόντων εκ μέρους του δικαιοδόχου, δηλαδή πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι συνολικές πωλήσεις του δικαιοδόχου στην οικεία αγορά προϊόντος. Όταν ο δικαιοπάροχος είναι και προμηθευτής προϊόντων στη σχετική αγορά, πρέπει να λαμβάνονται επίσης υπόψη οι πωλήσεις του στην οικεία αγορά προϊόντος. Οι πωλήσεις άλλων δικαιοδόχων δεν λαμβάνονται υπόψη για τον υπολογισμό του μεριδίου αγοράς του δικαιοδόχου ή του δικαιοπαρόχου στις σχετικές αγορές προϊόντων.

(117) Τα μερίδια αγοράς πρέπει να υπολογίζονται βάσει της αξίας των πωλήσεων του προηγούμενου ημερολογιακού έτους σε περίπτωση που τα εν λόγω δεδομένα είναι διαθέσιμα. Η αξία των πωλήσεων κατά κανόνα αποτελεί ακριβέστερη ένδειξη της ισχύος μιας τεχνολογίας από ό,τι ο όγκος των πωλήσεων. Ωστόσο, όταν δεν υπάρχουν στοιχεία σχετικά με την αξία των πωλήσεων, μπορούν να χρησιμοποιούνται εκτιμήσεις βασιζόμενες σε άλλες αξιόπιστες πληροφορίες, συμπεριλαμβανομένων των στοιχείων σχετικά με τον όγκο των πωλήσεων στην αγορά. Γενικά, τα μερίδια αγοράς πρέπει να υπολογίζονται με βάση στοιχεία των πωλήσεων που αφορούν το προηγούμενο ημερολογιακό έτος. Ωστόσο, σε περιπτώσεις όπου τα στοιχεία των πωλήσεων που αφορούν το προηγούμενο ημερολογιακό έτος δεν είναι αντιπροσωπευτικά της θέσης των μερών στη σχετική αγορά, τα μερίδια αγοράς υπολογίζονται ως ο μέσος όρος των μεριδίων αγοράς των μερών για τα τρία προηγούμενα ημερολογιακά έτη [βλ. άρθρο 8 στοιχείο β) του ΚΑΚΜΤ] ([73]).

([73]) Βλ. επίσης την παράγραφο 95 των κατευθυντήριων γραμμών για τις συμφωνίες οριζόντιας συνεργασίας.

(118) Οι αρχές που εκτίθενται στο τμήμα 3.3 καθίστανται σαφέστερες μέσω των παραδειγμάτων που ακολουθούν:

Παραδείγματα που αφορούν συμφωνίες για άδειες εκμετάλλευσης μεταξύ μη ανταγωνιστών

Παράδειγμα 1

Η εταιρεία Α ειδικεύεται στην ανάπτυξη βιοτεχνολογικών προϊόντων και τεχνικών, και ανέπτυξε το νέο προϊόν Xeran. Δεν δραστηριοποιείται όμως ως παραγωγός του Xeran ούτε διαθέτει τα απαραίτητα προς τούτο μέσα παραγωγής και διανομής. Η εταιρεία Β είναι ένας από τους παραγωγούς ανταγωνιστικών προϊόντων, τα οποία παράγονται με ελεύθερα διαθέσιμες, μη αποκλειστικές τεχνολογίες. Το έτος 1, η Β εισέπραξε 25 εκατ. ευρώ από τις πωλήσεις προϊόντων που παρήχθησαν με τις ελεύθερα διαθέσιμες τεχνολογίες. Το έτος 2, η Α χορηγεί στη Β άδεια εκμετάλλευσης για την παραγωγή του Xeran. Το έτος αυτό, η Β εισπράττει 15 εκατ. ευρώ από τις πωλήσεις προϊόντων που παράγονται με τις ελεύθερα διαθέσιμες τεχνολογίες και 15 εκατ. ευρώ από τις πωλήσεις του Xeran. Το έτος 3 και τα επόμενα έτη, η Β παράγει και πωλεί μόνο Xeran με αξία πωλήσεων 40 εκατ. ευρώ ετησίως. Επιπλέον, το έτος 2 η Α παραχωρεί επίσης άδεια εκμετάλλευσης στην Γ. Η Γ δεν ασκούσε προηγουμένως δραστηριότητες στην εν λόγω αγορά προϊόντος. Η Γ παράγει και πωλεί μόνο Xeran, με αξία πωλήσεων 10 εκατ. ευρώ το έτος 2 και 15 εκατ. ευρώ από το έτος 3 και μετά. Η αξία των πωλήσεων στη συνολική αγορά του Xeran και των υποκατάστατών του, στην οποία δραστηριοποιούνται οι Β και Γ ανέρχεται σε 200 εκατ. ευρώ ετησίως.

Το έτος 2, έτος σύναψης των συμφωνιών παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης, το μερίδιο αγοράς της Α στην αγορά τεχνολογιών είναι 0 %, διότι, για σκοπούς εφαρμογής του ΚΑΚΜΤ, το μερίδιο αγοράς της πρέπει να υπολογιστεί βάσει των συνολικών πωλήσεων του Xeran κατά το προηγούμενο έτος. Το έτος 3, το μερίδιο αγοράς της Α στην αγορά τεχνολογιών ανέρχεται σε 12,5 %, αντικατοπτρίζοντας την αξία του Xeran που παρήγαγαν η Β και η Γ κατά το προηγούμενο έτος 2. Από το έτος 4 και μετά, το μερίδιο αγοράς της Α στην αγορά τεχνολογιών ανέρχεται σε 27,5 %, αντικατοπτρίζοντας την αξία του Xeran που παρήγαγαν η Β και η Γ κατά το προηγούμενο έτος.

Το έτος 2, το μερίδιο αγοράς της Β στην αγορά προϊόντος ανέρχεται σε 12,5 %, αντικατοπτρίζοντας τις πωλήσεις αξίας 25 εκατ. ευρώ που πραγματοποίησε η Β το έτος 1. Το έτος 3 το μερίδιο αγοράς της Β είναι 15 %, διότι οι πωλήσεις της αυξήθηκαν σε 30 εκατ. ευρώ το έτος 2. Από το έτος 4 και εξής, το μερίδιο αγοράς της Β είναι 20 %, καθότι οι πωλήσεις της ανέρχονται σε 40 εκατ. ευρώ ετησίως. Το μερίδιο αγοράς της Γ στην αγορά προϊόντος είναι 0 % το έτος 1, ενώ το έτος 3 ανέρχεται σε 2,5 % και εν συνεχεία σε 7,5 %.

Δεδομένου ότι οι συμφωνίες παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης μεταξύ της Α και της Β και μεταξύ της Α και της Γ έχουν συναφθεί μεταξύ μη ανταγωνιστών και τα μεμονωμένα μερίδια αγοράς των Α, Β και Γ είναι μικρότερα του 30 % κάθε έτος, οι συμφωνίες εμπίπτουν στην περιοχή ασφαλείας του ΚΑΚΜΤ.

Παράδειγμα 2

Ισχύουν τα ίδια δεδομένα με το παράδειγμα 1, με τη διαφορά ότι η Β και η Γ δραστηριοποιούνται σε διαφορετικές γεωγραφικές αγορές. Η συνολική αξία της αγοράς για το Xeran και τα υποκατάστατά του έχει διαπιστωθεί ότι ανέρχεται σε 100 εκατ. ευρώ ετησίως σε κάθε γεωγραφική αγορά.

Στην περίπτωση αυτή, το μερίδιο αγοράς της Α στην αγορά τεχνολογιών πρέπει να υπολογιστεί με βάση τα στοιχεία των πωλήσεων του προϊόντος σε καθεμία από τις δύο γεωγραφικές αγορές προϊόντος χωριστά. Στην αγορά στην οποία δραστηριοποιείται η Β, το μερίδιο αγοράς της Α εξαρτάται από τις πωλήσεις του Xeran που πραγματοποιεί η Β. Καθότι στο εν λόγω παράδειγμα δεχθήκαμε ότι η συνολική αξία της αγοράς ανέρχεται σε 100 εκατ. ευρώ, δηλαδή στο μισό σε σχέση με το παράδειγμα 1, το μερίδιο αγοράς της Α είναι 0 % το έτος 2, 15 % το έτος 3 και 40 % στη συνέχεια. Το μερίδιο αγοράς της Β ανέρχεται σε 25 % το έτος 2, σε 30 % το έτος 3 και σε 40 % στη συνέχεια. Τα έτη 2 και 3, τα επιμέρους μερίδια αγοράς της Α και της Β δεν υπερβαίνουν το ανώτατο όριο του 30 %. Ωστόσο, από το έτος 4 και εξής γίνεται υπέρβαση αυτού του ορίου, γεγονός που σημαίνει ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8 στοιχείο ε) του ΚΑΚΜΤ, μετά το έτος 7 η συμφωνία παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης δεν εμπίπτει πλέον στην περιοχή ασφαλείας, αλλά πρέπει να εκτιμηθεί σε ατομική βάση.

Στην αγορά στην οποία δραστηριοποιείται η Γ, το μερίδιο αγοράς της Α εξαρτάται από τις πωλήσεις του Xeran που πραγματοποιεί η Γ. Έτσι, το μερίδιο αγοράς της Α στην αγορά τεχνολογιών, βάσει των πωλήσεων της Γ κατά το προηγούμενο έτος, είναι 0 % το έτος 2, 10 % το έτος 3 και 15 % στη συνέχεια. Το μερίδιο αγοράς της Γ στην αγορά προϊόντος είναι το ίδιο: 0 % το έτος 2, 10 % το έτος 3 και 15 % στη συνέχεια. Η συμφωνία παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης μεταξύ της Α και της Γ εμπίπτει στην περιοχή ασφαλείας για όλα τα έτη.

Παραδείγματα που αφορούν συμφωνίες για άδειες εκμετάλλευσης μεταξύ ανταγωνιστών

Παράδειγμα 3

Οι εταιρείες Α και Β δραστηριοποιούνται στην ίδια σχετική αγορά προϊόντος και στην ίδια σχετική γεωγραφική αγορά συγκεκριμένου χημικού προϊόντος. Επίσης, κατέχουν δίπλωμα ευρεσιτεχνίας για τις διαφορετικές τεχνολογίες που χρησιμοποιούν για την παραγωγή του εν λόγω προϊόντος. Το έτος 1, η Α και η Β υπογράφουν συμφωνία παραχώρησης διασταυρούμενης άδειας εκμετάλλευσης, παραχωρώντας η μία στην άλλη άδεια χρήσης των αντίστοιχων τεχνολογιών. Το έτος 1, η Α και η Β παράγουν χρησιμοποιώντας μόνο τη δική τους τεχνολογία και η Α πραγματοποιεί πωλήσεις αξίας 15 εκατ. ευρώ, ενώ η Β πραγματοποιεί πωλήσεις αξίας 20 εκατ. ευρώ. Από το έτος 2, χρησιμοποιούν η καθεμιά τόσο τη δική της τεχνολογία, όσο και την τεχνολογία της άλλης. Από το έτος αυτό και μετά, η Α πραγματοποιεί εισπράττει 10 εκατ. ευρώ από τις πωλήσεις του προϊόντος που παράγει με τη δική της τεχνολογία και 10 εκατ. ευρώ από τις πωλήσεις του προϊόντος που παράγει με την τεχνολογία της Β. Από το έτος δύο και μετά, η Β εισπράττει 15 εκατ. ευρώ από τις πωλήσεις του προϊόντος που παράγει με τη δική της τεχνολογία και 10 εκατ. ευρώ από τις πωλήσεις του προϊόντος που παράγει με την τεχνολογία της Α. Η συνολική αξία της αγοράς για το προϊόν και τα υποκατάστατά του ανέρχεται σε 100 εκατ. ευρώ ετησίως.

Για να εκτιμηθεί η συμφωνία παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης βάσει του ΚΑΚΜΤ, πρέπει να υπολογισθούν τα μερίδια αγοράς της Α και της Β τόσο στην αγορά τεχνολογιών όσο και στην αγορά προϊόντος. Το μερίδιο αγοράς της Α στην αγορά τεχνολογιών εξαρτάται από την ποσότητα των προϊόντων που πωλήθηκαν το προηγούμενο έτος και τα οποία παρήχθησαν, τόσο από την Α όσο και από την Β, με την τεχνολογία της Α. Το έτος 2 το μερίδιο αγοράς της Α στην αγορά τεχνολογιών είναι 15 %, αντικατοπτρίζοντας τη δική της παραγωγή και πωλήσεις ύψους 15 εκατ. ευρώ ετησίως σε κάθε αγορά το έτος 1. Από το έτος 3, το μερίδιο αγοράς της Α στην αγορά τεχνολογιών είναι 20 %, αντικατοπτρίζοντας τις πωλήσεις αξίας 20 εκατ. ευρώ του προϊόντος που έχει παραχθεί με την τεχνολογία της Α και έχει παραχθεί και πωληθεί από την Α και τη Β (10 εκατ. ευρώ καθεμιά). Ομοίως, το έτος 2 το μερίδιο αγοράς της Β στην αγορά τεχνολογιών είναι 20 % και στη συνέχεια 25 %.

Τα μερίδια αγοράς της Α και της Β στην αγορά προϊόντος εξαρτώνται από τις πωλήσεις του προϊόντος που πραγματοποίησε καθεμιά κατά το προηγούμενο έτος, ανεξαρτήτως της χρησιμοποιηθείσας τεχνολογίας. Το μερίδιο αγοράς της Α στην αγορά προϊόντος είναι 15 % το έτος 2 και 20 % στη συνέχεια. Το μερίδιο αγοράς της Β στην αγορά προϊόντος είναι 20 % το έτος 2 και 25 % στη συνέχεια.

Δεδομένου ότι πρόκειται για συμφωνία μεταξύ ανταγωνιστών, το συνδυασμένο μερίδιο αγοράς τους – τόσο στην αγορά τεχνολογιών όσο και στην αγορά προϊόντος – πρέπει να είναι χαμηλότερο του ανώτατου ορίου για το μερίδιο αγοράς ύψους 20 %, ώστε να εμπίπτει η συμφωνία στην περιοχή ασφαλείας του ΚΑΚΜΤ. Είναι σαφές ότι τούτο δεν ισχύει εν προκειμένω. Το συνδυασμένο μερίδιο αγοράς των μερών στην αγορά τεχνολογιών και στην αγορά προϊόντος είναι 35 % το έτος 2 και 45 % στη συνέχεια. Συνεπώς, η εν λόγω συμφωνία μεταξύ ανταγωνιστών πρέπει να εκτιμηθεί σε ατομική βάση.

3.4. *Περιορισμοί ιδιαίτερης σοβαρότητας βάσει του ΚΑΚΜΤ*

3.4.1. **Γενικές αρχές**

(119) Το άρθρο 4 του ΚΑΚΜΤ περιλαμβάνει κατάλογο των περιορισμών ιδιαίτερης σοβαρότητας. Πρόκειται για σοβαρούς περιορισμούς του ανταγωνισμού οι οποίοι στις περισσότερες περιπτώσεις θα πρέπει να απαγορεύονται λόγω της ζημίας που προκαλούν στους καταναλωτές. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις, οι περιορισμοί ιδιαίτερης σοβαρότητας ενδέχεται να μην εμπίπτουν στο άρθρο 101 παράγραφος 1 της Συνθήκης, όταν είναι αντικειμενικά αναγκαίοι για τη σύναψη συμφωνίας μεταφοράς τεχνολογίας ([74]) ή για λόγους ασφάλειας ή υγείας λόγω επικινδυνότητας του σχετικού προϊόντος. Ο αποκλεισμός αυτός της εφαρμογής του άρθρου 101 παράγραφος 1 γίνεται μόνο με βάση αντικειμενικούς παράγοντες, εξωτερικούς ως προς τα ίδια τα μέρη και όχι με βάση τις υποκειμενικές απόψεις και τα χαρακτηριστικά των μερών. Το ερώτημα δεν είναι αν τα μέρη ενεργώντας υπό τις συγκεκριμένες συνθήκες θα δέχονταν να συνάψουν μια λιγότερο περιοριστική συμφωνία, αλλά αν άλλες επιχειρήσεις θα συνήπταν μια λιγότερο περιοριστική συμφωνία υπό παρόμοιες συνθήκες, δηλαδή μια συμφωνία της ίδιας φύσης στο πλαίσιο της αγοράς με τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά.

(120) Όπως προκύπτει από το άρθρο 4 παράγραφοι 1 και 2 του ΚΑΚΜΤ, όταν μια συμφωνία μεταφοράς τεχνολογίας περιέχει ιδιαίτερης σοβαρότητας περιορισμό του ανταγωνισμού, η συμφωνία στο σύνολό της δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της απαλλαγής κατά κατηγορία. Επιπλέον, η Επιτροπή θεωρεί ότι στο πλαίσιο εξατομικευμένης εκτίμησης οι ιδιαίτερης σοβαρότητας περιορισμοί δεν είναι πιθανόν να πληρούν τις τέσσερις προϋποθέσεις του άρθρου 101 παράγραφος 3 της Συνθήκης.

([74]) Βλ. παράγραφο 18 των κατευθυντήριων γραμμών της Επιτροπής σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 81 παράγραφος 3 της Συνθήκης, στο οποίο γίνεται παραπομπή στην υποσημείωση 9.

(121) Το άρθρο 4 του ΚΑΚΜΤ διαχωρίζει τις συμφωνίες μεταξύ ανταγωνιστών από τις συμφωνίες μεταξύ μη ανταγωνιστών.

3.4.2. **Συμφωνίες μεταξύ ανταγωνιστών**

(122) Το άρθρο 4 παράγραφος 1 του ΚΑΚΜΤ περιέχει κατάλογο με τους ιδιαίτερης σοβαρότητας περιορισμούς όσον αφορά τις συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας μεταξύ ανταγωνιστών. Το άρθρο 4 παράγραφος 1 προβλέπει ότι η απαλλαγή κατά κατηγορία δεν εφαρμόζεται στις συμφωνίες εξειδίκευσης οι οποίες, άμεσα ή έμμεσα, μεμονωμένα ή σε συνδυασμό με άλλους παράγοντες που υπόκεινται στον έλεγχο των μερών έχουν ως αντικείμενο κάποιο από τα ακόλουθα:

α) τον περιορισμό της ικανότητας των μερών να καθορίζουν τις τιμές τους κατά την πώληση προϊόντων προς τρίτους·

β) τον περιορισμό της παραγωγής, εκτός από περιορισμούς που αφορούν την παραγωγή προϊόντων της σύμβασης, οι οποίοι επιβάλλονται στον δικαιοδόχο στο πλαίσιο μη αμοιβαίας συμφωνίας ή επιβάλλονται μόνο σε έναν από τους δικαιοδόχους μιας αμοιβαίας συμφωνίας·

γ) τον καταμερισμό αγορών ή πελατών, εκτός από:

i) την υποχρέωση του δικαιοπάροχου ή/και του δικαιοδόχου, σε περίπτωση μη αμοιβαίας συμφωνίας, να μην χρησιμοποιήσει τα παραχωρούμενα δικαιώματα τεχνολογίας για παραγωγικούς σκοπούς στην αποκλειστική περιοχή που προορίζεται για το άλλο μέρος και/ή να μην πραγματοποιεί ενεργητικές και/ή παθητικές πωλήσεις των προϊόντων της σύμβασης σε αποκλειστική περιοχή εκμετάλλευσης ή σε αποκλειστική κατηγορία πελατών που προορίζεται για το άλλο μέρος·

ii) την απαγόρευση, σε περίπτωση μη αμοιβαίας συμφωνίας, της πραγματοποίησης ενεργητικών πωλήσεων των προϊόντων της σύμβασης από τον δικαιοδόχο σε αποκλειστική περιοχή εκμετάλλευσης ή σε αποκλειστική κατηγορία πελατών που έχει παραχωρηθεί από τον δικαιοπάροχο σε άλλο δικαιοδόχο υπό την προϋπόθεση ότι ο τελευταίος δεν αποτελούσε επιχείρηση που ανταγωνιζόταν τον δικαιοπάροχο την εποχή της σύναψης της δικής του συμφωνίας παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης·

iii) την υποχρέωση να παράγει ο δικαιοδόχος τα προϊόντα της σύμβασης αποκλειστικά για δική του χρήση, υπό την προϋπόθεση ότι ο δικαιοδόχος δεν υφίσταται περιορισμούς όσον αφορά τις ενεργητικές ή παθητικές πωλήσεις των προϊόντων της σύμβασης ως ανταλλακτικών για τα δικά του προϊόντα·

iv) την υποχρέωση του δικαιοδόχου, σε περίπτωση μη αμοιβαίας συμφωνίας, να παράγει τα προϊόντα της σύμβασης μόνον για συγκεκριμένο πελάτη, εφόσον η άδεια παραχωρήθηκε με σκοπό να δημιουργηθεί μια εναλλακτική πηγή προμηθειών για τον εν λόγω πελάτη·

δ) τον περιορισμό της ικανότητας του δικαιοδόχου να εκμεταλλεύεται τα δικά του δικαιώματα τεχνολογίας ή τον περιορισμό της ικανότητας οποιουδήποτε μέρους της συμφωνίας να διεξάγει Ε&Α, εκτός εάν ένας τέτοιος περιορισμός είναι απαραίτητος για την αποτροπή της κοινοποίησης της παραχωρούμενης τεχνογνωσίας σε τρίτους.

Διάκριση μεταξύ αμοιβαίων και μη αμοιβαίων συμφωνιών μεταξύ ανταγωνιστών

(123) Για ορισμένους περιορισμούς ιδιαίτερης σοβαρότητας ο ΚΑΚΜΤ διαχωρίζει τις αμοιβαίες από τις μη αμοιβαίες συμφωνίες. Ο κατάλογος περιορισμών ιδιαίτερης σοβαρότητας είναι πιο αυστηρός για τις συμφωνίες διασταυρούμενων αδειών μεταξύ ανταγωνιστών από ό,τι για τις μη αμοιβαίες συμφωνίες μεταξύ ανταγωνιστών. Αμοιβαίες συμφωνίες είναι συμφωνίες σταυροειδούς παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης, στις οποίες οι σχετικές τεχνολογίες είναι ανταγωνιστικές τεχνολογίες ή μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την παραγωγή ανταγωνιστικών προϊόντων. Μη αμοιβαία συμφωνία είναι συμφωνία με την οποία μόνο ένα από τα μέρη παραχωρεί την άδεια εκμετάλλευσης των δικαιωμάτων τεχνολογίας του στο άλλο μέρος ή με την οποία, στην περίπτωση σταυροειδούς παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης, τα παραχωρούμενα δικαιώματα εκμετάλλευσης τεχνολογίας δεν αφορούν ανταγωνιστικές τεχνολογίες και τα παραχωρούμενα δικαιώματα εκμετάλλευσης δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την παραγωγή ανταγωνιστικών προϊόντων. Μια συμφωνία δεν είναι αμοιβαία για τους σκοπούς του ΚΑΚΜΤ απλώς διότι περιέχει υποχρέωση επανεκχώρησης ή διότι ο δικαιοδόχος παραχωρεί στον δικαιοπάροχο τις βελτιώσεις που έχει επιφέρει ο ίδιος στην παραχωρούμενη τεχνολογία. Σε περίπτωση που σε μεταγενέστερο στάδιο μη αμοιβαία συμφωνία καθίσταται αμοιβαία συμφωνία λόγω της σύναψης δεύτερης συμφωνίας παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης μεταξύ των ίδιων συμβαλλομένων, μπορεί να απαιτηθεί η αναθεώρηση της πρώτης άδειας εκμετάλλευσης για να μην περιέχει η συμφωνία περιορισμό ιδιαίτερης σοβαρότητας. Κατά την εκτίμηση σχετικών υποθέσεων, η Επιτροπή θα λαμβάνει υπόψη το χρονικό διάστημα μεταξύ της σύναψης της πρώτης και της δεύτερης άδειας εκμετάλλευσης.

Περιορισμοί των τιμών μεταξύ ανταγωνιστών

(124) Ο ιδιαίτερης σοβαρότητας περιορισμός που περιέχεται στο άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχείο α) του ΚΑΚΜΤ αφορά συμφωνίες μεταξύ ανταγωνιστών που έχουν ως αντικείμενο τον καθορισμό της τιμής πώλησης προϊόντων σε τρίτους, συμπεριλαμβανομένων των προϊόντων που ενσωματώνουν την παραχωρούμενη τεχνολογία. Ο από κοινού καθορισμός τιμών μεταξύ ανταγωνιστών γενικά συνιστά εξ αντικειμένου περιορισμό του ανταγωνισμού. Ο από κοινού καθορισμός των τιμών μπορεί να λάβει τη μορφή συμφωνίας σχετικά με την συγκεκριμένη τιμή που θα χρεώνεται στον πελάτη ή σχετικά με τιμοκατάλογο που επιτρέπει εκπτώσεις μέχρις ενός ανώτατου ορίου. Δεν έχει σημασία αν η συμφωνία αφορά καθορισμένες, ελάχιστες, ανώτατες ή ενδεικτικές τιμές. Ο καθορισμός των τιμών μπορεί επίσης να εφαρμοσθεί έμμεσα, εφαρμόζοντας αντικίνητρα για την παρέκκλιση από το συμφωνηθέν επίπεδο τιμών, για παράδειγμα, προβλέποντας ότι τα καταβαλλόμενα δικαιώματα εκμετάλλευσης θα αυξηθούν εφόσον οι τιμές των προϊόντων μειωθούν κάτω από ορισμένο επίπεδο. Ωστόσο, η υποχρέωση του δικαιοδόχου να καταβάλει συγκεκριμένα ελάχιστα δικαιώματα εκμετάλλευσης δεν ισοδυναμεί αφεαυτής με καθορισμό τιμών.

(125) Όταν τα δικαιώματα εκμετάλλευσης υπολογίζονται με βάση τις πωλήσεις των συγκεκριμένων προϊόντων, το ποσό των δικαιωμάτων έχει άμεση επίδραση στο οριακό κόστος του προϊόντος και, κατ' επέκταση, στις τιμές του προϊόντος ([75]). Συνεπώς, οι ανταγωνιστές μπορούν να χρησιμοποιούν τις συμφωνίες διασταυρούμενων αδειών εκμετάλλευσης με αμοιβαία τρέχοντα δικαιώματα εκμετάλλευσης ως μέσο συντονισμού και/ή αύξησης των τιμών στις αγορές προϊόντος επόμενου σταδίου ([76]). Ωστόσο, η Επιτροπή θα θεωρεί ότι μια συμφωνία διασταυρούμενων αδειών εκμετάλλευσης με αμοιβαία τρέχοντα δικαιώματα εμπεριέχει καθορισμό τιμών μόνο σε ειδικές περιπτώσεις, όπως όταν η συμφωνία προβλέπει την πληρωμή δικαιωμάτων ανεξάρτητα του αν η τεχνολογία πράγματι χρησιμοποιείται, ή όταν η συμφωνία στερείται οποιουδήποτε σκοπού που προάγει τον ανταγωνισμό και, συνεπώς, δεν αποτελεί καλή τη πίστει συμφωνία παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης.

(126) Ο περιορισμός ιδιαίτερης σοβαρότητας που περιέχεται στο άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχείο α) του ΚΑΚΜΤ καλύπτει επίσης συμφωνίες δυνάμει των οποίων τα δικαιώματα εκμετάλλευσης υπολογίζονται με βάση τις πωλήσεις όλων των προϊόντων, ανεξαρτήτως εάν χρησιμοποιείται η παραχωρούμενη τεχνολογία. Οι συμφωνίες αυτές εμπίπτουν επίσης στον ιδιαίτερης σοβαρότητας περιορισμό που προβλέπεται στο άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχείο δ) του ΚΑΚΜΤ, σχετικά με τους περιορισμούς της δυνατότητας του δικαιοδόχου να χρησιμοποιεί τα δικά του δικαιώματα τεχνολογίας (βλ. παράγραφο (141) των κατευθυντήριων γραμμών). Γενικά, οι συμφωνίες αυτές περιορίζουν τον ανταγωνισμό, διότι αυξάνουν το κόστος χρήσης των δικαιωμάτων της ανταγωνιστικής τεχνολογίας που κατέχει ο δικαιοδόχος και περιορίζουν τον ανταγωνισμό που θα υπήρχε απουσία της συμφωνίας ([77]). Τούτο ισχύει τόσο για τις αμοιβαίες όσο και για τις μη αμοιβαίες συμφωνίες.

(127) Ωστόσο, κατ' εξαίρεση, μια συμφωνία που προβλέπει ότι τα δικαιώματα υπολογίζονται με βάση τις πωλήσεις όλων των προϊόντων μπορεί σε μια μεμονωμένη περίπτωση να πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 101 παράγραφος 3 της Συνθήκης, όταν βάσει αντικειμενικών παραγόντων προκύπτει ότι ο περιορισμός είναι απαραίτητος για να καταστεί δυνατή η παραχώρηση αδειών εκμετάλλευσης προς όφελος του ανταγωνισμού. Τούτο μπορεί να ισχύει όταν απουσία του περιορισμού θα ήταν αδύνατο ή αδικαιολόγητα δύσκολο να υπολογισθούν και να παρακολουθούνται τα δικαιώματα που θα έπρεπε να καταβάλλει ο δικαιοδόχος, για παράδειγμα επειδή η τεχνολογία του δικαιοπαρόχου δεν αφήνει ορατά ίχνη στο τελικό προϊόν και δεν υπάρχουν εφικτές εναλλακτικές μέθοδοι παρακολούθησης.

Περιορισμοί της παραγωγής μεταξύ ανταγωνιστών

(128) Ο ιδιαίτερης σοβαρότητας περιορισμός που περιέχεται στο άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχείο β) του ΚΑΚΜΤ αφορά την επιβολή αμοιβαίων περιορισμών της παραγωγής στα μέρη. Ο περιορισμός της παραγωγής συνίσταται σε περιορισμό των ποσοτήτων που μπορεί να παράγει και να πωλεί ένας συμβαλλόμενος. Το άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχείο β) χαρακτηρίζει, επομένως, ως περιορισμούς ιδιαίτερης σοβαρότητας την επιβολή αμοιβαίων περιορισμών της παραγωγής στους συμβαλλομένους και την επιβολή περιορισμών της παραγωγής στον δικαιοπάροχο σχετικά με τη δική του τεχνολογία. Έτσι, το άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχείο β) χαρακτηρίζει ως περιορισμούς ιδιαίτερης σοβαρότητας την επιβολή αμοιβαίων περιορισμών της παραγωγής και την επιβολή περιορισμών της παραγωγής στον δικαιοπάροχο σχετικά με τη δική του τεχνολογία. Όταν συμφωνείται μεταξύ ανταγωνιστών η επιβολή αμοιβαίων περιορισμών της παραγωγής, το αντικείμενο και το πιθανό αποτέλεσμα της συμφωνίας είναι η μείωση της παραγωγής που διατίθεται στην αγορά. Το ίδιο ισχύει για συμφωνίες που περιορίζουν το κίνητρο των συμβαλλομένων να αυξήσουν την παραγωγή τους, για παράδειγμα όταν εφαρμόζονται αμοιβαία τρέχοντα δικαιώματα εκμετάλλευσης ανά μονάδα τα οποία αυξάνονται παράλληλα με την αύξηση της παραγωγής ή όταν κάθε συμβαλλόμενος υποχρεούται να καταβάλει πληρωμές σε περίπτωση υπέρβασης ενός ορισμένου επιπέδου παραγωγής.

([75]) Βλ. σχετικά την παράγραφο 98 των κατευθυντήριων γραμμών για την εφαρμογή του άρθρου 81 παράγραφος 3 της Συνθήκης, στο οποίο γίνεται παραπομπή στην υποσημείωση 9.

([76]) Το ίδιο ισχύει όταν ένας συμβαλλόμενος χορηγεί άδεια εκμετάλλευσης στον αντισυμβαλλόμενο και συμφωνεί να αγοράσει από τον δικαιοδόχο έναν ειδικό συντελεστή παραγωγής. Η τιμή αγοράς μπορεί να λειτουργήσει κατά τον ίδιο τρόπο με τα δικαιώματα.

([77]) Βλ. σχετικά την απόφαση του Δικαστηρίου της 25ης Φεβρουαρίου 1986, *Windsurfing International*, C-193/83, ECLI:EU:C:1986:75, σκέψη 67.

(129) Η ευνοϊκότερη μεταχείριση των μη αμοιβαίων ποσοτικών περιορισμών βασίζεται στο σκεπτικό ότι ένας μονομερής περιορισμός δεν οδηγεί κατ' ανάγκη σε μείωση της παραγωγής που διατίθεται στην αγορά, ενώ ο κίνδυνος να μην είναι καλόπιστη η συμφωνία παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης είναι επίσης μικρότερος όταν ο περιορισμός δεν είναι αμοιβαίος. Όταν ένας δικαιοδόχος είναι διατεθειμένος να δεχθεί έναν μονομερή περιορισμό, είναι πιθανόν ότι η συμφωνία οδηγεί πράγματι σε ενσωμάτωση συμπληρωματικών τεχνολογιών ή σε αύξηση της αποτελεσματικότητας μέσω της ενσωμάτωσης της ανώτερης τεχνολογίας του δικαιοπαρόχου στα μέσα παραγωγής του δικαιοδόχου. Ομοίως, ο περιορισμός της παραγωγής ενός μόνον από τους δικαιοδόχους στο πλαίσιο μιας αμοιβαίας συμφωνίας είναι πιθανό να αντικατοπτρίζει την υψηλότερη αξία της τεχνολογίας που παραχωρεί ένας από τους συμβαλλομένους και μπορεί να εξυπηρετεί την προώθηση της παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης κατά τρόπο που προάγει τον ανταγωνισμό.

Καταμερισμός των αγορών και της πελατείας μεταξύ ανταγωνιστών

(130) Ο ιδιαίτερης σοβαρότητας περιορισμός που αναφέρεται στο άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχείο γ) του ΚΑΚΜΤ αφορά τον καταμερισμό αγορών και πελατών. Οι συμφωνίες βάσει των οποίων οι ανταγωνιστές επιμερίζουν αγορές και πελάτες έχουν ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού. Ιδιαίτερης σοβαρότητας περιορισμός του ανταγωνισμού είναι μια συμφωνία, βάσει της οποίας οι ανταγωνιστές, στο πλαίσιο αμοιβαίας συμφωνίας, συμφωνούν να μην παράγουν σε ορισμένες περιοχές εκμετάλλευσης ή να μην πραγματοποιούν ενεργητικές, παθητικές ή ενεργητικές και παθητικές πωλήσεις σε ορισμένες περιοχές εκμετάλλευσης ή σε ορισμένους πελάτες που έχουν ανατεθεί στον αντισυμβαλλόμενο. Οι μη αμοιβαίες αποκλειστικές άδειες εκμετάλλευσης μεταξύ ανταγωνιστών θεωρούνται, επομένως, κατανομή της αγοράς.

(131) Το άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχείο γ) του ΚΑΚΜΤ εφαρμόζεται ανεξαρτήτως από το εάν ο δικαιοδόχος είναι ελεύθερος να χρησιμοποιεί τα δικά του δικαιώματα τεχνολογίας. Άπαξ και ο δικαιοδόχος έχει εφοδιαστεί με τον απαιτούμενο εξοπλισμό για να χρησιμοποιεί την τεχνολογία του δικαιοπαρόχου με σκοπό την παραγωγή συγκεκριμένου προϊόντος, είναι ενδεχομένως δαπανηρό να διατηρεί χωριστή γραμμή παραγωγής χρησιμοποιώντας άλλη τεχνολογία προκειμένου να εξυπηρετεί πελάτες που δεν θίγονται από τους περιορισμούς. Επιπλέον, λόγω της δυνητικής επιζήμιας επίδρασης του περιορισμού στον ανταγωνισμό, ο δικαιοδόχος μπορεί να έχει λιγοστά κίνητρα για να χρησιμοποιεί τη δική του τεχνολογία στη διαδικασία παραγωγής. Οι περιορισμοί αυτού του είδους είναι επίσης πολύ απίθανο να είναι απαραίτητοι για να συναφθούν συμφωνίες παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης οι οποίες προάγουν τον ανταγωνισμό.

(132) Βάσει του άρθρου 4 παράγραφος 1 στοιχείο γ) σημείο i) του ΚΑΚΜΤ, δεν υφίσταται ιδιαίτερης σοβαρότητας περιορισμός του ανταγωνισμού όταν ο δικαιοπάροχος, στο πλαίσιο μη αμοιβαίας συμφωνίας, παραχωρεί στον δικαιοδόχο αποκλειστική άδεια παραγωγής χρησιμοποιώντας την παραχωρούμενη τεχνολογία σε συγκεκριμένη περιοχή εκμετάλλευσης, συμφωνώντας έτσι ότι δεν θα παράγει ο ίδιος τα προϊόντα της σύμβασης στην περιοχή εκμετάλλευσης αυτή ή ότι δεν θα παρέχει τα προϊόντα της σύμβασης από αυτή την περιοχή εκμετάλλευσης. Οι εν λόγω αποκλειστικές άδειες εκμετάλλευσης καλύπτονται από την απαλλαγή κατά κατηγορία ανεξαρτήτως της έκτασης της περιοχής εκμετάλλευσης. Αν η άδεια εκμετάλλευσης έχει παγκόσμια εμβέλεια, η αποκλειστικότητα συνεπάγεται ότι ο δικαιοπάροχος δεν θα εισέλθει ή δεν θα παραμείνει στην αγορά. Η απαλλαγή κατά κατηγορία εφαρμόζεται επίσης εάν, στο πλαίσιο μη αμοιβαίας συμφωνίας, δεν επιτρέπεται στον δικαιοδόχο να παράγει σε μια αποκλειστική περιοχή που προορίζεται για τον δικαιοπάροχο. Ο σκοπός τέτοιων συμφωνιών μπορεί να είναι να δοθεί στον δικαιοπάροχο, στον δικαιοδόχο, ή και στους δύο, κίνητρο για να επενδύσουν στην παραχωρούμενη τεχνολογία και να την αναπτύξουν. Συνεπώς, η συμφωνία δεν αποσκοπεί κατ' ανάγκη στην κατανομή αγορών.

(133) Σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχείο γ) σημείο i) του ΚΑΚΜΤ και για τον ίδιο λόγο, η απαλλαγή κατά κατηγορία έχει επίσης εφαρμογή σε μη αμοιβαίες συμφωνίες βάσει των οποίων τα μέρη συμφωνούν να μην πραγματοποιούν ενεργητικές ή παθητικές πωλήσεις των προϊόντων της σύμβασης στην αποκλειστική περιοχή εκμετάλλευσης ή σε αποκλειστική κατηγορία πελατών που προορίζεται για το άλλο μέρος ([78]). Οι «ενεργητικές» και «παθητικές» πωλήσεις ορίζονται στο άρθρο 1 του ΚΑΚΜΤ ([79]). Οι περιορισμοί της δυνατότητας του δικαιοδόχου ή του δικαιοπαρόχου να πραγματοποιούν ενεργητικές ή παθητικές πωλήσεις ή και τις δύο προς περιοχή εκμετάλλευσης ή κατηγορία πελατών του άλλου μέρους καλύπτονται από απαλλαγή κατά κατηγορία μόνον εφόσον η εν λόγω περιοχή ή κατηγορία πελατών προορίζεται αποκλειστικά για το άλλο μέρος. Ωστόσο, σε ορισμένες ειδικές περιστάσεις, οι συμφωνίες που περιέχουν τέτοιους περιορισμούς των πωλήσεων μπορεί, σε μεμονωμένες περιπτώσεις, να πληρούν τις

([78]) Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι περιορισμοί των παθητικών πωλήσεων από τον δικαιοπάροχο ή τους δικαιοδόχους σε τελικούς χρήστες ενδέχεται να είναι άκυροι σύμφωνα με το άρθρο 6 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) 2018/302 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 28ης Φεβρουαρίου 2018, για την αντιμετώπιση του αδικαιολόγητου γεωγραφικού αποκλεισμού και άλλων μορφών διακριτικής μεταχείρισης με βάση την ιθαγένεια, τον τόπο διαμονής ή τον τόπο εγκατάστασης των πελατών εντός της εσωτερικής αγοράς και για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 2006/2004 και (ΕΕ) 2017/2394 και της οδηγίας 2009/22/ΕΚ (ΕΕ L 60I της 2.3.2018, σ. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2018/302/oj) (κανονισμός για τον γεωγραφικό αποκλεισμό).

([79]) Για περαιτέρω καθοδήγηση σχετικά με τις έννοιες των «ενεργητικών» και «παθητικών» πωλήσεων, βλ. παραγράφους 211-215 των κατευθυντήριων γραμμών για τους κάθετους περιορισμούς.

προϋποθέσεις του άρθρου 101 παράγραφος 3 της Συνθήκης επίσης εάν η αποκλειστικότητα είναι επιμερισμένη σε βάση ad hoc, για παράδειγμα εάν είναι αναγκαία για να αντιμετωπιστεί προσωρινή ανεπάρκεια στην παραγωγή του δικαιοπαρόχου ή του δικαιοδόχου στον οποίον έχει παραχωρηθεί αποκλειστικά η περιοχή εκμετάλλευσης ή η κατηγορία πελατών. Στις περιπτώσεις αυτές, ο δικαιοπάροχος ή ο δικαιοδόχος είναι πιθανόν να εξακολουθούν να προστατεύονται επαρκώς έναντι των ενεργητικών ή παθητικών πωλήσεων ή και των δύο, ώστε να έχουν το κίνητρο να παραχωρήσουν άδεια εκμετάλλευσης της τεχνολογίας τους ή να επενδύσουν σε παραγωγή με χρήση της παραχωρούμενης τεχνολογίας. Οι εν λόγω περιορισμοί, έστω και όταν περιορίζουν τον ανταγωνισμό, θα προωθούσαν τη διάδοση της τεχνολογίας και την ενσωμάτωσή της στην παραγωγική διαδικασία του δικαιοδόχου, γεγονός που είναι επωφελές για τον ανταγωνισμό.

(134) Εξυπακούεται ότι δεν αποτελεί περιορισμό ιδιαίτερης σοβαρότητας ούτε το γεγονός ότι ο δικαιοπάροχος ορίζει τον δικαιοδόχο ως μοναδικό δικαιοδόχο του σε μια δεδομένη περιοχή εκμετάλλευσης, γεγονός που σημαίνει ότι δεν θα παραχωρηθούν άδειες εκμετάλλευσης σε τρίτους για την παραγωγή προϊόντων με την τεχνολογία του δικαιοπαρόχου στην εν λόγω περιοχή εκμετάλλευσης. Στην περίπτωση τέτοιων μοναδικών αδειών εκμετάλλευσης, η απαλλαγή κατά κατηγορία ισχύει ανεξαρτήτως εάν η συμφωνία είναι αμοιβαία ή όχι, δεδομένου ότι η συμφωνία δεν επηρεάζει την ικανότητα των μερών να εκμεταλλεύονται πλήρως τα δικά τους δικαιώματα τεχνολογίας στις αντίστοιχες περιοχές εκμετάλλευσης.

(135) Το άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχείο γ) σημείο ii) του ΚΑΚΜΤ εξαιρεί από τον κατάλογο περιορισμών ιδιαίτερης σοβαρότητας και, συνεπώς, χορηγεί απαλλαγή κατά κατηγορία μέχρι το όριο μεριδίου αγοράς, τον περιορισμό, στο πλαίσιο μη αμοιβαίας συμφωνίας, των ενεργητικών πωλήσεων των προϊόντων της σύμβασης από έναν δικαιοδόχο σε περιοχή εκμετάλλευσης ή σε κατηγορία πελατών που έχει ανατεθεί από τον δικαιοπάροχο σε άλλο δικαιοδόχο. Ωστόσο, τούτο προϋποθέτει ότι ο προστατευόμενος δικαιοδόχος δεν ήταν ανταγωνιστής του δικαιοπαρόχου όταν συνήφθη η συμφωνία. Δεν δικαιολογείται να αντιμετωπίζονται οι εν λόγω περιορισμοί στην περίπτωση αυτή ως περιορισμοί ιδιαίτερης σοβαρότητας. Επιτρέποντας στον δικαιοπάροχο να παράσχει σε έναν δικαιοδόχο, ο οποίος δεν ασκούσε προηγουμένως δραστηριότητες στη σχετική αγορά, προστασία έναντι των ενεργητικών πωλήσεων από δικαιοδόχους οι οποίοι ανταγωνίζονται τον δικαιοπάροχο και για τον λόγο αυτό ήταν ήδη εδραιωμένοι στην αγορά, οι εν λόγω περιορισμοί είναι πιθανό να ωθήσουν τον δικαιοδόχο να εκμεταλλευτεί αποτελεσματικότερα την παραχωρούμενη τεχνολογία. Αφετέρου, αν οι δικαιοδόχοι συμφωνήσουν μεταξύ τους να μην πραγματοποιούν ενεργητικές ή παθητικές πωλήσεις σε ορισμένες περιοχές εκμετάλλευσης ή προς ορισμένες κατηγορίες πελατών, η συμφωνία θα ισοδυναμούσε με σύμπραξη μεταξύ των δικαιοδόχων. Επιπλέον, δεδομένου ότι μια τέτοια συμφωνία δεν αφορά μεταφορά τεχνολογίας, δεν θα ενέπιπτε στο πεδίο εφαρμογής του ΚΑΚΜΤ.

(136) Το άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχείο γ) σημείο iii) του ΚΑΚΜΤ προβλέπει μία ακόμη εξαίρεση από τον περιορισμό ιδιαίτερης σοβαρότητας του άρθρου 4 παράγραφος 1 στοιχείο γ), και συγκεκριμένα τις απαιτήσεις που σχετίζονται με δέσμια χρήση, δηλαδή απαιτήσεις βάσει των οποίων ο δικαιοδόχος μπορεί να παράγει τα προϊόντα που ενσωματώνουν την παραχωρούμενη τεχνολογία μόνο για δική του χρήση. Όταν το προϊόν της σύμβασης είναι συστατικό μέρος, τότε ο δικαιοδόχος μπορεί να υποχρεωθεί να παράγει το συστατικό μέρος μόνο προκειμένου να το ενσωματώσει στα δικά του προϊόντα, καθώς και να μην πωλεί τα συστατικά μέρη σε άλλους παραγωγούς. Ωστόσο, ο δικαιοδόχος πρέπει να μπορεί να πωλεί τα συστατικά μέρη ως ανταλλακτικά για τα δικά του προϊόντα και ως εκ τούτου, να εφοδιάζει τρίτους που παρέχουν εξυπηρέτηση μετά την πώληση για τα προϊόντα αυτά. Οι περιορισμοί δέσμιας χρήσης ενδέχεται να είναι απαραίτητοι για να ενθαρρυνθεί η διάδοση της τεχνολογίας, ιδίως μεταξύ ανταγωνιστών, και καλύπτονται από την απαλλαγή κατά κατηγορία. Οι εν λόγω περιορισμοί εξετάζονται επίσης στο τμήμα 4.2.5 των κατευθυντήριων γραμμών.

(137) Τέλος, το άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχείο γ) σημείο iv) του ΚΑΚΜΤ εξαιρεί από τον κατάλογο περιορισμών ιδιαίτερης σοβαρότητας την υποχρέωση του δικαιοδόχου στο πλαίσιο μη αμοιβαίας συμφωνίας να παράγει τα προϊόντα της σύμβασης μόνο για έναν συγκεκριμένο πελάτη προκειμένου να δημιουργηθεί μια εναλλακτική πηγή εφοδιασμού για τον εν λόγω πελάτη. Επομένως, προϋπόθεση για την εφαρμογή του άρθρου 4 παράγραφος 1 στοιχείο γ) σημείο iv) είναι η άδεια να περιορίζεται στη δημιουργία εναλλακτικής πηγής εφοδιασμού για συγκεκριμένο πελάτη. Πάντως, δεν είναι απαραίτητο να χορηγείται μία μόνον άδεια αυτού του είδους. Το άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχείο γ) σημείο iv) καλύπτει επίσης τις περιπτώσεις χορήγησης αδειών σε περισσότερες από μία επιχειρήσεις με σκοπό τον εφοδιασμό του ίδιου συγκεκριμένου πελάτη. Το άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχείο γ) σημείο iv) εφαρμόζεται ανεξάρτητα από τη διάρκεια της συμφωνίας παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης. Για παράδειγμα, μια άδεια που παραχωρείται εφάπαξ για την κάλυψη των απαιτήσεων του έργου ενός συγκεκριμένου πελάτη καλύπτεται από την εν λόγω εξαίρεση. Οι πιθανότητες κατανομής των αγορών μέσω τέτοιων συμφωνιών είναι περιορισμένες όταν η άδεια εκμετάλλευσης παραχωρείται μόνο για τους σκοπούς της προμήθειας ενός συγκεκριμένου πελάτη. Ειδικότερα, σε τέτοιες περιπτώσεις, δεν τεκμαίρεται ότι η συμφωνία θα αναγκάσει τον δικαιοδόχο να παύσει να εκμεταλλεύεται τη δική του τεχνολογία.

(138) Οι περιορισμοί του τομέα χρήσης που προβλέπονται σε συμφωνίες μεταξύ ανταγωνιστών και οι οποίοι περιορίζουν την άδεια εκμετάλλευσης σε μία ή περισσότερες αγορές προϊόντος, τεχνικούς τομείς εφαρμογής ή βιομηχανικούς τομείς ([80]) δεν είναι περιορισμοί ιδιαίτερης σοβαρότητας. Οι εν λόγω περιορισμοί καλύπτονται από την απαλλαγή κατά κατηγορία μέχρι ορίου μεριδίου αγοράς 20 %, ανεξαρτήτως εάν η συμφωνία είναι αμοιβαία ή όχι. Οι εν λόγω περιορισμοί δεν θεωρείται ότι έχουν ως αντικείμενο τον καταμερισμό των αγορών ή της πελατείας. Ωστόσο, προϋπόθεση για να έχει εφαρμογή η απαλλαγή κατά κατηγορία είναι ότι οι περιορισμοί του τομέα χρήσης δεν πρέπει να υπερβαίνουν το αντικείμενο της παραχωρούμενης τεχνολογίας. Για παράδειγμα, όταν οι δικαιοδόχοι περιορίζονται επίσης στους τεχνικούς τομείς εφαρμογής στους οποίους μπορούν να χρησιμοποιούν τα δικά τους δικαιώματα τεχνολογίας, η συμφωνία ισοδυναμεί με κατανομή αγορών.

(139) Η απαλλαγή κατά κατηγορία έχει εφαρμογή ανεξαρτήτως εάν ο περιορισμός του τομέα χρήσης είναι συμμετρικός ή μη συμμετρικός. Ένας μη συμμετρικός περιορισμός τομέα χρήσης στο πλαίσιο αμοιβαίας άδειας εκμετάλλευσης συνεπάγεται ότι κάθε μέρος επιτρέπεται να χρησιμοποιεί τις αντίστοιχες τεχνολογίες για τις οποίες λαμβάνουν άδεια εκμετάλλευσης, αλλά σε διαφορετικούς τομείς χρήσης. Εφόσον δεν επιβάλλονται περιορισμοί στους συμβαλλομένους ως προς τη χρησιμοποίηση της δικής τους τεχνολογίας, δεν τεκμαίρεται ότι η συμφωνία οδηγεί τα μέρη να εγκαταλείψουν ή να μην εισέλθουν στον ή στους τομείς που καλύπτονται από την άδεια εκμετάλλευσης προς τον αντισυμβαλλόμενο. Ακόμη και αν οι δικαιοδόχοι αποκτήσουν τον απαραίτητο εξοπλισμό για τη χρησιμοποίηση της παραχωρούμενης τεχνολογίας εντός του παραχωρούμενου τομέα χρήσης, ενδέχεται να μην υπάρχουν συνέπειες στα πάγια στοιχεία που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή εκτός του αντικειμένου της άδειας εκμετάλλευσης. Από την άποψη αυτή, είναι σημαντικό να αφορά ο περιορισμός διακριτές αγορές προϊόντων, βιομηχανικούς τομείς ή τεχνικούς τομείς εφαρμογής και όχι πελάτες, κατανεμημένους ανά περιοχή εκμετάλλευσης ή ανά κατηγορία, οι οποίοι αγοράζουν προϊόντα που εμπίπτουν στην ίδια αγορά προϊόντος ή στον ίδιο βιομηχανικό τομέα ή τεχνικό τομέα εφαρμογής. Ο κίνδυνος κατανομής των αγορών θεωρείται πολύ μεγαλύτερος στη δεύτερη περίπτωση (βλ. παράγραφο (131)). Επιπλέον, οι περιορισμοί τομέα χρήσης ενδέχεται να είναι απαραίτητοι για την προώθηση της επωφελούς για τον ανταγωνισμό παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης (βλ. παράγραφο (233)).

Περιορισμοί σχετικά με την ικανότητα των μερών να διεξάγουν έρευνα και ανάπτυξη

(140) Ο ιδιαίτερης σοβαρότητας περιορισμός του ανταγωνισμού που αναφέρεται στο άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχείο δ) του ΚΑΚΜΤ καλύπτει τον περιορισμό της δυνατότητας οποιουδήποτε μέρους να διεξάγει Ε&Α. Αμφότεροι οι συμβαλλόμενοι πρέπει να είναι ελεύθεροι να διεξάγουν ανεξάρτητα δραστηριότητες Ε&Α. Ο εν λόγω κανόνας ισχύει ανεξαρτήτως εάν ο περιορισμός εφαρμόζεται σε έναν τομέα καλυπτόμενο από την άδεια εκμετάλλευσης ή σε άλλους τομείς. Ωστόσο, το γεγονός και μόνο ότι τα μέρη συμφωνούν να παρέχουν το ένα στο άλλο τις μελλοντικές βελτιώσεις των αντίστοιχων τεχνολογιών τους δεν αποτελεί περιορισμό της ανεξάρτητης Ε&Α. Οι συνέπειες που έχουν στον ανταγωνισμό τέτοιες συμφωνίες πρέπει να εκτιμώνται με βάση τις ιδιαίτερες περιστάσεις σε κάθε μεμονωμένη περίπτωση. Το άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχείο δ) δεν επεκτείνεται στον περιορισμό της δυνατότητας διεξαγωγής δραστηριοτήτων Ε&Α από έναν συμβαλλόμενο μαζί με τρίτους, όταν ο εν λόγω περιορισμός είναι απαραίτητος για να αποφευχθεί η αποκάλυψη της τεχνογνωσίας του δικαιοπαρόχου. Προκειμένου να καλύπτονται από την εξαίρεση, οι περιορισμοί που επιβάλλονται για να προστατευθεί ο δικαιοπάροχος από τον κίνδυνο αποκάλυψης της τεχνογνωσίας του πρέπει να είναι αναγκαίοι και ανάλογοι προς το σκοπό της προστασίας. Για παράδειγμα, όταν στη συμφωνία ορίζονται συγκεκριμένοι υπάλληλοι του δικαιοδόχου που θα εκπαιδευθούν εσωτερικά και θα είναι υπεύθυνοι για τη χρησιμοποίηση της παραχωρούμενης τεχνογνωσίας, μπορεί να αρκεί να υποχρεωθεί ο δικαιοδόχος να μην επιτρέψει στους υπαλλήλους αυτούς να συμμετέχουν σε δραστηριότητες Ε&Α διεξαγόμενες από κοινού με τρίτους. Άλλες διασφαλίσεις μπορεί να είναι εξίσου κατάλληλες.

Περιορισμοί σχετικά με τη χρήση της τεχνολογίας του δικαιοδόχου

(141) Σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχείο δ) του ΚΑΚΜΤ, ο δικαιοδόχος πρέπει να μπορεί ελεύθερα να χρησιμοποιεί τα δικά του δικαιώματα ανταγωνιστικής τεχνολογίας, υπό τον όρο ότι δεν χρησιμοποιεί προς τούτο δικαιώματα τεχνολογίας που του έχει παραχωρήσει ο δικαιοπάροχος. Όσον αφορά τα δικά του δικαιώματα τεχνολογίας, ο δικαιοδόχος δεν πρέπει να υπόκειται σε περιορισμούς ως προς τον τόπο παραγωγής ή πώλησης, τους τεχνικούς τομείς χρήσης ή τις αγορές προϊόντων εντός των οποίων παράγει, την ποσότητα παραγωγής ή πώλησης ή τις τιμές πώλησης των προϊόντων του. Επίσης, δεν πρέπει να υποχρεώνεται να καταβάλλει δικαιώματα για προϊόντα που παράγονται με βάση τα δικά του δικαιώματα τεχνολογίας (βλ. παράγραφο (126) των κατευθυντήριων γραμμών). Επιπλέον, δεν πρέπει να περιορίζεται η δυνατότητα του δικαιοδόχου να παραχωρεί σε τρίτους άδεια εκμετάλλευσης των δικών του δικαιωμάτων τεχνολογίας. Όταν επιβάλλονται στον δικαιοδόχο περιορισμοί ως προς τη χρησιμοποίηση των δικών του δικαιωμάτων τεχνολογίας ή ως προς το δικαίωμά του να διεξάγει δραστηριότητες Ε&Α, η ανταγωνιστικότητα της τεχνολογίας του

([80]) Βλ. τμήμα 4.2.4 των κατευθυντήριων γραμμών για περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με τους περιορισμούς του τομέα χρήσης.

δικαιοδόχου μειώνεται. Το γεγονός αυτό έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση του ανταγωνισμού σε υφιστάμενες αγορές προϊόντος και τεχνολογίας και τη μείωση των κινήτρων του δικαιοδόχου να επενδύσει στην ανάπτυξη και βελτίωση της τεχνολογίας του. Το άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχείο δ) του ΚΑΚΜΤ δεν επεκτείνεται σε περιορισμούς στον δικαιοδόχο ως προς τη χρησιμοποίηση της τεχνολογίας τρίτων η οποία ανταγωνίζεται την παραχωρούμενη τεχνολογία. Παρόλο που αυτές οι υποχρεώσεις μη άσκησης ανταγωνισμού μπορεί να έχουν αποτελέσματα αποκλεισμού στις τεχνολογίες τρίτων (βλ. τμήμα 4.2.7 των κατευθυντήριων γραμμών), δεν έχουν συνήθως ως αποτέλεσμα τη μείωση των κινήτρων των δικαιοδόχων να επενδύσουν στην ανάπτυξη και βελτίωση της δικής τους τεχνολογίας.

3.4.3. **Συμφωνίες μεταξύ μη ανταγωνιστών**

(142) Το άρθρο 4 παράγραφος 2 του ΚΑΚΜΤ περιέχει κατάλογο με τους περιορισμούς ιδιαίτερης σοβαρότητας όσον αφορά τις συμφωνίες για άδειες εκμετάλλευσης μεταξύ μη ανταγωνιστών. Το άρθρο 4 παράγραφος 2 προβλέπει ότι η απαλλαγή κατά κατηγορία δεν εφαρμόζεται στις συμφωνίες εξειδίκευσης οι οποίες, άμεσα ή έμμεσα, μεμονωμένα ή σε συνδυασμό με άλλους παράγοντες που υπόκεινται στον έλεγχο των μερών έχουν ως αντικείμενο κάποιο από τα ακόλουθα:

α) τον περιορισμό της δυνατότητας ενός μέρους να καθορίζει τις τιμές του κατά την πώληση προς τρίτους, χωρίς να θίγεται η δυνατότητά του να επιβάλει μέγιστη τιμή πώλησης ή να συνιστά τιμή πώλησης, υπό τον όρο ότι δεν ισοδυναμεί με προκαθορισμένη ή ελάχιστη τιμή πώλησης συνεπεία πιέσεων που ασκούνται ή κινήτρων που προσφέρονται από οποιοδήποτε από τα μέρη της συμφωνίας·

β) τον περιορισμό ως προς την περιοχή εκμετάλλευσης στην οποία, ή τους πελάτες στους οποίους, ο δικαιοδόχος δύναται να πραγματοποιεί παθητικές πωλήσεις των προϊόντων της σύμβασης εκτός από:

i) τον περιορισμό των παθητικών πωλήσεων σε αποκλειστική περιοχή εκμετάλλευσης ή προς μια αποκλειστική κατηγορία πελατών που προορίζεται για τον δικαιοπάροχο·

ii) την υποχρέωση να παράγει τα προϊόντα της σύμβασης αποκλειστικά για δική του χρήση, υπό την προϋπόθεση ότι ο δικαιοδόχος δεν περιορίζεται όσον αφορά την ενεργητική ή παθητική πώληση των προϊόντων της σύμβασης ως ανταλλακτικών για τα δικά του προϊόντα·

iii) την υποχρέωση να παράγει τα προϊόντα της σύμβασης μόνον για συγκεκριμένο πελάτη, όταν η άδεια χορηγείται με σκοπό να δημιουργηθεί μια εναλλακτική πηγή εφοδιασμού για τον εν λόγω πελάτη·

iv) τον περιορισμό των πωλήσεων προς τελικούς χρήστες από έναν δικαιοδόχο δραστηριοποιούμενο σε επίπεδο χονδρικής πώλησης·

v) τον περιορισμό των πωλήσεων προς μη εξουσιοδοτημένους διανομείς σε περιοχή όπου ο δικαιοπάροχος εκμεταλλεύεται σύστημα επιλεκτικής διανομής για τα προϊόντα της σύμβασης·

γ) τον περιορισμό των ενεργητικών ή παθητικών πωλήσεων προς τελικούς χρήστες από δικαιοδόχο ο οποίος είναι μέλος ενός επιλεκτικού συστήματος διανομής και δραστηριοποιείται σε επίπεδο λιανικού εμπορίου, χωρίς να θίγεται η δυνατότητα απαγόρευσης σε ένα μέλος του συστήματος να πραγματοποιεί πωλήσεις από μη εγκεκριμένο σημείο εγκατάστασης.

Καθορισμός των τιμών

(143) Ο ιδιαίτερης σοβαρότητας περιορισμός που περιλαμβάνεται στο άρθρο 4 παράγραφος 2 στοιχείο α) του ΚΑΚΜΤ αφορά τον καθορισμό των τιμών πώλησης προϊόντων σε τρίτους. Ειδικότερα, η εν λόγω διάταξη καλύπτει περιορισμούς που έχουν ως άμεσο ή ως έμμεσο αντικείμενο την επιβολή μιας καθορισμένης ή ελάχιστης τιμής πώλησης ή ενός καθορισμένου ή ελάχιστου επιπέδου τιμών που πρέπει να τηρείται από τον δικαιοπάροχο ή από τον δικαιοδόχο στις πωλήσεις προς τρίτους. Στην περίπτωση συμφωνιών που ορίζουν άμεσα την τιμή πώλησης, ο περιορισμός είναι προφανής. Ωστόσο, ο καθορισμός των τιμών πώλησης μπορεί επίσης να επιτευχθεί με έμμεσο τρόπο. Ως σχετικά παραδείγματα μπορούν να αναφερθούν ο καθορισμός των περιθωρίων κέρδους, ο καθορισμός του ανώτατου επιπέδου των εκπτώσεων, η σύνδεση της τιμής πώλησης με τις τιμές πώλησης των ανταγωνιστών, η επιβολή ελάχιστης διαφημιζόμενης τιμής, οι απειλές, οι εκφοβισμοί, οι προειδοποιήσεις, η επιβολή κυρώσεων ή η καταγγελία συμβάσεων σε περίπτωση διατήρησης των τιμών σε ένα δεδομένο επίπεδο. Οι άμεσοι ή έμμεσοι τρόποι καθορισμού των τιμών μπορούν να γίνουν αποτελεσματικότεροι όταν συνδυάζονται με μέτρα για τον εντοπισμό περιπτώσεων μείωσης των τιμών, όπως η εφαρμογή συστήματος παρακολούθησης των τιμών ([81]) ή η υποχρέωση των δικαιοδόχων να αναφέρουν τις αποκλίνουσες

([81]) Ωστόσο, η παρακολούθηση των τιμών και η αναφορά των τιμών, αυτές καθαυτές, δεν συνιστούν καθορισμό τιμής.

τιμές. Ομοίως, ο άμεσος ή έμμεσος καθορισμός των τιμών μπορεί να γίνει αποτελεσματικότερος όταν συνδυάζεται με μέτρα που περιορίζουν τα κίνητρα του δικαιοδόχου να μειώσει τις τιμές πώλησης, όπως συμβαίνει όταν ο δικαιοπάροχος υποχρεώνει τον δικαιοδόχο να εφαρμόσει τη ρήτρα του πλέον ευνοούμενου πελάτη, δηλαδή να παρέχει σε έναν πελάτη τους ευνοϊκότερους όρους που παρείχε σε άλλους πελάτες. Η χρήση συνιστώμενων τιμών πώλησης ή η επιβολή ανώτατων τιμών δεν θεωρείται καθαυτή ότι οδηγεί σε καθορισμένες ή ελάχιστες τιμές πώλησης. Ωστόσο, εάν ο δικαιοπάροχος συνδυάζει τις εν λόγω συνιστώμενες τιμές ή ανώτατες τιμές με κίνητρα για την εφαρμογή ορισμένου επιπέδου τιμών ή αντικίνητρα για τη μείωση της τιμής πώλησης, τούτο μπορεί να ισοδυναμεί με καθορισμό τιμής.

Περιορισμοί της δυνατότητας του δικαιοδόχου να πραγματοποιεί παθητικές πωλήσεις

(144) Το άρθρο 4 παράγραφος 2 στοιχείο β) του ΚΑΚΜΤ χαρακτηρίζει ως ιδιαίτερης σοβαρότητας περιορισμό τον περιορισμό της δυνατότητας του δικαιοδόχου να πραγματοποιεί παθητικές πωλήσεις προϊόντων που ενσωματώνουν την παραχωρούμενη τεχνολογία ([82]). Οι περιορισμοί των παθητικών πωλήσεων μπορεί να είναι αποτέλεσμα άμεσων υποχρεώσεων, όπως η υποχρέωση μη πώλησης προς ορισμένους πελάτες ή προς πελάτες σε ορισμένες περιοχές εκμετάλλευσης ή η υποχρέωση μεταβίβασης των παραγγελιών αυτών των πελατών σε άλλους δικαιοδόχους. Οι περιορισμοί των παθητικών πωλήσεων μπορεί επίσης να είναι αποτέλεσμα έμμεσων μέτρων που έχουν ως στόχο να αποτρέψουν τον δικαιοδόχο από τέτοιου είδους πωλήσεις, όπως τα οικονομικά κίνητρα και η εφαρμογή συστήματος παρακολούθησης για τον έλεγχο του πραγματικού προορισμού των προϊόντων της σύμβασης ([83]). Οι ποσοτικοί περιορισμοί μπορεί να αποτελούν έμμεσο τρόπο περιορισμού των παθητικών πωλήσεων. Η Επιτροπή δεν θα θεωρεί ότι οι ποσοτικοί περιορισμοί αυτοί καθεαυτοί εξυπηρετούν τον ανωτέρω σκοπό. Δεν θα θεωρεί το ίδιο όμως όταν οι ποσοτικοί περιορισμοί υποκρύπτουν συμφωνία κατακερματισμού της αγοράς. Ενδείξεις προς τούτο αποτελούν, μεταξύ άλλων, η κατά καιρούς προσαρμογή των ποσοτήτων ώστε να καλύπτεται μόνο η τοπική ζήτηση, ο συνδυασμός των ποσοτικών περιορισμών με την υποχρέωση πώλησης ελάχιστων ποσοτήτων στην περιοχή εκμετάλλευσης, καθώς και οι υποχρεώσεις καταβολής ελάχιστων δικαιωμάτων εκμετάλλευσης συνδεόμενων με τις πωλήσεις στην περιοχή εκμετάλλευσης, η διαφοροποίηση των καταβαλλόμενων δικαιωμάτων εκμετάλλευσης ανάλογα με τον προορισμό των προϊόντων και η παρακολούθηση του προορισμού των προϊόντων που πωλούν οι επί μέρους δικαιοδόχοι.

(145) Ο γενικός περιορισμός ιδιαίτερης σοβαρότητας που καλύπτει τις παθητικές πωλήσεις από δικαιοδόχους υπόκειται σε ορισμένες εξαιρέσεις, οι οποίες καλύπτονται στις παραγράφους (146) έως (151). Ωστόσο, σε ορισμένες περιπτώσεις, οι περιορισμοί της δυνατότητας του δικαιοπαρόχου ή του δικαιοδόχου να προβαίνει σε παθητικές πωλήσεις προς τελικούς χρήστες ενδέχεται να είναι άκυροι σύμφωνα με το άρθρο 6 παράγραφος 2 του κανονισμού για τον γεωγραφικό αποκλεισμό.

(146) Εξαίρεση 1: το άρθρο 4 παράγραφος 2 στοιχείο β) του ΚΑΚΜΤ δεν καλύπτει τον περιορισμό των (ενεργητικών και των παθητικών) πωλήσεων του δικαιοπαρόχου ([84]). Όλοι οι περιορισμοί των πωλήσεων του δικαιοπαρόχου καλύπτονται από την απαλλαγή κατά κατηγορία μέχρι του ανώτατου ορίου για το μερίδιο αγοράς, ύψους 30 %. Το ίδιο ισχύει για όλους τους περιορισμούς των ενεργητικών πωλήσεων εκ μέρους του δικαιοδόχου, εξαιρουμένων όσων αναφέρονται σχετικά με τις ενεργητικές πωλήσεις στην παράγραφο (151) των κατευθυντήριων γραμμών. Η απαλλαγή κατά κατηγορία των περιορισμών των ενεργητικών πωλήσεων βασίζεται στην παραδοχή ότι οι περιορισμοί αυτοί προωθούν τις επενδύσεις, τον ανταγωνισμό σε άλλα επίπεδα πέραν των τιμών και τη βελτίωση της ποιότητας των υπηρεσιών των δικαιοδόχων μέσω της επίλυσης προβλημάτων παρασιτισμού και ομηρίας. Σε περίπτωση περιορισμών των ενεργητικών πωλήσεων μεταξύ περιοχών εκμετάλλευσης ή κατηγοριών πελατών των δικαιοδόχων, δεν χρειάζεται να έχει παραχωρηθεί στον προστατευόμενο δικαιοδόχο μια αποκλειστική περιοχή εκμετάλλευσης ή μια αποκλειστική κατηγορία πελατών. Η απαλλαγή κατά κατηγορία έχει επίσης εφαρμογή στους περιορισμούς των ενεργητικών πωλήσεων όταν μια συγκεκριμένη περιοχή εκμετάλλευσης ή κατηγορία πελατών έχει ανατεθεί σε περισσότερους από έναν δικαιοδόχους. Όταν ένας δικαιοδόχος μπορεί να είναι βέβαιος ότι θα αντιμετωπίσει τον ανταγωνισμό των ενεργητικών πωλήσεων μόνο από περιορισμένο αριθμό δικαιοδόχων εντός της περιοχής εκμετάλλευσης και όχι από άλλους δικαιοδόχους εκτός της περιοχής, τότε είναι πιθανόν ότι θα προβεί σε επενδύσεις βελτίωσης της αποτελεσματικότητας.

([82]) Αυτός ο περιορισμός ιδιαίτερης σοβαρότητας εφαρμόζεται σε συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας που επηρεάζουν συναλλαγές εντός της Ένωσης. Για καθοδήγηση σχετικά με τις συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας που επηρεάζουν εξαγωγές εκτός της Ένωσης, βλ. σημεία 100 και εξής στις κατευθυντήριες γραμμές για τον επηρεασμό του εμπορίου.

([83]) Τα μέτρα που επιτρέπουν στον δικαιοπάροχο να επαληθεύει τον προορισμό των προϊόντων για τα οποία παραχωρείται άδεια εκμετάλλευσης, όπως η απειλή ή η διενέργεια ελέγχων προς διαπίστωση της συμμόρφωσης του δικαιοδόχου με άλλους περιορισμούς, δεν συνιστούν, αυτά καθαυτά, περιορισμούς του ανταγωνισμού. Ωστόσο, μπορεί να θεωρηθεί ότι αποτελούν μέρος ιδιαίτερης σοβαρότητας περιορισμού των παθητικών πωλήσεων όταν χρησιμοποιούνται από τον δικαιοπάροχο για τον έλεγχο του προορισμού των παραδοθέντων αγαθών, για παράδειγμα όταν χρησιμοποιούνται σε συνδυασμό με άλλες πρακτικές. Βλ. κατ' αναλογία, την απόφαση της Επιτροπής της 30ής Ιανουαρίου 2020 στην υπόθεση AT.40433 — *Film merchandise*, σκέψεις 65 και 66.

([84]) Βλ. επίσης παράγραφο (145) όσον αφορά τον κανονισμό για τον γεωγραφικό αποκλεισμό.

(147) Εξαίρεση 2: οι περιορισμοί των ενεργητικών και παθητικών πωλήσεων από δικαιοδόχους σε μια αποκλειστική περιοχή εκμετάλλευσης ή σε κατηγορία πελατών που έχει αναλάβει κατ' αποκλειστικότητα ο δικαιοπάροχος δεν αποτελούν ιδιαίτερης σοβαρότητας περιορισμούς [βλ. άρθρο 4 παράγραφος 2 στοιχείο β) σημείο i) του ΚΑΚΜΤ] και συνεπώς, απαλλάσσονται κατά κατηγορία ([85]). Μέχρι το ανώτατο όριο μεριδίου αγοράς τεκμαίρεται ότι οι εν λόγω περιορισμοί, έστω και όταν περιορίζουν τον ανταγωνισμό, προωθούν τη διάδοση της τεχνολογίας και την ενσωμάτωσή της στην παραγωγική διαδικασία του δικαιοδόχου, γεγονός που είναι επωφελές για τον ανταγωνισμό. Όταν ο δικαιοπάροχος έχει αναλάβει μια περιοχή ή μια κατηγορία πελατών, ο δικαιοπάροχος δεν απαιτείται να παράγει πράγματι με την παραχωρούμενη τεχνολογία στην εν λόγω περιοχή ή για την εν λόγω κατηγορία πελατών. Ο δικαιοπάροχος έχει τη δυνατότητα να αναλάβει μια περιοχή ή κατηγορία πελατών με σκοπό την εκμετάλλευση σε μεταγενέστερο στάδιο.

(148) Εξαίρεση 3: το άρθρο 4 παράγραφος 2 στοιχείο β) σημείο iii) του ΚΑΚΜΤ εντάσσει στην απαλλαγή κατά κατηγορία τον περιορισμό βάσει του οποίου ο δικαιοδόχος υποχρεώνεται να παράγει προϊόντα που ενσωματώνουν την παραχωρούμενη τεχνολογία μόνο για δική του (δέσμια) χρήση. Έτσι, όταν το προϊόν της σύμβασης αποτελεί συστατικό μέρος, ο δικαιοδόχος μπορεί να υποχρεωθεί να χρησιμοποιεί αυτό το προϊόν μόνο για να το ενσωματώσει στα προϊόντα του και να μην το πωλεί σε άλλους παραγωγούς. Ωστόσο, ο δικαιοδόχος πρέπει να μπορεί να πωλεί ενεργητικά και παθητικά τα προϊόντα ως ανταλλακτικά για δικά του προϊόντα και, συνεπώς, πρέπει να μπορεί να τα προμηθεύει σε τρίτους που παρέχουν εξυπηρέτηση μετά την πώληση για τα προϊόντα αυτά. Οι περιορισμοί δέσμιας χρήσης εξετάζονται επίσης στο τμήμα 4.2.5.

(149) Εξαίρεση 4: όπως και στην περίπτωση των συμφωνιών μεταξύ ανταγωνιστών (βλ. παράγραφο (137) των κατευθυντήριων γραμμών), η απαλλαγή κατά κατηγορία έχει επίσης εφαρμογή σε συμφωνίες βάσει των οποίων ο δικαιοδόχος υποχρεούται να παράγει τα προϊόντα της σύμβασης μόνο για συγκεκριμένο πελάτη προκειμένου να εξασφαλιστεί μια εναλλακτική πηγή εφοδιασμού για τον πελάτη αυτόν, ανεξάρτητα από τη διάρκεια της συμφωνίας μεταφοράς τεχνολογίας [βλ. άρθρο 4 παράγραφος 2 στοιχείο β) σημείο iii) του ΚΑΚΜΤ]. Σε περίπτωση συμφωνιών μεταξύ μη ανταγωνιστών, οι περιορισμοί αυτού του είδους δεν είναι πιθανό να εμπίπτουν στο άρθρο 101 παράγραφος 1 της Συνθήκης.

(150) Εξαίρεση 5: το άρθρο 4 παράγραφος 2 στοιχείο β) σημείο iv) του ΚΑΚΜΤ εντάσσει στην απαλλαγή κατά κατηγορία την υποχρέωση του δικαιοδόχου, όταν δραστηριοποιείται σε επίπεδο χονδρικής πωλήσεως, να μην πραγματοποιεί πωλήσεις σε τελικούς χρήστες, αλλά μόνο σε μεταπωλητές. Η υποχρέωση αυτή επιτρέπει στον δικαιοπάροχο να αναθέσει στον δικαιοδόχο τη χονδρική διανομή και κατά κανόνα δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 101 παράγραφος 1 ([86]).

(151) Εξαίρεση 6: τέλος, το άρθρο 4 παράγραφος 2 στοιχείο β) σημείο v) του ΚΑΚΜΤ εντάσσει στην απαλλαγή κατά κατηγορία τον περιορισμό πωλήσεων προς μη εξουσιοδοτημένους διανομείς για τον δικαιοδόχο. Η εξαίρεση αυτή επιτρέπει στον δικαιοπάροχο να επιβάλει στους δικαιοδόχους την υποχρέωση να ενταχθούν σε σύστημα επιλεκτικής διανομής. Ωστόσο, σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 2 στοιχείο γ) του ΚΑΚΜΤ, στην περίπτωση αυτή πρέπει να επιτρέπεται στους δικαιοδόχους να πραγματοποιούν ενεργητικές και παθητικές πωλήσεις σε τελικούς χρήστες, χωρίς να θίγεται η δυνατότητα να περιοριστεί ο δικαιοδόχος στο καθήκον χονδρικής πώλησης, όπως προβλέπεται στο άρθρο 4 παράγραφος 2 στοιχείο β) σημείο iv), (βλ. παράγραφο (150) των κατευθυντήριων γραμμών). Στην περιοχή εντός της οποίας ο δικαιοπάροχος εκμεταλλεύεται σύστημα επιλεκτικής διανομής, το σύστημα αυτό δεν μπορεί να συνδυάζεται με αποκλειστικές περιοχές ή αποκλειστικές κατηγορίες πελατών, εάν ο συνδυασμός αυτός θα οδηγούσε σε περιορισμό των ενεργητικών ή παθητικών πωλήσεων προς τελικούς χρήστες δεδομένου ότι τούτο θα αποτελούσε περιορισμό ιδιαίτερης σοβαρότητας βάσει του άρθρου 4 παράγραφος 2 στοιχείο γ) του ΚΑΚΜΤ. Ωστόσο, τούτο δεν θίγει τη δυνατότητα απαγόρευσης σε δικαιοδόχο να πραγματοποιεί πωλήσεις από μη εγκεκριμένο σημείο εγκατάστασης.

(152) Οι περιορισμοί των παθητικών πωλήσεων των δικαιοδόχων σε αποκλειστική περιοχή εκμετάλλευσης ή κατηγορία πελατών που έχει ανατεθεί σε άλλον δικαιοδόχο είναι περιορισμοί ιδιαίτερης σοβαρότητας κατά την έννοια του άρθρου 4 παράγραφος 2 στοιχείο γ) του ΚΑΚΜΤ. Ωστόσο, σε ορισμένες περιπτώσεις, οι εν λόγω περιορισμοί ενδέχεται να μην εμπίπτουν στο άρθρο 101 παράγραφος 1 της Συνθήκης για περιορισμένο χρονικό διάστημα εάν είναι αντικειμενικώς απαραίτητοι για τη διείσδυση του προστατευόμενου δικαιοδόχου σε μια νέα αγορά ([87]). Για παράδειγμα, τούτο ενδέχεται να συμβεί σε περίπτωση που οι δικαιοδόχοι πρέπει να προβούν σε σημαντικές επενδύσεις για να ξεκινήσουν και να αναπτύξουν τη δραστηριότητά τους σε μια νέα αγορά και οι περιορισμοί των παθητικών πωλήσεων από άλλους δικαιοδόχους περιορίζονται στην περίοδο που είναι αναγκαία προκειμένου ο δικαιοδόχος να αποσβέσει τις επενδύσεις του. Στις περισσότερες περιπτώσεις, αυτή η περίοδος δεν υπερβαίνει τα δύο έτη από την ημερομηνία κατά την οποία τα προϊόντα της σύμβασης διατέθηκαν για πρώτη φορά στην αγορά στην αποκλειστική περιοχή εκμετάλλευσης από τον δικαιοδόχο ή πωλήθηκαν στην αποκλειστική ομάδα πελατών του.

([85]) Βλ. επίσης παράγραφο (145) όσον αφορά τον κανονισμό για τον γεωγραφικό αποκλεισμό.
([86]) Βλ. επίσης παράγραφο (145) όσον αφορά τον κανονισμό για τον γεωγραφικό αποκλεισμό.
([87]) Βλ. επίσης παράγραφο (145) όσον αφορά τον κανονισμό για τον γεωγραφικό αποκλεισμό.

3.5. ***Αποκλειόμενοι περιορισμοί***

(153) Το άρθρο 5 του ΚΑΚΜΤ απαριθμεί τρία είδη περιορισμών που εξαιρούνται από την απαλλαγή κατά κατηγορία προκειμένου να προστατευθούν τα κίνητρα για καινοτομία. Ωστόσο, δεν υπάρχει τεκμήριο ότι οι εν λόγω περιορισμοί εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 101 παράγραφος 1 της Συνθήκης ή ότι δεν πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 101 παράγραφος 3. Η εξαίρεση αυτών των περιορισμών από την απαλλαγή κατά κατηγορία σημαίνει μόνο ότι απαιτείται εξατομικευμένη εκτίμηση δυνάμει του άρθρου 101. Η εξαίρεση περιορισμού από την απαλλαγή κατά κατηγορία σύμφωνα με το άρθρο 5 του ΚΑΚΜΤ περιορίζεται στον συγκεκριμένο περιορισμό, υπό την προϋπόθεση ότι μπορεί να διαχωριστεί από την υπόλοιπη συμφωνία. Σε αυτήν την περίπτωση, το υπόλοιπο της συμφωνίας εξακολουθεί να επωφελείται από την απαλλαγή κατά κατηγορία.

Αποκλειστικές υποχρεώσεις επανεκχώρησης

(154) Το άρθρο 5 παράγραφος 1 στοιχείο α) του ΚΑΚΜΤ αφορά την επιβολή αποκλειστικών υποχρεώσεων επανεκχώρησης, δηλαδή μια αποκλειστική άδεια που παραχωρείται στον δικαιοπάροχο ή σε τρίτους που ορίζονται από τον δικαιοπάροχο για βελτιώσεις της παραχωρούμενης τεχνολογίας που πραγματοποιούνται από τον δικαιοδόχο ή την εκχώρηση δικαιωμάτων στις εν λόγω βελτιώσεις προς τον δικαιοπάροχο ή τρίτους που ορίζονται από τον δικαιοπάροχο. Η αποκλειστική επανεκχώρηση ορίζεται ως επανεκχώρηση που δεν επιτρέπει στον δικαιοδόχο (ο οποίος στην προκειμένη περίπτωση είναι ο καινοτόμος και ο δικαιοπάροχος της βελτίωσης) να εκμεταλλευθεί τη βελτίωση (είτε για δική του παραγωγή είτε παρέχοντας σε τρίτους άδεια εκμετάλλευσής της). Είναι πιθανόν να μειώσει το κίνητρο του δικαιοδόχου να καινοτομεί, επειδή τον εμποδίζει να εκμεταλλευθεί τις βελτιώσεις, μεταξύ άλλων, με την παροχή αδειών εκμετάλλευσης αυτών των βελτιώσεων σε τρίτους. Τούτο ισχύει τόσο όταν η βελτίωση έχει την ίδια εφαρμογή με την παραχωρηθείσα τεχνολογία, όσο και όταν ο δικαιοδόχος αναπτύσσει νέες εφαρμογές της παραχωρηθείσας τεχνολογίας. Σύμφωνα με το άρθρο 5 παράγραφος 1 στοιχείο α) του ΚΑΚΜΤ, οι εν λόγω υποχρεώσεις δεν καλύπτονται από την απαλλαγή κατά κατηγορία.

(155) Η εφαρμογή του άρθρου 5 παράγραφος 1 στοιχείο α) του ΚΑΚΜΤ δεν εξαρτάται από το κατά πόσον ο δικαιοπάροχος καταβάλλει αντάλλαγμα για την απόκτηση της βελτίωσης ή την απόκτηση αποκλειστικής άδειας εκμετάλλευσης. Ωστόσο, η ύπαρξη και το ύψος του ανωτέρω ανταλλάγματος –μεταξύ άλλων το κατά πόσον υπολογίζεται με βάση την αξία της βελτίωσης– μπορεί να αποτελεί σχετικό παράγοντα στο πλαίσιο εξατομικευμένης εκτίμησης δυνάμει του άρθρου 101 της Συνθήκης. Όταν η υποχρέωση επανεκχώρησης εκπληρώνεται έναντι ανταλλάγματος, μειώνονται οι πιθανότητες να δημιουργεί η υποχρέωση αντικίνητρα για την καινοτομία εκ μέρους του δικαιοδόχου. Για την εξατομικευμένη εκτίμηση των αποκλειστικών υποχρεώσεων επανεκχώρησης εκτός του πεδίου εφαρμογής της απαλλαγής κατά κατηγορία, η θέση του δικαιοπαρόχου στην αγορά τεχνολογιών είναι ένας ακόμη παράγοντας που πρέπει να λαμβάνεται υπόψη. Όσο ισχυρότερη είναι η θέση του δικαιοπαρόχου, τόσο πιθανότερο είναι οι αποκλειστικές υποχρεώσεις επανεκχώρησης να έχουν ως αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού ή της καινοτομίας. Όσο ισχυρότερη είναι η θέση της τεχνολογίας του δικαιοπαρόχου, τόσο πιθανότερο είναι να γίνει ο δικαιοδόχος σημαντική πηγή καινοτομίας και μελλοντικού ανταγωνισμού. Οι αρνητικές συνέπειες των υποχρεώσεων επανεκχώρησης είναι δυνατόν να αυξάνονται όταν υπάρχουν παράλληλα δίκτυα συμφωνιών μεταφοράς τεχνολογίας που περιέχουν τέτοιες υποχρεώσεις. Όταν οι διαθέσιμες τεχνολογίες ελέγχονται από περιορισμένο αριθμό δικαιοπαρόχων που επιβάλλουν στους δικαιοδόχους αποκλειστικές υποχρεώσεις επανεκχώρησης, ο κίνδυνος εκδήλωσης αντιανταγωνιστικών αποτελεσμάτων στον ανταγωνισμό είναι μεγαλύτερος από ό,τι σε περιπτώσεις όπου υπάρχουν διάφορες τεχνολογίες, εκ των οποίων μόνον ορισμένες παραχωρούνται προς εκμετάλλευση επιβάλλοντας στον δικαιοδόχο αποκλειστικές υποχρεώσεις επανεκχώρησης.

(156) Οι μη αποκλειστικές υποχρεώσεις επανεκχώρησης καλύπτονται από την περιοχή ασφαλείας του ΚΑΚΜΤ. Τούτο ισχύει ακόμη και όταν οι υποχρεώσεις επανεκχώρησης δεν είναι αμοιβαίες, δηλαδή όταν επιβάλλονται μόνο στον δικαιοδόχο, και ο δικαιοπάροχος δικαιούται να μεταβιβάσει τις βελτιώσεις σε άλλους δικαιοδόχους. Μια μη αμοιβαία υποχρέωση επανεκχώρησης μπορεί να προωθήσει τη διάδοση μιας νέας τεχνολογίας επιτρέποντας στον δικαιοπάροχο να καθορίσει ελεύθερα εάν και σε ποιον βαθμό θα μεταβιβάσει τις βελτιώσεις που πραγματοποιούνται από τον δικαιοδόχο στους άλλους δικαιοδόχους του δικαιοπαρόχου. Μια τέτοια ρήτρα μεταβίβασης μπορεί επίσης να προωθήσει τη διάδοση της τεχνολογίας, ιδίως όταν κάθε δικαιοδόχος γνωρίζει κατά τη σύναψη της σύμβασης ότι θα αντιμετωπίζεται ισότιμα με τους άλλους δικαιοδόχους όσον αφορά τις βελτιώσεις στην τεχνολογία που χρησιμοποιεί στην παραγωγή του.

(157) Για παράδειγμα, εκτός της περιοχής ασφαλείας, οι μη αποκλειστικές υποχρεώσεις επανεκχώρησης ενδέχεται να έχουν αρνητικά αποτελέσματα στον ανταγωνισμό και την καινοτομία σε ειδικές περιπτώσεις. Για παράδειγμα, ενδέχεται να έχουν αρνητικές συνέπειες στην καινοτομία στην περίπτωση σταυροειδούς παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης μεταξύ ανταγωνιστών, στο πλαίσιο της οποίας η υποχρέωση επανεκχώρησης αμφότερων των μερών συνδυάζεται με την υποχρέωση αμφότερων των μερών να παρέχουν στον αντισυμβαλλόμενο τις βελτιώσεις της δικής τους τεχνολογίας. Η ανταλλαγή όλων των βελτιώσεων μεταξύ ανταγωνιστών μπορεί να εμποδίσει κάθε ανταγωνιστή να αποκτήσει προβάδισμα έναντι του άλλου (βλ. επίσης παράγραφος (262)). Όσο μεγαλύτερη είναι η ισχύς του δικαιοπαρόχου στην αγορά και η κάλυψη των ρητρών αποκλειστικής επανεκχώρησης στην αγορά, τόσο πιο πιθανό είναι αυτές οι ρήτρες να επηρεάζουν τον διατεχνολογικό ανταγωνισμό και την καινοτομία.

Ρήτρες μη αμφισβήτησης και καταγγελίας

(158) Ο εξαιρούμενος περιορισμός που προβλέπεται στο άρθρο 5 παράγραφος 1 στοιχείο β) του ΚΑΚΜΤ αφορά τις ρήτρες μη αμφισβήτησης, δηλαδή τις άμεσες ή έμμεσες υποχρεώσεις συμβαλλόμενου περί μη αμφισβήτησης του κύρους δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας που κατέχει ο αντισυμβαλλόμενος στην Ένωση, χωρίς να θίγεται η δυνατότητα, στην περίπτωση της αποκλειστικής άδειας εκμετάλλευσης, του δικαιοπαρόχου να καταγγείλει τη συμφωνία μεταφοράς τεχνολογίας σε περίπτωση που ο δικαιοδόχος προσβάλει το κύρος οιουδήποτε παραχωρούμενου δικαιώματος τεχνολογίας.

Ο λόγος για τον οποίο οι ρήτρες μη αμφισβήτησης εξαιρούνται από την απαλλαγή κατά κατηγορία είναι το γεγονός ότι κατά κανόνα οι δικαιοδόχοι είναι σε θέση καλύτερα από κάθε άλλον να εκτιμήσουν αν ένα δικαίωμα διανοητικής ιδιοκτησίας είναι άκυρο ή όχι. Το συμφέρον του υγιούς ανταγωνισμού και οι αρχές προστασίας της διανοητικής ιδιοκτησίας υπαγορεύουν ότι τα άκυρα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας πρέπει να καταργούνται ([88]). Τα άκυρα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας καταστέλλουν την καινοτομία, αντί να την προωθούν. Το άρθρο 101 παράγραφος 1 της Συνθήκης έχει πιθανώς εφαρμογή στις ρήτρες μη αμφισβήτησης, όταν το παραχωρούμενο δικαίωμα τεχνολογίας είναι πολύτιμο και, κατά συνέπεια, δημιουργείται ένα ανταγωνιστικό μειονέκτημα για τις επιχειρήσεις που δεν μπορούν να το χρησιμοποιήσουν ή μπορούν να το χρησιμοποιήσουν μόνον έναντι της καταβολής δικαιωμάτων εκμετάλλευσης. Σε τέτοιες περιπτώσεις, οι προϋποθέσεις του άρθρου 101 παράγραφος 3 κατά πάσα πιθανότητα δεν πληρούνται. Όσον αφορά την εκτίμηση των ρητρών μη αμφισβήτησης στο πλαίσιο συμφωνιών επίλυσης διαφοράς, βλέπε παραγράφους (263) και (264).

(159) Γενικά, μια ρήτρα που υποχρεώνει τον δικαιοδόχο να μην αμφισβητήσει την κυριότητα των δικαιωμάτων τεχνολογίας δεν συνιστά περιορισμό του ανταγωνισμού κατά την έννοια του άρθρου 101 παράγραφος 1 της Συνθήκης. Είτε ο δικαιοπάροχος έχει την κυριότητα των δικαιωμάτων τεχνολογίας είτε όχι, η χρήση της τεχνολογίας από τον δικαιοδόχο και από οποιοδήποτε άλλο μέρος, εξαρτάται από την απόκτηση άδειας σε κάθε περίπτωση, και συνεπώς δεν θα επηρεαζόταν γενικά ο ανταγωνισμός ([89]).

(160) Το άρθρο 5 παράγραφος 1 στοιχείο β) του ΚΑΚΜΤ εξαιρεί επίσης από την απαλλαγή κατά κατηγορία, όταν πρόκειται για μη αποκλειστικές άδειες, το δικαίωμα του δικαιοπαρόχου να καταγγείλει τη συμφωνία σε περίπτωση που ο δικαιοδόχος αμφισβητήσει το κύρος οποιουδήποτε από τα παραχωρούμενα δικαιώματα τεχνολογίας. Το εν λόγω δικαίωμα καταγγελίας μπορεί να έχει το αυτό αποτέλεσμα με μια ρήτρα μη αμφισβήτησης, ιδίως εάν η εγκατάλειψη της τεχνολογίας του δικαιοπαρόχου θα προκαλούσε σημαντική ζημία στον δικαιοδόχο (για παράδειγμα, εάν ο δικαιοδόχος έχει ήδη επενδύσει σε ειδικά μηχανήματα ή εργαλεία που δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν για παραγωγή με άλλη τεχνολογία) ή εάν η τεχνολογία του δικαιοπαρόχου αποτελεί αναγκαία εισροή για την παραγωγή του δικαιοδόχου. Για παράδειγμα, όταν πρόκειται για διπλώματα ευρεσιτεχνίας ουσιώδους σημασίας για τη συμμόρφωση με το πρότυπο, ο δικαιοδόχος που παράγει προϊόν το οποίο συμμορφώνεται με ένα πρότυπο θα πρέπει αναγκαστικά να χρησιμοποιήσει κάθε δίπλωμα ευρεσιτεχνίας που περιλαμβάνεται στο πρότυπο. Στην περίπτωση αυτή, η αμφισβήτηση του κύρους των σχετικών διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας ενδέχεται να προκαλέσει σημαντική ζημία εάν καταγγελθεί η συμφωνία μεταφοράς τεχνολογίας. Εάν η τεχνολογία του δικαιοπαρόχου δεν είναι ουσιώδους σημασίας για τη συμμόρφωση με το πρότυπο, αλλά έχει πολύ σημαντική θέση στην αγορά, το αντικίνητρο για την αμφισβήτηση μπορεί να είναι επίσης σημαντικό λαμβανομένης υπόψη της δυσκολίας που θα αντιμετώπιζε ο δικαιοδόχος προκειμένου να εξεύρει βιώσιμη εναλλακτική τεχνολογία για την οποία να λάβει άδεια εκμετάλλευσης. Το ερώτημα κατά πόσον η απώλεια κέρδους του δικαιοδόχου θα ήταν σημαντική, και θα αποτελούσε επομένως ισχυρό αντικίνητρο για την αμφισβήτηση, θα πρέπει να αξιολογείται κατά περίπτωση.

(161) Στα σενάρια που περιγράφονται στην παράγραφο (160), ο δικαιοδόχος μπορεί να αποτραπεί από την αμφισβήτηση του κύρους του παραχωρούμενου δικαιώματος τεχνολογίας εάν η αμφισβήτηση ενείχε τον κίνδυνο καταγγελίας της σύμβασης παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης, οπότε θα αντιμετώπιζε σημαντικούς κινδύνους οι οποίοι θα υπερέβαιναν τις υποχρεώσεις καταβολής δικαιωμάτων εκμετάλλευσης που υπέχει. Σημειωτέον ωστόσο επίσης ότι, πέραν του πλαισίου των σεναρίων αυτών, μια ρήτρα καταγγελίας συχνά δεν αποτελεί σημαντικό αντικίνητρο για αμφισβήτηση και, ως εκ τούτου, δεν παράγει το ίδιο αποτέλεσμα με μια ρήτρα μη αμφισβήτησης.

(162) Το συμφέρον του να ενισχυθεί το κίνητρο του δικαιοπαρόχου να παραχωρήσει άδειες εκμετάλλευσης εφόσον δεν υποχρεωθεί να συνεχίσει να συναλλάσσεται με έναν δικαιοδόχο ο οποίος αμφισβητεί το ίδιο το αντικείμενο της συμφωνίας παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης, πρέπει να συνεκτιμάται με το γεγονός ότι είναι προς το δημόσιο συμφέρον η άρση των εμποδίων για την οικονομική δραστηριότητα που θα μπορούσαν να προκύψουν από δίπλωμα ευρεσιτεχνίας που χορηγήθηκε εκ πλάνης. Κατά τη συνεκτίμηση αυτών των συμφερόντων, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη κατά πόσον ο δικαιοδόχος έχει εκπληρώσει όλες τις υποχρεώσεις που υπέχει δυνάμει της συμφωνίας κατά τον χρόνο της προσβολής της, ιδίως την υποχρέωση καταβολής των συμφωνηθέντων δικαιωμάτων εκμετάλλευσης.

([88]) Βλ. την απόφαση του Δικαστηρίου της 25ης Φεβρουαρίου 1986, *Windsurfing International*, C-193/83, ECLI:EU:C:1986:75, σκέψη 92.

([89]) Βλ. κατ' αναλογία, την παράγραφο 15 της απόφασης 90/186/ΕΟΚ της Επιτροπής (όπου εξετάζονται ρήτρες που αποτρέπουν τη διεκδίκηση κυριότητας σήματος).

(163) Στην περίπτωση των αποκλειστικών αδειών εκμετάλλευσης, οι ρήτρες καταγγελίας είναι συνήθως λιγότερο πιθανό να έχουν συνολικά δυσμενή αποτελέσματα για τον ανταγωνισμό. Μετά τη χορήγηση της άδειας, ο δικαιοπάροχος μπορεί να βρεθεί σε μια ιδιαίτερη κατάσταση εξάρτησης, δεδομένου ότι ο δικαιοδόχος θα αποτελεί τη μοναδική πηγή εισοδήματος του δικαιοπάροχου όσον αφορά τα παραχωρούμενα δικαιώματα τεχνολογίας εάν τα δικαιώματα εκμετάλλευσης εξαρτώνται από την παραγωγή με τα παραχωρούμενα δικαιώματα τεχνολογίας, πράγμα που μπορεί συχνά να αποτελέσει αποτελεσματικό τρόπο διάρθρωσης της καταβολής δικαιωμάτων εκμετάλλευσης. Σύμφωνα με αυτό το σενάριο, τα κίνητρα για καινοτομία και παραχώρηση αδειών εκμετάλλευσης θα μπορούσαν να υπονομευθούν αν, για παράδειγμα, ο δικαιοπάροχος δεσμευόταν από μια συμφωνία με αποκλειστικό δικαιοδόχο, ο οποίος δεν καταβάλλει πλέον σημαντικές προσπάθειες για την ανάπτυξη, παραγωγή και εμπορία του προϊόντος που (πρόκειται να) παράγεται με τα παραχωρούμενα δικαιώματα τεχνολογίας ([90]). Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίον ο ΚΑΚΜΤ χορηγεί απαλλαγή κατά κατηγορία σε ρήτρες καταγγελίας για αποκλειστικές συμφωνίες παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης εφόσον πληρούνται επίσης οι άλλοι όροι της περιοχής ασφαλείας. Πέραν της περιοχής ασφαλείας, πρέπει να πραγματοποιείται αξιολόγηση κατά περίπτωση.

(164) Οι ρήτρες μη αμφισβήτησης και καταγγελίας που αφορούν αποκλειστικά τεχνογνωσία δεν εξαιρούνται από την απαλλαγή κατά κατηγορία. Η Επιτροπή αντιμετωπίζει περισσότερο ευνοϊκά τις ρήτρες αυτές, δεδομένου ότι είναι κατά πάσα πιθανότητα αδύνατο ή πολύ δύσκολο για τον δικαιοπάροχο να ανακτήσει την παραχωρούμενη τεχνογνωσία αφ' ης στιγμής αυτή αποκαλυφθεί. Σε τέτοιες περιπτώσεις, η υποχρέωση του δικαιοδόχου να μην αμφισβητήσει την παραχωρούμενη τεχνογνωσία μπορεί να προωθεί τη διάδοση τεχνολογίας, εάν επιτρέπει σε ασθενέστερους δικαιοπαρόχους να χορηγούν άδειες εκμετάλλευσης σε ισχυρότερους δικαιοδόχους, χωρίς τον φόβο της αμφισβήτησης όταν η τεχνογνωσία έχει απορροφηθεί από τον δικαιοδόχο.

Περιορισμοί (συμφωνίες μεταξύ μη ανταγωνιστών) όσον αφορά τη χρήση ή την ανάπτυξη από τον δικαιοδόχο της δικής του τεχνολογίας

(165) Στην περίπτωση των συμφωνιών μεταξύ μη ανταγωνιστών, το άρθρο 5 παράγραφος 2 του ΚΑΚΜΤ εξαιρεί από την απαλλαγή κατά κατηγορία κάθε άμεση ή έμμεση υποχρέωση που περιορίζει την ικανότητα του δικαιοδόχου να εκμεταλλεύεται τα δικά του δικαιώματα τεχνολογίας ή περιορίζει την ικανότητα των συμβαλλομένων να διεξάγουν δραστηριότητες Ε&Α, εκτός εάν ο περιορισμός αυτός είναι απαραίτητος προκειμένου να αποφευχθεί η αποκάλυψη της παραχωρούμενης τεχνογνωσίας σε τρίτους. Το περιεχόμενο της εν λόγω προϋπόθεσης είναι το ίδιο με αυτό του καταλόγου περιορισμών ιδιαίτερης σοβαρότητας του άρθρου 4 παράγραφος 1 στοιχείο δ) του ΚΑΚΜΤ ο οποίος αφορά συμφωνίες μεταξύ ανταγωνιστών και καλύπτεται στις παραγράφους (140) και (141) των κατευθυντήριων γραμμών. Ωστόσο, στην περίπτωση συμφωνιών μεταξύ μη ανταγωνιστών, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι οι περιορισμοί αυτού του είδους γενικά έχουν αρνητικά αποτελέσματα στον ανταγωνισμό ή ότι γενικά δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 101 παράγραφος 3 της Συνθήκης. Απαιτείται επομένως εξατομικευμένη εκτίμηση βάσει του άρθρου 101.

(166) Στην περίπτωση συμφωνιών μεταξύ μη ανταγωνιστών, ο δικαιοδόχος κατά κανόνα δεν κατέχει δική του ανταγωνιστική τεχνολογία. Ωστόσο, μπορεί να υπάρχουν περιπτώσεις στις οποίες για τους σκοπούς του ΚΑΚΜΤ οι συμβαλλόμενοι θεωρούνται ως μη ανταγωνιστές παρόλο που ο δικαιοδόχος κατέχει δική του ανταγωνιστική τεχνολογία. Τούτο συμβαίνει όταν ο δικαιοδόχος κατέχει δική του τεχνολογία, αλλά δεν παρέχει άδεια εκμετάλλευσής της και ο δικαιοπάροχος δεν είναι πραγματικός ή δυνητικός προμηθευτής στην αγορά προϊόντος. Υπό αυτές τις συνθήκες, για τους σκοπούς του ΚΑΚΜΤ οι συμβαλλόμενοι δεν είναι ανταγωνιστές ούτε στην αγορά τεχνολογιών ούτε στην αγορά προϊόντος επόμενου σταδίου ([91]). Σε τέτοιες περιπτώσεις, πρέπει να εξασφαλίζεται ότι δεν περιορίζεται η ικανότητα του δικαιοδόχου να εκμεταλλεύεται τη δική του τεχνολογία και να την αναπτύσσει περαιτέρω. Η τεχνολογία αυτή αποτελεί πηγή ανταγωνιστικής πίεσης στην αγορά, η οποία πρέπει να διατηρηθεί. Σε μια τέτοια περίπτωση, κατά κανόνα θεωρείται ότι οι περιορισμοί του δικαιοδόχου όσον αφορά τη χρήση των δικών του δικαιωμάτων τεχνολογίας ή την Ε&Α περιορίζουν τον ανταγωνισμό και δεν πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 101 παράγραφος 3 της Συνθήκης. Για παράδειγμα, η επιβολή στον δικαιοδόχο της υποχρέωσης να καταβάλλει δικαιώματα όχι μόνο για τις πωλήσεις των προϊόντων που παράγει με την τεχνολογία της άδειας εκμετάλλευσης, αλλά και για τις πωλήσεις των προϊόντων που παράγει μόνο με τη δική του τεχνολογία, θα περιορίσει γενικά την ικανότητα του δικαιοδόχου να εκμεταλλεύεται τη δική του τεχνολογία και, επομένως, η υποχρέωση αυτή θα εξαιρεθεί από την απαλλαγή κατά κατηγορία.

(167) Σε περίπτωση που ο δικαιοδόχος δεν κατέχει ή δεν αναπτύσσει ήδη δική του ανταγωνιστική τεχνολογία, ο περιορισμός της δυνατότητας διεξαγωγής Ε&Α από τα μέρη μπορεί να περιορίζει τον ανταγωνισμό, για παράδειγμα όταν είναι διαθέσιμες λίγες μόνο τεχνολογίες ή τα μέρη αποτελούν σημαντική (δυνητική) πηγή καινοτομίας στην αγορά. Τούτο ισχύει ιδίως όταν οι συμβαλλόμενοι κατέχουν τα αναγκαία πάγια στοιχεία και τις ικανότητες που απαιτούνται για τη διεξαγωγή περαιτέρω Ε&Α. Στην περίπτωση αυτή δεν είναι πιθανό να πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 101 παράγραφος 3 της Συνθήκης. Σε περίπτωση που είναι διαθέσιμες περισσότερες από μία τεχνολογίες και οι

([90]) Στο πλαίσιο συμφωνίας η οποία από τεχνικής απόψεως δεν αποτελεί αποκλειστική συμφωνία, και στην οποία επομένως μια ρήτρα καταγγελίας δεν καλύπτεται από την απαλλαγή κατά κατηγορία, ο δικαιοπάροχος ενδέχεται, σε συγκεκριμένη περίπτωση, να βρίσκεται σε παρόμοια κατάσταση εξάρτησης σε σχέση με δικαιοδόχο που διαθέτει μεγάλη αγοραστική ισχύ. Η εξάρτηση αυτή θα λαμβάνεται υπόψη κατά την εξατομικευμένη εκτίμηση της συμφωνίας δυνάμει του άρθρου 101.

([91]) Βλ. παράγραφο (48) των κατευθυντήριων γραμμών.

συμβαλλόμενοι δεν διαθέτουν ιδιαίτερα περιουσιακά στοιχεία ή ικανότητες, ο περιορισμός της E&A είναι πιθανό είτε να μην εμπίπτει στο άρθρο 101 παράγραφος 1 λόγω απουσίας σημαντικού περιοριστικού αποτελέσματος είτε να πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 101 παράγραφος 3. Ο περιορισμός μπορεί να προωθεί τη διάδοση νέων τεχνολογιών, για παράδειγμα ωθώντας τον δικαιοδόχο να επικεντρωθεί στην εκμετάλλευση και ανάπτυξη της παραχωρούμενης τεχνολογίας.

3.6. *Άρση του ευεργετήματος της απαλλαγής κατά κατηγορία και μη εφαρμογή της απαλλαγής κατά κατηγορία*

3.6.1. **Άρση του ευεργετήματος της απαλλαγής κατά κατηγορία**

(168) Όπως αναφέρεται στο άρθρο 6 του ΚΑΚΜΤ, η Επιτροπή μπορεί, σύμφωνα με το άρθρο 29 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1/2003, να άρει το ευεργέτημα της απαλλαγής κατά κατηγορία όταν διαπιστώσει σε συγκεκριμένη περίπτωση ότι η συμφωνία μεταφοράς τεχνολογίας στην οποία εφαρμόζεται η απαλλαγή κατά κατηγορία έχει επιπτώσεις που δεν συνάδουν με το άρθρο 101 παράγραφος 3 της Συνθήκης. Σύμφωνα με το άρθρο 29 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1/2003, οι αρχές ανταγωνισμού των κρατών μελών μπορούν ομοίως να άρουν το ευεργέτημα της απαλλαγής κατά κατηγορία όσον αφορά την εθνική τους επικράτεια όταν η συμφωνία μεταφοράς τεχνολογίας που καλύπτεται από την απαλλαγή κατά κατηγορία έχει αποτελέσματα ασυμβίβαστα με το άρθρο 101 παράγραφος 3 στην επικράτεια του οικείου κράτους μέλους ή σε τμήμα αυτού, το οποίο συγκεντρώνει τα χαρακτηριστικά μιας αυτοτελούς γεωγραφικής αγοράς.

(169) Η αρχή ανταγωνισμού που προτείνει την άρση του ευεργετήματος της απαλλαγής κατά κατηγορία φέρει το βάρος της αποδείξεως ότι η συμφωνία εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 101 παράγραφος 1 της Συνθήκης και ότι δεν πληροί μία ή περισσότερες από τις προϋποθέσεις του άρθρου 101 παράγραφος 3 ([92]). Δεδομένου ότι η άρση συνεπάγεται ότι η εξεταζόμενη συμφωνία περιορίζει τον ανταγωνισμό κατά την έννοια του άρθρου 101 παράγραφος 1 και δεν πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 101 παράγραφος 3, συνοδεύεται απαραίτητα από αρνητική απόφαση δυνάμει των άρθρων 5, 7 ή 9 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1/2003. Η άρση του ευεργετήματος της απαλλαγής κατά κατηγορία παράγει αποτελέσματα μόνο ex nunc, το οποίο σημαίνει ότι δεν επηρεάζει την απαλλαγή κατά κατηγορία της συμφωνίας για το διάστημα πριν από την ημερομηνία έναρξης ισχύος της άρσης.

(170) Σύμφωνα με το άρθρο 6 του ΚΑΚΜΤ, η άρση μπορεί να δικαιολογείται ιδίως όταν:

α) περιορίζεται η πρόσβαση τεχνολογιών τρίτων στην αγορά, για παράδειγμα εξαιτίας του σωρευτικού αποτελέσματος παράλληλων δικτύων παρόμοιων περιοριστικών συμφωνιών που απαγορεύουν στους δικαιοδόχους να χρησιμοποιούν τεχνολογίες τρίτων·

β) περιορίζεται η πρόσβαση δυνητικών δικαιοδόχων στην αγορά, π.χ. εξαιτίας του σωρευτικού αποτελέσματος παράλληλων δικτύων παρόμοιων περιοριστικών συμφωνιών που απαγορεύουν στους δικαιοπάροχους να παραχωρούν άδειες εκμετάλλευσης σε άλλους δικαιοδόχους ή επειδή ο μόνος κάτοχος της τεχνολογίας, ο οποίος παραχωρεί άδεια εκμετάλλευσης των συναφών δικαιωμάτων τεχνολογίας, συνάπτει συμφωνία αποκλειστικής εκμετάλλευσης με έναν δικαιοδόχο, ο οποίος δραστηριοποιείται ήδη στην αγορά προϊόντος με βάση δικαιώματα τεχνολογίας μεταξύ των οποίων υπάρχει δυνατότητα υποκατάστασης. Για να μπορούν να χαρακτηριστούν συναφή, τα δικαιώματα τεχνολογίας πρέπει να είναι τόσο τεχνικώς όσο και εμπορικώς υποκατάστατα προκειμένου ο δικαιοδόχος να δραστηριοποιείται στη σχετική αγορά προϊόντος.

(171) Το άρθρο 6 στοιχείο α) του ΚΑΚΜΤ αναφέρεται στη δυνατότητα άρσης του ευεργετήματος της απαλλαγής κατά κατηγορία σε περιπτώσεις όπου τρίτοι δικαιοπάροχοι, συμπεριλαμβανομένων δυνητικών δικαιοπαρόχων, αποκλείονται από σχετικές αγορές τεχνολογιών λόγω του σωρευτικού αποτελέσματος δικτύων συμφωνιών παραχώρησης μεταφοράς τεχνολογίας που απαγορεύουν στους δικαιοδόχους να εκμεταλλεύονται ανταγωνιστικές τεχνολογίες. Είναι πιθανό να προκληθεί αποκλεισμός άλλων δικαιοπαρόχων στις περιπτώσεις που οι περισσότερες επιχειρήσεις της αγοράς οι οποίες θα μπορούσαν (αποτελεσματικά) να λάβουν μια ανταγωνιστική άδεια εκμετάλλευσης εμποδίζονται να το πράξουν συνεπεία περιοριστικών συμφωνιών και όταν οι δυνητικοί δικαιοδόχοι αντιμετωπίζουν σχετικά υψηλούς φραγμούς εισόδου. Το άρθρο 6 στοιχείο β) του ΚΑΚΜΤ αναφέρεται στη δυνατότητα άρσης σε περιπτώσεις όπου αποκλείονται άλλοι δικαιοδόχοι λόγω του σωρευτικού αποτελέσματος συμφωνιών μεταφοράς τεχνολογίας που απαγορεύουν στους δικαιοπαρόχους να χορηγούν άδειες εκμετάλλευσης σε άλλους δικαιοδόχους και κατ' αυτόν τον τρόπο δεν επιτρέπουν σε δυνητικούς δικαιοδόχους να αποκτήσουν πρόσβαση στην απαραίτητη τεχνολογία. Το θέμα του αποκλεισμού εξετάζεται λεπτομερέστερα στα τμήματα 4.2.2 και 4.2.7.

([92]) Η εξαίρεση που προβλέπεται στο άρθρο 101 παράγραφος 3 εφαρμόζεται μόνο όταν πληρούνται και οι τέσσερις προϋποθέσεις του εν λόγω άρθρου, επομένως η απαλλαγή κατά κατηγορία μπορεί να αρθεί όταν η συμφωνία δεν πληροί μία ή περισσότερες από τις τέσσερις προϋποθέσεις.

(172) Η ανάκληση του ευεργετήματος της απαλλαγής κατά κατηγορία είναι επίσης πιθανή όταν:

α) ο ανταγωνισμός μεταξύ δικαιοπαρόχων περιορίζεται διότι σημαντικός αριθμός ανταγωνιστικών δικαιοπαρόχων επιβάλλει στους δικαιοδόχους τους την υποχρέωση να επεκτείνουν και σε αυτούς τους πιο ευνοϊκούς όρους που έχουν συμφωνήσει με άλλους δικαιοπαρόχους,

β) η πρόσβαση των πελατών στα προϊόντα της σύμβασης περιορίζεται αδικαιολόγητα λόγω περιορισμών στη δυνατότητα του δικαιοπαρόχου ή του δικαιοδόχου να πραγματοποιήσουν παθητικές πωλήσεις σε αποκλειστική περιοχή ή κατηγορία πελατών που προορίζεται για τον δικαιοπάροχο ή για δικαιοδόχο,

γ) τα δικαιώματα εκμετάλλευσης σε μια σχετική αγορά τεχνολογιών καθορίζονται σε επίπεδο που υπερέχει του ανταγωνιστικού ως αποτέλεσμα του σωρευτικού αποτελέσματος παρόμοιων συμφωνιών σταυροειδούς παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης μεταξύ ανταγωνιστικών επιχειρήσεων.

3.6.2. **Μη εφαρμογή του ΚΑΚΜΤ**

(173) Το άρθρο 7 του ΚΑΚΜΤ επιτρέπει στην Επιτροπή να εξαιρεί από το πεδίο εφαρμογής του ΚΑΚΜΤ, με την έκδοση κανονισμού, τα παράλληλα δίκτυα παρόμοιων συμφωνιών, όταν οι συμφωνίες καλύπτουν περισσότερο από το 50 % της σχετικής αγοράς. Αυτό το μέτρο δεν απευθύνεται σε μεμονωμένες επιχειρήσεις, αλλά αφορά όλες τις επιχειρήσεις των οποίων οι συμφωνίες ορίζονται στον κανονισμό που κηρύσσει μη εφαρμοστέο τον ΚΑΚΜΤ.

(174) Ενώ η άρση του ευεργετήματος του ΚΑΚΜΤ από την Επιτροπή βάσει του άρθρου 6 συνεπάγεται την έκδοση απόφασης βάσει των άρθρων 7 ή 9 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1/2003, το αποτέλεσμα της έκδοσης κανονισμού της Επιτροπής σύμφωνα με το άρθρο 7 του ΚΑΚΜΤ ο οποίος κηρύσσει μη εφαρμοστέο τον ΚΑΚΜΤ είναι η άρση του ευεργετήματος της εφαρμογής του ΚΑΚΜΤ και η εκ νέου πλήρης εφαρμογή του άρθρου 101 παράγραφοι 1 και 3 της Συνθήκης, όσον αφορά τους οικείους περιορισμούς και αγορές. Μετά την έκδοση κανονισμού που κηρύσσει μη εφαρμοστέο τον ΚΑΚΜΤ σε συγκεκριμένη αγορά σχετικά με συμφωνίες που περιέχουν ορισμένους περιορισμούς, οι επιχειρήσεις πρέπει να χρησιμοποιούν τη νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τις αποφάσεις, ανακοινώσεις και κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής για καθοδήγηση ως προς την εφαρμογή του άρθρου 101 σε μεμονωμένες συμφωνίες. Εφόσον κρίνεται σκόπιμο, η Επιτροπή εκδίδει απόφαση σε συγκεκριμένη υπόθεση, η οποία μπορεί να χρησιμεύσει ως αναφορά για όλες τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην οικεία αγορά.

(175) Για τον υπολογισμό του ποσοστού κάλυψης της αγοράς του 50 %, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη κάθε μεμονωμένο δίκτυο συμφωνιών μεταφοράς τεχνολογίας που περιέχουν περιορισμούς ή συνδυασμούς περιορισμών οι οποίοι έχουν παρόμοιες συνέπειες στην αγορά.

(176) Το άρθρο 7 του ΚΑΚΜΤ δεν υποχρεώνει την Επιτροπή να προβεί σε ενέργειες σε περίπτωση υπέρβασης του ορίου κάλυψης της αγοράς του 50 %. Σε γενικές γραμμές, η έκδοση κανονισμού βάσει του άρθρου 7 είναι σκόπιμη όταν ενδέχεται να περιορίζεται σημαντικά η πρόσβαση στη σχετική αγορά ή ο ανταγωνισμός στην αγορά αυτή. Όταν η Επιτροπή εκτιμά την αναγκαιότητα εφαρμογής του άρθρου 7, εξετάζει αν η άρση σε ατομική βάση θα αποτελούσε πιο πρόσφορο διορθωτικό μέσο. Αυτό μπορεί να εξαρτάται, ιδίως, από τον αριθμό των ανταγωνιζόμενων επιχειρήσεων που συμβάλλουν σε σωρευτικό αποτέλεσμα στην αγορά ή από τον αριθμό των επηρεαζόμενων γεωγραφικών αγορών εντός της Ένωσης.

(177) Σε κάθε κανονισμό που ενδεχομένως θα εκδοθεί βάσει του άρθρου 7 του ΚΑΚΜΤ πρέπει να ορίζεται σαφώς το πεδίο εφαρμογής του. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή πρέπει κατ' αρχάς να ορίσει την ή τις σχετικές αγορές προϊόντος και γεωγραφικές αγορές και, δεύτερον, να προσδιορίσει το είδος των περιορισμών παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης στους οποίους δεν θα έχει πλέον εφαρμογή ο ΚΑΚΜΤ. Όσον αφορά το τελευταίο αυτό, η Επιτροπή δύναται να προσαρμόζει το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού ανάλογα με το πρόβλημα ανταγωνισμού το οποίο επιδιώκει να αντιμετωπίσει. Για παράδειγμα, ενώ όλα τα παράλληλα δίκτυα συμφωνιών μη άσκησης ανταγωνισμού θα λαμβάνονται υπόψη για τον υπολογισμό του ποσοστού κάλυψης της αγοράς κατά 50 %, η Επιτροπή μπορεί να περιορίσει το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού μόνο στις υποχρεώσεις μη ανταγωνισμού που υπερβαίνουν μια ορισμένη διάρκεια. Εφόσον κρίνει σκόπιμο, η Επιτροπή δύναται επίσης να παράσχει σχετικές ενδείξεις, προσδιορίζοντας το επίπεδο μεριδίου στην αγορά το οποίο, με βάση τα δεδομένα της συγκεκριμένης αγοράς, μπορεί να μη θεωρηθεί επαρκές για να υπάρξει σημαντική συμβολή μιας μεμονωμένης επιχείρησης στα σωρευτικά αποτελέσματα. Εν γένει, όταν το μερίδιο αγοράς των προϊόντων που ενσωματώνουν μια τεχνολογία παραχωρηθείσα από μεμονωμένο δικαιοπάροχο δεν υπερβαίνει το 5 %, η συμφωνία ή το δίκτυο συμφωνιών που καλύπτουν αυτή την τεχνολογία δεν θεωρείται ότι συμβάλλουν σημαντικά σε σωρευτικό αποτέλεσμα αποκλεισμού ([93]).

([93]) Βλ. σχετικά παράγραφο 10 της ανακοίνωσης de minimis, η οποία αναφέρεται στην υποσημείωση 40 των κατευθυντήριων γραμμών.

(178) Η μεταβατική περίοδος τουλάχιστον έξι μηνών που πρέπει να ορίσει η Επιτροπή βάσει του άρθρου 7 παράγραφος 2 του ΚΑΚΜΤ έχει ως στόχο να επιτρέψει στις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις να προσαρμόσουν τις συμφωνίες τους ώστε να λαμβάνουν υπόψη τον κανονισμό που κηρύσσει μη εφαρμοστέο τον ΚΑΚΜΤ.

(179) Ένας κανονισμός που κηρύσσει μη εφαρμοστέο τον ΚΑΚΜΤ δεν θα επηρεάζει την απαλλαγή κατά κατηγορία των σχετικών συμφωνιών για το διάστημα πριν από την έναρξη ισχύος του.

4. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 101 ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΙ 1 ΚΑΙ 3 ΤΗΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ ΕΚΤΟΣ ΤΟΥ ΠΕΔΙΟΥ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΚΑΚΜΤ

4.1. *Το γενικό πλαίσιο ανάλυσης*

(180) Οι συμφωνίες που δεν εμπίπτουν στην απαλλαγή κατά κατηγορία, για παράδειγμα επειδή υπάρχει υπέρβαση των ορίων μεριδίου αγοράς ή επειδή οι συμβαλλόμενοι είναι περισσότεροι από δύο, δεν υπόκεινται σε τεκμήριο μη νομιμότητας. Οι εν λόγω συμφωνίες προϋποθέτουν εξατομικευμένη εκτίμηση βάσει του άρθρου 101 της Συνθήκης. Οι συμφωνίες που είτε δεν περιορίζουν τον ανταγωνισμό κατά την έννοια του άρθρου 101 παράγραφος 1 είτε πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 101 παράγραφος 3 είναι έγκυρες και εκτελεστές.

Περιοχή ασφαλείας όταν υπάρχουν επαρκείς ανεξάρτητα ελεγχόμενες τεχνολογίες

(181) Προκειμένου να προωθηθεί η προβλεψιμότητα πέραν της εφαρμογής του ΚΑΚΜΤ και να περιορισθεί η εμπεριστατωμένη εξέταση μόνο στις περιπτώσεις που είναι πιθανόν να εμφανίζουν πραγματικά προβλήματα ανταγωνισμού, η Επιτροπή υιοθετεί την άποψη ότι, απουσία περιορισμών ιδιαίτερης σοβαρότητας, δεν είναι πιθανόν να υφίσταται παράβαση του άρθρου 101 της Συνθήκης όταν υπάρχουν τέσσερις ή περισσότερες ανεξάρτητα ελεγχόμενες τεχνολογίες πλέον των τεχνολογιών που ελέγχουν οι συμβαλλόμενοι της συμφωνίας και οι οποίες μπορούν να υποκαταστήσουν την παραχωρούμενη τεχνολογία με παραπλήσιο κόστος για τον χρήστη. Για να εκτιμηθεί κατά πόσον υπάρχει δυνατότητα υποκατάστασης αυτής της τεχνολογίας, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η σχετική εμπορική ισχύς των εν λόγω τεχνολογιών. Η ανταγωνιστική πίεση που επιβάλλει μια τεχνολογία περιορίζεται εάν δεν αποτελεί εμπορικά βιώσιμη εναλλακτική λύση στην παραχωρούμενη τεχνολογία. Για παράδειγμα, όταν λόγω των δικτυακών αποτελεσμάτων στην αγορά οι καταναλωτές εκδηλώνουν έντονη προτίμηση για προϊόντα που ενσωματώνουν την παραχωρούμενη τεχνολογία, οι άλλες τεχνολογίες, που ήδη υπάρχουν στην αγορά ή είναι πιθανόν να εισέλθουν στην αγορά εντός εύλογου χρονικού διαστήματος, μπορεί να μην αποτελούν πραγματική εναλλακτική επιλογή και, κατά συνέπεια, να ασκούν σε περιορισμένο μόνο βαθμό ανταγωνιστική πίεση.

(182) Το γεγονός ότι μια συμφωνία δεν εμπίπτει στην περιοχή ασφαλείας που περιγράφεται στην παράγραφο (181) των κατευθυντήριων γραμμών δεν σημαίνει ότι εμπίπτει στο άρθρο 101 παράγραφος 1 της Συνθήκης και, εάν ισχύει το τελευταίο, ότι δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 101 παράγραφος 3. Για τις εν λόγω συμφωνίες απαιτείται εξατομικευμένη εκτίμηση με βάση τις αρχές που ορίζονται στις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές.

4.1.1. **Σχετικοί παράγοντες για την εκτίμηση βάσει του άρθρου 101 παράγραφος 1 της Συνθήκης**

(183) Υπό την προϋπόθεση ότι η συμφωνία δεν περιέχει περιορισμούς εξ αντικειμένου, είναι απαραίτητο να αξιολογηθεί αν έχει ως αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού ([94]). Παραδείγματα ενδεχόμενων αποτελεσμάτων περιορισμού παρουσιάζονται στο τμήμα 2.2.3 των κατευθυντήριων γραμμών.

(184) Προκειμένου να αξιολογηθεί αν μια συμφωνία δημιουργεί αισθητό περιορισμό του ανταγωνισμού, είναι αναγκαίο να ληφθεί υπόψη ο τρόπος με τον οποίο λειτουργεί ο ανταγωνισμός στην υπό εξέταση αγορά. Από την άποψη αυτή, ιδιαίτερα σημαντικοί είναι οι ακόλουθοι παράγοντες:

α) η φύση της συμφωνίας·

β) η θέση των μερών στην αγορά·

γ) η θέση των ανταγωνιστών στην αγορά·

δ) η θέση στην αγορά των αγοραστών στις σχετικές αγορές ·

ε) οι φραγμοί εισόδου στην αγορά·

στ) η δυναμική της αγοράς.

([94]) Βλ. παράγραφο (18).

(185) Η σημασία επί μέρους παραγόντων μπορεί να ποικίλλει αναλόγως της περιπτώσεως και εξαρτάται από όλους τους υπόλοιπους παράγοντες. Για παράδειγμα, ένα υψηλό μερίδιο αγοράς των συμβαλλομένων αποτελεί συνήθως αξιόπιστη ένδειξη ισχύος στην αγορά, αλλά τούτο μπορεί να μην ισχύει αν υπάρχουν χαμηλοί φραγμοί εισόδου. Συνεπώς, δεν είναι δυνατόν να καθορισθούν αυστηροί κανόνες για τη σπουδαιότητα των επιμέρους παραγόντων.

(186) Οι συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας μπορούν να λάβουν πολλές μορφές. Κατά συνέπεια, είναι σημαντικό να εξετασθεί η φύση της συμφωνίας όσον αφορά την ανταγωνιστική σχέση μεταξύ των μερών και τους περιορισμούς που περιέχει. Ως προς το τελευταίο, δεν αρκεί να εξεταστούν οι ρητοί όροι της συμφωνίας. Πρέπει να διερευνάται η ύπαρξη σιωπηρών περιορισμών, βάσει, αφενός, του τρόπου με τον οποίο εφαρμόστηκε η συμφωνία από τα μέρη και, αφετέρου, των κινήτρων που έχουν.

(187) Η θέση που κατέχουν τα μέρη στην αγορά, συμπεριλαμβανομένων οιωνδήποτε επιχειρήσεων που βρίσκονται *de facto* ή *de jure* υπό τον έλεγχό τους, συνιστά ένδειξη του βαθμού ισχύος στην αγορά που ενδεχομένως διαθέτουν ο δικαιοπάροχος, ο δικαιοδόχος ή και οι δύο. Όσο υψηλότερο είναι το μερίδιο αγοράς τους, τόσο μεγαλύτερη είναι πιθανώς η ισχύς τους στην αγορά. Τούτο ισχύει ιδιαίτερα όταν το μερίδιο αγοράς αντικατοπτρίζει πλεονεκτήματα κόστους ή άλλα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα έναντι των ανταγωνιστών. Αυτά τα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα μπορεί να οφείλονται, για παράδειγμα, στο ότι ένας συμβαλλόμενος υπήρξε ο πρώτος που εισήλθε στην αγορά, κατέχει ουσιώδη για τη λειτουργία προτύπου διπλώματα ευρεσιτεχνίας ή διαθέτει ανώτερη τεχνολογία. Ωστόσο, τα μερίδια αγοράς αποτελούν πάντοτε έναν μόνο παράγοντα για την εκτίμηση των θέσεων στην αγορά. Για παράδειγμα, στην περίπτωση των αγορών τεχνολογιών, τα μερίδια αγοράς ενδέχεται να μην αποτελούν πάντοτε αξιόπιστη ένδειξη της σχετικής ισχύος της συγκεκριμένης τεχνολογίας, τα δε στοιχεία σχετικά με το μερίδιο αγοράς ενδέχεται να διαφέρουν σημαντικά αναλόγως των διαφόρων πιθανών μεθόδων υπολογισμού.

(188) Τα μερίδια αγοράς και τα πιθανά ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα χρησιμοποιούνται επίσης για να εκτιμηθεί η θέση των ανταγωνιστών στην αγορά. Όσο ισχυρότεροι και όσο περισσότεροι είναι οι πραγματικοί ανταγωνιστές, τόσο μειώνεται ο κίνδυνος να μπορούν οι συμβαλλόμενοι να ασκήσουν ισχύ στην αγορά. Ωστόσο, αν ο αριθμός των ανταγωνιστών είναι αρκετά μικρός και η θέση τους στην αγορά (μέγεθος, έξοδα, δυνατότητες Ε&Α κ.λπ.) είναι αρκετά παρόμοια, η δημιουργούμενη διάρθρωση της αγοράς μπορεί να αυξήσει τον κίνδυνο αθέμιτης σύμπραξης.

(189) Η θέση των αγοραστών στην αγορά αποτελεί ένδειξη της ενδεχόμενης αγοραστικής ισχύος ενός ή περισσότερων αγοραστών. Η πρώτη ένδειξη αγοραστικής ισχύος είναι το μερίδιο αγοράς του αγοραστή στην αγορά προμήθειας. Το μερίδιο αυτό αντικατοπτρίζει τη σημασία της ζήτησής του για τους δυνητικούς προμηθευτές. Άλλοι δείκτες επικεντρώνονται στη θέση του αγοραστή στην αγορά μεταπώλησης, συμπεριλαμβανομένων χαρακτηριστικών όπως η ευρεία γεωγραφική εξάπλωση των καταστημάτων του και το κύρος του σήματός του μεταξύ των τελικών καταναλωτών. Σε ορισμένες περιπτώσεις, η ισχύς των αγοραστών μπορεί να εμποδίζει την άσκηση ισχύος στην αγορά από τον δικαιοπάροχο ή τον δικαιοδόχο και έτσι να επιλύει ένα πρόβλημα ανταγωνισμού που θα εμφανιζόταν διαφορετικά. Τούτο ισχύει ιδιαίτερα όταν ισχυροί αγοραστές έχουν την ικανότητα και το κίνητρο να φέρουν νέες πηγές προμήθειας στην αγορά, σε περίπτωση μικρής, αλλά μόνιμης, αύξησης των τιμών. Όταν οι ισχυροί αγοραστές απλώς αποσπούν ευνοϊκούς όρους από τον προμηθευτή τους ή απλώς μετακυλίουν τις τυχόν αυξήσεις των τιμών στους πελάτες τους, η θέση των αγοραστών δεν είναι τέτοια ώστε να αποτρέψει την άσκηση ισχύος από τον δικαιοδόχο στην αγορά προϊόντος και κατά συνέπεια δεν μπορεί να επιλύσει το πρόβλημα ανταγωνισμού στην αγορά αυτή ([95]).

(190) Οι φραγμοί εισόδου εκτιμώνται με βάση το κατά πόσον οι ήδη υφιστάμενες εταιρείες στην αγορά μπορούν να αυξήσουν τις τιμές τους σε επίπεδο υψηλότερο από το ανταγωνιστικό, χωρίς να προκληθεί είσοδος νέου ανταγωνιστή στην αγορά. Χωρίς φραγμούς εισόδου, η εύκολη και γρήγορη είσοδος νέων ανταγωνιστών στην αγορά θα καθιστούσε μη επικερδείς τις αυξήσεις. Κατά γενικό κανόνα, οι φραγμοί εισόδου θεωρούνται χαμηλοί όταν είναι πιθανό να εμφανιστεί εντός ενός ή δύο ετών αποτελεσματική είσοδος νέου ανταγωνιστή στην αγορά που παρεμποδίζει ή περιορίζει την άσκηση ισχύος στην αγορά.

(191) Οι φραγμοί εισόδου μπορεί να είναι αποτέλεσμα ευρέος φάσματος παραγόντων, όπως οι οικονομίες κλίμακας και πεδίου δράσης (συμπεριλαμβανομένων των δικτυακών επιπτώσεων των πολύπλευρων επιχειρήσεων), οι κρατικοί κανονισμοί, ιδίως όταν δημιουργούν αποκλειστικά δικαιώματα, οι κρατικές ενισχύσεις, οι εισαγωγικοί δασμοί, τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας, η κυριότητα πόρων όταν η προσφορά τους είναι περιορισμένη, λόγω π.χ. φυσικών περιορισμών, οι βασικές διευκολύνσεις, το πλεονέκτημα των πρωτείων εγκατάστασης ή η εμπιστοσύνη των καταναλωτών στο συγκεκριμένο σήμα ως αποτέλεσμα έντονης και παρατεταμένης διαφημιστικής εκστρατείας. Η σύναψη περιοριστικών

([95]) Βλ. την απόφαση της 7ης Οκτωβρίου 1999,*Irish Sugar*, T-228/97, ECLI:EU:T:1999:246, σκέψη 101.

συμφωνιών μεταξύ επιχειρήσεων μπορεί επίσης να λειτουργήσει ως φραγμός εισόδου, καθιστώντας δυσκολότερη την πρόσβαση και αποκλείοντας (τους δυνητικούς) ανταγωνιστές. Φραγμοί εισόδου μπορεί να υπάρχουν σε κάθε στάδιο της διαδικασίας έρευνας και ανάπτυξης, παραγωγής και διανομής. Το ερώτημα αν οποιοιδήποτε από τους εν λόγω παράγοντες μπορούν να χαρακτηριστούν ως φραγμοί εισόδου εξαρτάται ιδίως από το κατά πόσον συνεπάγονται μη ανακτήσιμες δαπάνες. Μη ανακτήσιμες είναι οι δαπάνες οι οποίες πρέπει μεν να πραγματοποιηθούν για να εισέλθει ή για να δραστηριοποιηθεί μια επιχείρηση σε μια αγορά, όμως χάνονται αφ' ης στιγμής η επιχείρηση αποχωρήσει από την αγορά. Όσο περισσότερες δαπάνες είναι μη ανακτήσιμες, τόσο περισσότερο οι δυνητικοί νεοεισερχόμενοι πρέπει να σταθμίσουν τους κινδύνους εισόδου στην αγορά και τόσο πιο βάσιμη είναι η απειλή εκ μέρους των κατεστημένων επιχειρήσεων στην αγορά ότι θα πολεμήσουν τους νέους ανταγωνιστές, καθώς, λόγω των μη ανακτήσιμων δαπανών, η αποχώρηση των επιχειρήσεων αυτών από την αγορά έχει υψηλό κόστος. Εν γένει, η είσοδος στην αγορά προϋποθέτει την πραγματοποίηση μη ανακτήσιμων δαπανών, άλλοτε ήσσονος σημασίας και άλλοτε πολύ σημαντικών. Συνεπώς, ο πραγματικός ανταγωνισμός είναι εν γένει πιο αποτελεσματικός και θα βαρύνει περισσότερο κατά την αξιολόγηση μιας υπόθεσης από ό,τι ο δυνητικός ανταγωνισμός.

(192) Είναι επίσης αναγκαίο να λαμβάνεται υπόψη η δυναμική των σχετικών αγορών. Σε ορισμένες δυναμικές αγορές, οι πιθανές αρνητικές επιπτώσεις συγκεκριμένων περιορισμών ενδέχεται να είναι λιγότερο προβληματικές, καθώς ο διατεχνολογικός ανταγωνισμός από δυναμικούς και καινοτόμους ανταγωνιστές μπορεί να λειτουργήσει ως επαρκής περιορισμός. Ωστόσο, σε άλλες περιπτώσεις, οι περιορισμοί μπορεί να παρέχουν στην κατεστημένη επιχείρηση σε μια δυναμική αγορά ένα διαρκές ανταγωνιστικό πλεονέκτημα και, ως εκ τούτου, να έχουν μακροπρόθεσμες αρνητικές συνέπειες στον ανταγωνισμό. Αυτό μπορεί να συμβαίνει όταν ένας περιορισμός δεν επιτρέπει στους ανταγωνιστές να επωφεληθούν από τα αποτελέσματα του δικτύου ή όταν μια αγορά είναι επιρρεπής σε ανατροπή.

(193) Κατά την αξιολόγηση συγκεκριμένων περιορισμών, πρέπει ίσως να ληφθούν υπόψη και ορισμένοι άλλοι παράγοντες. Μεταξύ των παραγόντων αυτών περιλαμβάνονται τα σωρευτικά αποτελέσματα, δηλαδή η κάλυψη της αγοράς από παρόμοιες συμφωνίες, η διάρκεια των συμφωνιών, το κανονιστικό πλαίσιο και η ύπαρξη συμπεριφοράς που μπορεί να δείχνει ή να διευκολύνει την αθέμιτη σύμπραξη, όπως η ηγετική θέση σε θέματα τιμών, η εξαγγελία αλλαγής των τιμών και οι συζητήσεις για τη «σωστή» τιμή, η ακαμψία των τιμών συνεπεία πλεονάζουσας παραγωγικής ικανότητας, η εφαρμογή διακρίσεων ως προς τις τιμές και η ύπαρξη αθέμιτης σύμπραξης στο παρελθόν.

4.1.2. **Σχετικοί παράγοντες για την αξιολόγηση βάσει του άρθρου 101 παράγραφος 3 της Συνθήκης**

(194) Οι συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας που περιορίζουν τον ανταγωνισμό μπορούν επίσης να έχουν θετικά για τον ανταγωνισμό αποτελέσματα υπό μορφή βελτίωσης της αποτελεσματικότητας, τα οποία αντισταθμίζουν τα αντιανταγωνιστικά τους αποτελέσματα. Η αξιολόγηση των αποτελεσμάτων τα οποία προάγουν τον ανταγωνισμό διενεργείται στο πλαίσιο του άρθρου 101 παράγραφος 3 της Συνθήκης, το οποίο προβλέπει εξαίρεση από την απαγόρευση που ορίζεται στο άρθρο 101 παράγραφος 1. Για να έχει εφαρμογή η εν λόγω εξαίρεση, η συμφωνία μεταφοράς τεχνολογίας πρέπει να πληροί τις τέσσερις προϋποθέσεις που ορίζονται στο άρθρο 101 παράγραφος 3 (βλ. παράγραφο (9) των κατευθυντήριων γραμμών). Μια επιχείρηση που επικαλείται το άρθρο 101 παράγραφος 3 πρέπει να αποδείξει, με πειστικά επιχειρήματα και αποδεικτικά στοιχεία, ότι πληρούνται οι τέσσερις προϋποθέσεις του εν λόγω άρθρου ([96]).

(195) Η αξιολόγηση των συμφωνιών που περιορίζουν τον ανταγωνισμό βάσει του άρθρου 101 παράγραφος 3 της Συνθήκης πραγματοποιείται εντός του πραγματικού πλαισίου στο οποίο λαμβάνουν χώρα οι περιορισμοί ([97]) και βάσει των πραγματικών περιστατικών που είναι διαθέσιμα ανά πάσα χρονική στιγμή. Η αξιολόγηση επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό από κάθε ουσιώδη μεταβολή των πραγματικών περιστατικών. Ο κανόνας απαλλαγής του άρθρου 101 παράγραφος 3 εφαρμόζεται εφόσον πληρούνται και οι τέσσερις προϋποθέσεις, και όταν αυτό δεν συμβαίνει πλέον, παύει να ισχύει ([98]). Ωστόσο, όταν εφαρμόζεται το άρθρο 101 παράγραφος 3, είναι απαραίτητο να λαμβάνονται υπόψη οι αρχικές μη ανακτήσιμες επενδύσεις που πραγματοποίησε οποιοσδήποτε συμβαλλόμενος, καθώς και ο χρόνος που χρειάστηκε και οι περιορισμοί που απαιτήθηκαν για την πραγματοποίηση και την ανάκτηση μιας επένδυσης που αυξάνει την αποτελεσματικότητα. Το άρθρο 101 δεν μπορεί να εφαρμοσθεί χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι *εκ των προτέρων* επενδύσεις και οι σχετικοί κίνδυνοι. Συνεπώς, λόγω του κινδύνου που αναλαμβάνουν τα μέρη και της εφάπαξ επένδυσης που πρέπει να πραγματοποιηθεί για την εφαρμογή της συμφωνίας, μπορεί η τελευταία να μην εμπίπτει στο άρθρο 101 παράγραφος 1 ή να πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 101 παράγραφος 3 κατά το χρονικό διάστημα που απαιτείται για την απόσβεση της επένδυσης.

([96]) Βλ. την απόφαση του Δικαστηρίου της 27ης Ιουνίου 2024, *Teva UK* κ.λπ. *κατά Επιτροπής*, C-198/19 P, ECLI:EU:C:2024:551,σκέψη 135.

([97]) Βλ. την απόφαση του Δικαστηρίου της 17ης Σεπτεμβρίου 1985, *Ford κατά Επιτροπής*, συνεκδικασθείσες υποθέσεις 25/84 και 26/84, ECLI:EU:C:1985:340, σκέψεις 25-26 και τις κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του άρθρου 81 παράγραφος 3 της Συνθήκης (παρατίθεται στην υποσημείωση 9), σκέψη 44.

([98]) Βλ. για παράδειγμα, απόφαση 1999/242/ΕΚ της Επιτροπής, της 3ης Μαρτίου 1999, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 85 της συνθήκης ΕΚ (IV/36.237 — *TPS*) (ΕΕ L 90 της 2.4.1999, σ. 6, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/1999/242/oj)). Ομοίως, η απαγόρευση του άρθρου 101 παράγραφος 1 εφαρμόζεται μόνο εφόσον η συμφωνία έχει ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού.

(196) Η πρώτη προϋπόθεση του άρθρου 101 παράγραφος 3 της Συνθήκης απαιτεί να εξετάζονται τα ενδεχόμενα αντικειμενικά οφέλη της συμφωνίας. Στο τμήμα 2.2 των κατευθυντήριων γραμμών αναφέρονται παραδείγματα τέτοιων περιπτώσεων βελτίωσης της αποτελεσματικότητας.

(197) Η τρίτη προϋπόθεση του άρθρου 101 παράγραφος 3 της Συνθήκης προβλέπει ότι η συμφωνία δεν πρέπει να επιβάλλει περιορισμούς που δεν είναι απολύτως απαραίτητοι για την επίτευξη των αντικειμενικών οφελών της συμφωνίας. Προκειμένου να εκτιμηθεί αν πληρούται το κριτήριο του απαραίτητου χαρακτήρα, η Επιτροπή εξετάζει ειδικότερα αν μεμονωμένοι περιορισμοί επιτρέπουν την αποτελεσματικότερη άσκηση της εκάστοτε δραστηριότητας από ό,τι αν δεν υπήρχε ο περιορισμός. Η εκτίμηση αυτή πραγματοποιείται λαμβάνοντας υπόψη τις συνθήκες της αγοράς και τα πραγματικά δεδομένα που αντιμετωπίζουν τα μέρη. Οι επιχειρήσεις που επικαλούνται το ευεργέτημα του άρθρου 101 παράγραφος 3 δεν είναι υποχρεωμένες να εξετάζουν υποθετικές ή θεωρητικές εναλλακτικές επιλογές. Πρέπει ωστόσο να εξηγούν και να αποδεικνύουν γιατί κάποιες εναλλακτικές λύσεις που φαίνονται ρεαλιστικές και σημαντικά λιγότερο περιοριστικές θα ήσαν σαφώς λιγότερο αποτελεσματικές. Αν η προσφυγή σε μια εναλλακτική λύση που φαίνεται εμπορικά ρεαλιστική και λιγότερο περιοριστική θα οδηγούσε σε σημαντική απώλεια αποτελεσματικότητας, ο σχετικός περιορισμός κρίνεται απαραίτητος. Σε ορισμένες περιπτώσεις πρέπει ενδεχομένως να εξετάζεται επίσης αν η συμφωνία καθαυτή είναι απαραίτητη για να επιτευχθεί η βελτίωση της αποτελεσματικότητας. Στην περίπτωση απλών συμφωνιών παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης μεταξύ δύο μερών, εν γένει δεν χρειάζεται να εξεταστεί τίποτε άλλο πέραν του κατά πόσον μεμονωμένοι περιορισμοί είναι απαραίτητοι. Κατά κανόνα, δεν υπάρχει λιγότερο περιοριστική εναλλακτική λύση έναντι της συμφωνίας παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης.

(198) Σύμφωνα με τη δεύτερη προϋπόθεση του άρθρου 101 παράγραφος 3 της Συνθήκης, οι καταναλωτές πρέπει να λαμβάνουν δίκαιο τμήμα από τα οφέλη. Συνεπάγεται ότι οι καταναλωτές των προϊόντων που παράγονται βάσει της άδειας εκμετάλλευσης πρέπει τουλάχιστον να αποζημιώνονται για τις αρνητικές συνέπειες της συμφωνίας ([99]). Αυτό σημαίνει ότι η βελτίωση της αποτελεσματικότητας πρέπει να εξουδετερώνει πλήρως τις πιθανές αρνητικές συνέπειες για τις τιμές, την παραγωγή και άλλους σχετικούς παράγοντες που προκαλούνται από τη συμφωνία. Τούτο μπορεί να επιτευχθεί μέσω της αλλαγής της διάρθρωσης κόστους των ενδιαφερόμενων επιχειρήσεων, παρέχοντάς τους το κίνητρο να μειώσουν την τιμή, ή επιτρέποντας στους καταναλωτές να αποκτήσουν πρόσβαση σε νέα ή βελτιωμένα προϊόντα, αποζημιώνοντάς τους για την πιθανή αύξηση των τιμών ([100]).

(199) Η τελευταία προϋπόθεση του άρθρου 101 παράγραφος 3 της Συνθήκης προβλέπει ότι η συμφωνία δεν πρέπει να παρέχει στα μέρη τη δυνατότητα εξάλειψης του ανταγωνισμού σε σημαντικό μέρος των σχετικών προϊόντων. Αυτό προϋποθέτει ανάλυση των ανταγωνιστικών πιέσεων που εναπομένουν στην αγορά και των επιπτώσεων της συμφωνίας στις εν λόγω πηγές ανταγωνισμού. Για την εφαρμογή αυτής της προϋπόθεσης, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η σχέση μεταξύ του άρθρου 101 παράγραφος 3 και του άρθρου 102. Σύμφωνα με την πάγια νομολογία, η εφαρμογή του άρθρου 101 παράγραφος 3 δεν μπορεί να εμποδίσει την εφαρμογή του άρθρου 102 της Συνθήκης ([101]). Επιπλέον, δεδομένου ότι τόσο το άρθρο 101 όσο και το άρθρο 102 αποσκοπούν στη διατήρηση του αποτελεσματικού ανταγωνισμού στην αγορά, για λόγους συνέπειας το άρθρο 101 παράγραφος 3 πρέπει να ερμηνευθεί κατά την έννοια ότι αποκλείει κάθε εφαρμογή του κανόνα της εξαίρεσης σε περιοριστικές συμφωνίες που αποτελούν κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης ([102]). Το γεγονός ότι η συμφωνία μειώνει σημαντικά τον ανταγωνισμό σε σχέση με μία σχετική παράμετρο δεν σημαίνει κατ' ανάγκη ότι εξαλείφεται ο ανταγωνισμός κατά την έννοια του άρθρου 101 παράγραφος 3. Για παράδειγμα, μια κοινοπραξία εκμετάλλευσης τεχνολογίας μπορεί να οδηγήσει στην εμφάνιση ενός βιομηχανικού προτύπου, με αποτέλεσμα να υπάρχει λιγοστός ανταγωνισμός μεταξύ των τεχνολογικών μορφοτύπων. Από τη στιγμή που οι σημαντικότερες επιχειρήσεις της αγοράς υιοθετήσουν έναν συγκεκριμένο μορφότυπο, τα δικτυακά αποτελέσματα καθιστούν πολύ δύσκολη τη βιωσιμότητα εναλλακτικών μορφότυπων. Ωστόσο, αυτό δεν συνεπάγεται ότι η δημιουργία ενός de facto βιομηχανικού προτύπου εξαλείφει πάντοτε τον ανταγωνισμό κατά την έννοια της τελευταίας προϋπόθεσης του άρθρου 101 παράγραφος 3, ιδίως όταν οι προμηθευτές είναι ελεύθεροι να ανταγωνίζονται μεταξύ τους όσον αφορά την τιμή, την ποιότητα, τις επιλογές, την καινοτομία και τα χαρακτηριστικά των προϊόντων.

([99]) Βλ. παράγραφο 85 των κατευθυντήριων γραμμών σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 81 παράγραφος 3 της Συνθήκης, παραπομπή στην υποσημείωση 9.

([100]) Ό.π., παράγραφοι 98 και 102.

([101]) Βλ. κατ' αναλογία την απόφαση του Δικαστηρίου της 16ης Μαρτίου 2000, *Compagnie Maritime Belge*, συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-395/96 P και C-396/96 P, ECLI:EU:C:2000:132, σκέψη 130. Επίσης, η εφαρμογή του άρθρου 101 παράγραφος 3 δεν εμποδίζει την εφαρμογή των διατάξεων της Συνθήκης σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, των υπηρεσιών, των προσώπων και των κεφαλαίων. Οι εν λόγω κανόνες είναι, υπό ορισμένες συνθήκες, εφαρμοστέοι σε συμφωνίες, αποφάσεις και εναρμονισμένες πρακτικές κατά την έννοια του άρθρου 101. Βλ. σχετικά την απόφαση του Δικαστηρίου της 19ης Φεβρουαρίου 2002, *Wouters*, C-309/99, ECLI:EU:C:2002:98, σκέψη 120.

([102]) Βλ. σχετικά την απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 10ης Ιουλίου 1990, *Tetra Pak* (I), T-51/89, ECLI:EU:T:1990:41. Βλ. επίσης παράγραφο 106 των κατευθυντήριων γραμμών σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 81 παράγραφος 3 της Συνθήκης, παραπομπή στην υποσημείωση 9 των κατευθυντήριων γραμμών.

4.2. *Εφαρμογή του άρθρου 101 της Συνθήκης στις διάφορες μορφές περιορισμών αδειοδότησης*

(200) Το παρόν τμήμα καλύπτει διάφορα είδη περιορισμών που συμπεριλαμβάνονται συχνά στις συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας. Οι περιορισμοί που εξετάστηκαν ήδη σε άλλα τμήματα των κατευθυντήριων γραμμών, ιδίως στο τμήμα 3.4 σχετικά με τους περιορισμούς ιδιαίτερης σοβαρότητας και στο τμήμα 3.5 σχετικά με τους εξαιρούμενους περιορισμούς, εξετάζονται μόνον εν συντομία στο παρόν τμήμα.

(201) Το παρόν τμήμα καλύπτει τόσο τις συμφωνίες μεταξύ ανταγωνιστών, όσο και τις συμφωνίες μεταξύ μη ανταγωνιστών. Όσον αφορά τις συμφωνίες μεταξύ ανταγωνιστών, γίνεται διάκριση –όταν απαιτείται– μεταξύ αμοιβαίων και μη αμοιβαίων συμφωνιών. Η διάκριση αυτή δεν είναι αναγκαία στην περίπτωση συμφωνιών μεταξύ μη ανταγωνιστών. Όταν οι επιχειρήσεις δεν είναι ούτε πραγματικοί ούτε δυνητικοί ανταγωνιστές σε σχετική αγορά τεχνολογιών ή σε αγορά προϊόντων που ενσωματώνουν την παραχωρούμενη τεχνολογία, μια αμοιβαία άδεια εκμετάλλευσης από πρακτική άποψη ισοδυναμεί με δύο χωριστές άδειες εκμετάλλευσης. Η κατάσταση είναι διαφορετική για τις συμφωνίες βάσει των οποίων οι συμβαλλόμενοι δημιουργούν από κοινού ένα πακέτο τεχνολογιών και εν συνεχεία παρέχουν σε τρίτους άδεια εκμετάλλευσης αυτού. Οι συμφωνίες αυτές εξετάζονται στο παρόν τμήμα.

(202) Το παρόν τμήμα δεν καλύπτει τις υποχρεώσεις που προβλέπονται σε συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας οι οποίες εν γένει δεν περιορίζουν τον ανταγωνισμό κατά την έννοια του άρθρου 101 παράγραφος 1 της Συνθήκης. Μεταξύ των υποχρεώσεων αυτών περιλαμβάνονται ενδεικτικά οι εξής:

α) υποχρεώσεις εμπιστευτικότητας·

β) υποχρεώσεις των δικαιοδόχων να μην χορηγούν περαιτέρω άδειες εκμετάλλευσης·

γ) υποχρεώσεις μη χρήσης των παραχωρούμενων δικαιωμάτων τεχνολογίας μετά τη λήξη της συμφωνίας, υπό τον όρο ότι τα παραχωρούμενα δικαιώματα τεχνολογίας παραμένουν έγκυρα και σε ισχύ·

δ) υποχρεώσεις παροχής συνδρομής στον δικαιοπάροχο για την επιβολή των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας που καλύπτει η άδεια·

ε) υποχρεώσεις καταβολής ελάχιστων δικαιωμάτων εκμετάλλευσης ή παραγωγής μιας ελάχιστης ποσότητας προϊόντων που ενσωματώνουν την παραχωρούμενη τεχνολογία·

στ) υποχρεώσεις χρησιμοποίησης του εμπορικού σήματος του δικαιοπαρόχου ή αναγραφής του ονόματός του στο προϊόν.

4.2.1. **Υποχρεώσεις καταβολής δικαιωμάτων εκμετάλλευσης**

(203) Οι συμβαλλόμενοι σε μια συμφωνία μεταφοράς τεχνολογίας κατά γενικό κανόνα είναι ελεύθεροι να καθορίσουν τα δικαιώματα που πρέπει να καταβάλλει ο δικαιοδόχος και τον τρόπο καταβολής τους, χωρίς η συμφωνία να εμπίπτει στο άρθρο 101 παράγραφος 1 της Συνθήκης. Η αρχή αυτή έχει εφαρμογή τόσο σε συμφωνίες μεταξύ ανταγωνιστών, όσο και σε συμφωνίες μεταξύ μη ανταγωνιστών. Οι υποχρεώσεις καταβολής δικαιωμάτων εκμετάλλευσης μπορεί για παράδειγμα να λάβουν τη μορφή της καταβολής ενός εφάπαξ ποσού, ενός ποσοστού επί της τιμής πώλησης ή ενός σταθερού ποσού για κάθε προϊόν που ενσωματώνει την παραχωρούμενη τεχνολογία. Όταν η παραχωρούμενη τεχνολογία σχετίζεται με συντελεστή παραγωγής ο οποίος ενσωματώνεται στο τελικό προϊόν, κατά γενικό κανόνα ο υπολογισμός των δικαιωμάτων με βάση την τιμή του τελικού προϊόντος δεν αποτελεί περιορισμό του ανταγωνισμού, υπό τον όρο ότι το τελικό προϊόν ενσωματώνει την παραχωρούμενη τεχνολογία ([103]). Τα δικαιώματα που καταβάλλονται για άδειες εκμετάλλευσης λογισμικού βάσει του αριθμού των χρηστών, καθώς και τα δικαιώματα που υπολογίζονται ανά μηχάνημα εν γένει είναι σύμφωνα με το άρθρο 101 παράγραφος 1.

(204) Πέραν της απαλλαγής κατά κατηγορία, οι διατάξεις περί δικαιωμάτων εκμετάλλευσης στις συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας μεταξύ ανταγωνιστών ενδέχεται να περιορίζουν τον ανταγωνισμό κατά την έννοια του άρθρου 101 παράγραφος 1 της Συνθήκης όταν οι ανταγωνιστές χορηγούν διασταυρούμενες άδειες εκμετάλλευσης και επιβάλλουν τρέχοντα δικαιώματα εκμετάλλευσης τα οποία είναι εμφανώς δυσανάλογα σε σύγκριση με την αγοραία αξία της άδειας και όταν τα μέρη έχουν παρόμοια διάρθρωση κόστους, ή όταν τα εν λόγω δικαιώματα εκμετάλλευσης έχουν σημαντικό αντίκτυπο στις τιμές της αγοράς. Για να διαπιστωθεί αν τα δικαιώματα εκμετάλλευσης είναι δυσανάλογα, χρειάζεται να εξετάζονται τα δικαιώματα εκμετάλλευσης που καταβάλλουν άλλοι δικαιοδόχοι στην αγορά προϊόντος για την ίδια τεχνολογία ή για υποκατάστατες τεχνολογίες. Σε τέτοιες περιπτώσεις δεν είναι πιθανό να πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 101 παράγραφος 3.

([103]) Τούτο δεν θίγει την τυχόν εφαρμογή του άρθρου 102 της Συνθήκης για τον καθορισμό των τελών (βλ. την απόφαση του Δικαστηρίου της 14ης Φεβρουαρίου 1978, *United Brands*, C-27/76, ECLI:EU:C:1978:22, σκέψη 250, βλ. επίσης την απόφαση του Δικαστηρίου της 16ης Ιουλίου 2009, *Der Grüne Punkt — Duales System Deutschland GmbH*, C-385/07 P, ECLI:EU:C:2009:456, σκέψη 142).

(205) Η απαλλαγή κατά κατηγορία εφαρμόζεται στις συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας μόνο εφόσον τα δικαιώματα τεχνολογίας που παραχωρούνται δυνάμει της συμφωνίας είναι έγκυρα και σε ισχύ. Ωστόσο, οι συμφωνίες που περιέχουν υποχρεώσεις καταβολής δικαιωμάτων εκμετάλλευσης οι οποίες εκτείνονται πέραν της διάρκειας ισχύος των παραχωρούμενων δικαιωμάτων τεχνολογίας δεν περιορίζουν απαραίτητα τον ανταγωνισμό κατά την έννοια του άρθρου 101 παράγραφος 1 της Συνθήκης, ιδίως όταν ο δικαιοδόχος είναι ελεύθερος να καταγγείλει τη συμφωνία. Για παράδειγμα, οι διατάξεις αυτού του είδους μπορούν να επιτρέπουν στον δικαιοδόχο να παρατείνει την πληρωμή των δικαιωμάτων για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα. Εάν, μετά τη λήξη των παραχωρούμενων δικαιωμάτων τεχνολογίας, τρίτοι μπορούν νόμιμα να εκμεταλλευτούν την τεχνολογία και να δημιουργήσουν επαρκή ανταγωνιστική πίεση στην αγορά, τα δικαιώματα μετά τη λήξη δεν είναι πιθανό να περιορίσουν τον ανταγωνισμό κατά την έννοια του άρθρου 101 παράγραφος 1 ([104]). Ωστόσο, σε ειδικές περιπτώσεις, τέτοιου είδους υποχρεώσεις μπορεί να περιορίσουν τον ανταγωνισμό, για παράδειγμα, αν κατά τη λήξη των δικαιωμάτων, η καταγγελία της συμφωνίας θα παρεμπόδιζε σημαντικά τη δυνατότητα του δικαιοδόχου να παραμείνει ενεργός στην αγορά και υπάρχει ανεπαρκής ανταγωνιστική πίεση από τρίτους (για παράδειγμα, λόγω υψηλών φραγμών εισόδου) ([105]).

(206) Στην περίπτωση συμφωνιών μεταξύ μη ανταγωνιστών, η απαλλαγή κατά κατηγορία καλύπτει συμφωνίες στο πλαίσιο των οποίων τα δικαιώματα υπολογίζονται με βάση τόσο τα προϊόντα που παράγονται με την παραχωρούμενη τεχνολογία όσο και εκείνα που παράγονται με τεχνολογίες παραχωρούμενες από τρίτα μέρη. Οι συμφωνίες αυτές μπορεί να διευκολύνουν τη μέτρηση των δικαιωμάτων. Ωστόσο, μπορεί επίσης να οδηγήσουν σε αποκλεισμό αυξάνοντας το κόστος χρησιμοποίησης εισροών από τρίτους και μπορεί, επομένως, να έχουν αποτελέσματα παρόμοια με εκείνα των υποχρεώσεων μη ανταγωνισμού. Αν καταβάλλονται δικαιώματα όχι μόνο επί των προϊόντων που παράγονται με την παραχωρούμενη τεχνολογία, αλλά και επί των προϊόντων που παράγονται με τεχνολογία τρίτων, τότε τα δικαιώματα αυξάνουν το κόστος των δεύτερων προϊόντων και περιορίζουν τη ζήτηση για τεχνολογία τρίτων. Εκτός της απαλλαγής κατά κατηγορία, πρέπει, επομένως, να εξετάζεται το ερώτημα κατά πόσο ο περιορισμός προκαλεί φαινόμενα αποκλεισμού. Προς τούτο, πρέπει να χρησιμοποιείται το αναλυτικό πλαίσιο που εκτίθεται στο τμήμα 4.2.7 των κατευθυντήριων γραμμών. Σε περίπτωση σημαντικού φαινομένου αποκλεισμού οι εν λόγω συμφωνίες εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 101 παράγραφος 1 της Συνθήκης και δεν είναι πιθανό να πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 101 παράγραφος 3, εκτός αν στην πράξη δεν υπάρχει άλλος τρόπος υπολογισμού και παρακολούθησης της καταβολής δικαιωμάτων εκμετάλλευσης.

4.2.2. **Αποκλειστικές άδειες εκμετάλλευσης και περιορισμοί των πωλήσεων**

(207) Για τους σκοπούς των κατευθυντήριων γραμμών, είναι χρήσιμο να διαχωριστούν οι περιορισμοί της παραγωγής εντός συγκεκριμένης περιοχής εκμετάλλευσης (αποκλειστικές ή μοναδικές άδειες εκμετάλλευσης) από τους περιορισμούς της πώλησης προϊόντων που ενσωματώνουν την παραχωρούμενη τεχνολογία σε συγκεκριμένη περιοχή και/ή σε συγκεκριμένη κατηγορία πελατών (περιορισμοί των πωλήσεων).

4.2.2.1. *Αποκλειστικές και μοναδικές άδειες εκμετάλλευσης*

(208) Η αποκλειστική άδεια εκμετάλλευσης σημαίνει ότι δεν επιτρέπεται να παράγει ο ίδιος ο δικαιοπάροχος χρησιμοποιώντας τα παραχωρούμενα δικαιώματα τεχνολογίας, ούτε επιτρέπεται η παραχώρηση των εν λόγω δικαιωμάτων σε τρίτους, εν γένει ή για συγκεκριμένη χρήση ή σε συγκεκριμένη περιοχή εκμετάλλευσης. Σε αυτές τις περιπτώσεις, ο δικαιοδόχος είναι το μοναδικό μέρος που επιτρέπεται να παράγει βάσει των παραχωρούμενων δικαιωμάτων τεχνολογίας για τη συγκεκριμένη χρήση ή στη συγκεκριμένη περιοχή εκμετάλλευσης.

(209) Η μοναδική άδεια εκμετάλλευσης σημαίνει ότι ο δικαιοπάροχος δεσμεύεται ότι δεν θα χορηγήσει σε τρίτους άδεια εκμετάλλευσης με σκοπό την παραγωγή εντός συγκεκριμένης περιοχής εκμετάλλευσης, αλλά ο ίδιος διατηρεί το δικαίωμα να παράγει με χρήση της παραχωρούμενης τεχνολογίας.

(210) Όταν ο δικαιοπάροχος δεσμεύεται ότι δεν θα παράγει ο ίδιος ούτε θα χορηγήσει σε τρίτους άδεια εκμετάλλευσης με σκοπό την παραγωγή εντός συγκεκριμένης περιοχής εκμετάλλευσης, η περιοχή αυτή μπορεί να καλύπτει ολόκληρο τον κόσμο ή οποιοδήποτε μέρος του.

(211) Οι αποκλειστικές και μοναδικές άδειες εκμετάλλευσης συνοδεύονται συχνά από περιορισμούς των πωλήσεων που θέτουν όρια στα μέρη όσον αφορά το πού μπορούν να πωλούν τα προϊόντα που ενσωματώνουν την παραχωρούμενη τεχνολογία.

(212) Οι αμοιβαίες αποκλειστικές άδειες εκμετάλλευσης μεταξύ ανταγωνιστών είναι μια μορφή κατανομής της αγοράς και των πελατών, όπως ορίζεται στο άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχείο γ) του ΚΑΚΜΤ. Ωστόσο, οι αμοιβαίες μοναδικές άδειες εκμετάλλευσης μεταξύ ανταγωνιστών καλύπτονται από απαλλαγή κατά κατηγορία μέχρι ορίου 20 % ως προς το μερίδιο αγοράς. Στο πλαίσιο μιας τέτοιας συμφωνίας, τα μέρη δεσμεύονται αμοιβαία ότι δεν θα παρέχουν σε τρίτους άδειες εκμετάλλευσης των ανταγωνιστικών τεχνολογιών τους, αλλά ότι τα ίδια μπορούν να συνεχίσουν να χρησιμοποιούν τις τεχνολογίες. Όταν τα μέρη κατέχουν σημαντική ισχύ στην αγορά, οι συμφωνίες αυτού του είδους μπορεί να διευκολύνουν την αθέμιτη σύμπραξη εξασφαλίζοντας ότι τα μέρη είναι οι μοναδικές πηγές προμήθειας στην αγορά όσον αφορά τα προϊόντα που βασίζονται στις παραχωρούμενες τεχνολογίες.

([104]) Βλ. την απόφαση του Δικαστηρίου της 7ης Ιουλίου 2016, *Genentech*, C-567/14, ECLI:EU:C:2016:526, σκέψεις 39-40.
([105]) Βλ. επίσης παράγραφο (124) και εξής.

(213) Οι μη αμοιβαίες αποκλειστικές άδειες εκμετάλλευσης μεταξύ ανταγωνιστών καλύπτονται από απαλλαγή κατά κατηγορία μέχρι ορίου 20 % ως προς το μερίδιο αγοράς. Σε περίπτωση υπέρβασης του ορίου ως προς το μερίδιο αγοράς, η παραχώρηση αποκλειστικής άδειας εκμετάλλευσης μπορεί να δημιουργήσει περιοριστικά αποτελέσματα. Όσο μεγαλύτερη είναι η ισχύς οποιουδήποτε μέρους στην αγορά, τόσο μεγαλύτερη είναι η πιθανότητα ύπαρξης περιοριστικών αποτελεσμάτων. Όταν η αποκλειστική άδεια εκμετάλλευσης είναι παγκόσμια, συνεπάγεται ότι ο δικαιοπάροχος αποχωρεί από την αγορά. Όταν η αποκλειστικότητα περιορίζεται σε συγκεκριμένη περιοχή εκμετάλλευσης, όπως ένα κράτος μέλος, η συμφωνία συνεπάγεται ότι ο δικαιοπάροχος δεν θα παράγει προϊόντα και υπηρεσίες χρησιμοποιώντας την παραχωρούμενη τεχνολογία εντός της εν λόγω περιοχής εκμετάλλευσης. Για την αξιολόγηση αυτών των αποκλειστικών αδειών εκμετάλλευσης, είναι αναγκαίο να ληφθεί υπόψη η ισχύς του δικαιοπαρόχου και του δικαιοδόχου στην αγορά. Όταν αμφότεροι κατέχουν μικρής σημασίας θέση στην αγορά προϊόντος και ο δικαιοπάροχος στερείται την ικανότητα να εκμεταλλευτεί αποτελεσματικά την τεχνολογία στην περιοχή του δικαιοδόχου, τότε η συμφωνία δεν είναι πιθανό να εμπίπτει στο άρθρο 101 παράγραφος 1 της Συνθήκης. Ειδική περίπτωση συντρέχει όταν ο δικαιοπάροχος και ο δικαιοδόχος ανταγωνίζονται μόνο στην αγορά τεχνολογιών. Ο δικαιοπάροχος, για παράδειγμα ένα ερευνητικό ίδρυμα ή μια μικρή επιχείρηση που βασίζεται στην έρευνα, όπως οι τεχνοβλαστοί (spin-off), ο οποίος ανταγωνίζεται με τον δικαιοδόχο μόνο στην αγορά τεχνολογιών, δεν διαθέτει τις ικανότητες παραγωγής και διανομής για να εισαγάγει στην αγορά προϊόντα που ενσωματώνουν την παραχωρούμενη τεχνολογία. Σε τέτοιες περιπτώσεις, ο δικαιοπάροχος δεν είναι σε θέση να ανταγωνιστεί αποτελεσματικά στο επόμενο στάδιο στην αγορά προϊόντος. Κατά συνέπεια, η αποκλειστική άδεια εκμετάλλευσης δεν είναι πιθανό να περιορίζει τον ανταγωνισμό κατά την έννοια του άρθρου 101 παράγραφος 1, υπό την προϋπόθεση ότι ο δικαιοδόχος δεν έχει σημαντική ισχύ στην αγορά του προϊόντος.

(214) Η παραχώρηση αποκλειστικής άδειας εκμετάλλευσης μεταξύ μη ανταγωνιστών — κατά το μέτρο που εμπίπτει στο άρθρο 101 παράγραφος 1 της Συνθήκης — είναι πιθανόν να πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 101 παράγραφος 3. Η αποκλειστική άδεια εκμετάλλευσης είναι συχνά απαραίτητη για να παροτρυνθεί ο δικαιοδόχος να επενδύσει στην παραχωρούμενη τεχνολογία και για να εισαχθούν εγκαίρως τα προϊόντα στην αγορά. Τούτο ισχύει ιδιαίτερα όταν ο δικαιοδόχος πρέπει να προβεί σε μεγάλες επενδύσεις για να αναπτύξει περαιτέρω την παραχωρούμενη τεχνολογία. Η παρέμβαση με σκοπό την άρση της αποκλειστικότητας τη στιγμή που ο δικαιοδόχος έχει εκμεταλλευτεί εμπορικά επιτυχώς την παραχωρηθείσα τεχνολογία θα στερούσε από τον δικαιοδόχο τη δυνατότητα να αποκομίσει το οικονομικό όφελος της επένδυσής του και θα ήταν επιβλαβής για τον ανταγωνισμό, για τη διάδοση της τεχνολογίας και για την καινοτομία. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή θα παρεμβαίνει μόνο κατ' εξαίρεση για την άρση της αποκλειστικότητας σε συμφωνίες μεταξύ μη ανταγωνιστών, ανεξαρτήτως της εδαφικής εμβέλειας της άδειας εκμετάλλευσης.

(215) Ωστόσο, σε περίπτωση που ο δικαιοδόχος κατέχει ήδη υποκατάστατη τεχνολογία την οποία χρησιμοποιεί για ενδοεπιχειρησιακή παραγωγή, θα μπορούσε να μην είναι αναγκαία η αποκλειστική άδεια εκμετάλλευσης προκειμένου να παρασχεθούν κίνητρα στον δικαιοδόχο ώστε να διαθέσει ένα προϊόν στην αγορά. Σε αυτές τις περιπτώσεις, η παραχώρηση αποκλειστικής άδειας εκμετάλλευσης ενδέχεται αντίθετα να εμπίπτει στο άρθρο 101 παράγραφος 1 της Συνθήκης, ιδίως όταν ο δικαιοδόχος διαθέτει ισχύ στην αγορά προϊόντος. Η παρέμβαση μπορεί να δικαιολογείται κυρίως στην περίπτωση που ένας δικαιοδόχος με δεσπόζουσα θέση αποκτά αποκλειστική άδεια εκμετάλλευσης για μία ή περισσότερες ανταγωνιστικές τεχνολογίες. Οι συμφωνίες αυτού του είδους είναι πιθανό να εμπίπτουν στο άρθρο 101 παράγραφος 1, ενώ δεν είναι πιθανό να πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 101 παράγραφος 3. Για να έχει εφαρμογή το άρθρο 101 παράγραφος 1 πρέπει να είναι δύσκολη η είσοδος στην αγορά τεχνολογιών και η παραχωρούμενη τεχνολογία πρέπει να αποτελεί πραγματική πηγή ανταγωνισμού στην αγορά. Υπό τις συνθήκες αυτές, μια αποκλειστική άδεια εκμετάλλευσης ενδέχεται να αποκλείει τρίτους δικαιοδόχους από την αγορά, να αυξάνει τους φραγμούς εισόδου στην αγορά και να επιτρέπει στον δικαιοδόχο να διατηρεί ή να αυξάνει την ισχύ του στην αγορά.

(216) Οι συμφωνίες αμοιβαίας χορήγησης άδειας εκμετάλλευσης, βάσει των οποίων δύο ή περισσότεροι συμβαλλόμενοι συμφωνούν να παραχωρήσουν άδειες εκμετάλλευσης της τεχνολογίας τους μόνο μεταξύ τους και όχι σε τρίτους, εγείρουν ιδιαίτερες ανησυχίες όταν το πακέτο τεχνολογιών που προκύπτει δημιουργεί εκ των πραγμάτων ένα βιομηχανικό πρότυπο στο οποίο πρέπει να έχουν πρόσβαση οι τρίτοι για να ανταγωνίζονται αποτελεσματικά στην αγορά. Στις περιπτώσεις αυτές, η συμφωνία δημιουργεί ένα κλειστό πρότυπο, το οποίο είναι διαθέσιμο αποκλειστικά στους συμβαλλομένους της συμφωνίας. Η Επιτροπή θα εκτιμά τις συμφωνίες αυτού του είδους με βάση τις αρχές που εφαρμόζει στις κοινοπραξίες εκμετάλλευσης τεχνολογίας (βλ. τμήμα 4.4 των κατευθυντήριων γραμμών). Συγκεκριμένα, οι τεχνολογίες που στηρίζουν ένα τέτοιο πρότυπο θα πρέπει κατά κανόνα να παραχωρούνται σε τρίτους υπό δίκαιους, εύλογους και μη διακριτικούς όρους ([106]), σύμφωνα με την εφαρμοστέα διαδικασία ανάπτυξης προτύπων ([107]). Όταν τα συμβαλλόμενα μέρη ανταγωνίζονται με τρίτους σε υφιστάμενη αγορά προϊόντος και οι συμφωνίες αφορούν αυτή την αγορά προϊόντος, το κλειστό πρότυπο είναι πιθανό να προκαλέσει σημαντικά φαινόμενα αποκλεισμού. Αυτή η αρνητική συνέπεια στον ανταγωνισμό μπορεί να αποφευχθεί μόνο μέσω της παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης και σε τρίτους.

([106]) Βλ. σχετικά την ανακοίνωση της Επιτροπής στην υπόθεση Canon/Kodak (ΕΕ C 330 της 1.11.1997, σ. 10) και την υπόθεση IGR Stereo Television που αναφέρεται στο έγγραφο: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ενδέκατη έκθεση της πολιτικής ανταγωνισμού — η οποία δημοσιεύθηκε σε συνδυασμό με τη «Δέκατη Πέμπτη Γενική Έκθεση επί της δραστηριότητας των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων το 1981», Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 1982, παράγραφος 94.

([107]) Βλ. οδηγίες σχετικά με την τυποποίηση στο κεφάλαιο 7 των κατευθυντήριων γραμμών για τις συμφωνίες οριζόντιας συνεργασίας.

4.2.2.2. *Περιορισμοί των πωλήσεων*

(217) Όσον αφορά τους περιορισμούς των πωλήσεων, πρέπει να γίνει μια σημαντική διάκριση μεταξύ των συμφωνιών παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης μεταξύ ανταγωνιστών, αφενός, και των συμφωνιών παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης μεταξύ μη ανταγωνιστών, αφετέρου.

(218) Οι περιορισμοί των ενεργητικών και παθητικών πωλήσεων από ένα ή και από τα δύο μέρη στο πλαίσιο μιας αμοιβαίας συμφωνίας μεταξύ ανταγωνιστών αποτελούν ιδιαίτερης σοβαρότητας περιορισμούς του ανταγωνισμού βάσει του άρθρου 4 παράγραφος 1 στοιχείο γ) του ΚΑΚΜΤ. Αυτοί οι περιορισμοί των πωλήσεων εμπίπτουν στο άρθρο 101 παράγραφος 1 της Συνθήκης, ενώ δεν είναι πιθανό να πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 101 παράγραφος 3. Οι εν λόγω περιορισμοί γενικά θεωρούνται κατανομή της αγοράς, καθότι εμποδίζουν τον θιγόμενο συμβαλλόμενο να πραγματοποιεί ενεργητικές και παθητικές πωλήσεις σε περιοχές εκμετάλλευσης ή σε κατηγορίες πελατών που πράγματι εξυπηρετούσε ή που ευλόγως μπορεί να θεωρηθεί ότι θα είχε εξυπηρετήσει απουσία της συμφωνίας.

(219) Στην περίπτωση μη αμοιβαίων συμφωνιών μεταξύ ανταγωνιστών, η απαλλαγή κατά κατηγορία έχει εφαρμογή σε περιορισμούς των ενεργητικών ή παθητικών πωλήσεων από τον δικαιοδόχο ή τον δικαιοπάροχο στην περιοχή εκμετάλλευσης ή στην κατηγορία πελατών που έχει ανατεθεί κατ' αποκλειστικότητα στον αντισυμβαλλόμενο [βλ. άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχείο γ) σημείο i) του ΚΑΚΜΤ] μέχρι ορίου 20 % ως προς το μερίδιο αγοράς. Σε περίπτωση υπέρβασης των ορίων ως προς τα μερίδια αγοράς, οι εν λόγω περιορισμοί των πωλήσεων εμπίπτουν στο άρθρο 101 παράγραφος 1 της Συνθήκης όταν ένα ή και τα δύο μέρη διαθέτουν σημαντική ισχύ στην αγορά. Ωστόσο, οι εν λόγω περιορισμοί ενδέχεται να είναι απαραίτητοι για τη διάδοση πολύτιμων τεχνολογιών και, κατά συνέπεια, στην περίπτωση αυτή ενδέχεται να πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 101 παράγραφος 3. Τούτο μπορεί να συμβαίνει σε περίπτωση που ο δικαιοπάροχος κατέχει σχετικά ασθενή θέση στην αγορά της περιοχής εκμετάλλευσης εντός της οποίας εκμεταλλεύεται ο ίδιος την τεχνολογία. Σε τέτοιες περιπτώσεις, οι περιορισμοί των ενεργητικών πωλήσεων από τον δικαιοδόχο μπορεί να είναι απαραίτητοι προκειμένου να παροτρυνθεί ο δικαιοπάροχος να χορηγήσει άδεια εκμετάλλευσης. Απουσία τέτοιων περιορισμών, ο δικαιοπάροχος θα μπορούσε να αντιμετωπίσει ενεργητικό ανταγωνισμό στον κύριο τομέα δραστηριότητάς του. Ομοίως, οι περιορισμοί των ενεργητικών πωλήσεων από τον δικαιοπάροχο ενδέχεται να είναι απαραίτητοι, ιδίως όταν ο δικαιοδόχος κατέχει σχετικά ασθενή θέση στην αγορά της περιοχής που του έχει ανατεθεί και πρέπει να προβεί σε σημαντικές επενδύσεις προκειμένου να εκμεταλλεύεται αποτελεσματικά την παραχωρούμενη τεχνολογία.

(220) Η απαλλαγή κατά κατηγορία εφαρμόζεται επίσης στον περιορισμό των ενεργητικών πωλήσεων από τον δικαιοδόχο σε αποκλειστική περιοχή εκμετάλλευσης ή προς κατηγορία πελατών που έχει ανατεθεί σε άλλον δικαιοδόχο, ο οποίος δεν ήταν ανταγωνιστής του δικαιοπαρόχου όταν συνάφθηκε η συμφωνία μεταφοράς τεχνολογίας. Αυτό συμβαίνει, ωστόσο, μόνο στην περίπτωση που η συμφωνία είναι μη αμοιβαία [βλ. άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχείο γ) σημείο ii) του ΚΑΚΜΤ]. Σε περίπτωση υπέρβασης των ορίων ως προς τα μερίδια αγοράς, οι εν λόγω περιορισμοί των ενεργητικών πωλήσεων είναι πιθανό να εμπίπτουν στο άρθρο 101 παράγραφος 1 της Συνθήκης όταν τα μέρη διαθέτουν σημαντική ισχύ στην αγορά. Ο περιορισμός είναι παρόλα αυτά πιθανώς απαραίτητος κατά την έννοια του άρθρου 101 παράγραφος 3 κατά το χρονικό διάστημα που απαιτείται για να διεισδύσει ο προστατευόμενος δικαιοδόχος στη νέα αγορά και να εδραιώσει την παρουσία του στην αγορά της περιοχής εκμετάλλευσης ή έναντι της κατηγορίας πελατών που του έχει ανατεθεί. Αυτή η προστασία από τις ενεργητικές πωλήσεις επιτρέπει στον δικαιοδόχο να υπερνικήσει την ασυμμετρία που αντιμετωπίζει λόγω του ότι ορισμένοι δικαιοδόχοι είναι επιχειρήσεις που ανταγωνίζονται τον δικαιοπάροχο και έτσι είναι ήδη εδραιωμένες στην αγορά. Οι περιορισμοί των παθητικών πωλήσεων των δικαιοδόχων σε μια περιοχή εκμετάλλευσης ή προς μια κατηγορία πελατών που έχει ανατεθεί αποκλειστικά σε άλλον δικαιοδόχο είναι περιορισμοί ιδιαίτερης σοβαρότητας βάσει του άρθρου 4 παράγραφος 1 στοιχείο γ) του ΚΑΚΜΤ.

(221) Στην περίπτωση συμφωνιών μεταξύ μη ανταγωνιστών, οι περιορισμοί της δυνατότητας του δικαιοδόχου να πραγματοποιεί ενεργητικές και παθητικές πωλήσεις σε περιοχή εκμετάλλευσης ή κατηγορία πελατών που έχει ανατεθεί αποκλειστικά στον δικαιοπάροχο καλύπτονται από την απαλλαγή κατά κατηγορία μέχρι ορίου 30 % ως προς το μερίδιο αγοράς. Σε περίπτωση υπέρβασης του ορίου αυτού, οι εν λόγω περιορισμοί προϋποθέτουν τη διενέργεια εξατομικευμένης εκτίμησης. Σε ορισμένες περιπτώσεις, μπορεί να μην εμπίπτουν στο άρθρο 101 παράγραφος 1 της Συνθήκης ή μπορεί να πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 101 παράγραφος 3, για παράδειγμα, αν είναι αντικειμενικά αναγκαίοι για τη διάδοση πολύτιμων τεχνολογιών. Τούτο μπορεί να συμβαίνει σε περίπτωση που ο δικαιοπάροχος κατέχει σχετικά ασθενή θέση στην αγορά της περιοχής εντός της οποίας εκμεταλλεύεται ο ίδιος την τεχνολογία. Σε τέτοιες περιπτώσεις, οι περιορισμοί της δυνατότητας του δικαιοδόχου να πραγματοποιεί ενεργητικές πωλήσεις μπορεί να είναι απαραίτητοι προκειμένου να παροτρυνθεί ο δικαιοπάροχος να χορηγήσει άδεια εκμετάλλευσης. Απουσία τέτοιων περιορισμών, ο δικαιοπάροχος θα μπορούσε να αντιμετωπίσει ενεργητικό ανταγωνισμό στον κύριο τομέα δραστηριότητάς του. Σε άλλες περιπτώσεις η επιβολή περιορισμών των πωλήσεων στον δικαιοδόχο ενδέχεται να εμπίπτουν στο άρθρο 101 παράγραφος 1 και να μην πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 101 παράγραφος 3. Αυτό είναι πιθανό να συμβαίνει όταν ο δικαιοπάροχος κατέχει ατομικά σημαντικού βαθμού ισχύ στην αγορά, καθώς και στην περίπτωση σωρευτικού αποτελέσματος παρόμοιων συμφωνιών που έχουν συναφθεί από δικαιοπαρόχους οι οποίοι κατέχουν από κοινού ισχυρή θέση στην αγορά.

(222) Ωστόσο, στην περίπτωση συμφωνιών μεταξύ μη ανταγωνιστών, όπου ο δικαιοπάροχος εκμεταλλεύεται σύστημα επιλεκτικής διανομής εντός συγκεκριμένης περιοχής εκμετάλλευσης, δεν επιτρέπεται να συνδυαστεί αυτό το σύστημα με αποκλειστικές κατανομές γεωγραφικών περιοχών ή κατηγοριών πελατών, εφόσον κάτι τέτοιο θα οδηγούσε σε περιορισμό των ενεργητικών ή παθητικών πωλήσεων προς τους τελικούς χρήστες. Ο εν λόγω συνδυασμός θα συνιστούσε περιορισμό ιδιαίτερης σοβαρότητας βάσει του άρθρου 4 παράγραφος 2 στοιχείο γ) του ΚΑΚΜΤ (βλ. παράγραφο (151) των κατευθυντήριων γραμμών).

(223) Οι περιορισμοί των πωλήσεων του δικαιοδόχου, όταν εμπίπτουν στο άρθρο 101 παράγραφος 1 της Συνθήκης, είναι πιθανό να πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 101 παράγραφος 3, εκτός αν δεν υπάρχουν πραγματικές εναλλακτικές δυνατότητες έναντι της τεχνολογίας του δικαιοπαρόχου στην αγορά ή αν οι υπάρχουσες εναλλακτικές τεχνολογίες έχουν παραχωρηθεί με άδεια εκμετάλλευσης στον δικαιοδόχο από τρίτα μέρη. Οι περιορισμοί αυτοί και ιδιαίτερα οι περιορισμοί των ενεργητικών πωλήσεων είναι πιθανό να είναι απαραίτητοι κατά την έννοια του άρθρου 101 παράγραφος 3 για να παροτρυνθεί ο δικαιοδόχος να επενδύσει στην παραγωγή, το μάρκετινγκ και την πώληση των προϊόντων που ενσωματώνουν την παραχωρούμενη τεχνολογία. Πιθανώς το κίνητρο του δικαιοδόχου να πραγματοποιήσει επενδύσεις θα ήταν πολύ μικρότερο, αν αντιμετώπιζε τον άμεσο ανταγωνισμό του δικαιοπαρόχου, του οποίου το κόστος παραγωγής δεν επιβαρύνεται από την καταβολή δικαιωμάτων, γεγονός που θα μπορούσε να οδηγήσει σε μειωμένη επενδυτική δραστηριότητα.

(224) Όσον αφορά συμφωνίες μεταξύ μη ανταγωνιστών, οι περιορισμοί της δυνατότητας του δικαιοδόχου να πραγματοποιεί ενεργητικές και παθητικές πωλήσεις σε περιοχή εκμετάλλευσης ή προς κατηγορία πελατών που έχει ανατεθεί αποκλειστικά σε άλλους δικαιοδόχους καλύπτονται από την απαλλαγή κατά κατηγορία μέχρι ορίου 30 % ως προς το μερίδιο αγοράς. Σε περίπτωση υπέρβασης του ορίου αυτού, οι εν λόγω περιορισμοί προϋποθέτουν τη διενέργεια εξατομικευμένης εκτίμησης. Όταν ο δικαιοδόχος έχει σημαντική ισχύ στην αγορά, αυτοί οι περιορισμοί ενδέχεται να περιορίζουν τον ενδοτεχνολογικό ανταγωνισμό και είναι πιθανό να εμπίπτουν στο άρθρο 101 παράγραφος 1 της Συνθήκης. Ωστόσο, οι περιορισμοί αυτοί ενδέχεται να πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 101 παράγραφος 3, όταν είναι απαραίτητοι για να αποτραπεί ο παρασιτισμός και για να παροτρυνθεί ο δικαιοδόχος να πραγματοποιήσει την απαραίτητη επένδυση για την αποτελεσματική εκμετάλλευση της παραχωρούμενης τεχνολογίας εντός της περιοχής του και να προωθήσει τις πωλήσεις του παραχωρούμενου προϊόντος. Οι περιορισμοί των παθητικών πωλήσεων εμπίπτουν στην κατηγορία των περιορισμών ιδιαίτερης σοβαρότητας του άρθρου 4 παράγραφος 2 στοιχείο β) του ΚΑΚΜΤ, βλέπε σημεία(144)-(151) ανωτέρω). Οι περιορισμοί αυτοί, σε γενικές γραμμές, δεν ενδέχεται να πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 101 παράγραφος 3.

4.2.3. **Περιορισμοί της παραγωγής**

(225) Οι αμοιβαίοι περιορισμοί της παραγωγής σε συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας μεταξύ ανταγωνιστών συνιστούν περιορισμό ιδιαίτερης σοβαρότητας όπως αναφέρεται στο άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχείο β) του ΚΑΚΜΤ (βλ. παράγραφο (128) των κατευθυντήριων γραμμών). Το άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχείο β) δεν καλύπτει την επιβολή περιορισμών της παραγωγής στον δικαιοδόχο όσον αφορά την παραχωρούμενη τεχνολογία στο πλαίσιο μη αμοιβαίας συμφωνίας ή σε έναν μόνο από τους δικαιοδόχους στο πλαίσιο αμοιβαίας συμφωνίας. Οι εν λόγω περιορισμοί καλύπτονται από απαλλαγή κατά κατηγορία μέχρι ορίου 20 % ως προς το μερίδιο αγοράς. Σε περίπτωση υπέρβασης του ορίου αυτού, οι περιορισμοί της παραγωγής προϋποθέτουν τη διενέργεια εξατομικευμένης εκτίμησης σε ατομική βάση. Οι εν λόγω περιορισμοί ενδέχεται να περιορίζουν τον ανταγωνισμό κατά την έννοια του άρθρου 101 παράγραφος 1 της Συνθήκης όταν τα μέρη έχουν σημαντική ισχύ στην αγορά. Ωστόσο, το άρθρο 101 παράγραφος 3 είναι πιθανόν να έχει εφαρμογή στις περιπτώσεις που η τεχνολογία του δικαιοπαρόχου είναι ουσιωδώς καλύτερη από την τεχνολογία του δικαιοδόχου και ο περιορισμός της παραγωγής υπερβαίνει ουσιωδώς την παραγωγή του δικαιοδόχου πριν από τη σύναψη της συμφωνίας. Στην περίπτωση αυτή οι συνέπειες του περιορισμού της παραγωγής είναι περιορισμένες, ακόμη και σε αγορές με αυξανόμενη ζήτηση. Για την εφαρμογή του άρθρου 101 παράγραφος 3 της Συνθήκης πρέπει επίσης να λαμβάνεται υπόψη το γεγονός ότι οι εν λόγω περιορισμοί ενδέχεται να είναι απαραίτητοι προκειμένου να παροτρυνθεί ο δικαιοπάροχος να διαδώσει την τεχνολογία του στον μεγαλύτερο δυνατό βαθμό. Για παράδειγμα, ένας δικαιοπάροχος μπορεί να μην είναι πρόθυμος να παραχωρήσει άδεια εκμετάλλευσης στους ανταγωνιστές του αν δεν μπορεί να περιορίσει την άδεια εκμετάλλευσης σε συγκεκριμένες παραγωγικές εγκαταστάσεις με ορισμένη παραγωγική ικανότητα (εγκαταστάσεις της άδειας). Συνεπώς, όταν η συμφωνία μεταφοράς τεχνολογίας οδηγεί σε πραγματική ενσωμάτωση συμπληρωματικών πάγιων στοιχείων, οι περιορισμοί της παραγωγής του δικαιοδόχου μπορεί να πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 101 παράγραφος 3. Ωστόσο, τούτο είναι απίθανο να συμβαίνει όταν τα μέρη έχουν σημαντική ισχύ στην αγορά.

(226) Οι περιορισμοί της παραγωγής σε συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας μεταξύ μη ανταγωνιστών καλύπτονται από την απαλλαγή κατά κατηγορία μέχρι ορίου μεριδίου αγοράς 30 %. Σε περίπτωση υπέρβασης αυτού του ορίου, απαιτείται εξατομικευμένη εκτίμηση. Ο βασικός κίνδυνος που προκύπτει για τον ανταγωνισμό από τους περιορισμούς της παραγωγής των δικαιοδόχων σε συμφωνίες μεταξύ μη ανταγωνιστών είναι να μειωθεί ο ενδοτεχνολογικός ανταγωνισμός μεταξύ δικαιοδόχων. Το πόσο επιζήμιο θα είναι για τον ανταγωνισμό αυτό το αποτέλεσμα εξαρτάται από τη θέση που κατέχουν στην αγορά ο δικαιοπάροχος και οι δικαιοδόχοι και από το βαθμό στον οποίο ο περιορισμός της παραγωγής εμποδίζει τον δικαιοδόχο να ικανοποιήσει τη ζήτηση για τα προϊόντα που ενσωματώνουν την παραχωρούμενη τεχνολογία.

(227) Όταν οι περιορισμοί της παραγωγής συνδυάζονται με αποκλειστικές περιοχές ή αποκλειστικές κατηγορίες πελατών, οι περιοριστικές τους συνέπειες αυξάνονται. Ο συνδυασμός των δύο ειδών περιορισμών αυξάνει τις πιθανότητες να εξυπηρετεί η συμφωνία τον κατακερματισμό των αγορών.

(228) Η επιβολή περιορισμών στην παραγωγή του δικαιοδόχου σε συμφωνίες μεταξύ μη ανταγωνιστών μπορεί να έχει και θετικές συνέπειες στον ανταγωνισμό, προωθώντας τη διάδοση της τεχνολογίας. Ο δικαιοπάροχος, ως προμηθευτής τεχνολογίας, κατά κανόνα πρέπει να μπορεί να καθορίζει ελεύθερα την ποσότητα που παράγει ο δικαιοδόχος χρησιμοποιώντας την παραχωρούμενη τεχνολογία. Αν ο δικαιοπάροχος δεν ήταν ελεύθερος να καθορίσει την παραγωγή του δικαιοδόχου, ορισμένες συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας δεν θα είχαν υπάρξει καν, γεγονός που θα είχε αρνητικές

συνέπειες στη διάδοση της τεχνολογίας. Τούτο είναι ιδιαίτερα πιθανό όταν ο δικαιοπάροχος είναι ταυτόχρονα και παραγωγός, καθότι στην περίπτωση αυτή η παραγωγή των δικαιοδόχων μπορεί να επανέλθει στον κύριο τομέα δραστηριότητας του δικαιοπαρόχου και έτσι να έχει άμεση επίπτωση στις δραστηριότητες αυτές. Εξάλλου, είναι λιγότερο πιθανό να είναι αναγκαίοι οι περιορισμοί της παραγωγής προκειμένου να εξασφαλισθεί η διάδοση της τεχνολογίας του δικαιοπαρόχου όταν αυτοί συνδυάζονται με περιορισμούς των πωλήσεων του δικαιοδόχου που απαγορεύουν στον τελευταίο να πραγματοποιεί πωλήσεις σε περιοχή εκμετάλλευσης ή κατηγορία πελατών που αναλαμβάνει κατ' αποκλειστικότητα ο δικαιοπάροχος.

4.2.4. **Περιορισμοί του τομέα χρήσης**

(229) Περιορισμός του τομέα χρήσης υφίσταται όταν η χρήση της παραχωρούμενης τεχνολογίας από τον δικαιοδόχο περιορίζεται είτε σε έναν ή περισσότερους τεχνικούς τομείς εφαρμογής είτε σε μία ή περισσότερες αγορές προϊόντος ή βιομηχανικούς τομείς. Αυτό σημαίνει ότι ο δικαιοδόχος μπορεί να χρησιμοποιήσει τα παραχωρούμενα δικαιώματα τεχνολογίας μόνο στο πλαίσιο των καθορισμένων τομέων. Ένας βιομηχανικός τομέας μπορεί να περιλαμβάνει περισσότερες από μία αγορές προϊόντων αλλά δεν μπορεί να περιλαμβάνει ένα τμήμα αγοράς προϊόντος. Η ίδια τεχνολογία μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την παραγωγή διαφόρων προϊόντων, τα δε προϊόντα μπορεί να ανήκουν στην ίδια ή σε διαφορετικές αγορές προϊόντος. Για παράδειγμα, μια τεχνολογία μορφοποίησης θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί στο πλαίσιο του ίδιου βιομηχανικού τομέα για την κατασκευή πλαστικών φιαλών και πλαστικών ποτηριών, δηλαδή προϊόντων που ανήκουν σε διαφορετική αγορά προϊόντος. Ωστόσο, μια ενιαία αγορά προϊόντος μπορεί να περιλαμβάνει διάφορους τεχνικούς τομείς χρήσης. Για παράδειγμα, μια τεχνολογία κατασκευής chipset (σύνολα μικροκυκλωμάτων) μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την παραγωγή chipset μέχρι και με τέσσερις κεντρικές μονάδες επεξεργασίας (CPU) και για chipset με περισσότερες από τέσσερις κεντρικές μονάδες επεξεργασίας. Μια άδεια εκμετάλλευσης που περιορίζει τη χρήση της παραχωρούμενης τεχνολογίας στην παραγωγή chipset μέχρι και με τέσσερις κεντρικές μονάδες επεξεργασίας αποτελεί περιορισμό του τεχνικού τομέα χρήσης.

(230) Δεδομένου ότι οι περιορισμοί τομέα χρήσης καλύπτονται από την απαλλαγή κατά κατηγορία και ορισμένοι περιορισμοί ως προς τους πελάτες αποτελούν περιορισμούς ιδιαίτερης σοβαρότητας σύμφωνα με το άρθρο 1 παράγραφος 4 στοιχείο γ) και το άρθρο 4 παράγραφος 2 στοιχείο β) του ΚΑΚΜΤ, είναι σημαντικό να γίνει διαχωρισμός μεταξύ των δύο κατηγοριών περιορισμών (βλ. επίσης παραγράφους (138) και (139) των κατευθυντήριων γραμμών). Ένας περιορισμός ως προς τους πελάτες προϋποθέτει ότι έχουν προσδιορισθεί συγκεκριμένες κατηγορίες πελατών και ότι τα μέρη περιορίζονται όσον αφορά τις πωλήσεις προς αυτές τις κατηγορίες πελατών. Το γεγονός ότι ένας περιορισμός του τομέα χρήσης μπορεί να αντιστοιχεί σε συγκεκριμένες κατηγορίες πελατών μιας αγοράς προϊόντος, δεν σημαίνει ότι ο περιορισμός αποτελεί περιορισμό ως προς τους πελάτες. Για παράδειγμα, το γεγονός ότι ορισμένοι πελάτες αγοράζουν κατά κύριο λόγο ή αποκλειστικά chipset με περισσότερες από τέσσερις κεντρικές μονάδες επεξεργασίας δεν σημαίνει ότι η άδεια εκμετάλλευσης που περιορίζεται σε chipset μέχρι και με τέσσερις κεντρικές μονάδες επεξεργασίας αποτελεί περιορισμό ως προς τους πελάτες. Ωστόσο, ο τομέας χρήσης πρέπει να ορίζεται αντικειμενικά με βάση προσδιορισμένα και ουσιαστικά χαρακτηριστικά του προϊόντος της σύμβασης.

(231) Δεδομένου ότι ορισμένοι περιορισμοί της παραγωγής αποτελούν περιορισμούς ιδιαίτερης σοβαρότητας βάσει του άρθρου 4 παράγραφος 1 στοιχείο β) του ΚΑΚΜΤ, είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι οι περιορισμοί του τομέα χρήσης δεν θεωρούνται ως περιορισμοί της παραγωγής. Αυτό συμβαίνει διότι ένας περιορισμός του τομέα χρήσης δεν περιορίζει την παραγωγή που ενδέχεται να πραγματοποιήσει ο δικαιοδόχος εντός του παραχωρούμενου τομέα χρήσης.

(232) Όπως και για τις περιοχές εκμετάλλευσης, οι τομείς χρήσης μπορούν να κατανεμηθούν στον δικαιοδόχο με αποκλειστική ή μοναδική άδεια εκμετάλλευσης. Βλ. τμήμα 4.2.2.1 των κατευθυντήριων γραμμών για επεξήγηση της διαφοράς μεταξύ της παραχώρησης αποκλειστικής και μοναδικής άδειας εκμετάλλευσης, συμπεριλαμβανομένων των επιπτώσεων στη δυνατότητα του δικαιοπαρόχου να εκμεταλλεύεται την παραχωρούμενη τεχνολογία εντός του οικείου τομέα χρήσης. Ειδικότερα, όσον αφορά την παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης μεταξύ ανταγωνιστών, τούτο σημαίνει ότι η αμοιβαία παραχώρηση αποκλειστικής άδειας εκμετάλλευσης αποτελεί περιορισμό ιδιαίτερης σοβαρότητας βάσει του άρθρου 4 παράγραφος 1 στοιχείο γ) του ΚΑΚΜΤ.

(233) Οι περιορισμοί του τομέα χρήσης ενδέχεται να έχουν επωφελείς συνέπειες για τον ανταγωνισμό, δεδομένου ότι ενθαρρύνουν τον δικαιοπάροχο να παραχωρήσει άδεια εκμετάλλευσης της τεχνολογίας του για εφαρμογές που δεν εντάσσονται στον κύριο τομέα δραστηριότητάς του. Αν ο δικαιοπάροχος δεν ήταν σε θέση να εμποδίσει τους δικαιοδόχους να δραστηριοποιηθούν σε τομείς στους οποίους εκμεταλλεύεται ο ίδιος την τεχνολογία του ή σε τομείς στους οποίους δεν είναι ακόμη πολύ γνωστή η αξία της τεχνολογίας αυτής, τούτο θα μπορούσε είτε να αποτελέσει αντικίνητρο για την παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης από τον δικαιοπάροχο είτε να τον ωθήσει να χρεώσει υψηλότερα δικαιώματα εκμετάλλευσης. Πρέπει επίσης να λαμβάνεται υπόψη το γεγονός ότι σε ορισμένους τομείς συχνά παραχωρούνται άδειες εκμετάλλευσης για να διασφαλισθεί η σχεδιαστική ελευθερία, ώστε να αποτραπεί η έγερση αξιώσεων περί προσβολής δικαιωμάτων. Εντός του αντικειμένου της άδειας εκμετάλλευσης, ο δικαιοδόχος μπορεί να αναπτύξει τη δική του τεχνολογία χωρίς να φοβάται ότι ο δικαιοπάροχος θα εγείρει εναντίον του αξιώσεις περί προσβολής των δικαιωμάτων του.

(234) Η επιβολή περιορισμών του τομέα χρήσης στους δικαιοδόχους στο πλαίσιο συμφωνιών μεταξύ πραγματικών ή δυνητικών ανταγωνιστών καλύπτεται από απαλλαγή κατά κατηγορία μέχρι ορίου 20 % ως προς το μερίδιο αγοράς. Σε περίπτωση υπέρβασης του ορίου ως προς το μερίδιο αγοράς, θα πρέπει να διενεργείται εξατομικευμένη εκτίμηση για τους εν λόγω περιορισμούς. Το βασικό πρόβλημα ανταγωνισμού είναι ο κίνδυνος να πάψει να αποτελεί ο δικαιοδόχος ανταγωνιστική δύναμη εκτός του τομέα χρήσης στον οποίο έχει λάβει άδεια εκμετάλλευσης. Ο κίνδυνος αυτός είναι μεγαλύτερος στην περίπτωση συμφωνίας διασταυρούμενων αδειών μεταξύ ανταγωνιστών, όταν η συμφωνία προβλέπει ασύμμετρους περιορισμούς του τομέα χρήσης. Οι περιορισμοί του τομέα χρήσης είναι ασύμμετροι όταν ο ένας συμβαλλόμενος

επιτρέπεται να χρησιμοποιεί την παραχωρούμενη τεχνολογία σε έναν βιομηχανικό τομέα, σε μια αγορά προϊόντος ή σε έναν τεχνικό τομέα εφαρμογής, και ο αντισυμβαλλόμενος επιτρέπεται να χρησιμοποιεί την άλλη παραχωρούμενη τεχνολογία σε άλλον βιομηχανικό τομέα, σε άλλη αγορά προϊόντος ή σε άλλον τεχνικό τομέα εφαρμογής. Ειδικότερα, είναι δυνατόν να προκύψουν προβλήματα ανταγωνισμού όταν οι παραγωγικές εγκαταστάσεις του δικαιοδόχου, οι οποίες έχουν εξοπλισθεί για να χρησιμοποιούν την παραχωρούμενη τεχνολογία, χρησιμοποιούνται ταυτόχρονα για την παραγωγή προϊόντων εκτός του τομέα χρήσης για τον οποίο ισχύει η άδεια εκμετάλλευσης χρησιμοποιώντας την τεχνολογία του δικαιοδόχου. Αν η συμφωνία είναι πιθανό να οδηγήσει τον δικαιοδόχο να μειώσει την παραγωγή του εκτός του παραχωρούμενου τομέα χρήσης, η συμφωνία είναι πιθανό να εμπίπτει στο άρθρο 101 παράγραφος 1 της Συνθήκης. Οι συμμετρικοί περιορισμοί του τομέα χρήσης, δηλαδή οι συμφωνίες βάσει των οποίων οι συμβαλλόμενοι παρέχουν αμοιβαία άδεια εκμετάλλευσης των τεχνολογιών τους στον ίδιο ή στους ίδιους τομείς χρήσης, είναι απίθανο να εμπίπτουν στο άρθρο 101 παράγραφος 1. Οι συμφωνίες αυτές είναι απίθανο να περιορίζουν τον ανταγωνισμό που υπήρχε απουσία της συμφωνίας. Το άρθρο 101 παράγραφος 1 δεν είναι επίσης πιθανό να έχει εφαρμογή σε συμφωνίες που επιτρέπουν απλώς στον δικαιοδόχο να αναπτύξει και να εκμεταλλεύεται τη δική του τεχνολογία εντός του αντικειμένου της άδειας εκμετάλλευσης, χωρίς να φοβάται την έγερση αξιώσεων από τον δικαιοπάροχο για προσβολή των δικαιωμάτων του. Σε τέτοιες περιπτώσεις, οι περιορισμοί του τομέα χρήσης δεν περιορίζουν οι ίδιοι τον ανταγωνισμό που υπήρχε απουσία της συμφωνίας. Απουσία της συμφωνίας ο δικαιοδόχος θα διέτρεχε επίσης τον κίνδυνο να αντιμετωπίσει αξιώσεις περί προσβολής δικαιωμάτων εκτός του τομέα χρήσης που καλύπτεται από την άδεια εκμετάλλευσης. Ωστόσο, σε περίπτωση που ο δικαιοδόχος διακόψει ή μειώσει τις δραστηριότητές του σε άλλους τομείς εκτός του τομέα χρήσης που καλύπτεται από την άδεια εκμετάλλευσης χωρίς να συντρέχει σχετικός επιχειρηματικός λόγος, τούτο μπορεί να αποτελεί ένδειξη υπολανθάνουσας συμφωνίας κατανομής της αγοράς, γεγονός που αποτελεί ιδιαίτερης σοβαρότητας περιορισμό του ανταγωνισμού σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχείο γ) του ΚΑΚΜΤ.

(235) Η επιβολή περιορισμών του τομέα χρήσης στον δικαιοδόχο και στον δικαιοπάροχο σε συμφωνίες μεταξύ μη ανταγωνιστών καλύπτεται από την απαλλαγή κατά κατηγορία μέχρι του ορίου του 30 % ως προς το μερίδιο αγοράς. Σε περίπτωση υπέρβασης του ορίου ως προς το μερίδιο αγοράς, οι εν λόγω περιορισμοί προϋποθέτουν τη διενέργεια εξατομικευμένης εκτίμησης. Γενικά, είτε δεν περιορίζουν τον ανταγωνισμό κατά την έννοια του άρθρου 101 παράγραφος 1 της Συνθήκης είτε οδηγούν σε βελτίωση της αποτελεσματικότητας και, ως εκ τούτου, ενδέχεται να πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 101 παράγραφος 3. Προωθούν τη διάδοση τεχνολογίας παρέχοντας στον δικαιοπάροχο ένα κίνητρο για να παραχωρήσει άδεια εκμετάλλευσης σε τομείς στους οποίους δεν επιθυμεί να εκμεταλλευθεί ο ίδιος την τεχνολογία. Αν ο δικαιοπάροχος δεν ήταν σε θέση να εμποδίσει τους δικαιοδόχους να δραστηριοποιηθούν σε τομείς στους οποίους ο ίδιος ο δικαιοπάροχος εκμεταλλεύεται την τεχνολογία, τούτο θα μπορούσε να αποτελέσει αντικίνητρο για την παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης.

(236) Σε συμφωνίες μεταξύ μη ανταγωνιστών ο δικαιοπάροχος δικαιούται επίσης κατά κανόνα να χορηγήσει αποκλειστικές ή μοναδικές άδειες σε διαφορετικούς δικαιοδόχους περιοριζόμενες σε έναν ή περισσότερους τομείς χρήσης. Οι περιορισμοί αυτοί περιορίζουν τον ενδοτεχνολογικό ανταγωνισμό μεταξύ των δικαιοδόχων κατά τον ίδιο τρόπο με τις αποκλειστικές εδαφικές άδειες εκμετάλλευσης και εξετάζονται κατά τον ίδιο τρόπο (βλ. τμήμα 4.2.2.1 των κατευθυντήριων γραμμών).

4.2.5. **Περιορισμοί δέσμιας χρήσης**

(237) Ένας περιορισμός δέσμιας χρήσης είναι η υποχρέωση του δικαιοδόχου να περιορίσει την παραγωγή των προϊόντων που ενσωματώνουν την παραχωρούμενη τεχνολογία στις ποσότητες που απαιτούνται για την παραγωγή των δικών του προϊόντων και για τη συντήρηση και επισκευή των προϊόντων αυτών. Με άλλα λόγια, αυτού του είδους ο περιορισμός χρήσης επιβάλλει στον δικαιοδόχο την υποχρέωση να χρησιμοποιεί τα προϊόντα που ενσωματώνουν την παραχωρούμενη τεχνολογία μόνον ως συντελεστή παραγωγής προς ενσωμάτωση στη δική του παραγωγή. Δεν επιτρέπει στον δικαιοδόχο να πωλεί το προϊόν που ενσωματώνει την παραχωρούμενη τεχνολογία με σκοπό την ενσωμάτωση στα προϊόντα άλλων παραγωγών.

(238) Οι περιορισμοί δέσμιας χρήσης καλύπτονται από απαλλαγή κατά κατηγορία μέχρι τα όρια μεριδίου αγοράς, ύψους 20 % και 30 %. Σε περίπτωση υπέρβασης των ορίων αυτών, οι εν λόγω περιορισμοί προϋποθέτουν τη διενέργεια εξατομικευμένης εκτίμησης. Από την άποψη αυτή, πρέπει να διαχωρίζονται οι συμφωνίες μεταξύ ανταγωνιστών και οι συμφωνίες μεταξύ μη ανταγωνιστών.

(239) Στην περίπτωση συμφωνιών μεταφοράς τεχνολογίας μεταξύ ανταγωνιστών, η υποχρέωση του δικαιοδόχου να χρησιμοποιεί την παραχωρούμενη τεχνολογία μόνο για την παραγωγή συντελεστών παραγωγής με σκοπό την ενσωμάτωση στα δικά του προϊόντα δεν του επιτρέπει να προμηθεύει συστατικά μέρη σε τρίτους παραγωγούς. Αν πριν από τη σύναψη της συμφωνίας ο δικαιοδόχος δεν ήταν πραγματικός ή δυνητικός προμηθευτής συστατικών μερών σε άλλους παραγωγούς, ο περιορισμός δέσμιας χρήσης δεν αλλάζει τίποτα σε σχέση με την κατάσταση πριν από τη σύναψη της συμφωνίας. Σε αυτές τις περιπτώσεις, ο περιορισμός εκτιμάται κατά τον ίδιο τρόπο με τις συμφωνίες μεταξύ μη ανταγωνιστών. Από την άλλη πλευρά, αν ο δικαιοδόχος είναι πραγματικός ή δυνητικός προμηθευτής συστατικών μερών, είναι απαραίτητο να εκτιμηθούν οι συνέπειες της συμφωνίας στην εν λόγω δραστηριότητα. Όταν ο δικαιοδόχος εξοπλίζεται ανάλογα για να χρησιμοποιεί την τεχνολογία του δικαιοπαρόχου παύοντας έτσι να χρησιμοποιεί τη δική του τεχνολογία αυτόνομα και, κατ' επέκταση, παύει να λειτουργεί ως προμηθευτής συστατικών μερών, η συμφωνία περιορίζει τον ανταγωνισμό που υπήρχε πριν από τη σύναψη της συμφωνίας. Μπορεί να προκαλέσει σοβαρές αρνητικές επιπτώσεις για τον ανταγωνισμό όταν ο δικαιοπάροχος κατέχει σημαντικού βαθμού ισχύ στην αγορά συστατικών μερών.

(240) Στην περίπτωση συμφωνιών μεταφοράς τεχνολογίας μεταξύ μη ανταγωνιστών, οι περιορισμοί για δέσμια χρήση εμπεριέχουν δύο βασικούς κινδύνους για τον ανταγωνισμό: τον περιορισμό του ενδοτεχνολογικού ανταγωνισμού στην αγορά προμήθειας συντελεστών παραγωγής, και την αδυναμία εκμετάλλευσης της διαφοράς τιμών μεταξύ δικαιοδόχων, γεγονός που μπορεί να ενισχύσει τη δυνατότητα του δικαιοπαρόχου να επιβάλει την καταβολή δικαιωμάτων που εισάγουν διακρίσεις μεταξύ των δικαιοδόχων.

(241) Ωστόσο, οι περιορισμοί για δέσμια χρήση μπορούν επίσης να προωθήσουν την παραχώρηση αδειών εκμετάλλευσης ευνοώντας τον ανταγωνισμό. Αν ο δικαιοπάροχος είναι προμηθευτής συστατικών μερών, ο περιορισμός μπορεί να είναι απαραίτητος για τη διάδοση της τεχνολογίας μεταξύ μη ανταγωνιστών. Απουσία του περιορισμού, ο δικαιοπάροχος ενδέχεται να μην χορηγήσει την άδεια εκμετάλλευσης ή να τη χορηγήσει μόνο με αντάλλαγμα υψηλά δικαιώματα εκμετάλλευσης, διότι διαφορετικά θα δημιουργούσε ο ίδιος άμεσο ανταγωνισμό για τον εαυτό του στην αγορά συστατικών μερών. Σε αυτές τις περιπτώσεις, ο περιορισμός δέσμιας χρήσης είτε δεν περιορίζει τον ανταγωνισμό κατά την έννοια του άρθρου 101 παράγραφος 1 της Συνθήκης είτε πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 101 παράγραφος 3. Ωστόσο, δεν πρέπει να περιορίζεται η δυνατότητα του δικαιοδόχου να πωλεί το προϊόν που αποτελεί αντικείμενο της άδειας εκμετάλλευσης ως ανταλλακτικό για τα δικά του προϊόντα. Ο δικαιοδόχος πρέπει να μπορεί να παρέχει εξυπηρέτηση μετά την πώληση για τα δικά του προϊόντα, μεταξύ άλλων και μέσω ανεξάρτητων παρόχων υπηρεσιών οι οποίοι συντηρούν και επισκευάζουν τα προϊόντα που παράγει ο δικαιοδόχος.

(242) Όταν ο δικαιοπάροχος δεν είναι προμηθευτής συστατικών μερών στη σχετική αγορά, ο προαναφερθείς λόγος για την επιβολή περιορισμών δεσμευμένης χρήσης δεν ισχύει. Σε τέτοιες περιπτώσεις, ο περιορισμός δεσμευμένης χρήσης μπορεί κατ' αρχήν να προωθήσει τη διάδοση της τεχνολογίας, διασφαλίζοντας ότι οι δικαιοδόχοι δεν πραγματοποιούν πωλήσεις σε παραγωγούς που ανταγωνίζονται με τον δικαιοπάροχο σε άλλες αγορές προϊόντων. Ωστόσο, υπάρχει κατά κανόνα μια λιγότερο περιοριστική εναλλακτική λύση, δηλαδή να μην επιτραπεί στον δικαιοδόχο να πραγματοποιεί πωλήσεις σε ορισμένες κατηγορίες πελατών τις οποίες αναλαμβάνει κατ' αποκλειστικότητα ο δικαιοπάροχος. Κατά συνέπεια, σε τέτοιες περιπτώσεις, ο περιορισμός δέσμιας χρήσης κατά γενικό κανόνα δεν είναι απαραίτητος για τη διάδοση της τεχνολογίας.

4.2.6. **Ρήτρες δέσμευσης και ομαδικής πώλησης**

(243) Στο πλαίσιο των συμφωνιών παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης, πρόκειται για ρήτρες δέσμευσης όταν ο δικαιοπάροχος εξαρτά την παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης μιας τεχνολογίας («το δεσμεύον προϊόν») από την απόκτηση από τον δικαιοδόχο άδειας εκμετάλλευσης άλλης τεχνολογίας ή από την αγορά ενός προϊόντος από τον δικαιοπάροχο ή από άλλο πρόσωπο που ορίζει ο τελευταίος («το δεσμευμένο προϊόν»). Πρόκειται για ομαδική πώληση όταν δύο τεχνολογίες ή μία τεχνολογία και ένα προϊόν πωλούνται μόνο μαζί ως πακέτο. Ωστόσο, και στις δύο περιπτώσεις προϋπόθεση είναι ότι τα εν λόγω προϊόντα και οι τεχνολογίες θα είναι διακριτά, με την έννοια ότι υπάρχει διακριτή ζήτηση για κάθε προϊόν και για κάθε τεχνολογία της δέσμευσης ή του πακέτου. Στη συνέχεια ο όρος «ρήτρες δέσμευσης» καλύπτει τόσο τη δέσμευση όσο και την ομαδική πώληση.

(244) Το άρθρο 3 του ΚΑΚΜΤ, το οποίο ορίζει όρια μεριδίου αγοράς για το πεδίο εφαρμογής της απαλλαγής κατά κατηγορία, διασφαλίζει ότι η ομαδική πώληση και η δέσμευση δεν καλύπτονται από την απαλλαγή κατά κατηγορία όταν το μερίδιο αγοράς υπερβαίνει το 20 % στην περίπτωση συμφωνιών μεταξύ ανταγωνιστών και το 30 % στην περίπτωση συμφωνιών μεταξύ μη ανταγωνιστών. Τα όρια μεριδίου αγοράς ισχύουν σε κάθε σχετική αγορά τεχνολογιών ή αγορά προϊόντος που επηρεάζεται από τη συμφωνία μεταφοράς τεχνολογίας, συμπεριλαμβανομένης της αγοράς του δεσμευμένου προϊόντος. Το υπόλοιπο του παρόντος τμήματος παρέχει οδηγίες για την εκτίμηση των δεσμευμένων πωλήσεων σε ατομικές περιπτώσεις όταν το μερίδιο αγοράς υπερβαίνει το προβλεπόμενο όριο ([108]).

(245) Η κύρια περιοριστική συνέπεια των ρητρών δέσμευσης είναι ο αποκλεισμός των ανταγωνιστών προμηθευτών του δεσμευμένου προϊόντος. Οι ρήτρες δέσμευσης μπορεί να επιτρέψουν επίσης στον δικαιοπάροχο να διατηρήσει την ισχύ του στην αγορά του δεσμεύοντος προϊόντος δημιουργώντας φραγμούς εισόδου. Για παράδειγμα, μπορεί να αναγκάσει τους νεοεισερχόμενους να εισέλθουν ταυτόχρονα σε περισσότερες από μία αγορές. Επιπλέον, οι ρήτρες δέσμευσης μπορούν να επιτρέψουν στον δικαιοπάροχο να αυξήσει τα δικαιώματα εκμετάλλευσης, για παράδειγμα όταν το δεσμεύον και το δεσμευμένο προϊόν είναι εν μέρει δυνατό να υποκατασταθούν μεταξύ τους και τα δύο προϊόντα δεν χρησιμοποιούνται σε σταθερές αναλογίες. Οι ρήτρες δέσμευσης εμποδίζουν τον δικαιοδόχο να στραφεί σε υποκατάστατους συντελεστές παραγωγής σε περίπτωση αύξησης των δικαιωμάτων για το δεσμεύον προϊόν. Αυτά τα προβλήματα ανταγωνισμού δεν εξαρτώνται από το αν τα συμβαλλόμενα μέρη είναι ανταγωνιστές ή όχι. Για να έχουν οι ρήτρες δέσμευσης πιθανές επιζήμιες συνέπειες στον ανταγωνισμό, ο δικαιοπάροχος πρέπει να διαθέτει σε σημαντικό

([108]) Ως παράδειγμα της εφαρμογής αυτού του αναλυτικού πλαισίου στην πράξη, βλ. απόφαση της Επιτροπής της 20ής Δεκεμβρίου 2012 στην υπόθεση AT.39230 — *Rio Tinto Alcan*, σκέψεις 96 και εξής.

βαθμό ισχύ στην αγορά του δεσμεύοντος προϊόντος, ώστε να περιορίσει τον ανταγωνισμό όσον αφορά το δεσμευμένο προϊόν. Αν δεν υπάρχει τέτοια ισχύς στην αγορά, ο δικαιοπάροχος δεν είναι πιθανό να μπορεί να αξιοποιήσει την τεχνολογία του για να αποκλείσει τους προμηθευτές του δεσμευμένου προϊόντος. Επιπλέον, όπως και στην περίπτωση των υποχρεώσεων μη άσκησης ανταγωνισμού, η ρήτρα δέσμευσης πρέπει να καλύπτει επαρκές ποσοστό της αγοράς του δεσμευμένου προϊόντος προκειμένου να υπάρξει σημαντικός αποκλεισμός. Στις περιπτώσεις που ο δικαιοπάροχος διαθέτει ισχύ στην αγορά του δεσμευμένου προϊόντος κυρίως, παρά στην αγορά του δεσμεύοντος προϊόντος, ο περιορισμός εξετάζεται γενικά ως ρήτρα μη άσκησης ανταγωνισμού ή επιβολή προμήθειας ορισμένων ποσοτήτων. Έτσι, αντικατοπτρίζεται το γεγονός ότι τυχόν προβλήματα ανταγωνισμού είναι πιθανό να προέρχονται από την αγορά του δεσμευμένου προϊόντος και όχι από την αγορά του δεσμεύοντος προϊόντος ([109]).

(246) Οι ρήτρες δέσμευσης μπορούν επίσης να οδηγήσουν σε αύξηση της αποτελεσματικότητας. Τούτο συμβαίνει, για παράδειγμα, όταν το δεσμευμένο προϊόν είναι απαραίτητο για την τεχνικώς ικανοποιητική εκμετάλλευση της παραχωρούμενης τεχνολογίας ή για να εξασφαλιστεί ότι η παραγωγή βάσει της άδειας εκμετάλλευσης πληροί τις ποιοτικές προδιαγραφές που τηρεί ο δικαιοπάροχος και οι υπόλοιποι δικαιοδόχοι. Σε αυτές τις περιπτώσεις, η ρήτρα δέσμευσης συχνά πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 101 παράγραφος 3 της Συνθήκης. Όταν οι δικαιοδόχοι χρησιμοποιούν το εμπορικό σήμα ή την επωνυμία του δικαιοπαρόχου ή όταν είναι άλλως φανερό στους καταναλωτές ότι υπάρχει σχέση μεταξύ του προϊόντος που ενσωματώνει την παραχωρούμενη τεχνολογία και του δικαιοπαρόχου, ο δικαιοπάροχος έχει έννομο συμφέρον να εξασφαλίσει ότι η ποιότητα των προϊόντων δεν υπονομεύει την αξία της τεχνολογίας του ή την εμπορική του φήμη. Επιπλέον, όταν οι καταναλωτές γνωρίζουν ότι ο δικαιοπάροχος και οι δικαιοδόχοι του παράγουν χρησιμοποιώντας την ίδια τεχνολογία, οι δικαιοδόχοι είναι απίθανο να αποκτήσουν άδεια εκμετάλλευσης, εκτός αν όλα τα μέρη εκμεταλλεύονται την τεχνολογία με τεχνικώς ικανοποιητικό τρόπο.

4.2.7. **Υποχρεώσεις μη άσκησης ανταγωνισμού**

(247) Οι υποχρεώσεις μη άσκησης ανταγωνισμού στο πλαίσιο των συμφωνιών παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης έχουν τη μορφή της υποχρέωσης του δικαιοδόχου να μην χρησιμοποιεί τεχνολογίες τρίτων που ανταγωνίζονται την παραχωρούμενη τεχνολογία. Κατά το μέτρο που μια υποχρέωση μη άσκησης ανταγωνισμού καλύπτει ένα προϊόν ή μια πρόσθετη τεχνολογία που προμηθεύει ο δικαιοπάροχος, η υποχρέωση εξετάζεται στο τμήμα 4.2.6 των κατευθυντήριων γραμμών σχετικά με τις ρήτρες δέσμευσης.

(248) Ο ΚΑΚΜΤ χορηγεί απαλλαγή στις υποχρεώσεις μη άσκησης ανταγωνισμού στο πλαίσιο συμφωνιών μεταξύ ανταγωνιστών και στο πλαίσιο συμφωνιών μεταξύ μη ανταγωνιστών μέχρι ορίου μεριδίου αγοράς ύψους 20 % και 30 % αντιστοίχως. Το υπόλοιπο του παρόντος τμήματος παρέχει οδηγίες για την αξιολόγηση των υποχρεώσεων μη άσκησης ανταγωνισμού σε ατομικές περιπτώσεις πάνω από το όριο μεριδίου αγοράς.

(249) Ο βασικός κίνδυνος που προκύπτει για τον ανταγωνισμό από τις υποχρεώσεις μη άσκησης ανταγωνισμού είναι ο αποκλεισμός της τεχνολογίας τρίτων. Οι υποχρεώσεις μη άσκησης ανταγωνισμού ενδέχεται επίσης να διευκολύνουν τις αθέμιτες συμπράξεις μεταξύ δικαιοπαρόχων όταν περισσότεροι του ενός δικαιοπάροχοι τις χρησιμοποιούν σε χωριστές συμφωνίες (σωρευτική χρήση) ή στην περίπτωση σταυροειδούς παραχώρησης αδειών μεταξύ ανταγωνιστών όπου και τα δύο μέρη συμφωνούν να μη χρησιμοποιήσουν τεχνολογίες τρίτων. Ο αποκλεισμός ανταγωνιστικών τεχνολογιών μειώνει την ανταγωνιστική πίεση στα δικαιώματα εκμετάλλευσης που χρεώνει ο δικαιοπάροχος και τον ανταγωνισμό μεταξύ των ήδη υφιστάμενων τεχνολογιών, περιορίζοντας τις δυνατότητες των δικαιοδόχων να στραφούν σε ανταγωνιστικές τεχνολογίες. Δεδομένου ότι και στις δύο περιπτώσεις το βασικό πρόβλημα είναι ο αποκλεισμός, η εκτίμηση μπορεί εν γένει να είναι η ίδια με την περίπτωση συμφωνιών μεταξύ ανταγωνιστών και συμφωνιών μεταξύ μη ανταγωνιστών.

(250) Αποκλεισμός είναι δυνατόν να προκύψει όταν σημαντικό ποσοστό των δυνητικών δικαιοδόχων είναι ήδη δεσμευμένοι με μία ή, στην περίπτωση σωρευτικών αποτελεσμάτων, περισσότερες πηγές τεχνολογίας και εμποδίζονται να εκμεταλλευθούν ανταγωνιστικές τεχνολογίες. Φαινόμενα αποκλεισμού μπορούν να προκύψουν από τις συμφωνίες που συνάπτει ένας μόνο δικαιοπάροχος με σημαντικού βαθμού ισχύ στην αγορά ή από τις σωρευτικές συνέπειες συμφωνιών που συνάπτονται από περισσότερους δικαιοπαρόχους, ακόμη και όταν κάθε επί μέρους συμφωνία ή δίκτυο συμφωνιών καλύπτεται από τον ΚΑΚΜΤ. Ωστόσο, στην περίπτωση αυτή είναι απίθανο να προκληθεί σοβαρό σωρευτικό αποτέλεσμα, εφόσον το ποσοστό της δεσμευμένης αγοράς είναι μικρότερο από 50 %. Σε περίπτωση υπέρβασης του ορίου αυτού, είναι πιθανό να υπάρξει σημαντικός αποκλεισμός όταν υπάρχουν σχετικά υψηλοί φραγμοί εισόδου στην αγορά για τους νέους δικαιοδόχους. Αν οι φραγμοί εισόδου είναι χαμηλοί, οι νέοι δικαιοδόχοι μπορούν να εισέλθουν στην αγορά και να εκμεταλλευθούν εμπορικά συμφέρουσες τεχνολογίες που κατέχουν τρίτοι και έτσι μπορούν να αποτελέσουν πραγματική

([109]) Σχετικά με το εφαρμοστέο αναλυτικό πλαίσιο, βλέπε τμήμα 4.2.7 των κατευθυντήριων γραμμών και παραγράφους 298 και εξής των κατευθυντήριων γραμμών για τους κάθετους περιορισμούς.

εναλλακτική λύση έναντι των ήδη υφιστάμενων δικαιοδόχων. Προκειμένου να καθορισθεί η πραγματική δυνατότητα εισόδου και επέκτασης τρίτων στην αγορά, πρέπει να λαμβάνεται επίσης υπόψη ο βαθμός στον οποίο οι διανομείς είναι δεσμευμένοι έναντι των δικαιοδόχων μέσω υποχρεώσεων μη άσκησης ανταγωνισμού. Η είσοδος τεχνολογιών τρίτων στην αγορά είναι πράγματι δυνατή μόνον εφόσον οι κάτοχοί τους έχουν πρόσβαση στα αναγκαία μέσα παραγωγής και διανομής. Με άλλα λόγια, η ευκολία εισόδου στην αγορά δεν εξαρτάται μόνο από την ύπαρξη δικαιοδόχων, αλλά και από το βαθμό στον οποίο έχουν πρόσβαση στη διανομή. Κατά την εξέταση των φαινομένων αποκλεισμού σε επίπεδο διανομής η Επιτροπή θα εφαρμόζει το αναλυτικό πλαίσιο που εκτίθεται στο τμήμα 8.2.1 των κατευθυντήριων γραμμών για τους κάθετους περιορισμούς ([110]).

(251) Όταν ο δικαιοπάροχος κατέχει σημαντική ισχύ στην αγορά, η υποχρέωση των δικαιοδόχων να αποκτήσουν την τεχνολογία μόνο από τον δικαιοπάροχο μπορεί να οδηγήσει σε σημαντικά φαινόμενα αποκλεισμού. Όσο ισχυρότερη θέση στην αγορά κατέχει ο δικαιοπάροχος, τόσο μεγαλύτερος είναι ο κίνδυνος αποκλεισμού των ανταγωνιστικών τεχνολογιών. Για να εκδηλωθούν σημαντικά φαινόμενα αποκλεισμού, οι υποχρεώσεις μη ανταγωνισμού δεν πρέπει κατ' ανάγκη να καλύπτουν ουσιώδες τμήμα της αγοράς. Μπορούν να εκδηλωθούν σημαντικά φαινόμενα αποκλεισμού όταν οι υποχρεώσεις μη άσκησης ανταγωνισμού έχουν ως στόχο τις επιχειρήσεις που είναι πιθανότερο να αποκτήσουν άδεια εκμετάλλευσης ανταγωνιστικών τεχνολογιών. Ο κίνδυνος αποκλεισμού είναι ιδιαίτερα υψηλός όταν υπάρχει μόνο περιορισμένος αριθμός δυνητικών δικαιοδόχων.

(252) Οι υποχρεώσεις μη άσκησης ανταγωνισμού μπορούν επίσης να έχουν επωφελείς συνέπειες στον ανταγωνισμό. Πρώτον, οι υποχρεώσεις αυτές μπορούν να προωθήσουν τη διάδοση της τεχνολογίας μειώνοντας τον κίνδυνο παράνομης χρήσης, ιδίως της παραχωρούμενης τεχνογνωσίας. Όταν ένας δικαιοδόχος δικαιούται να αποκτήσει άδεια εκμετάλλευσης δικαιωμάτων ανταγωνιστικής τεχνολογίας από τρίτους, υπάρχει κίνδυνος να χρησιμοποιηθεί η παραχωρούμενη τεχνογνωσία για την εκμετάλλευση ανταγωνιστικών τεχνολογιών και έτσι να επωφεληθούν οι ανταγωνιστές. Όταν ένας δικαιοδόχος εκμεταλλεύεται παράλληλα ανταγωνιστικές τεχνολογίες, μπορεί να καταστήσει δυσχερέστερη την παρακολούθηση της καταβολής δικαιωμάτων εκμετάλλευσης. Το γεγονός αυτό μπορεί να λειτουργήσει ως αντικίνητρο για την σύναψη συμφωνιών παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης.

(253) Δεύτερον, οι υποχρεώσεις μη άσκησης ανταγωνισμού πιθανώς σε συνδυασμό με την ύπαρξη αποκλειστικής περιοχής εκμετάλλευσης μπορεί να είναι απαραίτητες για να εξασφαλιστεί η ύπαρξη κινήτρου για να επενδύσει ο δικαιοδόχος στην παραχωρούμενη τεχνολογία και να την εκμεταλλευθεί αποτελεσματικά. Σε περιπτώσεις που η συμφωνία εμπίπτει στο άρθρο 101 παράγραφος 1 της Συνθήκης λόγω σημαντικού φαινομένου αποκλεισμού, για να επωφεληθεί από το άρθρο 101 παράγραφος 3 μπορεί να είναι αναγκαίο να επιλεγεί μια λιγότερο περιοριστική εναλλακτική λύση. Οι εν λόγω εναλλακτικές λύσεις θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν την επιβολή υποχρεώσεων ελάχιστης παραγωγής ή δικαιωμάτων εκμετάλλευσης, που κατά κανόνα έχουν λιγότερες πιθανότητες να αποκλείσουν τις ανταγωνιστικές τεχνολογίες.

(254) Τρίτον, σε περιπτώσεις που ο δικαιοπάροχος αναλαμβάνει την υποχρέωση να προβεί σε σημαντικές επενδύσεις ειδικά για έναν πελάτη, για παράδειγμα παρέχοντας εκπαίδευση και προσαρμόζοντας την παραχωρούμενη τεχνολογία στις ανάγκες του δικαιοδόχου, οι υποχρεώσεις μη άσκησης ανταγωνισμού ή ελάχιστης παραγωγής ή καταβολής ελάχιστων δικαιωμάτων εκμετάλλευσης μπορεί να είναι απαραίτητες για να παροτρυνθεί ο δικαιοπάροχος να προβεί στην επένδυση και να αποφευχθεί το πρόβλημα της ομηρίας. Ωστόσο, στις περισσότερες περιπτώσεις ο δικαιοπάροχος είναι σε θέση να ανακτήσει το κόστος αυτών των επενδύσεων μέσω της καταβολής εφάπαξ ποσού. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχουν λιγότερο περιοριστικές εναλλακτικές λύσεις.

4.3. ***Συμφωνίες διευθέτησης***

(255) Η παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης δικαιωμάτων τεχνολογίας σε συμφωνίες διευθέτησης μπορεί να χρησιμεύσει ως μέσο διευθέτησης διαφορών ή αποφυγής περιπτώσεων άσκησης των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας από ένα μέρος με σκοπό να εμποδιστεί ένα άλλο μέρος να εκμεταλλεύεται τα δικά του δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας ([111]).

(256) Οι συμφωνίες διευθέτησης στο πλαίσιο διαφορών για θέματα τεχνολογίας αποτελούν καταρχήν θεμιτό μέσο για την εξεύρεση ενός αμοιβαίως αποδεκτού συμβιβασμού σε περίπτωση νομικής διαφοράς η οποία προέκυψε καλή τη πίστει. Αφετέρου, η αμφισβήτηση του κύρους και του περιεχομένου των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας είναι συμφυής προς τη λειτουργία του ανταγωνισμού στους τομείς όπου υπάρχουν αποκλειστικά δικαιώματα για τεχνολογίες ([112]). Επίσης, η κατάργηση άκυρων δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, τα οποία αποτελούν αδικαιολόγητο φραγμό στην καινοτομία και την οικονομική δραστηριότητα, εξυπηρετεί το γενικό δημόσιο συμφέρον ([113]).

([110]) Βλ. υποσημείωση 20.

([111]) Ο ΚΑΚΜΤ και οι παρούσες κατευθυντήριες γραμμές ισχύουν με την επιφύλαξη της εφαρμογής του άρθρου 101 της Συνθήκης στις συμφωνίες διευθέτησης οι οποίες δεν περιλαμβάνουν συμφωνία παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης.

([112]) Βλ. σχετικά τις αποφάσεις του Δικαστηρίου της 30ής Ιανουαρίου 2020, *Generics (UK)* κ.λπ., C-307/18, ECLI:EU:C:2020:52, σκέψη 81, της 27ης Ιουνίου 2024, *Επιτροπή κατά Krka*, C-151/19 P, ECLI:EU:C:2024:546, σκέψη 72, της 27ης Ιουνίου 2024, *Επιτροπή κατά Servier* κ.λπ., C-176/19 P, ECLI:EU:C:2024:549, σκέψη 105.

([113]) Βλ. απόφαση της 25ης Φεβρουαρίου 1986, *Windsurfing κατά Επιτροπής*, C-193/83, ECLI:EU:C:1986:75, σκέψη 92.

(257) Υπό την επιφύλαξη εκτίμησης του ειδικού περιεχομένου της και του οικονομικού πλαισίου στο οποίο εντάσσεται, η παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης, συμπεριλαμβανομένης της σταυροειδούς παραχώρησης άδειας, μπορεί να θεωρηθεί θεμιτή από πλευράς δικαίου του ανταγωνισμού, όταν, εάν δεν υπήρχε η άδεια, ο δικαιοδόχος θα αποκλειόταν από την αγορά ([114]).

(258) Ωστόσο, οι συμφωνίες διευθέτησης μπορούν επίσης να περιορίζουν τον ανταγωνισμό κατά την έννοια του άρθρου 101 παράγραφος 1 της Συνθήκης, ανάλογα με τους όρους τους και τους όρους άλλων συμφωνιών μεταξύ των μερών, καθώς και με το νομικό και οικονομικό τους πλαίσιο ([115]). Στις περιπτώσεις αυτές, είναι ιδιαίτερα αναγκαίο να εκτιμάται αν τα μέρη είναι πραγματικοί ή δυνητικοί ανταγωνιστές.

Περιορισμοί επί πληρωμή σε συμφωνίες διευθέτησης

(259) Οι συμφωνίες διευθέτησης τύπου «περιορισμοί επί πληρωμή» ή «καθυστέρηση επί πληρωμή» συχνά δεν περιλαμβάνουν τη μεταφορά δικαιωμάτων τεχνολογίας, αλλά βασίζονται σε μεταβίβαση αξίας από ένα συμβαλλόμενο μέρος σε αντάλλαγμα για περιορισμό της εισόδου και/ή επέκτασης στην αγορά του άλλου συμβαλλόμενου μέρους και ενδέχεται να εμπίπτουν στο άρθρο 101 παράγραφος 1 ([116]).

(260) Για παράδειγμα, οι συμφωνίες διευθέτησης τύπου «περιορισμοί επί πληρωμή» ή «καθυστέρηση επί πληρωμή» μεταξύ πραγματικών ή δυνητικών ανταγωνιστών θεωρούνται περιορισμός ως εκ του αντικειμένου όταν είναι προφανές από την εξέταση της συμφωνίας ότι οι εν λόγω μεταβιβάσεις αξίας εξηγούνται αποκλειστικώς από το εμπορικό συμφέρον τόσο του κατόχου της τεχνολογίας όσο και των λοιπών εμπλεκομένων να μη διεξάγουν υγιή ανταγωνισμό ([117]). Τούτο ισχύει, για παράδειγμα, όταν ένα μέρος προβαίνει σε μεταβιβάσεις αξιών προς ένα ή περισσότερα λοιπά μέρη, με αποτέλεσμα να προκύπτει καθαρό όφελος για τα εν λόγω μέρη το οποίο είναι αρκούντως σημαντικό ώστε να τα αποθαρρύνει από την ανεξάρτητη είσοδο ή επέκτασή τους στην αγορά ([118]).

Σταυροειδής παραχώρηση αδειών εκμετάλλευσης σε συμφωνίες διευθέτησης

(261) Οι συμφωνίες διευθέτησης βάσει των οποίων τα μέρη απλώς παραχωρούν σταυροειδώς άδεια εκμετάλλευσης και επιβάλλουν περιορισμούς στη χρήση των τεχνολογιών τους, συμπεριλαμβανομένων περιορισμών στην παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης σε τρίτους, ενδέχεται να εμπίπτουν στο άρθρο 101 παράγραφος 1 της Συνθήκης. Η συμφωνία δεν είναι πιθανό να δημιουργήσει προβλήματα ανταγωνισμού εάν τα μέρη δεν είναι πραγματικοί ή δυνητικοί ανταγωνιστές και η σταυροειδής παραχώρηση άδειας περιορίζεται σε ό,τι είναι αναγκαίο για την επίλυση πραγματικής αμοιβαίας κατάστασης εμπλοκής. Αντίθετα, εάν τα μέρη είναι ανταγωνιστές και κατανέμουν αγορές ή καθορίζουν αμοιβαία τρέχοντα δικαιώματα εκμετάλλευσης που έχουν σημαντικές επιπτώσεις στις τιμές της αγοράς, η συμφωνία είναι πολύ πιθανό να εμπίπτει στο άρθρο 101 παράγραφος 1.

(262) Όταν βάσει της συμφωνίας διευθέτησης οι συμβαλλόμενοι αποκτούν αμοιβαία το δικαίωμα να χρησιμοποιούν την τεχνολογία του αντισυμβαλλομένου και η συμφωνία επεκτείνεται σε μελλοντικές εξελίξεις, πρέπει να εκτιμάται ο αντίκτυπος της συμφωνίας στο κίνητρο των συμβαλλομένων να προβούν σε καινοτομίες. Στις περιπτώσεις που οι συμβαλλόμενοι έχουν σημαντική ισχύ στην αγορά, η συμφωνία είναι πιθανό να εμπίπτει στο άρθρο 101 παράγραφος 1 της Συνθήκης όταν η συμφωνία τους εμποδίζει να αποκτήσουν ανταγωνιστικό προβάδισμα έναντι του αντισυμβαλλομένου. Οι συμφωνίες που εξαλείφουν ή περιορίζουν ουσιωδώς τις δυνατότητες ενός από τα μέρη να

([114]) Βλ. π.χ. απόφαση του Δικαστηρίου της 27ης Ιουνίου 2024, *Επιτροπή κατά Krka*, C-151/19 P, ECLI:EU:C:2024:546, σκέψη 398, όπου διευκρινίζεται ότι τούτο δεν ισχύει εάν οι συμφωνίες μεταξύ των μερών απαγορεύουν συγχρόνως την είσοδο του δικαιοδόχου σε άλλες αγορές.

([115]) Βλ. σχετικά την απόφαση του Δικαστηρίου της 27ης Ιουνίου 2024, *Επιτροπή κατά Servier κ.λπ.*, C-176/19 P, ECLI:EU:C:2024:549, σκέψεις 178-179.

([116]) Βλ. π.χ. την απόφαση του Δικαστηρίου της 30ής Φεβρουαρίου 2020 *Generics (UK) κ.λπ.*, C-307/18, ECLI:EU:C:2020:52, σκέψεις 60 κ.ε. Βλ. επίσης την απόφαση της 27ης Ιουνίου 2024, *Επιτροπή κατά Servier κ.λπ.*, C-176/19 P, ECLI:EU:C:2024:549, σκέψη 104. Η εν λόγω απόφαση διευκρινίζει ότι, στο συγκεκριμένο πλαίσιο της φαρμακευτικής βιομηχανίας και των διαφορών για διπλώματα ευρεσιτεχνίας μεταξύ παρασκευαστή πρωτότυπων φαρμάκων και παρασκευαστή γενόσημων φαρμάκων, η μεταβίβαση αξίας μπορεί να θεωρηθεί θεμιτή εάν δικαιολογείται πλήρως από την ανάγκη αποζημίωσης των δαπανών και της ταλαιπωρίας που συνδέονται με τη διαφορά αυτή, όπως τα έξοδα και οι αμοιβές των συμβούλων του παρασκευαστή γενόσημων φαρμάκων, ή από την ανάγκη να καταβληθεί αμοιβή για την πραγματική και αποδεδειγμένη παροχή αγαθών ή υπηρεσιών από αυτόν προς τον παρασκευαστή πρωτότυπων φαρμάκων.

([117]) Βλ., για παράδειγμα, την απόφαση του Δικαστηρίου της 25ης Μαρτίου 2021, *Lundbeck κατά Επιτροπής*, C-591/16 P, ECLI:EU:C:2021:243, σκέψη 114.

([118]) Το εν λόγω καθαρό όφελος δεν απαιτείται να υπερβαίνει κατ' ανάγκην τα κέρδη που θα είχε αποκομίσει ο ανταγωνιστής αν είχε δικαιωθεί στη σχετική με διπλώματα ευρεσιτεχνίας ένδικη διαδικασία. Βλ. για παράδειγμα, την απόφαση του Δικαστηρίου της 30ής Ιανουαρίου 2020, *Generics (UK) κ.λπ.*, C-307/18, ECLI:EU:C:2020:52, σκέψεις 87-94.

αποκτήσει ανταγωνιστικό προβάδισμα έναντι του άλλου περιορίζουν το κίνητρο για καινοτομία και έτσι επηρεάζουν δυσμενώς μια ουσιώδη παράμετρο του ανταγωνισμού. Οι συμφωνίες αυτού του είδους είναι επίσης απίθανο να πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 101 παράγραφος 3. Ιδιαίτερα απίθανο είναι να μπορεί να θεωρηθεί απαραίτητος ο περιορισμός κατά την έννοια της τρίτης προϋπόθεσης του άρθρου 101 παράγραφος 3. Για να επιτευχθεί ο στόχος της συμφωνίας, δηλαδή για να εξασφαλιστεί ότι οι συμβαλλόμενοι μπορούν να συνεχίσουν να εκμεταλλεύονται τη δική τους τεχνολογία χωρίς να δημιουργείται εμπλοκή από τον αντισυμβαλλόμενο, δεν απαιτείται να συμφωνήσουν τα μέρη ότι θα χρησιμοποιούν από κοινού τις μελλοντικές καινοτομίες. Ωστόσο, τα μέρη είναι απίθανο να εμποδίζονται να αποκτήσουν ανταγωνιστικό προβάδισμα το ένα έναντι του άλλου, όταν σκοπός της άδειας εκμετάλλευσης είναι να επιτραπεί στα μέρη να αναπτύξουν τις τεχνολογίες τους και όταν η άδεια εκμετάλλευσης δεν τα οδηγεί να χρησιμοποιούν τις ίδιες τεχνολογικές λύσεις. Οι συμφωνίες αυτές δημιουργούν απλώς σχεδιαστική ελευθερία αποτρέποντας τη μελλοντική έγερση αξιώσεων από τον αντισυμβαλλόμενο περί προσβολής των δικαιωμάτων του.

Ρήτρες μη αμφισβήτησης σε συμφωνίες διευθέτησης

(263) Στο πλαίσιο μιας συμφωνίας διευθέτησης, οι ρήτρες μη αμφισβήτησης συχνά δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 101 παράγραφος 1 της Συνθήκης.

(264) Ωστόσο, οι ρήτρες μη αμφισβήτησης σε συμφωνίες διευθέτησης μπορεί σε ειδικές περιπτώσεις να αποβούν επιζήμιες για τον ανταγωνισμό και να εμπίπτουν στο άρθρο 101 παράγραφος 1 της Συνθήκης ([119]). Για παράδειγμα, μια ρήτρα μη αμφισβήτησης μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να αποκλείσει ανταγωνιστή ο οποίος, εάν δεν υπήρχε η ρήτρα, πιθανόν να συνιστούσε ανταγωνιστική απειλή ([120]). Επιπλέον, μια ρήτρα μη αμφισβήτησης ενδέχεται να παραβιάζει το άρθρο 101 παράγραφος 1 σε περίπτωση που δικαίωμα διανοητικής ιδιοκτησίας χορηγήθηκε κατόπιν ανακριβών ή παραπλανητικών πληροφοριών ([121]). Ο ενδελεχής έλεγχος των εν λόγω ρητρών μπορεί επίσης να είναι αναγκαίος εάν τα δικαιώματα τεχνολογίας αποτελούν αναγκαία εισροή για την παραγωγή του δικαιοδόχου [βλ. επίσης παράγραφο (160) των κατευθυντήριων γραμμών].

4.4. ***Κοινοπραξίες εκμετάλλευσης τεχνολογίας***

(265) Οι κοινοπραξίες εκμετάλλευσης τεχνολογίας είναι συμφωνίες βάσει των οποίων δύο ή περισσότερα μέρη δημιουργούν ένα τεχνολογικό πακέτο για το οποίο παραχωρείται άδεια εκμετάλλευσης όχι μόνο στα μέρη της κοινοπραξίας, αλλά και σε τρίτους. Όσον αφορά τη δομή τους, οι κοινοπραξίες εκμετάλλευσης τεχνολογίας μπορεί να είναι απλές συμφωνίες μεταξύ περιορισμένου αριθμού συμβαλλομένων ή και να έχουν πιο σύνθετη δομή, στο πλαίσιο της οποίας η οργάνωση της παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης των τεχνολογιών που αποτελούν αντικείμενο της κοινοπραξίας ανατίθεται σε χωριστή οντότητα. Και στις δύο περιπτώσεις η κοινοπραξία μπορεί να επιτρέπει στους δικαιοδόχους την πρόσβασή τους στην τεχνολογία που καλύπτεται από την κοινοπραξία βάσει μιας ενιαίας άδειας εκμετάλλευσης.

(266) Δεν υπάρχει εγγενής σχέση μεταξύ των κοινοπραξιών εκμετάλλευσης τεχνολογίας και των προτύπων, αλλά συχνά οι κοινοπραξίες υποστηρίζουν, εν όλω ή εν μέρει, ένα εκ των πραγμάτων ή εκ του νόμου βιομηχανικό πρότυπο ([122]). Διαφορετικές κοινοπραξίες εκμετάλλευσης τεχνολογίας μπορεί να υποστηρίζουν ανταγωνιστικά πρότυπα ([123]). Οι κοινοπραξίες εκμετάλλευσης τεχνολογίας μπορούν να έχουν αποτελέσματα τα οποία προάγουν τον ανταγωνισμό, ιδίως μέσω της μείωσης του κόστους συναλλαγής και του καθορισμού ορίου στα σωρευτικά δικαιώματα για την αποφυγή διπλής περιθωριοποίησης. Επιτρέπουν την παραχώρηση, με ενιαία διαδικασία, της άδειας εκμετάλλευσης για τις τεχνολογίες που καλύπτει η κοινοπραξία. Τούτο είναι ιδιαίτερα χρήσιμο σε τομείς στους οποίους τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας είναι διαδεδομένα και για να δραστηριοποιηθεί μια επιχείρηση στην αγορά πρέπει να αποκτήσει άδειες εκμετάλλευσης από πολλούς δικαιοπαρόχους. Σε περίπτωση που παρέχεται στους δικαιοδόχους διαρκής εξυπηρέτηση σχετικά με την εφαρμογή της παραχωρηθείσας τεχνολογίας, η από κοινού παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης και η κοινή εξυπηρέτηση μέσω της κοινοπραξίας μπορούν να οδηγήσουν σε πρόσθετη μείωση του κόστους. Οι κοινοπραξίες εκμετάλλευσης διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας μπορούν επίσης να συμβάλουν θετικά στην εφαρμογή προτύπων που προάγουν τον ανταγωνισμό.

([119]) Βλ. π.χ. την απόφαση του Δικαστηρίου της 30ής Φεβρουαρίου 2020, *Generics (UK) κ.λπ.*, C-307/18, ECLI:EU:C:2020:52, σκέψη 82.

([120]) Βλ. σχετικά την απόφαση του Δικαστηρίου της 18ης Οκτωβρίου 2023, *Teva Pharmaceutical Industries και Cephalon κατά Επιτροπής*, T-74/21, ECLI:EU:T:2023:651, σκέψη 242.

([121]) Βλ. σχετικά την απόφαση της Επιτροπής της 26ης Νοεμβρίου 2020 στην υπόθεση AT.39686 — *Cephalon*, σκέψη 1208.

([122]) Για την αντιμετώπιση των προτύπων και των συμφωνιών τυποποίησης, βλέπε κεφάλαιο 7 των κατευθυντήριων γραμμών για τις συμφωνίες οριζόντιας συνεργασίας, όπως παρατίθεται στην υποσημείωση 16. Οι κοινοπραξίες εκμετάλλευσης τεχνολογίας συνήθως διαχειρίζονται προγράμματα παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης τα οποία διαρθρώνονται γύρω από συγκεκριμένα βιομηχανικά πρότυπα.

([123]) Βλέπε επ' αυτού την ανακοίνωση Τύπου της Επιτροπής IP/02/1651 σχετικά με την παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας για κινητές υπηρεσίες τρίτης γενιάς (3G). Η συγκεκριμένη υπόθεση αφορούσε πέντε κοινοπραξίες εκμετάλλευσης τεχνολογίας που δημιούργησαν πέντε διαφορετικές τεχνολογίες, οι οποίες μπορούν όλες να χρησιμοποιηθούν για την παραγωγή εξοπλισμού 3G.

(267) Οι κοινοπραξίες εκμετάλλευσης τεχνολογίας ενδέχεται επίσης να περιορίζουν τον ανταγωνισμό. Η δημιουργία μιας τέτοιας κοινοπραξίας κατ' ανάγκη συνεπάγεται την από κοινού πώληση των τεχνολογιών που αποτελούν αντικείμενο της κοινοπραξίας, γεγονός που στην περίπτωση κοινοπραξιών απαρτιζόμενων μόνο ή κυρίως από υποκατάστατες τεχνολογίες ισοδυναμεί με σύμπραξη καθορισμού τιμών. Οι κοινοπραξίες εκμετάλλευσης τεχνολογίας ενδέχεται επίσης να αποκλείσουν τις εναλλακτικές τεχνολογίες, για παράδειγμα όταν η κοινοπραξία υποστηρίζει ένα βιομηχανικό πρότυπο ή καθιερώνει εκ των πραγμάτων ένα βιομηχανικό πρότυπο. Η ύπαρξη του προτύπου, σε συνδυασμό με την κοινοπραξία, μπορεί να δυσχεράνουν την είσοδο νέων τεχνολογιών στην αγορά ή να αποκλείσουν τις ανταγωνιστικές τεχνολογίες που ήδη υπάρχουν στην αγορά.

(268) Οι συμφωνίες για τη σύσταση κοινοπραξιών εκμετάλλευσης τεχνολογίας που καθορίζουν επίσης τους όρους και τις προϋποθέσεις λειτουργίας τους δεν καλύπτονται από τον ΚΑΚΜΤ, ανεξαρτήτως του αριθμού των μελών τους. Τούτο συμβαίνει διότι η συμφωνία για τη σύσταση της κοινοπραξίας δεν επιτρέπει σε έναν συγκεκριμένο δικαιοδόχο να παράγει τα προϊόντα της σύμβασης (βλ. τμήμα 3.2.4 των κατευθυντήριων γραμμών). Οι εν λόγω συμφωνίες εξετάζονται μόνο στις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές.

(269) Οι κοινοπραξίες εκμετάλλευσης τεχνολογίας εγείρουν ορισμένα θέματα τα οποία δεν τίθενται στο πλαίσιο άλλων ειδών συμφωνιών παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης τεχνολογίας, ιδίως σχετικά με την επιλογή των συμμετεχουσών τεχνολογιών και τη λειτουργία της κοινοπραξίας. Η παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης από την κοινοπραξία αποτελεί γενικά πολυμερή συμφωνία, δεδομένου ότι τα μέλη της κοινοπραξίας συνήθως καθορίζουν από κοινού τους όρους της άδειας. Για τον λόγο αυτόν, ούτε η παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης από την κοινοπραξία καλύπτεται από τον ΚΑΚΜΤ. Εξετάζεται χωριστά στην παράγραφο (285) και στο τμήμα 4.4.2 των κατευθυντήριων γραμμών.

4.4.1. **Αξιολόγηση της δημιουργίας και λειτουργίας των κοινοπραξιών εκμετάλλευσης τεχνολογίας**

(270) Ο τρόπος δημιουργίας, οργάνωσης και λειτουργίας μιας κοινοπραξίας εκμετάλλευσης τεχνολογίας μπορεί να μειώσει τον κίνδυνο να έχει η κοινοπραξία ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού και να διασφαλίσει την επωφελή επίδρασή της στον ανταγωνισμό. Κατά την αξιολόγηση των πιθανών ανταγωνιστικών κινδύνων και των δυνατοτήτων αύξησης της αποτελεσματικότητας, η Επιτροπή θα λαμβάνει υπόψη, μεταξύ άλλων, παράγοντες όπως η διαφάνεια της διαδικασίας σύστασης της κοινοπραξίας, η επιλογή και η φύση των τεχνολογιών που αποτελούν αντικείμενο της κοινοπραξίας, καθώς και ο βαθμός στον οποίο συμμετέχουν ανεξάρτητοι εμπειρογνώμονες στη σύσταση και λειτουργία της κοινοπραξίας, και αν έχουν προβλεφθεί, αφενός, διασφαλίσεις κατά της ανταλλαγής ευαίσθητων πληροφοριών και, αφετέρου, ανεξάρτητοι μηχανισμοί επίλυσης διαφορών.

Ανοικτή συμμετοχή

(271) Όταν η συμμετοχή στη σύσταση της κοινοπραξίας και οποιουδήποτε εκ των πραγμάτων ή εκ του νόμου προτύπου που υποστηρίζεται από την κοινοπραξία είναι ανοικτή προς όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη, οι τεχνολογίες που θα ενταχθούν στην κοινοπραξία έχουν περισσότερες πιθανότητες να έχουν επιλεγεί με βάση τη σχέση ποιότητας και τιμής, παρά όταν η κοινοπραξία συστήνεται από μια μικρή ομάδα κατόχων τεχνολογίας.

Επιλογή και φύση των τεχνολογιών που αποτελούν αντικείμενο της κοινοπραξίας

(272) Οι κίνδυνοι που εμπεριέχουν για τον ανταγωνισμό οι κοινοπραξίες εκμετάλλευσης τεχνολογίας και η δυνατότητά τους να βελτιώσουν την αποτελεσματικότητα εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τη σχέση μεταξύ των τεχνολογιών που αποτελούν αντικείμενο της κοινοπραξίας και των τεχνολογιών εκτός της κοινοπραξίας. Πρέπει να γίνουν δύο βασικές διακρίσεις μεταξύ: α) συμπληρωματικών και υποκατάστατων τεχνολογιών και β) βασικών και μη βασικών τεχνολογιών.

(273) Δύο τεχνολογίες είναι συμπληρωματικές, σε αντιδιαστολή με τις υποκατάστατες, όταν απαιτούνται αμφότερες για την παραγωγή του προϊόντος ή για την εκτέλεση της διαδικασίας την οποία αφορούν οι τεχνολογίες. Αντίθετα, δύο τεχνολογίες είναι υποκατάστατες όταν η μία από τις δύο επιτρέπει στον κάτοχό της να παράγει το προϊόν ή να εκτελέσει τη διαδικασία την οποία αφορούν οι τεχνολογίες.

(274) Μια τεχνολογία μπορεί να είναι βασική σε δύο περιπτώσεις:

α) όταν η τεχνολογία είναι βασική για την παραγωγή ενός συγκεκριμένου προϊόντος ή για την εκτέλεση συγκεκριμένης διαδικασίας την οποία αφορούν οι τεχνολογίες που αποτελούν αντικείμενο της κοινοπραξίας,

β) όταν η τεχνολογία είναι βασική για την παραγωγή του εν λόγω προϊόντος ή για την εκτέλεση της εν λόγω διαδικασίας σύμφωνα με πρότυπο το οποίο περιλαμβάνει τις τεχνολογίες που αποτελούν αντικείμενο της κοινοπραξίας.

(275) Στην πρώτη περίπτωση, μια τεχνολογία είναι βασική (σε αντιδιαστολή με μια μη βασική τεχνολογία), όταν δεν υπάρχουν βιώσιμα υποκατάστατα (τόσο από εμπορική όσο και από τεχνική άποψη) της τεχνολογίας αυτής εντός ή εκτός της κοινοπραξίας και η τεχνολογία αποτελεί απαραίτητο στοιχείο του πακέτου τεχνολογιών που απαιτούνται για την παραγωγή του ή των προϊόντων ή για την εκτέλεση της ή των διαδικασιών που αφορά η κοινοπραξία. Στη δεύτερη περίπτωση, μια τεχνολογία θεωρείται βασική εάν συνιστά αναγκαίο στοιχείο (δεν υπάρχουν βιώσιμα υποκατάστατα) των τεχνολογιών που αποτελούν αντικείμενο της κοινοπραξίας οι οποίες απαιτούνται για τη συμμόρφωση με το πρότυπο που υποστηρίζεται από την κοινοπραξία (τυποποιημένες βασικές τεχνολογίες). Οι τεχνολογίες που είναι βασικές είναι εξ ορισμού και συμπληρωματικές, δεδομένου ότι κάθε τεχνολογία είναι απαραίτητη για να χρησιμοποιηθεί ολόκληρο το πακέτο τεχνολογιών που καλύπτονται από την κοινοπραξία. Το γεγονός ότι ένας κάτοχος τεχνολογίας δηλώνει ότι μια τεχνολογία είναι βασική δεν συνεπάγεται από μόνο του ότι η εν λόγω τεχνολογία είναι βασική κατά την έννοια των κριτηρίων που περιγράφονται στην παρούσα παράγραφο.

(276) Όταν οι τεχνολογίες μιας κοινοπραξίας είναι υποκατάστατες, τα δικαιώματα εκμετάλλευσης είναι πιθανόν να είναι υψηλότερα από ό,τι θα ήταν διαφορετικά, διότι οι δικαιοδόχοι δεν επωφελούνται από τον συναγωνισμό των τεχνολογιών αυτών. Όταν οι τεχνολογίες της κοινοπραξίας είναι συμπληρωματικές, η κοινοπραξία εκμετάλλευσης τεχνολογίας προκαλεί μείωση του κόστους των συναλλαγών και μπορεί να οδηγήσει σε χαμηλότερα συνολικά δικαιώματα εκμετάλλευσης. Τούτο συμβαίνει διότι τα μέρη είναι σε θέση να ορίσουν ενιαία δικαιώματα εκμετάλλευσης για το πακέτο τεχνολογιών, αντί καθένας από τους δικαιοπαρόχους να ορίζει δικαιώματα εκμετάλλευσης για τη δική του τεχνολογία χωρίς να λαμβάνει υπόψη το γεγονός ότι η αύξηση των δικαιωμάτων εκμετάλλευσης μίας τεχνολογίας προκαλεί συνήθως μείωση της ζήτησης για συμπληρωματικές τεχνολογίες. Εάν τα δικαιώματα εκμετάλλευσης για συμπληρωματικές τεχνολογίες καθορίζονται σε ατομική βάση, το άθροισμα των εν λόγω δικαιωμάτων εκμετάλλευσης μπορεί συχνά να υπερβαίνει τα δικαιώματα εκμετάλλευσης που θα καθορίζονταν συλλογικά από μια κοινοπραξία για το πακέτο των ίδιων συμπληρωματικών τεχνολογιών. Η αξιολόγηση του ρόλου των υποκατάστατων εκτός της κοινοπραξίας αναπτύσσεται στην παράγραφο (286).

(277) Η διάκριση μεταξύ συμπληρωματικών και υποκατάστατων τεχνολογιών δεν είναι πάντα σαφώς οριοθετημένη, καθότι οι τεχνολογίες μπορεί να είναι εν μέρει υποκατάστατες και εν μέρει συμπληρωματικές. Όταν λόγω της αύξησης της αποτελεσματικότητας που απορρέει από την ενσωμάτωση δύο τεχνολογιών οι δικαιοδόχοι είναι πιθανό να απαιτούν αμφότερες τις τεχνολογίες, οι τεχνολογίες αντιμετωπίζονται ως συμπληρωματικές, ακόμη και αν είναι εν μέρει υποκατάστατες. Σε τέτοιες περιπτώσεις, είναι πιθανόν ότι, απουσία της κοινοπραξίας, οι δικαιοδόχοι θα επεδίωκαν να αποκτήσουν άδεια εκμετάλλευσης αμφοτέρων των τεχνολογιών, λόγω του πρόσθετου οικονομικού οφέλους από τη χρησιμοποίηση αμφοτέρων των τεχνολογιών σε σχέση με τη χρησιμοποίηση μόνο μίας εκ των δύο.

(278) Ελλείψει τέτοιων βασιζόμενων στη ζήτηση αποδεικτικών στοιχείων, ορισμένα χαρακτηριστικά της κοινοπραξίας μπορεί να αποτελούν ένδειξη ότι οι τεχνολογίες που αποτελούν αντικείμενο της κοινοπραξίας είναι συμπληρωματικές, όπως όταν:

α) τα μέρη που συνεισφέρουν τεχνολογία στην κοινοπραξία παραμένουν ελεύθερα να παραχωρούν μεμονωμένα άδεια εκμετάλλευσης των δικαιωμάτων τεχνολογίας τους,

β) η κοινοπραξία προσφέρει τόσο ολόκληρο το πακέτο, όσο και την επιλογή παραχώρησης των δικαιωμάτων τεχνολογίας κάθε μέρους χωριστά,

γ) τα συνολικά δικαιώματα εκμετάλλευσης για την απόκτηση χωριστών αδειών εκμετάλλευσης όλων των τεχνολογιών που αποτελούν αντικείμενο της κοινοπραξίας δεν υπερβαίνουν τα δικαιώματα εκμετάλλευσης που χρεώνει η κοινοπραξία για ολόκληρο το πακέτο δικαιωμάτων τεχνολογιών.

(279) Η ένταξη υποκατάστατων τεχνολογιών σε μια κοινοπραξία περιορίζει γενικά τον διατεχνολογικό ανταγωνισμό, δεδομένου ότι ενδέχεται να ισοδυναμεί με συλλογική ρήτρα ομαδικής πώλησης και να οδηγήσει σε καθορισμό τιμών μεταξύ ανταγωνιστών. Κατά γενικό κανόνα, η Επιτροπή θεωρεί ότι η ένταξη σημαντικών υποκατάστατων τεχνολογιών σε μια κοινοπραξία περιορίζει τον ανταγωνισμό κατά την έννοια του άρθρου 101 παράγραφος 1 της Συνθήκης. Η Επιτροπή θεωρεί επίσης ότι δεν είναι πιθανόν να πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 101 παράγραφος 3 στη συγκεκριμένη περίπτωση. Δεδομένου ότι οι εν λόγω τεχνολογίες είναι εναλλάξιμες, δεν προκύπτει μείωση του κόστους συναλλαγής από την ένταξη αμφοτέρων των τεχνολογιών στην κοινοπραξία. Απουσία της κοινοπραξίας, οι δικαιοδόχοι δεν θα είχαν εκδηλώσει ενδιαφέρον για αμφότερες τις τεχνολογίες. Για να μετριασθούν τα προβλήματα ανταγωνισμού, δεν αρκεί να είναι ελεύθερα τα μέρη να παραχωρούν ανεξάρτητα άδειες εκμετάλλευσης. Τούτο οφείλεται στο γεγονός ότι τα μέρη είναι πιθανόν να έχουν λιγοστά κίνητρα να παραχωρήσουν ανεξάρτητα άδειες εκμετάλλευσης, ώστε να μην υπονομεύσουν τις δραστηριότητες παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης της κοινοπραξίας, η οποία τους επιτρέπει να ασκούν από κοινού την ισχύ που διαθέτουν στην αγορά.

Επιλογή και ρόλος των ανεξάρτητων εμπειρογνωμόνων

(280) Ένας άλλος σχετικός σημαντικός παράγοντας για την εκτίμηση των ανταγωνιστικών κινδύνων και των δυνατοτήτων αύξησης της αποτελεσματικότητας των κοινοπραξιών εκμετάλλευσης τεχνολογίας είναι ο βαθμός στον οποίο ανεξάρτητοι εμπειρογνώμονες συμμετέχουν στη σύσταση και τη λειτουργία της κοινοπραξίας. Για παράδειγμα, η εκτίμηση του κατά πόσον μια τεχνολογία είναι βασική για ένα πρότυπο το οποίο υποστηρίζεται από την κοινοπραξία αποτελεί συχνά περίπλοκο ζήτημα που απαιτεί ειδικές γνώσεις. Η συμμετοχή ανεξάρτητων εμπειρογνωμόνων σε αυτή την εκτίμηση μπορεί να συμβάλει στο να εξασφαλιστεί ότι στην κοινοπραξία θα ενταχθούν μόνο βασικές τεχνολογίες. Όταν η επιλογή των τεχνολογιών που θα ενταχθούν στην κοινοπραξία πραγματοποιείται από ανεξάρτητο εμπειρογνώμονα, τούτο μπορεί επίσης να διασφαλίσει ότι δεν στρεβλώνεται ο ανταγωνισμός μεταξύ των διαθέσιμων τεχνολογικών λύσεων.

(281) Η Επιτροπή θα λαμβάνει υπόψη τον τρόπο επιλογής των εμπειρογνωμόνων και τα καθήκοντα που καλούνται να εκτελέσουν. Οι εμπειρογνώμονες θα πρέπει να είναι ανεξάρτητοι από τις επιχειρήσεις που έχουν συστήσει την κοινοπραξία. Αν οι εμπειρογνώμονες συνδέονται με τους δικαιοπαρόχους ή με τους διαχειριστές της κοινοπραξίας, ή εξαρτώνται από τους δικαιοπαρόχους ή από τους διαχειριστές της κοινοπραξίας με οποιονδήποτε άλλον τρόπο, θα δοθεί λιγότερη σημασία στη συμμετοχή των εμπειρογνωμόνων. Οι εμπειρογνώμονες πρέπει επίσης να διαθέτουν τις απαραίτητες τεχνικές γνώσεις για την εκτέλεση των διαφόρων καθηκόντων που τους έχουν ανατεθεί. Τα καθήκοντα των ανεξάρτητων εμπειρογνωμόνων μπορεί να περιλαμβάνουν, ειδικότερα, την εξακρίβωση του κατά πόσον τα δικαιώματα τεχνολογίας που προτείνονται για ένταξη στην κοινοπραξία είναι έγκυρα και βασικά. Τα άκυρα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας καταστέλλουν την καινοτομία, αντί να την προωθούν.

(282) Τέλος, οι μηχανισμοί επίλυσης διαφορών που προβλέπονται στην πράξη σύστασης της κοινοπραξίας είναι σημαντικοί και θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη. Όσο περισσότερο διασφαλίζεται ότι η επίλυση των διαφορών έχει ανατεθεί σε οργανισμούς ή άτομα ανεξάρτητα από την κοινοπραξία και τα μέλη της, τόσο πιθανότερο είναι να λειτουργεί ο μηχανισμός επίλυσης διαφορών κατά αμερόληπτο τρόπο.

Διασφαλίσεις κατά της ανταλλαγής εμπορικά ευαίσθητων πληροφοριών

(283) Πρέπει επίσης να εξετάζονται οι συμφωνίες που διέπουν την ανταλλαγή εμπορικά ευαίσθητων πληροφοριών μεταξύ των μερών ([124]). Η Επιτροπή θα λαμβάνει υπόψη ποιες ασφαλιστικές δικλείδες έχουν προβλεφθεί για την αποτροπή της ανταλλαγής εμπορικά ευαίσθητων πληροφοριών. Ένας ανεξάρτητος εμπειρογνώμονας, ένας φορέας παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης ή ένας διαχειριστής κοινοπραξίας μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο από την άποψη αυτή, διασφαλίζοντας ότι τα στοιχεία για την παραγωγή και τις πωλήσεις, που είναι ενδεχομένως απαραίτητα για τον υπολογισμό και τον έλεγχο των δικαιωμάτων εκμετάλλευσης, δεν αποκαλύπτονται στα μέλη της κοινοπραξίας που ανταγωνίζονται στις επηρεαζόμενες αγορές.

(284) Θα πρέπει επίσης να εφαρμόζονται δικλείδες ασφαλείας για να διασφαλίζεται ότι δεν ανταλλάσσονται εμπορικά ευαίσθητες πληροφορίες μεταξύ ανταγωνιστικών κοινοπραξιών, ιδίως όταν κάτοχοι τεχνολογίας συμμετέχουν σε ανταγωνιστικές κοινοπραξίες (ή στη σύστασή τους).

Περιοχή ασφαλείας

(285) Η σύσταση και η λειτουργία της κοινοπραξίας, συμπεριλαμβανομένης της παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης από αυτή, δεν εμπίπτει εν γένει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 101 παράγραφος 1 της Συνθήκης, ανεξαρτήτως της θέσης των μερών στην αγορά, εφόσον πληρούνται όλοι οι ακόλουθοι όροι:

α) η συμμετοχή στη διαδικασία δημιουργίας κοινοπραξίας είναι ανοικτή σε όλους τους ενδιαφερόμενους κατόχους δικαιωμάτων τεχνολογίας·

β) τα δικαιώματα τεχνολογίας που εντάσσονται στην κοινοπραξία γνωστοποιούνται αποτελεσματικά σε δυνητικούς και υφιστάμενους δικαιοδόχους·

γ) προβλέπονται επαρκείς διασφαλίσεις ώστε να εξασφαλίζεται ότι αντικείμενο της κοινοπραξίας γίνονται μόνο βασικές τεχνολογίες (οι οποίες, συνεπώς, είναι κατ' ανάγκη και συμπληρωματικές, η δε μέθοδος που χρησιμοποιείται για την εξακρίβωση του βασικού χαρακτήρα και τα αποτελέσματα των εν λόγω αξιολογήσεων γνωστοποιούνται αποτελεσματικά στους δυνητικούς δικαιοδόχους·

δ) προβλέπονται επαρκείς διασφαλίσεις ώστε οι ανταλλαγές ευαίσθητων πληροφοριών (όπως τα στοιχεία που αφορούν τις τιμές και την παραγωγή) να περιορίζονται σε αυτές που είναι αναγκαίες για τη σύσταση και λειτουργία της κοινοπραξίας·

ε) οι άδειες εκμετάλλευσης των τεχνολογιών που αποτελούν αντικείμενο της κοινοπραξίας παραχωρούνται στην κοινοπραξία σε μη αποκλειστική βάση·

στ) οι άδειες εκμετάλλευσης των τεχνολογιών που αποτελούν αντικείμενο της κοινοπραξίας παραχωρούνται από την κοινοπραξία σε όλους τους δυνητικούς δικαιοδόχους και υπό όρους δίκαιους και εύλογους οι οποίοι δεν προκαλούν διακρίσεις (FRAND) ([125]), συμπεριλαμβανομένων διατάξεων που διασφαλίζουν ότι οι δικαιοδόχοι δεν χρεώνονται πάνω από μία φορά για τα ίδια δικαιώματα τεχνολογίας·

ζ) οι συμβαλλόμενοι που συνεισφέρουν τεχνολογία στην κοινοπραξία και οι δικαιοδόχοι παραμένουν ελεύθεροι να αμφισβητούν την εγκυρότητα και τον βασικό χαρακτήρα των τεχνολογιών που αποτελούν αντικείμενο της κοινοπραξίας·

η) οι συμβαλλόμενοι που συνεισφέρουν τεχνολογία στην κοινοπραξία και οι δικαιοδόχοι παραμένουν ελεύθεροι να αναπτύσσουν ανταγωνιστικά προϊόντα και τεχνολογίες.

([124]) Για λεπτομέρειες σχετικά με την ανταλλαγή πληροφοριών, βλ. κεφάλαιο 6 των κατευθυντήριων γραμμών για τις συμφωνίες οριζόντιας συνεργασίας, όπως παρατίθεται στην υποσημείωση 16.

([125]) Για λεπτομέρειες σχετικά με τους όρους FRAND, βλ. τις κατευθυντήριες γραμμές για τις συμφωνίες οριζόντιας συνεργασίας, παράγραφο 458, όπως παρατίθεται στην υποσημείωση 16.

Εκτός της περιοχής ασφαλείας

(286) Όταν η κοινοπραξία περιέχει σημαντικά συμπληρωματικά, αλλά μη βασικές τεχνολογίες, υπάρχει κίνδυνος αποκλεισμού των τεχνολογιών τρίτων. Από τη στιγμή που μια τεχνολογία περιλαμβάνεται στην κοινοπραξία και παρέχεται άδεια εκμετάλλευσής της στο πλαίσιο του πακέτου, οι δικαιοδόχοι είναι πιθανό να έχουν λιγοστά κίνητρα να αποκτήσουν άδεια εκμετάλλευσης μιας ανταγωνιστικής τεχνολογίας, όταν τα καταβαλλόμενα δικαιώματα εκμετάλλευσης του πακέτου καλύπτουν ήδη μια υποκατάστατη τεχνολογία. Επιπλέον, η ένταξη στην κοινοπραξία τεχνολογιών που δεν είναι απαραίτητες για την παραγωγή του ή των προϊόντων ή για την εκτέλεση της ή των διαδικασιών τις οποίες αφορά η κοινοπραξία εκμετάλλευσης τεχνολογίας ή για τη συμμόρφωση με το πρότυπο το οποίο περιλαμβάνει την τεχνολογία της κοινοπραξίας αναγκάζει επίσης τους δικαιοδόχους να καταβάλουν τίμημα για μια τεχνολογία που ενδεχομένως δεν χρειάζονται. Επομένως, η ένταξη τέτοιων συμπληρωματικών τεχνολογιών ισοδυναμεί με συλλογικές ομαδικές πωλήσεις. Όταν μια κοινοπραξία περιλαμβάνει μη βασικές τεχνολογίες, η συμφωνία είναι πιθανόν να εμπίπτει στο άρθρο 101 παράγραφος 1 της Συνθήκης σε περίπτωση που η κοινοπραξία κατέχει σημαντική θέση σε οιαδήποτε σχετική αγορά.

(287) Δεδομένου ότι υποκατάστατες και συμπληρωματικές τεχνολογίες μπορεί να αναπτυχθούν μετά τη σύσταση της κοινοπραξίας, η ανάγκη να αξιολογείται ο βασικός χαρακτήρας των τεχνολογιών δεν παύει να υφίσταται με τη σύσταση της κοινοπραξίας. Μια τεχνολογία που περιλαμβάνεται σε κοινοπραξία μπορεί να καταστεί μη βασική σε βάθος χρόνου, λόγω τεχνολογικών εξελίξεων, όπως η εξέλιξη του ίδιου του προτύπου, ή λόγω αλλαγών στην πρακτική εφαρμογή της. Για παράδειγμα, ένα δίπλωμα ευρεσιτεχνίας που έχει κριθεί ως βασικό σε προηγούμενη έκδοση προτύπου μπορεί να μην χαρακτηρίζεται πλέον βασικό εάν έχουν επέλθει αλλαγές που μειώνουν την αξία του ή καθιστούν προαιρετική τη χρήση του. Όταν η κοινοπραξία διαπιστώσει ότι υπάρχει διαθεσιμότητα και ζήτηση από δικαιοδόχους για μια τέτοια νέα εναλλακτική τεχνολογία, μπορεί να αποφευχθούν οι ανησυχίες για αποκλεισμό εάν προσφερθεί στους νέους και στους υφιστάμενους δικαιοδόχους άδεια εκμετάλλευσης, η οποία δεν θα περιλαμβάνει την τεχνολογία που δεν είναι πλέον βασική, έναντι αντιστοίχως μειωμένου δικαιώματος εκμετάλλευσης. Ωστόσο, μπορεί να υπάρχουν και άλλοι τρόποι για να εξασφαλιστεί ο μη αποκλεισμός των τεχνολογιών τρίτων.

(288) Κατά την εκτίμηση κοινοπραξιών εκμετάλλευσης τεχνολογίας που περιλαμβάνουν μη βασικές αλλά συμπληρωματικές τεχνολογίες, θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τουλάχιστον οι ακόλουθοι παράγοντες:

α) κατά πόσον η ένταξη των μη βασικών τεχνολογιών υπαγορεύεται από παράγοντες επωφελείς για τον ανταγωνισμό·

β) κατά πόσον οι δικαιοπάροχοι στην κοινοπραξία παραμένουν ελεύθεροι να χορηγούν ανεξάρτητα άδεια εκμετάλλευσης των τεχνολογιών τους: όταν η κοινοπραξία αποτελείται από περιορισμένο αριθμό τεχνολογιών και υπάρχουν υποκατάστατες τεχνολογίες εκτός της κοινοπραξίας, οι δικαιοδόχοι ενδέχεται να επιδιώξουν να δημιουργήσουν το δικό τους τεχνολογικό πακέτο χρησιμοποιώντας εν μέρει τεχνολογίες που συμμετέχουν στην κοινοπραξία και εν μέρει τεχνολογίες που ανήκουν σε τρίτους·

γ) στις περιπτώσεις που οι τεχνολογίες που αποτελούν αντικείμενο της κοινοπραξίας έχουν διαφορετικές εφαρμογές, για ορισμένες από τις οποίες δεν απαιτείται χρήση όλων των τεχνολογιών της κοινοπραξίας, αν η κοινοπραξία προσφέρει τις τεχνολογίες μόνον ως ενιαίο πακέτο ή αν προσφέρει χωριστά πακέτα για διακριτές εφαρμογές, καθεμία εκ των οποίων περιλαμβάνει μόνον εκείνες τις τεχνολογίες που είναι σχετικές με τη συγκεκριμένη εφαρμογή. Στη δεύτερη περίπτωση, δεν δεσμεύονται οι τεχνολογίες που δεν είναι βασικές για συγκεκριμένο προϊόν ή συγκεκριμένη διαδικασία με βασικές τεχνολογίες·

δ) κατά πόσον οι τεχνολογίες που αποτελούν αντικείμενο της κοινοπραξίας είναι διαθέσιμες μόνο ως ενιαίο πακέτο ή κατά πόσον οι δικαιοδόχοι έχουν τη δυνατότητα να αποκτήσουν άδεια εκμετάλλευσης μόνο για ένα μέρος του πακέτου με ανάλογη μείωση των δικαιωμάτων εκμετάλλευσης. Η δυνατότητα απόκτησης άδειας εκμετάλλευσης μόνο για ένα μέρος του πακέτου μπορεί να μειώσει τον κίνδυνο αποκλεισμού των τεχνολογιών τρίτων εκτός της κοινοπραξίας, ιδίως όταν ο δικαιοδόχος αποκτά αντίστοιχη μείωση των δικαιωμάτων εκμετάλλευσης. Τούτο προϋποθέτει ότι σε κάθε τεχνολογία της κοινοπραξίας αντιστοιχεί μερίδιο των συνολικών δικαιωμάτων. Όταν οι συμφωνίες για άδειες εκμετάλλευσης που έχουν συναφθεί μεταξύ της κοινοπραξίας και των επί μέρους δικαιοδόχων είναι σχετικά μεγάλης διάρκειας και η τεχνολογία που αποτελεί αντικείμενο της κοινοπραξίας υποστηρίζει ένα εκ των πραγμάτων βιομηχανικό πρότυπο, πρέπει επίσης να λαμβάνεται υπόψη το γεγονός ότι η κοινοπραξία είναι δυνατό να αποκλείσει την πρόσβαση νέων υποκατάστατων τεχνολογιών στην αγορά. Σε τέτοιες περιπτώσεις, για να εκτιμηθεί ο κίνδυνος αποκλεισμού πρέπει να λαμβάνεται υπόψη κατά πόσον οι δικαιοδόχοι μπορούν να καταγγείλουν εν μέρει τη συμφωνία για άδεια εκμετάλλευσης κατόπιν εύλογης σχετικής προειδοποίησης και να επιτύχουν αντίστοιχη μείωση των δικαιωμάτων εκμετάλλευσης.

(289) Οι κοινοπραξίες εκμετάλλευσης τεχνολογίας που περιορίζουν τον ανταγωνισμό κατά την έννοια του άρθρου 101 παράγραφος 1 της Συνθήκης είναι δυνατόν να προκαλούν βελτίωση της αποτελεσματικότητας προς όφελος του ανταγωνισμού [βλέπε παράγραφο (266) των κατευθυντήριων γραμμών], γεγονός που πρέπει να αξιολογείται στο πλαίσιο του άρθρου 101 παράγραφος 3 και να σταθμίζεται έναντι των αρνητικών συνεπειών στον ανταγωνισμό. Για παράδειγμα, όταν η κοινοπραξία εκμετάλλευσης τεχνολογίας περιλαμβάνει μη βασικές τεχνολογίες αλλά πληροί όλες τις υπόλοιπες προϋποθέσεις της περιοχής ασφαλείας οι οποίες ορίζονται στην παράγραφο (285), όταν συντρέχουν λόγοι προώθησης του ανταγωνισμού για την ένταξη μη βασικών διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας στην κοινοπραξία (βλ. παράγραφο (288) των κατευθυντήριων γραμμών) και οι δικαιοδόχοι έχουν τη δυνατότητα να αποκτήσουν άδεια εκμετάλλευσης για ένα μόνο μέρος του πακέτου με ανάλογη μείωση των δικαιωμάτων εκμετάλλευσης (βλ. παράγραφο (288) των κατευθυντήριων γραμμών), είναι πιθανόν να πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 101 παράγραφος 3.

4.4.2. **Εκτίμηση μεμονωμένων περιορισμών σε συμφωνίες μεταξύ της κοινοπραξίας και των δικαιοδόχων**

(290) Όταν η συμφωνία για τη σύσταση κοινοπραξίας εκμετάλλευσης τεχνολογίας δεν αντίκειται στο άρθρο 101 της Συνθήκης, το επόμενο βήμα είναι η εκτίμηση του ανταγωνιστικού αντικτύπου των αδειών εκμετάλλευσης που συνάπτει η κοινοπραξία με τους δικαιοδόχους. Οι όροι υπό τους οποίους παραχωρούνται οι εν λόγω άδειες εκμετάλλευσης ενδέχεται να εμπίπτουν στο άρθρο 101 παράγραφος 1. Στόχος του παρόντος τμήματος είναι να εξεταστούν ορισμένοι περιορισμοί οι οποίοι απαντούν συχνά σε συμφωνίες παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης από κοινοπραξίες τεχνολογίας και οι οποίοι πρέπει να εκτιμώνται εντός του συνολικού πλαισίου της κοινοπραξίας. Ο ΚΑΚΜΤ δεν έχει εφαρμογή στις συμφωνίες παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης που συνάπτονται μεταξύ της κοινοπραξίας και τρίτων δικαιοδόχων (βλ. παράγραφο ((269)) των κατευθυντήριων γραμμών). Το παρόν τμήμα εξετάζει, επομένως, την επιμέρους αξιολόγηση των προβλημάτων που χαρακτηρίζουν την παραχώρηση αδειών εκμετάλλευσης στο πλαίσιο κοινοπραξιών εκμετάλλευσης τεχνολογίας.

(291) Κατά την εκτίμηση των συμφωνιών μεταφοράς τεχνολογίας μεταξύ της κοινοπραξίας και των δικαιοδόχων, η Επιτροπή θα έχει ως γνώμονα κυρίως τις ακόλουθες αρχές:

α) όσο ισχυρότερη είναι η θέση της κοινοπραξίας στην αγορά, τόσο μεγαλύτερος είναι ο κίνδυνος να προκληθούν αντιανταγωνιστικά αποτελέσματα·

β) όσο ισχυρότερη είναι η θέση της κοινοπραξίας στην αγορά, τόσο πιθανότερο είναι να συνιστά παράβαση του άρθρου 101 της Συνθήκης η μη παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης σε όλους τους δυνητικούς δικαιοδόχους ή η παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης υπό όρους που προκαλούν διακρίσεις·

γ) οι κοινοπραξίες δεν πρέπει να αποκλείουν αδικαιολόγητα τις τεχνολογίες τρίτων ή να περιορίζουν τη σύσταση εναλλακτικών κοινοπραξιών·

δ) οι συμφωνίες δεν θα πρέπει να προβλέπουν κανέναν από τους περιορισμούς ιδιαίτερης σοβαρότητας που απαριθμούνται στο άρθρο 4 του ΚΑΚΜΤ (βλ. τμήμα 3.4 των κατευθυντήριων γραμμών).

(292) Οι επιχειρήσεις που συστήνουν κοινοπραξία εκμετάλλευσης τεχνολογίας η οποία είναι συμβιβάσιμη με το άρθρο 101 της Συνθήκης, κατά κανόνα είναι ελεύθερες να διαπραγματευθούν και να ορίσουν τα δικαιώματα εκμετάλλευσης του πακέτου τεχνολογιών (με την επιφύλαξη ενδεχόμενων υφιστάμενων δεσμεύσεων για την παραχώρηση της άδειας εκμετάλλευσης υπό όρους FRAND), καθώς και το μερίδιο κάθε τεχνολογίας στα δικαιώματα εκμετάλλευσης είτε πριν είτε μετά τον καθορισμό του προτύπου. Μια τέτοια συμφωνία είναι σύμφυτη με τη σύσταση της κοινοπραξίας και δεν είναι δυνατόν να θεωρηθεί ότι περιορίζει αφεαυτής τον ανταγωνισμό. Υπό ορισμένες συνθήκες, ενδέχεται να είναι αποτελεσματικότερο να συμφωνούνται τα δικαιώματα εκμετάλλευσης της κοινοπραξίας προτού καθοριστεί το πρότυπο, προκειμένου να αποφευχθεί το ενδεχόμενο η διαδικασία καθορισμού του προτύπου να αυξήσει το ποσοστό του δικαιώματος εκμετάλλευσης προσδίδοντας σημαντική ισχύ στην αγορά σε μία ή περισσότερες βασικές τεχνολογίες. Εντούτοις, οι δικαιοδόχοι πρέπει να εξακολουθούν να καθορίζουν ελεύθερα την τιμή των προϊόντων που παράγονται βάσει της άδειας εκμετάλλευσης.

(293) Όταν η κοινοπραξία κατέχει δεσπόζουσα θέση στην αγορά, τα δικαιώματα εκμετάλλευσης και οι υπόλοιποι όροι παραχώρησης της άδειας εκμετάλλευσης πρέπει να μην είναι υπερβολικοί ούτε να εισάγουν διακρίσεις και οι άδειες εκμετάλλευσης πρέπει να είναι μη αποκλειστικές ([126]). Οι εν λόγω απαιτήσεις είναι αναγκαίες για να εξασφαλιστεί ότι η κοινοπραξία είναι ανοικτή και δεν οδηγεί σε αποκλεισμό και σε άλλα αντιανταγωνιστικά αποτελέσματα στις αγορές επόμενου σταδίου. Ωστόσο, οι εν λόγω προϋποθέσεις δεν αποκλείουν τη δυνατότητα εφαρμογής δικαιωμάτων εκμετάλλευσης διαφορετικού ύψους για διαφορετικές χρήσεις. Εν γένει, η εφαρμογή δικαιωμάτων εκμετάλλευσης διαφορετικού ύψους σε διαφορετικές αγορές προϊόντος δεν θεωρείται ότι περιορίζει τον ανταγωνισμό, ενώ δεν πρέπει να υπάρχει καμία διάκριση εντός της ίδιας αγοράς προϊόντος. Ειδικότερα, η μεταχείριση των δικαιοδόχων της κοινοπραξίας δεν θα πρέπει να εξαρτάται από το εάν είναι συγχρόνως δικαιοπάροχοι. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή θα λαμβάνει υπόψη το κατά πόσον οι δικαιοπάροχοι και οι δικαιοδόχοι υπόκεινται στις ίδιες υποχρεώσεις καταβολής δικαιωμάτων εκμετάλλευσης.

(294) Οι δικαιοπάροχοι και οι δικαιοδόχοι θα πρέπει να είναι ελεύθεροι να αναπτύσσουν ανταγωνιστικά προϊόντα και πρότυπα. Θα πρέπει επίσης να είναι ελεύθεροι να παραχωρούν και να λαμβάνουν άδειες εκμετάλλευσης εκτός της κοινοπραξίας. Οι προϋποθέσεις αυτές είναι απαραίτητες για να περιοριστεί ο κίνδυνος αποκλεισμού των τεχνολογιών τρίτων και να διασφαλιστεί ότι η κοινοπραξία δεν περιορίζει την καινοτομία και δεν εμποδίζει τη δημιουργία ανταγωνιστικών τεχνολογικών λύσεων. Όταν μια τεχνολογία που αποτελεί αντικείμενο της κοινοπραξίας περιλαμβάνεται σε ένα (εκ των πραγμάτων) βιομηχανικό πρότυπο και όταν τα μέρη υπόκεινται σε υποχρεώσεις μη άσκησης ανταγωνισμού, η κοινοπραξία εμπεριέχει αυξημένο κίνδυνο παρεμπόδισης της ανάπτυξης νέων και βελτιωμένων τεχνολογιών και προτύπων.

([126]) Ωστόσο, εάν μια κοινοπραξία εκμετάλλευσης τεχνολογίας δεν διαθέτει ισχύ στην αγορά, η παραχώρηση σε τρίτους άδειας εκμετάλλευσης από την κοινοπραξία κατά κανόνα δεν περιορίζει τον ανταγωνισμό κατά την έννοια του άρθρου 101 παράγραφος 1, ακόμη και αν δεν πληρούνται οι όροι αυτοί.

(295) Οι υποχρεώσεις επανεκχώρησης δεν πρέπει να είναι αποκλειστικές και πρέπει να περιορίζονται στις εξελίξεις που είναι βασικές ή σημαντικές για τη χρησιμοποίηση της τεχνολογίας της κοινοπραξίας. Κατ' αυτόν τον τρόπο, η κοινοπραξία μπορεί να μετακυλήσει τις βελτιώσεις στην τεχνολογία της κοινοπραξίας και να επωφεληθεί από αυτές. Είναι θεμιτό τα μέρη της κοινοπραξίας να διασφαλίζουν ότι η εκμετάλλευση της τεχνολογίας που αποτελεί αντικείμενο της κοινοπραξίας δεν θα μπορεί να παρεμποδίζεται από δικαιοδόχους, συμπεριλαμβανομένων των υπεργολάβων που εργάζονται στο πλαίσιο της άδειας του δικαιοδόχου, οι οποίοι κατέχουν ή αποκτούν βασικές τεχνολογίες.

(296) Ένας από τους κινδύνους για τις κοινοπραξίες εκμετάλλευσης τεχνολογίας είναι ο κίνδυνος να προστατεύουν άκυρα δικαιώματα τεχνολογίας. Η ύπαρξη της κοινοπραξίας ενδέχεται να αυξάνει το κόστος και να μειώσει την πιθανότητα μιας επιτυχούς προσφυγής. Αρκεί να είναι έγκυρο ένα μόνο δίπλωμα ευρεσιτεχνίας για να αποτύχει μια προσφυγή. Η προστασία άκυρων διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας της κοινοπραξίας μπορεί να υποχρεώσει τους δικαιοδόχους να καταβάλλουν υψηλότερα δικαιώματα εκμετάλλευσης, καθώς και να παρεμποδίσει την καινοτομία στον τομέα που καλύπτεται από το άκυρο δίπλωμα ευρεσιτεχνίας. Στο πλαίσιο αυτό, οι ρήτρες μη αμφισβήτησης, συμπεριλαμβανομένων των ρητρών καταγγελίας ([127]), σε μια συμφωνία μεταφοράς τεχνολογίας μεταξύ της κοινοπραξίας και δικαιοδόχων είναι πιθανόν να εμπίπτουν στο άρθρο 101 παράγραφος 1 της Συνθήκης.

4.5. *Ομάδες διαπραγμάτευσης για την παραχώρηση αδειών εκμετάλλευσης*

4.5.1. **Εισαγωγή**

(297) Οι ομάδες διαπραγμάτευσης για την παραχώρηση αδειών εκμετάλλευσης είναι συμφωνίες βάσει των οποίων δυνητικοί δικαιοδόχοι (φορείς υλοποίησης της τεχνολογίας) συμφωνούν να διαπραγματευτούν από κοινού τους όρους των συμφωνιών μεταφοράς τεχνολογίας. Η καθοδήγηση που παρέχεται στο παρόν τμήμα αφορά τις ομάδες διαπραγμάτευσης στον βαθμό που αυτές σχετίζονται με τη διαπραγμάτευση των όρων των συμφωνιών μεταφοράς τεχνολογίας όπως ορίζονται στο άρθρο 1 παράγραφος 1 στοιχείο γ) του ΚΑΚΜΤ. Η καθοδήγηση ισχύει ανεξάρτητα από:

α) τη νομική μορφή της ομάδας διαπραγμάτευσης (για παράδειγμα, αν συνίσταται σε απλή συμφωνία ή χωριστή νομική οντότητα)·

β) το κατά πόσον τα μέλη της ομάδας διαπραγμάτευσης είναι ανταγωνιζόμενες επιχειρήσεις σε αγορές προϊόντων επόμενου σταδίου·

γ) το κατά πόσον ο αντισυμβαλλόμενος της ομάδας διαπραγμάτευσης είναι μεμονωμένος κάτοχος τεχνολογίας ή κοινοπραξία εκμετάλλευσης τεχνολογίας ή ενδιάμεση πλατφόρμα ([128]).

(298) Όταν οι διαπραγματεύσεις μεταξύ μιας ομάδας διαπραγμάτευσης και ενός κατόχου τεχνολογίας οδηγήσουν στη συμφωνία όρων παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης, οι προκύπτουσες συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας που συνάπτονται μεταξύ του κατόχου τεχνολογίας και των επιμέρους μελών της ομάδας διαπραγμάτευσης πρέπει να αξιολογούνται, κατά περίπτωση, βάσει του ΚΑΚΜΤ ή του κεφαλαίου 4 των κατευθυντήριων γραμμών.

(299) Το κεφάλαιο 4 των κατευθυντήριων γραμμών για τις συμφωνίες οριζόντιας συνεργασίας (από κοινού αγορές) δεν εφαρμόζεται στις ομάδες διαπραγμάτευσης που καλύπτονται από την παρούσα καθοδήγηση. Η παρούσα καθοδήγηση ισχύει με την επιφύλαξη της εφαρμογής του άρθρου 102 της Συνθήκης.

Πιθανά αποτελέσματα των ομάδων διαπραγμάτευσης που προάγουν τον ανταγωνισμό

(300) Οι ομάδες διαπραγμάτευσης μπορούν να διευκολύνουν την παραχώρηση αδειών εκμετάλλευσης τεχνολογίας:

α) μειώνοντας τον αριθμό των επιμέρους διαπραγματεύσεων μεταξύ κατόχων τεχνολογίας και φορέων υλοποίησης τεχνολογίας, με αποτέλεσμα τη μείωση του κόστους συναλλαγών των διαδικασιών παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης·

β) συγκεντρώνοντας την εμπειρογνωσία των φορέων υλοποίησης τεχνολογίας, για παράδειγμα όσον αφορά την εγκυρότητα και την αξία των δικαιωμάτων τεχνολογίας, με αποτέλεσμα την προώθηση της διεξαγωγής πιο εμπεριστατωμένων διαπραγματεύσεων·

γ) συμβάλλοντας στην αντιμετώπιση του μειονεκτήματος του πρωτοπόρου, δηλαδή όταν οι φορείς υλοποίησης τεχνολογίας δεν είναι διατεθειμένοι να διαπραγματευτούν μια συμφωνία μεταφοράς τεχνολογίας προτού το πράξουν οι ανταγωνιστές τους ([129]).

([127]) Βλ. ενότητα 3.5 των κατευθυντήριων γραμμών.

([128]) Εκτός αν ορίζεται το αντίθετο, οι παραπομπές στο παρόν τμήμα σε κατόχους τεχνολογίας περιλαμβάνουν μεμονωμένους κατόχους τεχνολογίας, κοινοπραξίες εκμετάλλευσης τεχνολογίας και ενδιάμεσες πλατφόρμες.

([129]) Η καθοδήγηση στο παρόν τμήμα ισχύει με την επιφύλαξη των υποχρεώσεων που απορρέουν από το δίκαιο διανοητικής ιδιοκτησίας για τους φορείς υλοποίησης τεχνολογίας που επιθυμούν να αποκτήσουν άδεια με σκοπό την εκμετάλλευση δικαιωμάτων τεχνολογίας.

Πιθανά αντιανταγωνιστικά αποτελέσματα των ομάδων διαπραγμάτευσης

(301) Τα πιθανά αντιανταγωνιστικά αποτελέσματα των ομάδων διαπραγμάτευσης περιλαμβάνουν:

α) τη δημιουργία υπερβάλλουσας διαπραγματευτικής ισχύος για τους συμμετέχοντες φορείς υλοποίησης τεχνολογίας, γεγονός που τους δίνει τη δυνατότητα να αναγκάζουν τους κατόχους τεχνολογίας να αποδεχθούν όρους αδειοδότησης κάτω του επιπέδου του υγιούς ανταγωνισμού (κάτω των όρων FRAND στην περίπτωση των τυποποιημένων βιομηχανικών προτύπων), με αποτέλεσμα να αποθαρρύνεται η καινοτομία από τους κατόχους τεχνολογίας ([130])·

β) την ανταλλαγή εμπορικά ευαίσθητων πληροφοριών μεταξύ ανταγωνιζόμενων φορέων υλοποίησης τεχνολογίας, με αποτέλεσμα την απώλεια στρατηγικής αβεβαιότητας, η οποία αντιβαίνει στην αρχή βάσει της οποίας κάθε επιχείρηση πρέπει να καθορίζει τη συμπεριφορά της στην αγορά κατά τρόπο αυτόνομο·

γ) την αυξημένη από κοινού ανάληψη του κόστους μεταξύ ανταγωνιζόμενων φορέων υλοποίησης τεχνολογίας, η οποία μπορεί να διευκολύνει τον συντονισμό σε αγορές προϊόντων επόμενου σταδίου·

δ) την αθέμιτη σύμπραξη μεταξύ συμμετεχόντων φορέων υλοποίησης σε αγορές προϊόντων επόμενου σταδίου ([131])·

ε) τον αποκλεισμό ανταγωνιζόμενων φορέων υλοποίησης σε αγορές προϊόντων επόμενου σταδίου ([132]).

4.5.2. **Αξιολόγηση βάσει του άρθρου 101 παράγραφος 1 της Συνθήκης**

Κύρια προβλήματα ανταγωνισμού

(302) Οι ομάδες διαπραγμάτευσης που περιλαμβάνουν πραγματικούς ή δυνητικούς ανταγωνιστές μπορούν να οδηγήσουν σε περιορισμούς του ανταγωνισμού σε αγορές προηγούμενου σταδίου για την παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης τεχνολογίας και/ή σε αγορές προϊόντων επόμενου σταδίου, με αποτέλεσμα μείωση της καινοτομίας, της ποιότητας, της ποικιλίας ή της παραγωγής του προϊόντος, αύξηση των τιμών, κατανομή της αγοράς ή αντιανταγωνιστικό αποκλεισμό άλλων φορέων υλοποίησης τεχνολογίας.

Περιορισμός του ανταγωνισμού ως αντικείμενο συμφωνίας

(303) Οι ομάδες διαπραγμάτευσης που λειτουργούν με διαφάνεια έναντι των κατόχων δικαιωμάτων τεχνολογίας και οι οποίες περιορίζονται στην από κοινού διαπραγμάτευση των όρων συμφωνιών μεταφοράς τεχνολογίας γενικά δεν περιορίζουν τον ανταγωνισμό ως αντικείμενο συμφωνίας.

(304) Μπορεί να γίνει διάκριση των ομάδων διαπραγμάτευσης από τις συμπράξεις αγοραστών, δηλαδή από συμφωνίες ή εναρμονισμένες πρακτικές μεταξύ δύο ή περισσότερων αγοραστών ([133]) οι οποίες, εκτός οποιασδήποτε συμφωνίας από κοινού πραγματοποίησης αγορών που αλληλεπιδρά με τους προμηθευτές συλλογικά, εξ ονόματος των μελών της: i) συντονίζουν την ατομική ανταγωνιστική συμπεριφορά των αγοραστών στην αγορά προμήθειας, ii) επηρεάζουν σχετικές παραμέτρους του ανταγωνισμού μεταξύ τους, ή iii) περιλαμβάνουν την ανταλλαγή εμπορικά ευαίσθητων πληροφοριών μεταξύ των αγοραστών σχετικά με τις προθέσεις αγοράς ή τις διαπραγματεύσεις τους με προμηθευτές ([134]). Στο πλαίσιο της παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης τεχνολογίας, ο συντονισμός της συμπεριφοράς των αγοραστών θα μπορούσε ιδίως να έχει τη μορφή συντονισμένης πρακτικής hold-out, δηλαδή άρνησης ή αδικαιολόγητης καθυστέρησης των φορέων υλοποίησης τεχνολογίας όσον αφορά τη διαπραγμάτευση ή σύναψη συμφωνιών μεταφοράς τεχνολογίας ή την αποδοχή εύλογων όρων παραχώρησης άδειας.

(305) Όταν οι φορείς υλοποίησης τεχνολογίας συναλλάσσονται μεμονωμένα με κατόχους τεχνολογίας (δηλαδή δεν διεξάγουν από κοινού διαπραγματεύσεις με τον κάτοχο της τεχνολογίας), κάθε φορέας υλοποίησης πρέπει να αποφασίζει ανεξάρτητα τη στρατηγική αδειοδότησής του, οι δε φορείς υλοποίησης δεν πρέπει να αίρουν τη στρατηγική αβεβαιότητα μεταξύ τους μέσω συμφωνιών ή εναρμονισμένων πρακτικών όσον αφορά τη μελλοντική συμπεριφορά στην αγορά. Ειδικότερα, οι φορείς υλοποίησης τεχνολογίας δεν πρέπει, προτού εμπλακούν σε μεμονωμένες διαπραγματεύσεις αδειοδότησης με κάτοχο τεχνολογίας, να προσπαθήσουν να καθορίσουν μεταξύ τους έναν ή περισσότερους όρους της συμφωνίας μεταφοράς τεχνολογίας (για παράδειγμα, το πεδίο εφαρμογής ή τον τομέα χρήσης της άδειας εκμετάλλευσης τεχνολογίας, το ύψος των τελών χορήγησης άδειας, την ταυτότητα του δικαιοπαρόχου ή τη διάρκεια ισχύος της άδειας).

([130]) Συγκεκριμένα, τα μέλη των ομάδων διαπραγμάτευσης μπορεί να εφαρμόσουν συντονισμένες πρακτικές «hold-out», δηλαδή να αρνηθούν τη διαπραγμάτευση ή τη σύναψη συμφωνιών μεταφοράς τεχνολογίας, ή να προβούν σε αδικαιολόγητες καθυστερήσεις.

([131]) Βλ. επίσης παράγραφο (308).

([132]) Βλ. επίσης παράγραφο (309).

([133]) Βλ. επίσης παραγράφους 279 έως 281 των κατευθυντήριων γραμμών για τις συμφωνίες οριζόντιας συνεργασίας. Οι παραπομπές στις παραγράφους (304) το (306) των κατευθυντήριων γραμμών για τους αγοραστές περιλαμβάνουν κατ' αναλογία τους δυνητικούς δικαιοδόχους τεχνολογίας.

([134]) Βλ. κεφάλαιο 6 των κατευθυντήριων γραμμών για τις συμφωνίες οριζόντιας συνεργασίας όσον αφορά την ανταλλαγή πληροφοριών, και ειδικότερα, το τμήμα 6.2.6, το οποίο αφορά επίσης τις ανταλλαγές εμπορικά ευαίσθητων πληροφοριών μεταξύ αγοραστών.

(306) Οι συμπράξεις αγοραστών αποδεικνύονται από μόνες τους επαρκώς επιζήμιες για τον ανταγωνισμό, έτσι ώστε να μην είναι αναγκαία η εκτίμηση των συνεπειών τους για την αγορά ([135])'. Ως εκ τούτου, συνιστούν εξ αντικειμένου περιορισμό του ανταγωνισμού κατά την έννοια του άρθρου 101 παράγραφος 1 της Συνθήκης. Αναλόγως, για την αξιολόγηση σύμπραξης αγοραστών, δεν είναι αναγκαίος ο ορισμός των σχετικών αγορών ή η αξιολόγηση της θέσης των συμμετεχόντων αγοραστών στην αγορά προμήθειας προηγούμενους σταδίου, ή το κατά πόσον ανταγωνίζονται μεταξύ τους σε αγορές πώλησης επόμενου σταδίου.

(307) Οι ακόλουθοι παράγοντες μειώνουν την πιθανότητα μιας ομάδας διαπραγμάτευσης να συνιστά σύμπραξη αγοραστών:

α) Η ομάδα διαπραγμάτευσης καθιστά σαφές στους κατόχους τεχνολογίας ότι διαπραγματεύεται εξ ονόματος των μελών της, προκειμένου αυτοί να συνάψουν συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας υπό τους όρους που έχουν συμφωνηθεί μέσω των από κοινού διαπραγματεύσεων. Τούτο δεν απαιτεί από τις ομάδες διαπραγμάτευσης να γνωστοποιούν συστηματικά στον κάτοχο τεχνολογίας την ταυτότητα κάθε μέλους, ιδίως όταν τα μέλη της ομάδας αλλάζουν συχνά ([136]). Ωστόσο, δεν αποτελεί ευθύνη των κατόχων τεχνολογίας να προβούν σε ενέργειες προκειμένου να μάθουν για την ύπαρξη ομάδας διαπραγμάτευσης, για παράδειγμα μέσω τρίτων ή ρεπορτάζ στον τύπο. Παρ' όλα αυτά, το απόρρητο δεν συνιστά απαίτηση για να διαπιστωθεί η ύπαρξη σύμπραξης αγοραστών ([137]).

β) Τα μέλη της ομάδας διαπραγμάτευσης έχουν καθορίσει τη μορφή, το πεδίο εφαρμογής και τη λειτουργία της συνεργασίας τους σε γραπτή συμφωνία, ώστε η συμμόρφωσή της με το άρθρο 101 να μπορεί να επαληθεύεται εκ των υστέρων και να ελέγχεται σε σχέση με την πραγματική λειτουργία της ομάδας διαπραγμάτευσης. Ωστόσο, μια γραπτή συμφωνία δεν μπορεί από μόνη της να προστατεύσει την ομάδα διαπραγμάτευσης από την επιβολή του δικαίου του ανταγωνισμού.

(308) Οι ομάδες διαπραγμάτευσης μπορούν επίσης να συμβάλουν ή να χρησιμεύσουν ως εργαλείο για τη συμμετοχή σε σύμπραξη πωλητών, δηλαδή σε συμφωνία μεταξύ ανταγωνιστών με σκοπό τον καθορισμό των τιμών πώλησης, τον περιορισμό της παραγωγής ή την κατανομή των αγορών ή των πελατών στις αγορές προϊόντων επόμενου σταδίου. Στην περίπτωση αυτή, η ομάδα διαπραγμάτευσης μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο από κοινού αξιολόγησης με τη σύμπραξη στην αγορά προϊόντων επόμενου σταδίου.

(309) Μια ομάδα διαπραγμάτευσης που αποσκοπεί στον αποκλεισμό πραγματικών ή δυνητικών ανταγωνιστών των μελών της ομάδας διαπραγμάτευσης από αγορές προϊόντων επόμενου σταδίου αποτελεί μορφή οριζόντιου αποκλεισμού και συνιστά περιορισμό του ανταγωνισμού ως εκ του αντικειμένου.

(310) Μια ομάδα διαπραγμάτευσης μπορεί επίσης να έχει ως αποτέλεσμα την ανταλλαγή εμπορικά ευαίσθητων πληροφοριών μεταξύ των μελών της, οι οποίοι μπορεί να είναι ανταγωνιστές. Όταν μια τέτοια ανταλλαγή πληροφοριών είναι αντικειμενικά αναγκαία για την υλοποίηση της ομάδας διαπραγμάτευσης και ανάλογη με τους σκοπούς που αυτή επιδιώκει, ενδέχεται να συνιστά περιορισμό του ανταγωνισμού ως εκ του αντικειμένου.

Αποτελέσματα περιορισμού του ανταγωνισμού

(311) Οι ομάδες διαπραγμάτευσης μέσω των οποίων οι φορείς υλοποίησης τεχνολογίας αλληλεπιδρούν συλλογικά με τους κατόχους τεχνολογίας πρέπει να αξιολογούνται με βάση το νομικό και οικονομικό τους πλαίσιο όσον αφορά τα πραγματικά και τα δυνητικά αποτελέσματά τους στον ανταγωνισμό. Η αξιολόγηση πρέπει να καλύπτει τα πιθανά περιοριστικά αποτελέσματα στις σχετικές αγορές τεχνολογιών, στις οποίες η ομάδα διαπραγμάτευσης αλληλεπιδρά με τους κατόχους τεχνολογίας, καθώς και στις σχετικές αγορές προϊόντων, στις οποίες τα μέλη της ομάδας διαπραγμάτευσης μπορούν να ανταγωνίζονται ως προμηθευτές. Στο πλαίσιο της αξιολόγησης αυτής, η Επιτροπή θα συγκρίνει τα πραγματικά ή δυνητικά αποτελέσματα της ομάδας διαπραγμάτευσης στις εν λόγω αγορές με την κατάσταση που θα προέκυπτε απουσία της συγκεκριμένης ομάδας διαπραγμάτευσης.

(312) Κατά γενικό κανόνα, οι ομάδες διαπραγμάτευσης είναι λιγότερο πιθανό να συνεπάγονται προβλήματα ανταγωνισμού όταν τα μέρη δεν διαθέτουν ισχύ σε σχετικές αγορές παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης τεχνολογίας ή σε σχετικές αγορές προϊόντων.

([135]) Απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 7ης Νοεμβρίου 2019, Campine, T-240/17, ECLI:EU:T:2019:778, σκέψη 297· βλ. επίσης απόφαση του Δικαστηρίου της 4ης Ιουνίου 2009, T-Mobile Netherlands κ.λπ., C-8/08, ECLI:EU:C:2009:343, σκέψη 37· απόφαση του Δικαστηρίου της 13ης Δεκεμβρίου 2006, French Beef, συνεκδικασθείσες υποθέσεις T-217/03 και T-245/03, ECLI:EU:T:2006:391, σκέψη 83 και εξής.

([136]) Γενικά, είναι προς το συμφέρον της ομάδας διαπραγμάτευσης να παρέχει στους κατόχους τεχνολογίας επαρκείς πληροφορίες σχετικά με την ταυτότητα των μελών της προκειμένου να διευκολύνει τον κάτοχο τεχνολογίας να λάβει τεκμηριωμένη απόφαση σχετικά με το αν θα διαπραγματευθεί με την ομάδα.

([137]) Η Επιτροπή έχει επιβάλει κυρώσεις σε συμπράξεις αγοραστών οι οποίες δεν λειτουργούσαν εντελώς μυστικά, αλλά τουλάχιστον ξεκίνησαν με σχετικά διαφανή τρόπο. Βλ. απόφαση 2003/600/ΕΚ της Επιτροπής, της 2ας Απριλίου 2003, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 81 της συνθήκης ΕΚ (Υπόθεση COMP/C.38.279/F3 — Γαλλικό βόειο κρέας) (ΕΕ L 209 της 19.8.2003, σ. 12, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2003/600/oj).

(313) Ορισμένοι περιορισμοί που συμφωνούνται από τα μέλη μιας ομάδας διαπραγμάτευσης ενδέχεται να μην εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 101 παράγραφος 1 εάν είναι αντικειμενικά αναγκαίοι για την υλοποίηση της ομάδας διαπραγμάτευσης και ανάλογοι για την επίτευξη των στόχων της ([138]).

Σχετικές αγορές

(314) Οι ομάδες διαπραγμάτευσης ενδέχεται να επηρεάζουν τον ανταγωνισμό στις αγορές παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης τεχνολογίας προηγούμενου σταδίου, δηλαδή στις αγορές όπου τα μέλη της ομάδας διαπραγματεύονται από κοινού με τους κατόχους τεχνολογίας, και στις αγορές προϊόντων επόμενου σταδίου, δηλαδή στις αγορές όπου τα μέλη της ομάδας δραστηριοποιούνται ως προμηθευτές.

(315) Ο ορισμός των σχετικών αγορών τεχνολογιών ακολουθεί τις αρχές που ορίζονται στην ανακοίνωση για τον ορισμό της αγοράς και στηρίζεται στην έννοια της δυνατότητας υποκατάστασης, ώστε να προσδιορίζονται οι περιορισμοί του ανταγωνισμού. Δεδομένου ότι η διαπραγμάτευση αδειών από τους φορείς υλοποίησης τεχνολογίας αποτελεί μορφή αγοράς, η αξιολόγηση της δυνατότητας υποκατάστασης επικεντρώνεται στις εναλλακτικές λύσεις που έχουν στη διάθεσή τους οι προμηθευτές της τεχνολογίας, και όχι στις εναλλακτικές λύσεις που διατίθενται στους φορείς υλοποίησης. Με άλλα λόγια, οι εναλλακτικές λύσεις που έχουν στη διάθεσή τους οι κάτοχοι τεχνολογίας αποτελούν παράγοντα αποφασιστικής σημασίας για τον προσδιορισμό των ανταγωνιστικών πιέσεων που ασκούνται στα μέλη της ομάδας διαπραγμάτευσης. Αυτές οι εναλλακτικές λύσεις θα μπορούσαν να αναλυθούν με την εξέταση, για παράδειγμα, της πιθανής αντίδρασης των κατόχων τεχνολογίας σε μια μικρή αλλά μη παροδική μείωση των τιμών που προσφέρονται για τις τεχνολογίες τους. Αφού οριστεί η σχετική αγορά, το μερίδιο αγοράς των μελών της ομάδας διαπραγμάτευσης μπορεί να υπολογιστεί με βάση την αξία ή τον όγκο αγορών αδειών της σχετικής τεχνολογίας από τα μέλη ως μερίδιο των συνολικών πωλήσεων στη σχετική αγορά παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης τεχνολογίας.

(316) Όταν τα μέλη της ομάδας διαπραγμάτευσης είναι υφιστάμενοι ή δυνητικοί ανταγωνιστές σε αγορές προϊόντων επόμενου σταδίου, οι εν λόγω αγορές είναι επίσης σχετικές για την αξιολόγηση. Οι σχετικές αγορές προϊόντος ορίζονται με βάση τη μέθοδο που περιγράφεται στην ανακοίνωση για τον ορισμό της αγοράς.

Ισχύς στην αγορά

(317) Δεν υπάρχει απόλυτο όριο πέραν του οποίου μπορεί να τεκμαίρεται ότι τα μέλη μιας ομάδας διαπραγμάτευσης διαθέτουν τέτοια ισχύ στην αγορά ώστε να είναι πιθανό η εν λόγω ομάδα να έχει αποτελέσματα που περιορίζουν τον ανταγωνισμό κατά την έννοια του άρθρου 101 παράγραφος 1 της Συνθήκης. Ωστόσο, στις περισσότερες περιπτώσεις, τα μέλη μιας ομάδας διαπραγμάτευσης δεν είναι πιθανό να έχουν ισχύ στην αγορά εάν το συνδυασμένο μερίδιο ζήτησής τους στις σχετικές αγορές τεχνολογιών δεν υπερβαίνει το 15 % και το συνδυασμένο μερίδιο προσφοράς τους στις σχετικές αγορές προϊόντων δεν υπερβαίνει το 15 %.

(318) Η ύπαρξη μεριδίου αγοράς υψηλότερου από το εν λόγω όριο στη μία ή και στις δύο αγορές δεν συνεπάγεται, αυτή καθαυτή, ότι η ομάδα διαπραγμάτευσης είναι πιθανό να έχει αποτελέσματα που περιορίζουν τον ανταγωνισμό. Μια ομάδα διαπραγμάτευσης με συνδυασμένο μερίδιο αγοράς το οποίο υπερβαίνει το εν λόγω όριο απαιτεί αναλυτική εκτίμηση των επιπτώσεών της στις σχετικές αγορές, λαμβανομένων υπόψη παραγόντων όπως τα χαρακτηριστικά και η θέση των μελών της ομάδας στην αγορά, η συγκέντρωση της αγοράς, η αμεσότητα του ανταγωνισμού, η πιθανή ύπαρξη συμβατικών ή άλλων δεσμών μεταξύ των μελών της ομάδας και άλλων φορέων υλοποίησης των επηρεαζόμενων τεχνολογιών, η φύση των τεχνολογιών που επηρεάζονται από την ομάδα διαπραγμάτευσης, οι κανόνες λειτουργίας της ομάδας διαπραγμάτευσης (μεταξύ άλλων, για παράδειγμα, αν τα μέλη της ομάδας είναι ελεύθερα να διαπραγματεύονται και να συνάπτουν συμφωνίες με κατόχους τεχνολογίας εκτός της ομάδας διαπραγμάτευσης) και η πιθανή αντισταθμιστική ισχύς των κατόχων τεχνολογίας και των πελατών επόμενου σταδίου.

Αποτελέσματα στις αγορές τεχνολογιών

(319) Όταν τα μέλη της ομάδας διαπραγμάτευσης έχουν υψηλό συνδυασμένο μερίδιο ζήτησης στις σχετικές αγορές τεχνολογιών, η ομάδα διαπραγμάτευσης μπορεί να τους επιτρέψει να ασκήσουν από κοινού αγοραστική ισχύ. Το γεγονός αυτό μπορεί να οδηγήσει σε αποτελέσματα που περιορίζουν τον ανταγωνισμό στις σχετικές αγορές τεχνολογιών, για παράδειγμα μειώνοντας τα κίνητρα των κατόχων τεχνολογίας να επενδύσουν σε έρευνα και ανάπτυξη. Ο κίνδυνος αυτών των αρνητικών επιπτώσεων είναι μεγαλύτερος όταν μια ομάδα διαπραγμάτευσης αλληλεπιδρά με κατόχους τεχνολογίας οι οποίοι δεν έχουν αντισταθμιστική διαπραγματευτική ισχύ ή όταν τα μέλη της ομάδας αναλαμβάνουν συντονισμένη δράση με στόχο τον περιορισμό της ελευθερίας του κατόχου τεχνολογίας να αποφασίσει αν θα

([138]) Βλ. παράγραφο (19) όσον αφορά την έννοια των παρεπόμενων περιορισμών.

διαπραγματευτεί με την ομάδα διαπραγμάτευσης, για παράδειγμα προβαίνοντας σε συντονισμένη άρνηση διαπραγμάτευσης ή σύναψης συμφωνιών μεταφοράς τεχνολογίας. Αντιστρόφως, αυτές οι αρνητικές επιπτώσεις είναι λιγότερο πιθανές όταν οι κάτοχοι τεχνολογίας έχουν αντισταθμιστική διαπραγματευτική ισχύ. Τούτο μπορεί να συμβαίνει, για παράδειγμα, όταν οι σχετικές τεχνολογίες είναι βασικές για ένα πρότυπο που χρησιμοποιείται ευρέως σε σχετικές αγορές προϊόντων επόμενου σταδίου ή για το οποίο δεν υπάρχουν υποκατάστατα, όταν υπάρχουν πολύ λίγοι δικαιοπάροχοι, οι οποίοι έχουν στην κατοχή τους μεγάλα χαρτοφυλάκια δικαιωμάτων τεχνολογίας, ή όταν η ομάδα διαπραγμάτευσης διαπραγματεύεται με κοινοπραξία εκμετάλλευσης τεχνολογίας.

(320) Οι ομάδες διαπραγμάτευσης μπορούν να χρησιμοποιηθούν επίσης για να αποκλείσουν ανταγωνιζόμενους φορείς υλοποίησης τεχνολογίας από τις αγορές τεχνολογιών και, ως εκ τούτου, να περιορίσουν τον ανταγωνισμό στις αγορές προϊόντων επόμενου σταδίου. Για παράδειγμα, μια ομάδα διαπραγμάτευσης ενδέχεται να περιορίζει τη δυνατότητα των κατόχων τεχνολογίας να συνάψουν συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας με φορείς υλοποίησης οι οποίοι δεν είναι μέλη της ομάδας, ή να περιορίζει τους όρους αυτών των συμφωνιών. Ανησυχίες αποκλεισμού είναι λιγότερο πιθανό να προκύψουν όταν i) η συμμετοχή στην ομάδα διαπραγμάτευσης είναι ανοικτή σε όλους τους φορείς υλοποίησης τεχνολογίας οι οποίοι πληρούν αντικειμενικά κριτήρια που δεν εισάγουν διακρίσεις, ii) οι κανόνες λειτουργίας της ομάδας διαπραγμάτευσης δεν κάνουν διακρίσεις μεταξύ των μελών, και iii) η ομάδα διαπραγμάτευσης δεν περιορίζει τη δυνατότητα των κατόχων τεχνολογίας να συνάπτουν συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας με ανταγωνιζόμενους φορείς υλοποίησης ούτε περιορίζει τους όρους αυτών των συμφωνιών.

Αποτελέσματα στις αγορές προϊόντων επόμενου σταδίου

(321) Όταν τα μέλη μιας ομάδας διαπραγμάτευσης δεν είναι υφιστάμενοι ή δυνητικοί ανταγωνιστές σε αγορές προϊόντων επόμενου σταδίου ή δεν έχουν ισχύ στις εν λόγω αγορές, η ομάδα διαπραγμάτευσης δεν είναι πιθανό να έχει αποτελέσματα που περιορίζουν τον ανταγωνισμό στις αγορές επόμενου σταδίου.

(322) Όταν τα μέλη μιας ομάδας διαπραγμάτευσης είναι υφιστάμενοι ή δυνητικοί ανταγωνιστές σε αγορές προϊόντων επόμενου σταδίου, η ομάδα διαπραγμάτευσης μπορεί να διευκολύνει τον συντονισμό της συμπεριφοράς των μελών στις αγορές επόμενου σταδίου ([139]). Ο κίνδυνος του εν λόγω συντονισμού είναι μεγαλύτερος όταν i) η δομή των αγορών προϊόντων επόμενου σταδίου ευνοεί τις αθέμιτες συμπράξεις (για παράδειγμα, η αγορά είναι συγκεντρωμένη και παρουσιάζει σημαντικό βαθμό διαφάνειας) ή ii) τα μέλη της ομάδας διαπραγμάτευσης έχουν υψηλό συνδυασμένο μερίδιο αγοράς στις αγορές προϊόντων επόμενου σταδίου.

(323) Οι ομάδες διαπραγμάτευσης μπορούν επίσης να διευκολύνουν την αθέμιτη σύμπραξη μεταξύ των μελών τους όταν η ομάδα διαπραγμάτευσης οδηγεί σε υψηλό βαθμό από κοινού ανάληψης του κόστους (ιδίως του μεταβλητού κόστους) μεταξύ των μελών, υπό τον όρο ότι τα μέλη της ομάδας διαθέτουν ισχύ στη σχετική αγορά προϊόντων επόμενου σταδίου και τα χαρακτηριστικά της αγοράς ευνοούν τον συντονισμό.

(324) Η υλοποίηση μιας ομάδας διαπραγμάτευσης μπορεί να οδηγήσει στην ανταλλαγή εμπορικά ευαίσθητων πληροφοριών μεταξύ των μελών της ομάδας, για παράδειγμα όσον αφορά τους όρους υπό τους οποίους θα ήταν διατεθειμένοι να συνάψουν συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας. Σε περίπτωση που η ίδια η ομάδα διαπραγμάτευσης δεν εμπίπτει στην απαγόρευση του άρθρου 101 παράγραφος 1 της Συνθήκης, επειδή έχει ουδέτερα ή θετικά αποτελέσματα επί του ανταγωνισμού, ούτε η ανταλλαγή πληροφοριών που είναι αντικειμενικά αναγκαία για την υλοποίηση της ομάδας διαπραγμάτευσης και ανάλογη με τους σκοπούς που αυτή επιδιώκει εμπίπτει στην απαγόρευση αυτή ([140]).

(325) Η ανταλλαγή εμπορικά ευαίσθητων πληροφοριών μπορεί να διευκολύνει τον συντονισμό όσον αφορά τις τιμές πώλησης και την παραγωγή και να έχει συνεπώς συμπαιγνιακό αποτέλεσμα στις αγορές προϊόντων επόμενου σταδίου. Για να ελαχιστοποιηθεί ο κίνδυνος περιττών ανταλλαγών εμπορικά ευαίσθητων πληροφοριών, οι ομάδες διαπραγμάτευσης μπορούν να χρησιμοποιήσουν «καθαρές ομάδες», ανεξάρτητους διαχειριστές ή άλλες δικλείδες ασφαλείας, για παράδειγμα ώστε να διασφαλίσουν ότι οι εμπορικά ευαίσθητες πληροφορίες ανταλλάσσονται μόνο μεταξύ των μελών της ομάδας διαπραγμάτευσης ανωνυμοποιημένα και/ή σε συγκεντρωτική μορφή. Οι δικλείδες ασφαλείας μπορούν επίσης να εφαρμόζονται για να διασφαλίσουν ότι δεν κοινοποιούνται εμπορικά ευαίσθητες πληροφορίες σε άλλες ομάδες διαπραγμάτευσης, για παράδειγμα σε περιπτώσεις όπου τα μέλη συμμετέχουν σε περισσότερες από μία ομάδες διαπραγμάτευσης.

([139]) Βλ. επίσης την παράγραφο (308) όσον αφορά την πιθανότητα χρήσης της ομάδας διαπραγμάτευσης ως εργαλείου για τη συμμετοχή σε σύμπραξη πωλητών σε αγορές προϊόντων επόμενου σταδίου.

([140]) Απόφαση του Δικαστηρίου της 11ης Σεπτεμβρίου 2014, *MasterCard κατά Επιτροπής*, C-382/12 P, ECLI:EU:C:2014:2201, σκέψη 89. Βλ. επίσης την παράγραφο 369 των κατευθυντήριων γραμμών για τις συμφωνίες οριζόντιας συνεργασίας.

Περιοχή ασφαλείας

(326) Οι ομάδες διαπραγμάτευσης που δεν περιλαμβάνουν περιορισμούς του ανταγωνισμού ως αντικείμενο συμφωνίας και πληρούν όλες τις ακόλουθες προϋποθέσεις γενικά δεν είναι πιθανό να περιορίζουν τον ανταγωνισμό κατά την έννοια του άρθρου 101 παράγραφος 1 της Συνθήκης, ή είναι πιθανό να πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 101 παράγραφος 3:

α) η συμμετοχή στην ομάδα διαπραγμάτευσης είναι ανοικτή για όλους τους φορείς υλοποίησης τεχνολογίας που πληρούν αντικειμενικά κριτήρια τα οποία δεν ενέχουν διακρίσεις·

β) η ομάδα διαπραγμάτευσης γνωστοποιεί στους κατόχους τεχνολογίας τους κανόνες λειτουργίας της και το γεγονός ότι διαπραγματεύεται εξ ονόματος των μελών της·

γ) η δραστηριότητα της ομάδας διαπραγμάτευσης περιορίζεται στην από κοινού διαπραγμάτευση των όρων των συμφωνιών μεταφοράς τεχνολογίας·

δ) τα μέλη της ομάδας διαπραγμάτευσης δεν ανταλλάσσουν εμπορικά ευαίσθητες πληροφορίες πέραν πληροφοριών που είναι αντικειμενικά αναγκαίες και ανάλογες για τη διεξαγωγή από κοινού διαπραγματεύσεων μέσω της ομάδας διαπραγμάτευσης·

ε) τα μέλη της ομάδας διαπραγμάτευσης δεν επιδεικνύουν συντονισμένη συμπεριφορά, συμπεριλαμβανομένων συντονισμένων πρακτικών hold-out, η οποία έχει ως στόχο τον περιορισμό είτε της ελευθερίας των κατόχων τεχνολογίας να αποφασίσουν αν θα ξεκινήσουν ή θα διακόψουν τις διαπραγματεύσεις με την ομάδα διαπραγμάτευσης, είτε της ελευθερίας των μελών της ομάδας διαπραγμάτευσης να συνάπτουν διμερείς συμφωνίες με κατόχους τεχνολογίας, με την επιφύλαξη της δυνατότητας των μελών της ομάδας διαπραγμάτευσης να συμφωνήσουν ότι δεν θα πραγματοποιούν διμερείς διαπραγματεύσεις ούτε θα συνάπτουν συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας με κάτοχο τεχνολογίας κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων μεταξύ του εν λόγω κατόχου τεχνολογίας και της ομάδας διαπραγμάτευσης, υπό τον όρο ότι η διάρκεια του εν λόγω περιορισμού δεν υπερβαίνει τους 6 μήνες·

στ) η ομάδα διαπραγμάτευσης και τυχόν συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας που αποτελούν αντικείμενο διαπραγμάτευσης μέσω της ομάδας διαπραγμάτευσης δεν περιορίζουν τη δυνατότητα των κατόχων τεχνολογίας να συνάπτουν συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας με τρίτους ούτε περιορίζουν τους όρους των εν λόγω συμφωνιών·

ζ) τα τέλη παραχώρησης άδειας που πρέπει να καταβληθούν δυνάμει των συμφωνιών μεταφοράς τεχνολογίας οι οποίες αποτελούν αντικείμενο διαπραγμάτευσης μέσω της ομάδας διαπραγμάτευσης δεν υπερβαίνουν το 10 % της τιμής πώλησης των προϊόντων που ενσωματώνουν την παραχωρούμενη τεχνολογία.

(327) Όταν οι ομάδες διαπραγμάτευσης δεν πληρούν τις παραπάνω προϋποθέσεις, απαιτείται εξατομικευμένη εκτίμηση δυνάμει του άρθρου 101 της Συνθήκης. Δεν υπάρχει τεκμήριο ότι οι εν λόγω ομάδες διαπραγμάτευσης περιορίζουν τον ανταγωνισμό κατά την έννοια του άρθρου 101 παράγραφος 1 ή ότι δεν πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 101 παράγραφος 3.

4.5.3. **Αξιολόγηση βάσει του άρθρου 101 παράγραφος 3 της Συνθήκης**

(328) Όταν μια ομάδα διαπραγμάτευσης περιορίζει τον ανταγωνισμό κατά την έννοια του άρθρου 101 παράγραφος 1 της Συνθήκης, είναι αναγκαίο να αξιολογηθεί κατά πόσον η ομάδα διαπραγμάτευσης επιφέρει βελτίωση της αποτελεσματικότητας που πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 101 παράγραφος 3.

Βελτίωση της αποτελεσματικότητας

(329) Οι ομάδες διαπραγμάτευσης μπορούν να επιφέρουν βελτίωση της αποτελεσματικότητας. Συγκεκριμένα, μειώνουν το κόστος συναλλαγής για την παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης τόσο για τους φορείς υλοποίησης τεχνολογίας όσο και για τους κατόχους τεχνολογίας, κυρίως καταργώντας την ανάγκη συμμετοχής κάθε μέλους της ομάδας διαπραγμάτευσης σε διμερείς διαπραγματεύσεις με συγκεκριμένο κάτοχο τεχνολογίας με σκοπό την παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης. Οι ομάδες διαπραγμάτευσης, συγκεντρώνοντας την εμπειρογνωσία των φορέων υλοποίησης τεχνολογίας, μπορούν να περιορίσουν την ασύμμετρη πληροφόρηση μεταξύ φορέων υλοποίησης και κατόχων, ώστε να διεξάγονται πιο εμπεριστατωμένες διαπραγματεύσεις, μεταξύ άλλων σχετικά με το κατά πόσον οι προτεινόμενοι όροι της αδειοδότησης πληρούν το κριτήριο FRAND. Οι ομάδες διαπραγμάτευσης μπορούν επίσης να αντιμετωπίσουν το μειονέκτημα του πρωτοπόρου, σύμφωνα με το οποίο οι φορείς υλοποίησης τεχνολογίας μπορεί να μην είναι διατεθειμένοι να συνάψουν συμφωνία μεταφοράς τεχνολογίας προτού το πράξουν οι ανταγωνιστές τους. Αυτή η βελτίωση της αποτελεσματικότητας ενδέχεται να οδηγήσει στη σύναψη περισσότερων συμφωνιών μεταφοράς τεχνολογίας και ως εκ τούτου, σε ευρύτερη διάδοση της τεχνολογίας. Τούτο μπορεί με τη σειρά του να αναμένεται να οδηγήσει σε ενίσχυση της καινοτομίας στην αγορά, προς όφελος των καταναλωτών.

Αναγκαιότητα

(330) Περιορισμοί οι οποίοι υπερβαίνουν τους αναγκαίους για την επίτευξη της βελτίωσης της αποτελεσματικότητας που παράγεται από μια ομάδα διαπραγμάτευσης δεν πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 101 παράγραφος 3. Για παράδειγμα, με σκοπό τη μείωση του κόστους συναλλαγής των διαδικασιών παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης, ίσως δεν είναι απαραίτητο για μια ομάδα διαπραγμάτευσης να απαιτήσει από κάτοχο τεχνολογίας να μη χορηγήσει πιο ευνοϊκούς όρους παραχώρησης άδειας σε τρίτους.

Μετακύλιση στους καταναλωτές

(331) Η βελτίωση της αποτελεσματικότητας που επιτυγχάνεται από τους αναγκαίους περιορισμούς πρέπει να μετακυλίεται στους καταναλωτές σε βαθμό που να αντισταθμίζει τυχόν αποτελέσματα περιορισμού του ανταγωνισμού που προκαλεί η ομάδα διαπραγμάτευσης. Για παράδειγμα, η μείωση του κόστους παραχώρησης άδειας μπορεί να μετακυλιστεί με τη μορφή χαμηλότερης τιμής πώλησης στις αγορές προϊόντων επόμενου σταδίου. Η μετακύλιση στους καταναλωτές είναι πιο πιθανή όταν τα μέλη της ομάδας διαπραγμάτευσης δεν διαθέτουν ισχύ αγοράς στις αγορές προϊόντων επόμενου σταδίου.

Μη κατάργηση του ανταγωνισμού

(332) Οι προϋποθέσεις του άρθρου 101 παράγραφος 3 της Συνθήκης δεν πληρούνται εάν η ομάδα διαπραγμάτευσης επιτρέπει στα μέρη να εξαλείφουν τον ανταγωνισμό επί σημαντικού τμήματος των σχετικών προϊόντων. Αυτή η προϋπόθεση ισχύει τόσο για τις σχετικές αγορές τεχνολογιών όσο και για τις σχετικές αγορές προϊόντων. Η ύπαρξη υψηλών συνδυασμένων μεριδίων αγοράς αποτελεί ένδειξη ότι ίσως να μην πληρούται αυτή η προϋπόθεση.